WILLIAM DIETRICH

BICIUL LUI DUMNEZEU

The Scourge of God, 2005

Traducere de CRISTINA NICULESCU

De acelaşi autor,
la Editura Nemira a apărut romanul:
Piramidele lui Napoleon

WILLIAM DIETRICH s-a născut în 1951 în Tacoma, Washington. A studiat jurnalismul la Western Washington University, a publicat cronici în *Herald,* a fost reporter pentru *Columbian*, iar din 1982 este reporter la *Seattle Times*. Între 1987 şi 1988 a studiat la Harvard University şi în 1990 a câştigat Premiul Pulitzer pentru jurnalism. Ca romancier, a debutat în 1992 cu *The Final Forest,* apoi au urmat: *Ice Reich* (1998), *Getting Back* (2000), *Dark Winter* (2001), *Hadrians Wall* (2004), *The Scourge of God* (2005 - *Biciul lui Dumnezeu)* şi *Napoleon's Pyramids* (2007 - *Piramidele lui Napoleon*, Editura Nemira 2007

YGRI eBook
v2.0 [bokken]

William Dietrich
THE SCOURGE OF GOD
© 2005 by William Dietrich
Published by arrangement with HarperCollins Publishers
© Nemira, 2010

Mamei mele şi în memoria tatălui meu. Mi-au dăruit o carte pentru copii despre bătălia de la Châlons, iar focul curiozităţii s-a aprins pentru totdeauna.

Mare
Germnicum
CELTS
SAXONS
FRISIANS
FRANKS
Treveris
OCEANUS
ATLANTICUS
Paris
Aureliani
Maurica
Sumelocenna
ALANS
BURGUNDIANS
Ampelum
VISIGOTHS
Tolosa
Ravenna
WESTERN ROMAN
EMPIRE
Rome
Carthage
VANDALS
M A R E
Attila's Invasion Route
Journeys of Jonas
Major Battles
0 100 200 300 miles
0 100 200 300 400 500 kilometers

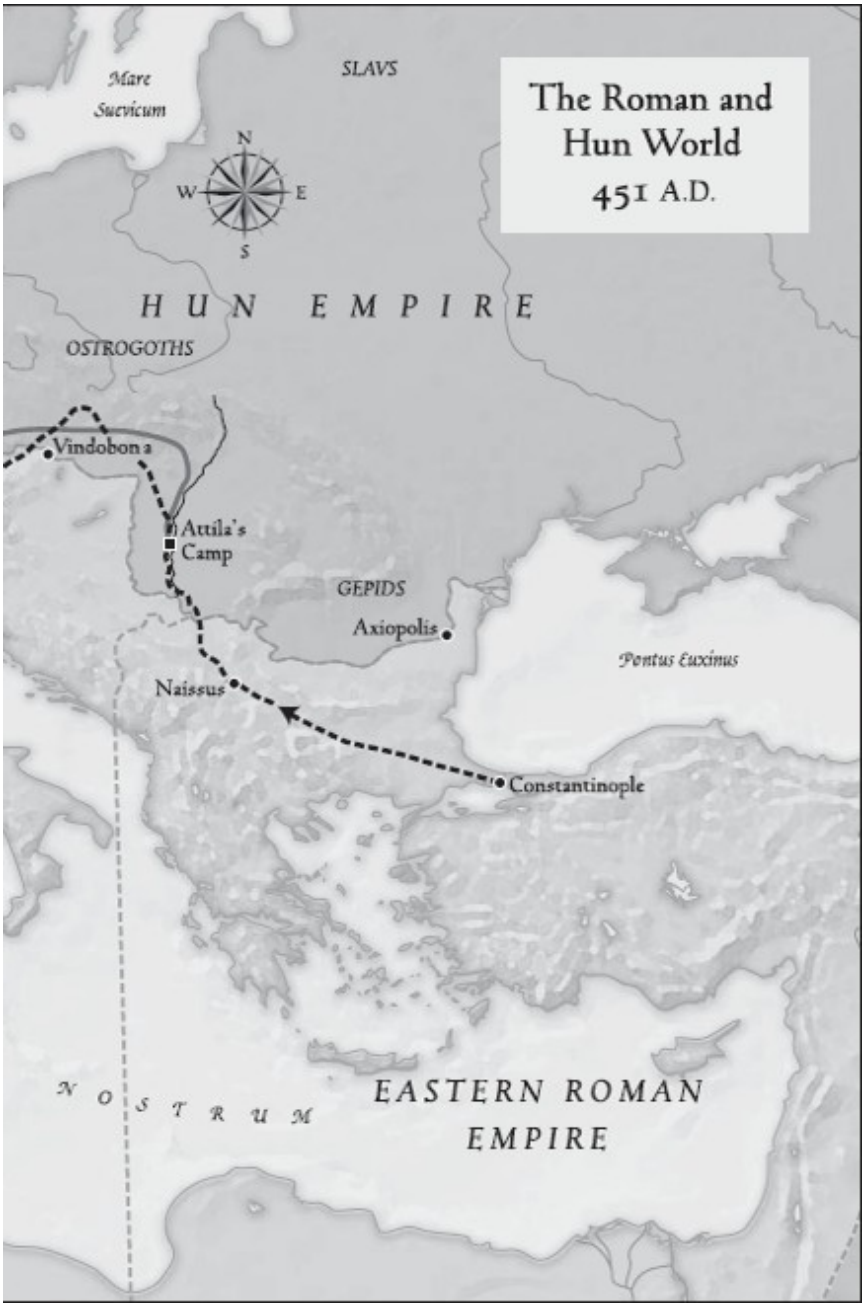
The Roman and Hun World
451 A.D.
Mare Suevicum
SLAVS
N
W
E
S
HUN EMPIRE
OSTROGOTHS
Vindobona
Attila's Camp
GEPIDS
Axiopolis
Pontus Euxinus
Naissus
Constantinople
NOSTRUM
EASTERN ROMAN EMPIRE

DRAMATIS PERSONAE

ROMANI ŞI PRIETENI

Jonas Alabanda: un tânăr sol şi scrib roman
Ilana: o fecioară romană prizonieră
Zerco: un bufon pitic, prieten cu Jonas
Julia: soţia lui Zerco
Aetius: un general roman
Valentinian al III-lea: împăratul Imperiului Roman de Apus
Galla Placidia: mama lui Valentinian
Honoria: sora lui Valentinian
Hyacinth: eunucul Honoriei
Teodosius al II-lea: împăratul Imperiului Roman de Răsărit
Chrysaphius: ministrul său eunuc
Maximinus: ambasador pe lângă Attila
Bigilas: tălmaci şi complotist
Rusticius: tălmaci
Anianus: episcop şi (de câte ori are chef) sihastru

HUNII

Attila: regele hunilor
Skilla: un războinic hun îndrăgostit de Ilana
Edeco: unchiul lui Skilla şi general de război al lui Attila
Suecca: soţia lui Edeco
Eudoxius: un doctor grec, trimis al lui Attila
Hereka: prima soţie a lui Attila
Ellac, Danziq şi Ernak: fiii lui Attila
Onegesh: un locotenent al lui Attila, de origine romană

GERMANII

Guernna: o prizonieră, la fel ca Ilana
Teodoric: regele vizigoţilor
Berta: fiica lui Teodoric

Gaiseric: regele vandalilor
Sangibanus: regele alanilor
Anthus: regele francilor

INTRODUCERE

La trei sute şaptezeci şi şase de ani după naşterea Mântuitorului nostru, lumea încă mai exista. Imperiul Roman rezista aşa cum o făcuse timp de o mie de ani, extinzându-se de la mlaştinile reci ale Britaniei la arzătoarele nisipuri ale Arabiei şi de la izvoarele fluviului Eufrat până la valurile Atlanticului, în Africa de Nord. Graniţele Romei fuseseră atacate de numeroase ori de celţi şi germani, persani şi sciţi. Totuşi, cu sânge şi fier, vicleşuguri şi aur, toţi invadatorii fuseseră trimişi înapoi. Mereu s-a întâmplat aşa, iar în 376 părea că această situaţie va dăinui.

Cât mi-aş fi dorit să trăiesc într-o lume atât de sigură!

Dar eu, Jonas Alabanda - istoric, diplomat şi soldat reticent nu pot decât să-mi imaginez venerabila stabilitate a bătrânului Imperiu, la fel cum cei care ascultă poveştile unui marinar îşi imaginează un mal înceţoşat şi îndepărtat. Soarta mea a fost aceea de a vieţui în vremuri de restrişte, de a-i întâlni pe cei mari şi de a trăi într-un fel mai disperat din cauza aceasta. Cartea de faţă cuprinde povestea mea şi a celor pe care am avut norocul şi nenorocul a-i observa, dar originile sale sunt mai vechi de atât. În acel an, 367, cu mai mult de jumătate de secol înainte de a mă naşte, a apărut primul semn al furtunii care a schimbat totul pentru totdeauna.

În acel an, spun istoricii, s-a vorbit pentru prima dată despre huni.

Trebuie să înţelegeţi că sunt răsăritean de origine, vorbesc fluent limba greacă, sunt filozof şi sunt obişnuit cu soarele mistuitor. Casa mea este Constantinopolul, oraşul pe care Constantin cel Mare l-a fondat pe malurile Bosforului pentru a uşura administrarea imperiului nostru prin crearea unei a doua capitale. În acel punct de intersecţie dintre Europa şi Asia, unde Marea Neagră se întâlneşte cu Marea Mediterană, a luat naştere Noua Romă, aşezarea strategică a anticului Bizanţ. Diviziunea a dat Romei doi împăraţi, două senate şi două culturi: cea latină, apuseană, şi cea greacă, răsăriteană. Dar armatele Romei încă mărşăluiau pentru a susţine ambele jumătăţi, iar legile Imperiului erau coordonate şi unificate. Mediterana rămăsese un lac roman; arhitectura, monedele, forumurile, fortăreţele şi bisericile romane puteau fi întâlnite de pe malurile Nilului până pe cele ale Tamisei. Creştinismul eclipsase toate celelalte religii, iar latina, toate celelalte limbi. Niciodată până atunci, lumea nu mai cunoscuse o perioadă atât de lungă de relativă pace, stabilitate şi unitate.

Şi nici nu avea să mai cunoască.

Dunărea este cel mai mare fluviu al Europei, izvorând de la poalele Alpilor şi curgând spre est aproape 2 900 de kilometri înainte de a se vărsa în Marea Neagră. În 376, lungimea sa marca o mare parte din graniţa de miazănoapte a Imperiului. În acea vară, garnizoanele romane la post de-a lungul fluviului au început să audă zvonuri de război, răscoală şi migraţii în rândul popoarelor barbare. Se spunea că o nouă teroare, diferită de tot ceea ce se văzuse până atunci, pusese popoare întregi pe fugă, fiecare trib ciocnindu-se de altul în goana spre apus. Fugarii povesteau despre un popor urât, oacheş şi urât mirositor, care purta piei de animale până când acestea putrezeau, care răbda foamea şi setea, dar bea sângele cailor săi şi se hrănea cu carne crudă frăgezită sub şei. Aceşti noi

invadatori au sosit la fel de tăcut ca vântul, au ucis cu arcuri puternice de la o distanţă nemaiîntâlnită, au masacrat cu săbiile pe toţi cei care li s-au împotrivit şi apoi s-au retras în galop, înainte de a se putea forma o rezistenţă unitară. Dispreţuiau adăposturile normale, incendiind tot ce întâlneau în cale şi trăind în cea mai mare parte a timpului sub cerul liber. Oraşele lor erau formate din corturi de pânză, drumurile lor erau stepe, neumblate. Treceau peste întinderile de iarbă în căruţe zdravene trase de sclavi, în care îngrămădeau prăzile, iar limba lor era dură şi guturală.

Îşi spuneau huni.

În mod clar, aceste veşti erau exagerări, ne asigurau santinelele noastre. Bineînţeles, din cauza zvonurilor, confuzia plana asupra faptelor adevărate. Roma avea o experienţă îndelungată cu barbarii şi ştia că, deşi curajoşi, aceşti războinici erau slabi tacticieni, iar strategi şi mai slabi. Temuţi ca inamici, erau foarte valoroşi ca aliaţi. Oare nu deveniseră teribilii germani, de-a lungul secolelor, un bastion al armatei romane în Apus? Oare sălbaticii celţi nu fuseseră civilizaţi? Curierii au raportat la Roma şi Constantinopol că se întâmplă ceva neobişnuit în ţinuturile de peste Dunăre, dar pericolul încă nu era clar.

Apoi zvonurile s-au transformat într-o mare de refugiaţi.

Un sfert de milion de oameni dintr-o naţie germanică, goţi li se spunea, au apărut pe malul nordic al râului, în căutarea refugiului din calea prădătorilor huni. Fără a avea cum să oprească o asemenea migraţie neprovocată de vreun război, strămoşii mei le-au dat cu reticenţă goţilor permisiunea de a trece pe malul sudic. Poate că aceşti nou-veniţi, ca multe alte triburi înaintea lor, s-ar putea stabili în siguranţă şi ar deveni „federaţi" ai Imperiului, la fel ca gălăgioşii, dar calculaţii franci: un bastion aliat împotriva misteriosului popor din stepă.

Era o speranţă nerealistă, ivită din necesitate. Goţii erau

mândri şi nesupuşi. Noi, popoarele civilizate, păream răsfăţate, nesigure şi slabe. Romanii şi goţii au început curând să se certe. Refugiaţii au fost vânduţi în schimbul vitelor furate. Au devenit jefuitori şi apoi de-a dreptul invadatori. Astfel că, pe 9 august 378 d.Hr., împăratul Valens al Imperiului Roman de Răsărit i-a înfruntat pe goţi în afara oraşului Adrianopolis, la doar două sute patruzeci de kilometri depărtare de Constantinopol. Eram la fel de numeroşi, iar noi, romanii, eram siguri de victorie. Dar cavaleria noastră a dat bir cu fugiţii; infanteria noastră a intrat în panică şi, înconjurată de călăreţii goţi, soldaţii noştri au strâns rândurile atât de tare încât nu au mai putut ridica braţele şi scuturile pentru a lupta cum trebuie. Valens şi armata lui au fost distruşi în cel mai mare dezastru militar roman de când Hanibal îi învinsese pe romani la Cannae, cu aproape şase secole în urmă.

Fusese stabilit un precedent de rău-augur: armata romană putea fi învinsă de barbari. De fapt, romanii puteau fi învinşi de barbarii care fugeau de nişte barbari şi mai înfricoşători.

În curând, avea să se întâmple ceva chiar mai cumplit.

Goţii au început o migraţie prădătoare pe teritoriul Imperiului, care avea să dureze câteva decenii. Între timp, hunii au pustiit valea Dunării şi, departe spre răsărit, au prădat Armenia, Capadocia şi Siria. Întregi naţii de barbari au fost dezrădăcinate şi unele dintre aceste triburi migratoare s-au stabilit de-a lungul Rinului. Când râul a îngheţat în ultima zi a lui 406, vandalii, alanii, suevii şi burgunzii l-au traversat pentru a ajunge în Galia. Barbarii s-au îndreptat spre miazăzi, incendiind, omorând, jefuind şi violând, într-un val de violenţă care a dat naştere multor poveşti îngrozitoare şi fascinante, care au hrănit imaginaţia generaţiei mele. O femeie romană a fost prinsă că îi gătise şi îi mâncase pe cei patru copii ai săi, unul câte unul, explicând autorităţilor că sperase că fiecare sacrificat îi va

salva pe ceilalţi. Vecinii săi au omorât-o aruncând cu pietre în ea.

Invadatorii au trecut Pirineii în Spania şi apoi Gibraltarul spre Africa. Sfântul Augustin a murit în timp ce Hippo, oraşul nord-african care îl adăpostea, era sub asediu. Britannia a fost ciopârţită şi pierdută de Imperiu. Goţii, încă în căutarea unei patrii, au ajuns în Italia, iar în 410 au şocat lumea prin jefuirea Romei. Deşi s-au retras după doar trei zile de jaf, aura de indestructibilitate a oraşului sfânt fusese spulberată.

Barbarii începuseră să se stabilească şi să conducă mari părţi din Imperiul nostru de Apus. Incapabili să-i învingă pe invadatori, împăraţii apuseni din ce în ce mai disperaţi au încercat să-i cumpere, să-i oblige să locuiască numai în anumite teritorii şi să-i învrăjbească. Astfel, Curtea imperială, incapabilă să-şi asigure propria siguranţă în Roma, s-a mutat mai întâi la Milano şi apoi la Ravenna, o bază navală romană, în mlaştinile Mării Adriatice. Între timp, vizigoţii ocupaseră Galia de sud-vest şi Spania, burgunzii - Galia de est, alanii - Valea Loarei şi vandalii - nordul Africii. Ereziile creştine se concurau pe măsură ce religia barbară se întrepătrundea cu cea a lui Mesia, lăsând în urmă un desiş de credinţe. Drumurile s-au stricat, fărădelegile s-au înmulţit, taxele au rămas neplătite, unele dintre cele mai strălucite minţi s-au retras la mănăstiri... şi totuşi viaţa continua sub slaba confederaţie a conducerii barbare şi romane. Constantinopolul şi Răsăritul încă înfloreau. Noi palate şi biserici se construiau în Ravenna. Garnizoanele romane rămâneau pe poziţii, fiindcă nu aveau alternativă. Cum să nu mai existe Roma? Pe cât de inimaginabilă părea, prăbuşirea încetul cu încetul a civilizaţiei era totuşi iminentă.

Iar puterea hunilor continua să crească.

Zvonul misterios din secolul al patrulea a devenit realitate întunecată şi înspăimântătoare în secolul al

cincilea. Pe măsură ce hunii pătrundeau în Europa şi ocupau regiunea deja numită Hunuguri, au asimilat triburile barbare pe care le-au cucerit şi au construit un imperiu nou şi ameninţător. Necunoscător şi dispreţuitor al tehnologiei, s-a bazat pe naţiunile înrobite, prădate în raiduri, pe tributuri stoarse şi pe plata mercenarilor pentru a-şi susţine propria societate. Roma, răsuflând cu greu şi în declin, îi angaja în mod ocazional pe huni pentru a integra alte triburi în teritoriile sale, în încercarea de a câştiga timp. Hunii foloseau astfel de plăţi pentru a-şi atrage aliaţi şi pentru a-şi spori puterea. Între anii 443 şi 447, au iniţiat raiduri dezastruoase în jumătatea de răsărit a Imperiului, care au şters peste o sută de oraşe balcanice de pe hartă. În timp ce minunatul zid triplu al Constantinopolului continua să ţină piept atacurilor, noi, bizantinii, am găsit de cuviinţă să-i mituim pe huni pentru a ne garanta un armistiţiu umilitor şi precar.

Până la mijlocul secolului al cincilea, când devenisem deja adult, imperiul hunilor se întindea de la fluviul Elba din Germania până la Marea Caspică şi de la Dunăre spre miazănoapte, către Marea Baltică. Conducătorul său, stabilit în Hunuguri, devenise cel mai puternic monarh din Europa. Cu un cuvânt, putea aduna mii dintre cei mai de temut războinici cunoscuţi vreodată în lume. Şi mai putea aduce încă o mie din triburile cucerite de el. Cuvântul său era lege, nu cunoscuse niciodată înfrângerea, iar soţiile şi fiii săi tremurau în prezenţa sa.

Numele lui era Attila.

Ceea ce urmează este povestea sa şi a mea, depănată prin ochii acelora pe care i-am cunoscut bine - una în care mi-am jucat propriul rol. Am consemnat-o pentru ca urmaşii mei să înţeleagă cum am ajuns să scriu în astfel de vremuri potrivnice, pe o insulă aşa de mică, atât de departe de locul în care m-am născut, cu o soţie atât de deosebită.

PARTEA I

SOLIA CĂTRE ATTILA

I

FRATE ŞI SORĂ

Ravenna, 449 d.Hr.

Sora mea este o femeie rea, domnule episcop, şi am venit aici pentru a o aduce pe calea cea bună, spuse împăratul Imperiului Roman de Apus.

Numele său era Valentinian al III-lea, iar caracterul său era dovada nefericită a decăderii dinastiei. Avea o inteligenţă medie, fără curaj de războinic, şi era foarte puţin preocupat de guvernare. Valentinian prefera să-şi petreacă timpul făcând sport, satisfăcându-şi toate plăcerile, în compania magicienilor, curtezanelor şi a oricăror neveste de senatori pe care le putea seduce pentru a avea plăcerea de a le umili soţii. Ştia că talentele sale nu erau precum cele ale strămoşilor săi şi recunoaşterea inferiorităţii sale îi producerea resentimente şi frică. Credea că numeroşi bărbaţi şi femei deopotrivă, invidioşi şi dispreţuitori, complotau mereu împotriva sa. Aşadar, pentru execuţia din această seară adusese un preot deoarece avea nevoie de aprobarea Bisericii. Valentinian se baza pe ceea ce credeau alţii pentru a avea încredere în sine.

Împăratul îl convinsese pe episcop că era important ca sora sa, Honoria, să recunoască lipsa de apărători în lumea

laică şi totodată în cea religioasă. Se împerechea cu un intendent - ca o târfă de la bucătărie -, iar această mică surpriză era un dar neaşteptat.

– Îmi salvez sora de la un proces ca trădătoare pe lumea asta şi de la damnare pe lumea cealaltă.

– Nimeni nu e fără de păcat, Cezar, îl asigură episcopul Milo. Era complicele său în această surpriză neplăcută deoarece, împreună cu mama vicleană a fetei, Galia Placidia, avea nevoie de bani pentru a termina construcţia unei biserici noi în Ravenna, care să le garanteze propriul lor loc în Rai. Placidia era la fel de ruşinată de indiscreţia fiicei sale pe cât se temea Valentinian de ea; iar susţinerea deciziei împăratului ar fi fost răsplătită cu o donaţie generoasă pentru Biserică, provenită direct din vistieria imperială, încurcate erau căile Domnului, credea episcopul, iar Placidia presupunea că voinţa Lui coincidea cu a ei.

Împăratul ar fi trebuit să se afle în decandenta Romă, participând la dezbaterile Senatului, primind ambasadori şi luând parte la vânători şi la evenimente sociale. Dar el fugise călare cu patru nopţi în urmă, fără a anunţa pe nimeni, însoţit de o duzină de soldaţi aleşi pe sprânceană de şambelanul său, Heraclius. Aveau să o prindă pe Honoria înainte de a-şi pune în aplicare planurile. Spionii şambelanului aflaseră că sora împăratului nu numai că se culca frecvent cu intendentul de la palat - un prostănac pe nume Eugenius -, dar că mai şi complota cu acesta pentru a-şi ucide fratele şi a prelua puterea. Oare era adevărat? Toată lumea ştia că Honoria îşi considera fratele indolent şi prost şi că era convinsă că ea ar fi putut să conducă afacerile Imperiului mult mai bine decât o făcea el, după modelul puternicei lor mame. Acum, spunea povestea, voia să-şi înscăuneze iubitul, cu ea ca augustă sau regină. Evident, era numai un zvon, dar exista şi un sâmbure de adevăr: vanitoasa Honoria nu şi-a iubit niciodată fratele. Dacă Valentinian ar fi putut să-i prindă împreună în pat,

bineînţeles că i-ar fi dovedit imoralitatea şi poate chiar trădarea. În orice caz, ar fi fost o scuză pentru a-i găsi un soţ şi a scăpa de ea.

Împăratul îşi găsea scuze pentru cuceririle sale romantice la fel de des pe cât le condamna pe cele ale surorii sale. El era bărbat şi ea femeie şi de aceea dorinţa ei, în ochii Domnului şi ai săi, era mai ofensatoare decât a sa.

Grupul lui Valentinian trecu peste piscurile muntoase ale Italiei şi acum se apropia de palatele din Ravenna în întuneric, galopând pe lungul drum spre acest refugiu mlăştinos. Deşi uşor de apărat în faţa atacurilor barbare, noua capitală i se păruse dintotdeauna lui Valentinian un loc de vis, separat de pământ, dar nefiind parte din mare. Plutea izolată de industrie sau agricultură, iar birocraţia care se refugiase acolo avea prea puţină legătură cu realitatea. Adâncimea apei era aşa de mică şi noroiul atât de adânc încât înţeleptul Apollinaris spusese că legile naturii nu funcţionau în Ravenna, „unde pereţii cad la pământ şi apa se ridică, turnurile plutesc şi corăbiile stau pe loc". Singurul avantaj al noului oraş era siguranţa, ceea ce nu era puţin lucru. Trădarea exista peste tot.

Valentinian ştia că viaţa celor mari era plină de riscuri. Chiar Iulius Cezar fusese asasinat, cu aproape cinci sute de ani în urmă. Împăraţii care urmaseră şi avuseseră un sfârşit violent formau o listă mult prea lungă pentru a putea fi memorată: Claudius a fost otrăvit, Nero şi Otho s-au sinucis, Caracalla, ucigaşul fratelui său, a sfârşit la rândul său prin a fi asasinat, fraţii vitregi şi nepoţii lui Constantin au fost pur şi simplu nimiciţi, Graţian a fost ucis, Valentinian al II-lea a fost găsit spânzurat în mod misterios. Împăraţii muriseră în bătălii, de boală, sfârşiseră din cauza comploturilor urzite de cei apropiaţi. Ar fi fost şocat dacă această soră şireată *nu* ar fi conspirat împotriva sa. Împăratul era mai mult decât pregătit să-l audă pe

şambelanul său şoptindu-i la ureche zvonuri despre un complot, pentru că nu se aşteptase la altceva de când devenise împărat, la frageda vârstă de cinci ani. Ajunsese la treizeci de ani din prudenţă amestecată cu teamă, suspiciune constantă şi o lipsă necesară de ruşine. Un împărat lovea sau era lovit. Astrologii i-au confirmat temerile, iar drept urmare, împăratul a fost mulţumit şi ei răsplătiţi.

Alaiul împăratului descălecă în umbra porţii, nedorind ca tropăitul cailor să-i dezvăluie prezenţa.

Scoaseră din teacă săbii lungi, dar le ţinură aproape de corp pentru a nu străluci în noapte. Acoperiţi cu mantale şi cu glugile trase pe cap, se îndreptară spre palatul Honoriei, de parcă ar fi fost nişte fantome. Străzile din Ravenna erau întunecate, canalele sale străluceau monoton, în timp ce o semilună se zărea în spatele unei perdele mişcătoare de nori. Deoarece era un oraş administrativ, şi nu unul comercial, capitala păruse mereu neunitară şi pe jumătate părăsită.

Chipul împăratului le făcu pe santinele să tresară.

– Cezar, nu te aşteptam…

– Daţi-vă la o parte!

Palatul Honoriei era liniştit, tapiseriile şi draperiile păreau decolorate din cauza nopţii şi a lămpilor cu ulei care pâlpâiau. Bolţile şi arcadele erau împodobite cu mozaic înfăţişând sfinţi care priveau cu seninătate de undeva de sus păcatele, aerul era încărcat de miros de tămâie şi parfum. Cei care-l însoţeau pe împărat treceau ca gândul pe holurile de marmură întunecate, iar paznicul camerei Honoriei, un nubian înalt pe nume Goar, căzu la pământ gemând din cauza unei săgeţi trase de la douăzeci de paşi, înainte să înţeleagă cine se apropia. Se prăbuşi pe marmură cu zgomot. Unui paj care s-a deşteptat tresărind şi care ar fi putut să strige după ajutor i se tăie gâtul ca unei orătănii. Apoi soldaţii dădură buzna în iatacul prinţesei,

răsturnând mesele pe care se aflau prăjituri cu miere, aruncând cu picioarele o pernă în apa puţin adâncă a băii şi deschizând cu forţa uşa dormitorului.

Cei doi se treziră brusc, strângându-se unul în altul şi ţipând de după pânza draperiilor pe măsură ce o duzină de umbre întunecate înconjurau patul imens. Oare voiau să-i asasineze?

– Lumină! ordonă Valentinian.

Oamenii săi aduseră torţe şi luminară scena lubrică. Intendentul, Eugenius, se târî pe spate până când se lovi de tăblie, încercând să se acopere cu mâinile. Avea privirea unui bărbat care păşise în gol de pe o stâncă şi, într-un ultim moment de groază, îşi dăduse seama că nu mai e nimic de făcut pentru a se salva. Honoria se târa spre cealaltă parte a patului - goală, doar cu cearşaful de mătase înfăşurat în jurul corpului, şoldurile sale fiind încântătoare chiar şi în aceste momente de teroare -, retrăgându-se ca şi când prin depărtarea de iubitul ei l-ar fi renegat.

– Deci este adevărat, murmură împăratul.

– Cum îndrăzneşti să pătrunzi în dormitorul meu?

– Am venit să te salvăm, copilă, spuse episcopul.

Expunerea surorii sale îl binedispuse în mod ciudat pe Valentinian. El fusese insultat de bătaia ei de joc, dar acum cine se făcea de râs? Acum păcatele ei erau cunoscute de toţi, iar ea era umilită în faţa a doisprezece bărbaţi, stând cu umerii goi, cu părul vâlvoi, cu sânii atârnând pe cearşaf. Situaţia îl umplu de satisfacţie. Se uită în jur. Trupul culcat la pământ al lui Goar, din care sângele se scurgea pe marmură formând o mică baltă, se vedea la intrare. Vanitatea şi ambiţia surorii sale îi condamnaseră pe toţi cei din jurul său. La fel cum se condamnase de una singură!

Împăratul zări un cordon auriu ce ţinea draperia din jurul patului şi trase cu putere de el, dezlegându-l. Acoperământul diafan căzu pe podea, expunând-i şi mai

mult pe cei doi; apoi păşi înainte şi începu să o lovească pe Honoria cu cordonul peste şolduri şi coapse, în timp ce ea tresărea sub cearşaf, iar respiraţia lui era rapidă şi neliniştită.

– Te culci cu un servitor şi complotezi pentru a-i da un rang mai mare decât al meu!

Ea se chirci şi urlă de furie, trăgând acoperământul de pe trupul sărmanului Eugenius pentru a-şi înfăşura propriul corp.

– Du-te dracului! Îi voi spune mamei!

– Chiar mama mi-a dezvăluit când şi unde te voi găsi! Era satisfăcut de durerea provocată de trădare, întotdeauna concuraseră pentru dragostea Placidiei. A continuat să o biciuie, mai degrabă umilind-o decât rănind-o, până când într-un final rămase fără respiraţie şi fu nevoit să se oprească, gâfâind. Atât el, cât şi sora sa aveau obrajii roşii.

Soldaţii târâră trupul intendentului afară din pat, trăgându-i mâinile la spate, îndoindu-i genunchii cu forţa. Bărbăţia i se chircise, fără a mai avea timp să se apere. Privea rugător şi terorizat spre prinţesă, ca şi când aceasta ar fi putut să-l salveze, dar ea avea doar visuri, nu şi putere. Era femeie! Iar, dorind să-i cucerească dragostea, Eugenius se condamnase singur.

Valentinian se întoarse pentru a-l studia pe cel care ar fi devenit viitorul împărat al Ravennei şi Romei. Iubitul Honoriei era chipeş, da, şi fără îndoială inteligent, dacă ajunsese să fie intendentul palatului, dar un prost, pentru că încercase să se ridice deasupra acestei situaţii. Dorinţa hrănise ocaziile, iar ambiţia încurajase mândria, dar pentru ea fusese doar o patimă carnală.

– Priveşte-l, spuse Valentinian în batjocură, următorul Cezar. Privirea alunecă mai jos. Ar trebui să i-o tăiem.

Vocea lui Eugenius se auzi:

– Nu-i face rău Honoriei, eu am…

– Să-i fac rău Honoriei? râse batjocoritor Valentinian. Ea face parte din familia regală, are sânge albastru şi nu are nevoie de apărarea ta. Merită să fie biciuită, dar nu i se va întâmpla nimic, deoarece nu poate face nimic. Vezi cât e de neajutorată?

– Nu s-a gândit niciodată să te trădeze…

– Linişte! zise pocnind din nou din cordon, de data aceasta lovindu-l pe servitor peste gură. Nu-ţi mai face atâtea griji pentru târfa de soră-mea. Mai bine ai începe să te gândeşti cum să-ţi scapi pielea! Crezi că nu ştiu ce puneaţi la cale?

– Valentinian, te rog, opreşte-te! imploră Honoria. Nu e ceea ce crezi. Nu e ceea ce ţi-au spus. Sfetnicii şi magicienii tăi te-au scos din minţi.

– Serios? Totuşi, am aflat ceea ce doream - nu-i aşa, episcopule?

– Aceasta este datoria ta de frate, spuse Milo.

– Aşa este, întări împăratul. Fă-o!

Un tribun înalt legă o eşarfă în jurul gâtului lui Eugenius.

– Te rog, suspină femeia, îl iubesc.

– De aceea trebuie să o fac.

Tribunul trase până când muşchii braţului îi se umflară. Eugenius începu să lovească, zbătându-se degeaba contra celor care îl ţineau. Honoria ţipă. Chipul lui deveni purpuriu, limba îi ieşi într-o încercare nereuşită de a respira, ochii i se umflară, muşchii îi tremurau. Apoi privirea i se împăienjeni, iar el se prăbuşi brusc; după câteva minute lungi în care se asigurară că a murit, îi lăsară corpul să cadă pe podea.

Honoria suspina.

– Te-ai întors la Dumnezeu, şopti episcopul.

– Lua-v-ar dracu' pe toţi!

Soldaţii râseră.

– Soră, îţi aduc veşti bune, spuse Valentinian. Nu vei mai fi fată bătrână. Pentru că nu ai fost în stare să-ţi găseşti singură un adorator potrivit, am aranjat să te căsătoreşti cu

Flavius Bassus Herculanus la Roma.

– Herculanus! E gras şi bătrân! Nu mă voi căsători niciodată cu el! Aşa o soartă cruntă nu-şi putea imagina.

– Vei putrezi în Ravenna până când vei fi gata să te măriţi cu el.

Honoria a refuzat să se căsătorească, iar Valentinian s-a ţinut de cuvânt în a o sechestra, în ciuda rugăminţilor ei. Pledoariile către mama ei fuseseră ignorate. Ce tortură, să fie ţinută prizonieră în propriul palat! Ce umilinţă să fii eliberată numai prin căsătoria cu un aristocrat decrepit! Credea că odată cu iubitul ei murise şi o parte din *ea*; omorându-l pe Eugenius, fratele ei a făcut să-i dispară mândria, credinţa în familie şi orice fel de loialitate faţă de Valentinian. Îi frânsese inima! Aşadar, la începutul anului următor, într-una dintre nopţile lungi când se simţea disperată în privinţa viitorul ei, Honoria trimise după eunucul său.

Hyacinth fusese castrat în copilărie, pus într-o baie fierbinte în care testiculele îi fuseseră zdrobite. Fusese crud, bineînţeles, şi totuşi mutilarea, care îl lipsise de posibilitatea de a se căsători şi de a fi tată, îi permisese să devină o persoană de încredere la palatul imperial. Eunucul reflecta deseori la soarta sa, uneori uşurat că fusese scutit de patimile fizice ale celor din jurul său. Chiar dacă se simţea mai puţin bărbat deoarece fusese castrat, suferise şi mai puţin, credea el. Durerea emasculării era acum o amintire îndepărtată, iar poziţia sa privilegiată - o satisfacţie zilnică. Nu putea fi perceput ca o ameninţare, aşa cum era Eugenius. Drept urmare, eunucii trăiau deseori mai mult decât cei pe care îi serveau.

Hyacinth nu era doar servitorul, ci şi prietenul şi confidentul Honoriei. În zilele de după execuţia lui Eugenius, braţele sale îi alinaseră suspinele continue, obrazul său fin se lipise de al ei, murmurând înţelegător, în

timp ce ea înteţea focul urii faţă de fratele ei. Împăratul era o bestie cu inima de piatră, iar perspectiva căsătoriei cu un senator bătrân din obosita Romă era la fel de îngrozitoare pentru eunuc ca şi pentru stăpâna sa.

Acum, trimisese după el în toiul nopţii.

– Hyacinth, te trimit de aici.

El se albi la faţă. În lumea de afară nu putea supravieţui mai bine decât un animal de casă.

– Vă rog, stăpână! Nu cunosc decât bunătatea voastră.

– Şi uneori eu am numai bunătatea ta. Chiar şi mama, care vrea să devină sfântă, mă va ignora până ce mă voi supune. Aşadar, suntem amândoi prizonieri aici, dragul meu eunuc, nu-i aşa?

– Până când vă veţi mărita cu Herculanus.

– Şi oare asta nu e un alt fel de prizonierat?

Suspină.

– Poate că mariajul este o soartă pe care trebuie să o acceptaţi.

Honoria dădu din cap. Era foarte frumoasă şi se bucura de plăcerile cărnii mult prea mult pentru a-şi irosi viaţa cu un bătrân. Reputaţia lui Herculanus era aceea a unui bărbat rigid, fără umor şi rece. Planul lui Valentinian de a o căsători avea să-i distrugă viaţa la fel cum îl distrusese pe Eugenius.

– Hyacinth, îţi aminteşti cum mama mea, Galia Placidia, a fost răpită de vizigoţi după jefuirea Romei şi a fost măritată cu căpitanul lor, Athaulf?

– Înainte de a mă naşte eu, prinţesă.

– Când Athaulf a murit, mama s-a întors la Roma, dar între timp îi civilizase pe vizigoţi. Spunea că anii petrecuţi cu ei nu au fost chiar aşa de groaznici şi cred că are nişte amintiri destul de picante în ceea ce-l priveşte pe primul ei soţ. Bărbaţii barbari sunt puternici, ştii, mai puternici decât ai noştri.

– Mama dumneavoastră a călătorit de multe ori în locuri

ciudate şi a avut multe aventuri înainte de a asigura încoronarea fratelui dumneavoastră.

– E o femeie de lume, care a călătorit împreună cu armate, s-a căsătorit cu doi bărbaţi şi a privit dincolo de zidurile palatului, la fel cum priveşte acum spre Ceruri. Întotdeauna m-a îndemnat şi pe mine să fac la fel.

– Toată lumea o venerează pe augustă.

Honoria îşi luă eunucul pe după umeri, privindu-l intens în ochi.

– De aceea trebuie să-i urmăm exemplul de curaj, Hyacinth. Există un barbar mai puternic decât conducătorul vizigoţilor. Este un barbar mai puternic decât fratele meu - este cel mai puternic din lume. Ştii despre cine vorbesc?

Acum, eunucul simţi că se îngrozeşte.

– Vorbeşti despre regele hunilor. Vocea lui Hyacinth devenise o şoaptă, de parcă ar fi vorbit despre Satana. Întreaga lume se temea de Attila şi se ruga ca ochiul său prădător să cadă asupra unei alte părţi a Imperiului. Se spunea că arăta ca o maimuţă, îmbăiat în sânge, şi că omora pe oricine ar fi încercat să-l înfrunte - cu excepţia soţiilor sale. Se mai zicea că avea sute de soţii, pe atât de frumoase pe cât era el de grotesc.

– Vreau să ajungi la Attila, Hyacinth. Ochii Honoriei străluceau. Femeile puternice nu se bizuiau doar pe deşteptăciunea lor, ci şi pe alianţele cu bărbaţi puternici. Hunii aveau cea mai de temut armată din lume şi numai un cuvânt din partea conducătorului lor l-ar fi făcut pe fratele ei să se piardă cu firea. Dacă Attila i-ar fi cerut mâna, Valentinian ar fi lăsat-o să plece. Dacă Attila ar fi interzis căsătoria sa cu Herculanus, Valentinian ar fi trebuit să fie de acord. Nu-i aşa?

– Să merg la Attila! spuse Hyacinth gâfâind. Doamna mea, eu ajung cu greu dintr-un capăt al Ravennei în celălalt. Nu sunt nici călător, nici ambasador. Nici măcar bărbat nu sunt.

– Îţi voi da bărbaţi ca escortă. Nimeni nu-ţi va simţi lipsa. Vreau să fii curajos şi să-l găseşti, viitorul nostru depinde de el. Vreau să îi explici ce mi s-a întâmplat. Du-i inelul meu cu pecete drept dovadă a ceea ce spui. Hyacinth, dragul meu sclav, vreau să-i ceri lui Attila hunul să mă salveze.

II

FECIOARA DIN AXIOPOLIS

Tată, ce ai făcut?

La o mie o sută de kilometri est de Ravenna, unde valea Dunării se lărgeşte pe măsură ce marele fluviu se apropie de Marea Neagră, hunii se stabiliseră în sfârşit într-un mic oraş roman pe nume Axiopolis. Ca toate oraşele romane de acest fel, iniţial, fusese construit ordonat, geometric, la fel ca taberele legiunilor, forumurile, templele şi clădirile administrative fiind aşezate ca piesele pe o tablă de şah. Ca toate oraşele de acest fel, zidurile sale fuseseră construite în secolul al treilea, atunci când ameninţarea războiului devenise mai puternică. Şi la fel ca toate oraşele de acest fel, templele sale păgâne deveniseră biserici în secolul al patrulea, după trecerea lui Constantin la creştinism. Şi încă o dată, la fel ca toate oraşele de acest fel, tremurase de spaimă la fiecare jefuire a aşezărilor de pe cursul superior al Dunării.

Acum, hunii erau aici. Veniseră ca o furtună: sunetul din ce în ce mai puternic al unui vuiet de teroare care s-a împrăştiat de la porţi ca un val. Odată cu vuietul a venit şi falsul răsărit al focului şi şocul. În sala de masă a familiei sale, Ilana a încercat să se ascundă de ceea ce se temea atât de mult să audă: jurăminte şi ţipete, tropăitul cailor

nepotcoviţi pe pavajul de piatră, gemetele şi zornăiturile de rezistenţă inutilă, şuieratul gros şi bubuiturile de foc. Zări cu colţul ochiului sclipirea unei săgeţi zburând spre stradă, care nu-şi atinsese ţinta şi acum se îndrepta spre o alta la întâmplare, ca o viespe bâzâitoare într-un întuneric lugubru. Vecinii săi fugeau ca şi când ar fi scăpat pe porţile iadului. Apocalipsa sosise în sfârşit.

– Cred că am reuşit să ne salvăm, Ilana, spuse Simon Publius, deşi tremurul vocii îi trăda îndoiala. Chipul negustorului rotofei îmbătrânise cu o mie de ani în ultimele săptămâni, obrajii îi atârnau, ochii nedormiţi erau afundaţi în orbite, pielea sa roz devenise asudată şi căpătase culoarea cărnii putrede. Acum, pariase salvarea familiei sale în schimbul trădării.

– Tu le-ai deschis porţile, nu-i aşa?

– Ar fi pătruns în oraş oricum.

Strada se umplea de călăreţi care strigau într-o limbă aspră şi urâtă. În mod ciudat, ea reuşea să distingă zgomotul săbiilor învârtite în aer, asemănător cu cel al materialului sfâşiat, şi apoi un sunet înfundat când acestea loveau. Parcă toate simţurile i se ascuţiseră astfel încât putea auzi fiecare strigăt, fiecare şoaptă şi fiecare rugăciune.

– Dar ar fi trebuit să aşteptăm legiunile.

– La fel ca Marcianopolis? Atunci nu ne-ar mai fi cruţat nimeni, fiica mea. Edeco mi-a promis că, dacă îl ajutăm, unii dintre noi vor fi cruţaţi.

Urmă un ţipăt şi apoi un murmur de disperare care arăta în mod clar că nimeni nu va fi cruţat. Privi pe fereastră. Întunericul de dedesubt era plin de siluete fugare şi luminat ocazional de rara apariţie în lumina lunii a unui chip omenesc, a unei guri căscate în strălucirea unei torţe înainte de a dispărea. Ilana se simţi fără putere. Se temea de atât de mult timp, încât parcă trecuse o eternitate: ani întregi se temuse, pe măsură ce poveştile groaznice se

acumulau. Apoi frica paralizantă atunci când hunii şi aliaţii lor apărură în sfârşit, înconjuraţi de o perdea de praf fumuriu, cu doar două săptămâni în urmă. Înconjuraseră Axiopolisul în galop şi ameninţau cu anihilarea dacă oraşul nu ar fi acceptat să se predea.

Şi nu se predase, în ciuda rugăminţilor şi ameninţărilor unora. În sângele locuitorilor se aflau mândria Moesiei şi iuţimea Traciei, şi cel mai mult îşi doreau să se lupte. De atunci romanii rezistaseră în mod curajos: înfruntări aprige, momente de eroism încurajator şi chiar mici victorii de moment. Dar a existat şi din ce în ce mai multă deznădejde, pe măsură ce morţii şi răniţii erau îndepărtaţi de pe ziduri, fiecare zi părând mai întunecată, fiecare noapte mai lungă, fiecare sunet mai asurzitor, fiecare văduvă cu inima îndurerată şi fiecare copil orfan intensificând sentimentul fatalităţii ce cuprinsese oraşul. Tămâia ardea în biserici, ecoul rugăciunilor ajungea până la ceruri, preoţii se arătau pe zidurile oraşului, mesagerii încercau să se strecoare afară pentru a cere ajutor şi totuşi niciun sprijin nu sosise de nicăieri. Modestele ziduri de piatră începuseră să se dărâme ca şi când ar fi fost construite din brânză. Acoperişurile purtau urmele incendiilor. În afară, recoltele fuseseră arse, iar bărcile distruse. Înăuntru, bătrânii curajoşi care primiseră suliţe erau retraşi de pe ziduri deoarece ochii fără putere erau prea lenţi în ochirea duşmanilor. Astfel, mintea lianei se refugiase în întunecata disperare, mai degrabă bucurându-se decât temându-se de un final. Oricum, de ce ar fi meritat viaţa trăită? Spera numai că moartea nu va fi prea dureroasă. Iar acum, tatăl ei, cel mai mare neguţător din oraş, îi trădase.

– Ne-ar fi omorât pe toţi, imediat ce ar fi doborât zidurile, spuse el. Aşa…

– Sunt cavalerişti, replică ea, paralizată de frică. Nu se pricep la astfel de lucruri…

– Mercenarii lor cunosc tot felul de strategii de asediu. Trebuia să fac *ceva*, copilă.

Copilă! Ce demult fusese totul! Copilă? Marea sa iubire, Tasio, bărbatul cu care trebuia să se căsătorească, murise în a treia zi, rănit la ochi de o săgeată hună şi aflându-şi sfârşitul după patru ore de agonie sfâşietoare. Nu îşi imaginase niciodată că dintr-un trup se poate scurge fără încetare atât de mult sânge. *Copilă?* Acesta era un cuvânt potrivit pentru binecuvântatele creaturi neştiutoare care încă mai aveau speranţe, pentru inocenţii care probabil într-o zi vor avea propriii lor copii. Acum…

– Am ascuns nişte monede. Ne-au promis că vom pleca în siguranţă. Vom merge la Constantinopol şi vom începe o nouă viaţă acolo. Mătuşile tale, servitorii…, spionii lui ne-au promis că toţi vom putea pleca. Ba chiar şi alţii vor fi cruţaţi, sunt sigur. Am salvat multe vieţi în noaptea asta.

Voia să-l creadă, îşi dorea să aibă încredere într-un bătrân şi în viitor. Dar acum exista un singur prezent nesfârşit şi furios, acea furtună de strigăte, răpăitul săgeţilor şi grohăitul nemilos al războinicilor care luau ceea ce doreau.

– Tată…

– Vino! O împinse. Trebuie să ne întâlnim cu căpetenia la Biserica Sfântul Pavel. Dumnezeu ne va avea în pază, copila mea.

Străzile erau pline de oameni înnebuniţi, prin care grupul lor mic şi înfricoşat se strecură trecând ca o falangă printre trupuri gemând, uşi smulse şi flăcări roşiatice. Luaseră cu ei lucruri nefolositoare: un bust al unui înaintaş, un coş de nuntă vechi, un răboj al unei negustorii acum distruse, un câine speriat. Jaful fusese anarhic, o casă invadată şi o alta ignorată, un grup de refugiaţi ucişi în timp ce membrii altui grup erau lăsaţi să dispară în negură. Aici un păgân spunea că Jupiter îl salvase, mai încolo o creştină se bucura că Iisus o cruţase; şi totuşi oameni de toate

credinţele fuseseră măcelăriţi în mod egal. Totul era întâmplător, moartea şi viaţa fiind la fel de efemere ca şi aripile unui fluture. Hunii pătrundeau în galop în sacristii şi bucătării, fără a se teme de rezistenţă, trăgând cu săgeţi ca şi când ar fi fost într-un joc, dispreţuind pe toţi cei suficient de lenţi pentru a fi prinşi în bătaia acestora. Singurul avantaj era că noaptea făcea imposibilă identificarea prietenilor, rudelor, proprietarilor de magazine şi învăţătorilor. Moartea devenise anonimă. Oraşul era distrus fără a pomeni niciun nume.

Când Ilana şi tatăl său ajunseră la forum, biserica gemea de oameni aşteptând miracole de la un Dumnezeu care părea că îi uitase. Câţiva huni priveau fără a interveni cum romanii intrau în sanctuar, vorbind între ei din şaua cailor ca şi când ar fi comentat o paradă. Din când în când, trimiteau mesaje, galopând încoace şi încolo pe străzi, sugerând că exista mai multă disciplină în timpul jafului decât şi-ar fi închipuit tânăra. Flăcările străluceau din ce în ce mai tare.

– Edeco! strigă Simon Publius, răguşit, în vuietul nopţii. Ţi-am adus familia mea pentru protecţie, aşa cum ne-am înţeles! Îţi suntem recunoscători pentru mila pe care ne-o arăţi. Acest măcel nu este deloc necesar - vom renunţa la orice ne vei cere...

Un locotenent care părea a fi grec traduse. Căpetenia hunilor, uşor de recunoscut după frumoasa tunică de piele capturată de la romani, privi în jos, cu trăsăturile umbrite, cu chipul plin de cicatrici şi cu barba rărită.

– Cine sunteţi?

– Negustorul Publius! Cel care a trimis vorbă şi a deschis porţile aşa cum au cerut solii domniei voastre! Bineînţeles că nu ne-am cunoscut până acum. Eu sunt aliatul vostru, care doreşte să-i fie permis să călătorească pe cursul râului. Vom pleca departe de acest loc.

Hunul cântări situaţia ca şi cum tocmai îi venise o nouă

idee.

– Ea cine e?

Simon tresări surprins.

– Fiica mea. O copilă nevinovată.

– E frumoasă. Tânăra avea o ţinută înaltă şi nobilă, părul revărsându-i-se într-o cascada de bucle întunecate, cu ochii migdalaţi, pometii proeminenţi şi urechile la fel de fine ca alabastrul. Fusese gata să se căsătorească înainte de asediu.

– Sunt multe femei frumoase în oraşul nostru. Multe, multe.

Edeco râgâi.

– Serios? Cele pe care le-am capturat eu arătau ca nişte vaci. Oamenii săi începură să râdă.

Bătrânul negustor trecu în faţa fiicei sale, nelăsând să se vadă prea mult din trupul acesteia.

– Dacă ne-aţi putea da o escortă până la râu, acolo vom găsi o barcă.

Căpetenia luă o pauză, apoi privi spre biserică, la capătul forumului. Umbrele grupului de refugiaţi clocoteau. Mai mulţi oameni erau împinşi înăuntru. Şeful îi spuse ceva în limba hunilor unuia dintre oamenii săi şi câţiva dintre aceştia înaintară cu caii spre intrare, ca şi când ar fi pregătit un atac. Romanii care încercau să intre se împrăştiară ca potârnichile. Cei care erau deja înăuntru închiseră uşile mari de stejar şi le ferecară. Barbarii le îngăduiră acest lucru.

– Dumnezeu îţi va răsplăti bunătatea, Edeco, încercă Simon să spună.

Hunul surâse ironic.

– Ai vorbit tu cu El? îşi chemă oamenii de peste drumul pavat şi aceştia descălecară pentru a aduna mobilier şi resturi la uşile bisericii. Membrii micului grup al lui Simon începură să se mire şi să murmure înfricoşaţi.

– El vorbeşte cu cei care ascultă, îi asigură Publius cu

sinceritate. Ascultaţi-L.

Edeco îşi văzuse duşmanii rugându-se cu disperare la o sută de zei. Toţi fuseseră cuceriţi. Romanii şi hunii priviră totul în tăcere pentru un timp, primii neîndrăznind să se mişte fără permisiune, aşteptând ceea ce avea să se întâmple. Cei din biserică, strânşi unii într-alţii, începură să strige şi să se roage, deoarece îşi dădură seama că odată ce s-au baricadat înăuntru, nu mai aveau să iasă.

În sfârşit, Edeco se întoarse către negustor:

– M-am hotărât. Tu şi vacile cele urâte puteţi pleca. Fiica ta şi cele drăguţe vor rămâne cu noi.

– Nu! Nu aşa ne-a fost înţelegerea. Ai spus…

– Îndrăzneşti să-mi spui *mie* ce am zis? Chipul său oacheş, cu privire piezişă şi zbârcit de cicatrici, se întunecă.

Publius se albi la faţă.

– Nu, nu, dar Ilana trebuie să rămână cu tatăl său. Sigur înţelegi asta. Faţa lui avea o strălucire bolnavă, iar mâinile îi tremurau.

– Este singura mea fiică.

Torţele fuseră azvârlite pe baricade, blocând astfel uşile bisericii. Lemnul de sub piatră, uscat şi crăpat, înghiţi flăcările cu lăcomie. Acestea se propagară în valuri către vârf, iar strigătele dinăuntru începură să se transforme în ţipete.

– Nu. E frumoasă.

– Pentru numele lui Dumnezeu…

Ilana îl prinsese de mânecă pentru a-l avertiza, dându-şi seama ce avea să se întâmple.

– Tată, e în regulă.

– *Nu* este în regulă şi nu te voi abandona în mâinile acestor sălbatici. Oare sunteţi diavoli? strigă dintr-odată. De ce îi ardeţi pe oamenii care se întorc spre Dumnezeu?

Intransigenţa acestuia îl enervă pe Edeco.

– Dă-mi-o, romanule!

– Nu, nu. Adică… Te rog, spuse ridicându-şi mâna

implorând.

Edeco trase sabia din teacă într-o clipă şi se grăbi să-i taie braţul. Palma retezată zbură, sări şi apoi se lovi de baza unei fântâni, cu degetele încă mişcând. Totul se întâmplă prea repede pentru a scoate un ţipăt. Publius se clătină, mai mult surprins decât din cauza durerii, neştiind cum să recapete controlul asupra situaţiei. Privi cu mirare la propria încheietură retezată. Apoi, o săgeată îi străpunse pieptul. Şi apoi alta şi alta - o droaie străpungându-i torsul şi membrele în timp ce el privea uimit iar războinicii călare râdeau, ochind şi trăgând cu viteză aproape mai mare decât putea percepe ochiul omenesc. Se prăbuşi greu, la fel de ţepos ca un arici.

– Omorâţi-i pe toţi! ordonă Edeco.

– Nu şi pe fată, spuse un tânăr hun. Se aplecă pentru a o lua şi o aruncă în şa.

– Lasă-mă să stau cu tatăl meu!

El îi strânse mâinile.

– Vrei să sfârşeşti ca ei? o întrebă în limba hunilor.

Restul celor din grupul lui Publius fuseră omorâţi în timp ce se îndreptau spre colţurile forumului. Răniţii au fost căsăpiţi când cerşeau îndurare. Incendiul căpătase proporţii atât de mari, încât vuietul acestuia înecă în final ţipetele celor care mureau înăuntru, iar sufletele acestora păreau că se ridică la cer împreună cu flăcările fierbinţi, lumina atingând cerul de la miazăzi, care acum era brăzdat de fulgere. Pe măsură ce şiruri de captivi uimiţi începură să apară dinspre alte părţi ale oralului, legaţi în linie ca o cireadă de măgari, zidurile bisericii se prăbuşiră spre interior.

Ilana suspină, atât de înecată de tristeţe încât cu greu putea respira, cu trupul pe spinarea calului şi pe coapsele musculoase ale hunului, cu părul atârnând ca o cascadă, expunându-i ceafa. De ce să nu o omoare şi pe ea? Coşmarul părea că nu are sfârşit, iar trădarea tatălui său se

dovedise inutilă. Tot ce o lega de viaţa anterioară fusese distrus şi totuşi ea, în mod crud, era încă în viaţă.

– Nu mai plânge, îi ordonă tânărul hun în vorbe pe care nu le putu înţelege. Te-am salvat.

Începuse să-şi dorească moartea.

Edeco îi duse în afara oraşului pe care îl distrusese, iar amintirea acestuia se pierdu în coloane de fum. Ştia că cei asediaţi aveau oricum să deschidă porţile la final. Exista întotdeauna cineva care spera în zadar şi în ciuda oricărei raţiuni că exista o şansă să scape dacă se înfrăţea cu invadatorii. Hunii se bazau pe asta. Se adresă locotenentului care o transporta pe Ilana legată, un războinic pe nume Skilla.

– Lui Attila i-ar fi plăcut această noapte, nepoate.

– La fel cum îmi va plăcea şi mie noaptea următoare. Braţul său drept se afla pe mijlocul prizonierei, ţintuind-o de fiecare dată când se zbătea. Răsucirile ei îl făcură pe Skilla să-şi dorească să o posede chiar acolo. Ce şezut îmbietor avea!

– Nu. Unchiul său dădu din cap. Ea e prea frumoasă. I-o ducem lui Attila, iar el va judeca.

– Dar eu o plac.

– Îi revine lui Attila. Tu poţi să o ceri mai apoi.

Tânărul suspină şi se uită înapoi. Călărea de când se ştia; lupta de când era mic, vâna, urmărea şi ucidea. Totuşi, acesta era primul său jaf şi nu era obişnuit cu masacrele.

– Cei din biserică…

– Se vor naşte alţii care să reclădească zidurile, spuse Edeco mirosind fumul, care se ridica în rotocoale gata să acopere soarele care tocmai răsărea. E un lucru bun, Skilla. Deja pământul respiră liber.

III

PLĂNUIREA UNUI ASASINAT

Constantinopol, 450 d.Hr.

Era mai uşor să-l mituieşti pe un hun decât să-l ucizi, şi cel mai uşor era să-i mituieşti pe acei huni care ştiau valoarea banului.

Cel puţin aceasta era teoria lui Chrysaphius, mai-marele miniştrilor pe lângă împăratul Imperiului Roman de Răsărit, Teodosius al II-lea. De zece ani, Chrysaphius insista ca împăratul să plătească tribut hunilor, pentru ca miile de monede de aur trimise spre miazănoapte să înlăture un asalt final asupra Constantinopolului. Oricât ar fi fost de umilitor, a cheltui nişte bani era mai puţin costisitor decât un război. Guvernul se prefăcea că plătea un aliat barbar, cam la fel cum făceau şi împăraţii din Apus în privinţa legăturii acestora cu francii, dar această apă de ploaie pentru plebe nu reuşea să-l păcălească pe niciunul dintre cei aflaţi la putere. Acum, pretenţiile lui Attila erau din ce în ce mai mari, trezoreria era strâmtorată, armata bizantină era îngrijorată de situaţia din Persia, la Curte existau voci care se ridicau împotriva laşităţii ministrului şi, într-un fel sau altul, plata tributului trebuia să ia sfârşit. Pentru aceasta, Chrysaphius dorea să-l mituiască pe un anumit

hun, într-un scop foarte precis. Îşi trimise favoritul, Bigilas, să înceapă pregătirile.

– Arată-i acestui Edeco măreaţa noastră Noua Romă, tălmaciule, spuse ministrul în timp ce tăia o pară cu un cuţit de argint. Arată-i bogăţia şi zidurile noastre, şi puterea noastră, iar apoi adu-l pe acest oaspete nespălat în palatul meu, ca să mă cunoască şi pe mine.

La câteva luni după atacul asupra oraşului Axiopolis, generalul hun Edeco fusese trimis spre miazăzi, la Constantinopol, pentru a face cunoscută dorinţa lui Attila ca termenii Tratatului încheiat de Anatolius cu doi ani înainte să fie îndepliniţi. Cei din Bizanţ plăteau cu întârziere tot aurul pe care îl promiseseră, iar armatele hune, tot mai numeroase, aveau o poftă neostoită pentru acest metal. Chrysaphius spera ca acest sol barbar să se transforme din inamic în aliat.

Întâlnirea nu începu sub cele mai bune auspicii. Bigilas fu nevoit să întâmpine solia hunilor în afara oraşului, lângă Cornul de Aur, de vreme de barbarii refuzaseră să se aventureze înăuntru fără un ghid. Tălmaciul se pomeni privind cu ochii întredeschişi în sus, la bărbatul pe care primise ordin să-l impresioneze.

Deşi Bigilas sosi cu gardă de corp, şambelan personal şi un sclav care îi ţinea apărătoarea de soare, era pe jos, în timp ce hunii erau călare; iar războinicii îşi poziţionară caii cu spatele la soarele care îi îngreuna romanului vederea. Totuşi, Bigilas nu îndrăzni să se plângă. Trufaşul barbar nu era numai cheia speranţelor stăpânului său, ci şi un ins foarte periculos. Dacă Edeco nu se întorcea la Attila cu nişte răspunsuri mulţumitoare, războiul s-ar fi putut relua.

În ceea ce-l privea, Edeco considera misiunea aceasta dintre campanii ca o ocazie de a scoate un profit uşor, indiferent de soarta tratatului. Romanii au încercat mereu să-i îmbuneze pe huni făcându-le daruri, şi astfel această vizită era o răsplată adusă lui Edeco pentru capturarea

oraşului Axiopolis şi o ocazie de a examina zidurile de apărare înfricoşătoare ale capitalei. Într-o zi, spera hunul, va face din Constantinopol ceea ce a făcut din oraşul lianei.

Aşa cum se aştepta Bigilas, Edeco era plin de praf în urma drumului lung parcurs, dar departe de a fi zdrenţăros. Blănurile de iepure, pe care poporul său le purtase odinioară, fuseseră înlocuite cu cele de urs, vulpe şi samur, iar vestele din piele fuseseră înlocuite cu zale şi tunici căptuşite. Mătăsuri şi pânzeturi care ar fi împodobit pieptul oricărei fecioare romane se zăreau adesea de după o armură, deoarece hunii erau fascinaţi de lucrurile fine, dar nu aveau simţul modei. Şi nici nu ţineau seama de felul în care arătau. Poporul de la Răsărit hotărâse cum aveau să se îmbrace stăpânii şi toţi ceilalţi îngenuncheaseră în faţa lui.

La fel ca toţi hunii, Edeco părea a sta la fel de confortabil călare pe un cal ca într-un scaun. Era mic de statură, dar puternic, cu sabia lungă atârnându-i de mijloc, un arc scurt prins de şa şi o tolbă plină cu săgeţi la spate. De asemenea, ca toţi hunii, era urât - cel puţin după părerea romanilor. Pielea sa avea culoarea bronzului şi asprimea pielii de animal, iar obrajii îi erau brăzdaţi de cicatrici. Mulţi romani credeau legenda care spunea că hunii îşi tăiau fiii la naştere pentru a-i învăţa să îndure durerea chiar înainte de a începe să sugă, dar Bigilas ştia că urmele erau mai degrabă rezultatul unei automutilări în urma doliului purtat pentru o rudă apropiată. Majoritatea bărbaţilor huni şi chiar şi multe femei aveau astfel de cicatrici.

Înfăţişarea lui Edeco trăda ameninţare, la fel ca aceea a unui criminal de rând, iar expresia sa părea fixată într-o încruntătură permanentă, subliniată de o mustaţă subţire, întoarsă în jos. Totuşi, era o brută calculată - ghici tălmaciul una care omorâse şi jefuise cu inteligenţa unui prădător. Acest lucru însemna că se putea vorbi cu el. Sau cel puţin

aşa spera stăpânul Chrysaphius.

Hunul nu îl privea pe Bigilas - despre care ştia că este un funcţionar cu statut nesemnificativ ci privea zidurile triple ale Constantinopolului, care se întindeau cale de şase kilometri şi jumătate de la Marea Marmara până la portul cunoscut sub numele de Cornul de Aur. Privirea sa era cea a unui soldat, care încerca să găsească un drum peste sau pe lângă barieră, înălţimea de treizeci de metri a zidurilor îl uimea.

– Ministrul Chrysaphius vă invită la cină, spuse Bigilas în limba guturală a hunului. În comparaţie cu greaca sau latina, aceasta se asemăna cu grohăitul animalelor.

Fortificaţiile erau cele mai groase pe care Edeco le văzuse vreodată.

– Va trebui să vă lăsaţi calul în afara oraşului, adăugă tălmaciul.

Măcar acum primi un răspuns. Hunul îl privi de sus:

– Voi călări până la palat.

– Cu excepţia împăratului, nimeni nu călăreşte în Constantinopol, insistă Bigilas. Este prea aglomerat. Calul dumneavoastră s-ar speria. Ştia că hunii trăiau pe spinarea cailor. De acolo se luptau, acolo negociau, mâncau, uneori chiar dormeau şi, din câte ştia el, tot acolo se şi iubeau. Erau în stare să parcurgă orice distanţă călare, dacă astfel ar fi fost scutiţi de mersul pe jos, şi stăteau aşa de bine în şa, încât păreau una cu animalul. Trebuia, de asemenea, să ştii cum să-i manipulezi, ca pe nişte copii neastâmpăraţi.

– Dacă preferaţi, pot chema o lectică.

– O lectică?

– Un scaun purtat de sclavi. Puteţi merge aşa.

Edeco rânji.

– Ca un copil sau ca o femeie?

– Sunt cinci kilometri până la palat. Se uită intenţionat la picioarele crăcănate ale hunului.

Hunul se încruntă.

– Tu cum ai ajuns aici?

– Am mers pe jos. Chiar şi senatorii şi generalii noştri merg pe jos, mărite sol. Va fi mult mai uşor pentru mine să vă arăt minunăţiile capitalei noastre.

Hunul dădu din cap.

– Cum să trăieşti într-un loc unde nu poţi călări? Cobori însă de pe cal, nu chiar atât de surprins pe cât pretindea a fi. Alţi soli îl avertizaseră că, dacă permitea acest lucru, calul său va fi dus în grajdurile din afara oraşului, într-o cuşcă asemănătoare acelora în care trăiau romanii, o privare de libertate în urma căreia calul avea să se îngraşe şi să piardă din puteri. Acesta era un popor de insecte care mişunau în oraşe ca viermii. Ideea era să iei darurile şi să pleci cât mai repede.

Bigilas era mulţumit că hunul nu făcea caz de calul său. Era oarecum neaşteptat faptul că aceşti ucigaşi ştiau să negocieze. El începuse să le deprindă graiul atunci când fusese luat prizonier în timpul raidului lui Attila, cu şapte ani în urmă, şi după ce a fost răscumpărat a învăţat şi mai mult, deoarece priceperea sa i-a adus slujba de neguţător. Abilitatea sa de a tălmăci cuvintele a atras atenţia guvernului imperial şi în cele din urmă chiar pe a lui Chrysaphius. Bigilas îi ştia pe huni fără a-i îndrăgi, iar asta era exact calitatea de care avea nevoie mai-marele miniştrilor.

Tălmaciul îl privi pe hun în timp ce acesta slăbea hăţurile şi dădea arcul şi tolba servitorului său pe nume Skilla. Edeco îl instrui pe tânăr şi pe un alt hun de rang, un locotenent de origine romană şi transfug pe nume Onegesh, să aştepte în afara zidurilor. În cazul în care nu revenea la timp, aceştia urmau să-l anunţe pe Attila.

– Nu-i lăsaţi să-mi lege calul şi nu-i lăsaţi să vă lege pe voi. Vă veţi pierde puterea.

– Dar am aranjat să stea la o vilă şi să ducem calul la grajd, spuse Bigilas.

– Acoperişul nostru este cerul cu stele, răspunse tânărul cu mândrie. Skilla, ca şi unchiul său Edeco, privea zidurile triple ale Constantinopolului cu un amestec de dispreţ şi invidie.

– Vom sta lângă râu şi vă vom aştepta acolo.

Lui Chrysaphius nu îi plăcea că hunii rămâneau în afara controlului romanilor, dar ce putea Bigilas să facă?

– Doriţi să mâncaţi?

– Vom lua singuri ceea ce avem de trebuinţă.

Oare ce voiau să spună? Urma oare să şterpelească de la ferme, să fure de la pelerini? Ei, n-au decât să doarmă în noroi.

– Atunci, haide, îi spuse lui Edeco. Chrysaphius aşteaptă. Pe când se îndreptau spre poarta cea mare, se uită peste umăr la cei doi huni pe care îi lăsase în urmă. Se părea că aceştia numărau turnurile.

Noua capitală a Imperiului Roman de Răsărit avea forma unui triunghi al cărui vârf scăldat de ape adăpostea palatele imperiale, Hipodromul şi Hagia Sofia. Baza dinspre apus era mărginită de zidul triplu, lung de şase kilometri şi jumătate. Cele două părţi mărginite de ape ale triunghiului se întindeau, de asemenea, de-a lungul unui zid şi a unor porturi artificiale în care se înghesuiau ambarcaţiuni. Părea că, în prezent, comerţul întregii lumi trecea prin acest canal; iar împăraţii din Răsărit aduseseră statui, opere de artă, marmură şi mozaicuri pentru a avea un oraş respectabil. Bigilas ştia că probabil în Constantinopol erau tot atâţia romani cât huni în întreaga lume; şi totuşi acest oraş plătea tribut barbarilor, şi nu invers. Era o situaţie intolerabilă, care trebuia curmată.

Poarta de Aur avea trei arcade, cea din centru fiind cea mai înaltă şi mai largă; iar uşile sale de lemn şi aur erau întărite cu un basorelief înfăţişând nişte elefanţi enormi de alamă, lustruiţi până când căpătaseră un luciu auriu. Poarta

străbătea toate cele trei ziduri ca un tunel, care ar fi devenit un veritabil coridor al masacrului pentru oricare armată care ar fi îndrăznit să treacă prin el. Tavanul acestuia era împânzit cu găuri prin care puteau pătrunde săgeţi sau putea fi turnat ulei fierbinte. Mai mult decât atât, cel de-al treilea zid, dinspre interior, era cel mai înalt, astfel încât fiecare barieră se înălţa deasupra celei din faţă, oferind priveliştea unui lanţ muntos descurajator.

Edeco se opri cu puţin înainte de intrarea din exterior, privind statuile care îi reprezentau pe împărat, victoria şi zeiţa Fortuna. Deasupra era un înscris în limba latină.

– Ce scrie?

Bigilas citi cu voce tare:

– Teodosius împodobeşte acest loc, după pieirea uzurpatorului. Cel care a construit Poarta de Aur aduce cu sine Epoca de Aur.

Barbarul tăcu pentru un moment. Apoi întrebă:

– Ce înseamnă asta?

– Înseamnă că împăratul nostru este un zeu şi că aici este noul centru al lumii.

– Credeam că acum voi, romanii, aveţi un singur zeu.

– Cred că da. Tălmaciul se încruntă. Divinitatea împăratului este încă discutată de teologi.

Hunul grohăi şi apoi trecură prin întunericul celor trei ziduri, către lumina strălucitoare a soarelui, din interior. Edeco se opri din nou.

– Unde se află oraşul vostru?

Bigilas zâmbi. Aici era locul în care barbarii erau pentru prima dată uimiţi de imensitatea Constantinopolului.

– Centrul oraşului a rămas dincolo de zidurile lui Constantin. Arătă către un zid aflat la un kilometru şi jumătate depărtare. Această nouă zonă, împrejmuită de Teodosius cu ziduri, este rezervată cisternelor, grădinilor, mănăstirilor, bisericilor şi pieţelor. Râul Lycus trece pe sub zidurile noastre şi avem destulă apă şi mâncare pentru a

rezista la nesfârşit invaziilor. Constantinopolul nu poate fi niciodată înfometat sau cucerit, Edeco; poate fi doar vizitat de prieteni.

Hunul nu spuse nimic pentru câteva momente, rotindu-şi privirea. Apoi:

– Vin ca prieten. Pentru daruri.

– Mai-marele miniştrilor are daruri pentru tine, prietene.

Lângă zidul mai mic, vechi şi lat de un cot al lui Constantin, se afla o piaţetă în faţa Porţii lui Saturninus, unde Edeco ochi bunurile cu pofta unui prădător. Noua Romă devenise noul punct de intersecţie al lumii şi orice produs, orice plăcere, mireasmă sau gust puteau fi întâlnite aici. Nevestele sale ar tremura ca nişte gâşte agitate dacă ar vedea o asemenea captură. Într-o bună zi le-o va duce, stropită cu sângele negustorilor care o deţinuseră. Astfel de gânduri îi făceau plăcere.

Cei doi trecură de poartă şi pătrunseră în centrul urban al Imperiului de Răsărit, o capitală tânără, agitată, cu biserici împodobite, palate ostentative, clădiri aglomerate şi străzi înţesate. Dintr-odată Edeco se simţi mic şi pe de-a-ntregul anonim. Dacă hunul simţise frică în afara zidurilor, acum, în interiorul acestora, atrase numai priviri curioase. La Constantinopol veneau oameni din toate colţurile lumii: africani negri, germani cu părul blond, sirieni cu tenul închis, berberi înfăşuraţi, evrei emigranţi, goţi posaci, iberici cu pielea arămie, greci întreprinzători şi daci necizelaţi. Toţi aceştia se împingeau, îşi croiau drum cu greu şi se înghionteau unii pe alţii, făcând cunoscute în gura mare chilipirurile, negociind preţuri, strigând pentru a putea trece şi promiţând plăceri. Hunul se simţi prins într-un râu imens, pe care nu-l putea controla. Se simţea un miros puternic de mirodenii, parfum, sudoare, fum de cărbuni, mâncare şi canalizare şi se auzea o babilonie de limbi. Totul îi provocă o senzaţie de vomă. Bigilas i le arăta pe toate cu mândrie.

Drumul pe care mergeau era pietruit conform obiceiului

roman despre care Edeco credea că este dăunător picioarelor şi chiar şi mai dăunător copitelor cailor. Centrul se afla sub cerul liber, dar pe fiecare parte exista un portic de marmură care oferea umbră şi adăpost şi care era la fel de aglomerat ca drumul însuşi. Capetele coloanelor erau sculptate în formă de ramuri de palmier şi de frunze, pentru a imita copacii. Romanii foloseau piatră în loc de lemn şi apoi încercau să facă piatra să semene cu lemnul! În umbra de dincolo de portic se afla un şir nesfârşit de magazine, care formau un tunel până la clădirile atât de înalte încât făceau ca strada să pară un canion. Hunul nu se putu abţine să nu cerceteze acoperişurile, atent pentru a preveni ambuscadele, şi totuşi aceşti romani se înghesuiau aparent fără niciun sentiment de îngrădire. De fapt, părea că se simt chiar confortabil în această înghesuială. Era un mod nefiresc de a trăi şi de aceea romanii păreau ciudaţi: zgomotoşi, împopoţonaţi, femeile sulemenite, purtând ori prea multe văluri, ori deloc, bărbaţii, ori prea bogaţi, ori cerşetori, jucători de noroc şi târfe laolaltă cu călugări şi măicuţe, toţi lovindu-se unii de alţii, strigând şi plângându-se după bunul plac. Un muşuroi de furnici, era de părere Edeco, iar când avea în sfârşit să ardă, va fi o binecuvântare pentru pământ.

Bigilas sporovăia ca o fetişcană, pe măsură ce înaintau prin aglomeraţie, spunând că marmura fusese adusă de la Troad, strada lor se numea Mese, iar numele forumului era Arcadius, ca şi când pe Edeco l-ar fi interesat câtuşi de puţin. În schimb, hunul calcula valoarea bogăţiilor expuse: rafturile cu bijuterii de aur, moviliţele de covoare, ţesăturile din Egipt, lânurile din Anatolia, amforele de vin, încălţările fine şi lustrul metalic al armelor. Mai erau acolo căni şi boluri, aşternuturi şi ghivece, cupru şi fier, abanos şi fildeş, şi cufere minunat sculptate pentru a păstra toate acestea. Cum au făcut viermii asemenea lucruri?

Din loc în loc, Mese se deschidea în pieţe mai largi, pe

care Bigilas le numea forumuri. Multe dintre acestea erau împodobite cu statui, într-un scop necunoscut lui Edeco. Coloane înalte ţinteau spre cer, dar nu susţineau nimic. Una dintre ele avea în vârf un bărbat încremenit, pe nume Constantin. Acesta fusese împăratul care fondase oraşul, explică Bigilas.

Hunul fu mai degrabă intrigat de un arc monumental cu patru feţe aflat la o intersecţie, pe nume Anemodoulion. În vârf avea o giruetă, iar hunul privi cu uimire la vulturul care se învârtea când încolo, când încoace. Ce prostie! Numai romanii aveau nevoie de o jucărie ca să le spună din ce parte suflă vântul.

Bigilas îi arătă, de asemenea, arcadele a ceea ce el numea un apeduct. De ce oare, se întrebă Edeco, au amenajat romanii râuri în loc ca pur şi simplu să locuiască pe malul unuia? Pământul oferea oamenilor tot ceea ce era cu adevărat necesar şi totuşi romanii se speteau toată viaţa pentru a copia ceea ce era oricum gratis.

Pe măsură ce înaintau către vârful peninsulei, casele, palatele şi monumentele deveneau din ce în ce mai mari, intensitatea zgomotului crescând de asemenea. Zăngănitul de la atelierele de prelucrare a cuprului semăna cu chemarea stepei, iar tânguirea ferăstraielor pentru marmură era aproape de nesuportat. Numai porţile Hipodromului erau mai atrăgătoare, oferind priveliştea unei întinderi de nisip înconjurate de trepte care se întindeau până la cer, formând un oval imens.

– Ce este asta?

– Locul unde se întrec carele şi se desfăşoară jocurile, răspunse Bigilas. Atunci când se întrec, încap optzeci de mii de oameni aici. Ai văzut eşarfele şi panglicile? Acelea reprezintă facţiunile: cele verzi sunt ale plebei, iar cele albastre aparţin nobililor. E o mare rivalitate, se fac pariuri şi uneori au loc revolte şi bătăi.

– Pentru ce?

– Pentru câştigător.

Aşadar, îşi irosesc energiile pe războaie false, în loc să se păstreze pentru cele adevărate.

Şi astfel ajunseră la palatul lui Chrysaphius.

Mai-marele miniştrilor din Imperiul Roman de Răsărit trăia, la fel ca toţi cei aflaţi în astfel de funcţii înalte, de pe urma înţelepciunii, prudenţei şi firii sale calculate şi neîndurătoare. Ca atât de mulţi în această nouă epocă a guvernării romane, Chrysaphius era eunuc. Datorită acestui fapt şi a accesului la Aelia, frumoasa soţie a împăratului - posibil, deoarece era castrat începuse ascensiunea sa atât de rapidă. În prezent, după spusele unora, era mai puternic decât împăratul însuşi. Şi de ce nu? După ce observase şiretenia femeilor întreaga viaţă, ministrul ajunsese la concluzia că absenţa anumitor părţi anatomice nu îi diminua deloc curajul, favorizând menţinerea unei gândiri clare, împăratul Teodosius era bine dotat, dar era un general nepriceput şi un negociator neîndemânatic, dominat toată viaţa de sora sa, o femeie atât de conştientă de rânduielile lumeşti, încât renunţase la sex şi îşi dedicase întreaga viaţă castităţii religioase. O asemenea puritate o făcuse pe cât de formidabilă şi de venerată, pe atât de înţepată şi de răzbunătoare. Cât de diferită era periculoasa Pulcheria faţă de meschina şi desfrânata soră a împăratului din Apus, o fată pe nume Honoria, despre care se spunea că era atât de proastă încât fusese prinsă în pat cu intendentul palatului! Dacă şi Pulcheria ar da dovadă de o asemenea slăbiciune...! Dar nu, aceasta părea la fel de imună la asemenea întâmplări ca însuşi Chrysaphius, ceea ce o făcea să fie periculoasă.

Pulcheria scăpase mai întâi de încântătoarea Aelia acuzându-şi cumnata de adulter, expediind-o, umilită, în Iudeea. Chrysaphius abia reuşise să nu fie şi el implicat în scandal, de vreme ce Aelia fusese stăpâna sa. Totuşi,

priceperea lui la negocieri îl făcuse indispensabil, iar odată cu castrarea devenise imun la şicanările sexuale, încât nici chiar Pulcheria nu-l putu înlătura. Nici ministrul, la rândul său, nu reuşise să-l convingă pe împărat că sfinţenia afişată de sora sa în public era doar o mască pentru a-i ascunde răutatea. Acum, ea era cel mai de temut duşman al lui Chrysaphius. Lăcomia şi trădările îi aduseră ministrului multe necazuri şi faptul că era castrat nu făcea decât să-i sporească lipsa de popularitate. Avea nevoie de un eveniment dramatic pentru a-şi consolida poziţia faţă de Pulcheria.

De aceea, Edeco, barbarul mojic, se îndopa azi, cu obrăznicie, la masa lui.

Până acum, seducţia politică se desfăşura conform planului. Bigilas se întâlnise cu hunul în afara zidurilor oraşului şi îl însoţise prin Constantinopol, tălmaciul confirmând că îşi uimise oaspetele cu minunăţiile arhitecturii romane, bogăţia pieţelor bizantine şi densitatea şi vigoarea populaţiei. Inutilitatea unui asalt asupra Noii Rome ar fi trebuit să fie evidentă deja. Apoi Edeco intrase în palatul lui Chrysaphius, căscând gura la marmură, brocarturi, tapiserii, covoare, bazine, fântâni şi uşi sculptate în lemn de cedru ca un ţărănoi. Curţile însorite erau pline de flori ca nişte adevărate pajişti; dormitoarele parcă erau întinderi de mătase şi în, iar mesele gemeau sub munţii de fructe, pâine, miere şi măsline lucioase.

Hunul trecuse ca un taur dintr-o încăpere în alta.

Chrysaphius încercase să le trimită pe două dintre sclavele sale care chicoteau să-l ademenească pe barbar într-o sală de baie, o diversiune care ar fi făcut această creatură mai suportabilă de la mică distanţă, însă hunul refuzase, suspicios.

– Ei se tem de spiritele apei, explică tălmaciul în şoaptă.

Chrysaphius scrâşni.

– Oare cum suportă să se reproducă?

În cele din urmă, Bigilas îl convinsese pe Edeco să lepede blănurile şi armura şi să se îmbrace într-o haină din bumbac egiptean brodată cu fir de aur, tivită cu hermină şi împodobită din loc în loc cu pietre preţioase, o împrospătare care semăna cu gestul de a arunca mătase peste un urs cuprins de furie. Mâinile hunului erau la fel de aspre ca acelea ale unui tâmplar, iar părul său era mai potrivit pentru o vrăjitoare, însă hainele nefamiliare şi parfumate îl făceau puţin mai potrivit cu *triclinium*-ul din care se zărea Marea Marmara. Lămpi şi lumânări răspândeau o aură strălucitoare, o briză răcoroasă sufla dinspre apă, iar umplerea continuă cu vin a pocalului hunului păreau să-l fi binedispus. Era momentul pentru a face propunerea.

Hunii erau periculoşi, dar lacomi, credea Chrysaphius. Erau ceva mai mult decât hoţi de cai înnăscuţi, care nu puteau locui în oraşe şi aveau o foame neostoită pentru produsele acestora. Îi urau pe romani deoarece îi invidiau şi erau la fel de coruptibili ca nişte copii amăgiţi cu dulciuri. Timp de peste zece ani, mai-marele miniştrilor evitase o confruntare finală cu Attila mituindu-l pe nebun, chircindu-se pe măsură ce valoarea tributului anual creştea de la trei sute cincizeci de galbeni pretinşi de tatăl lui Attila la cei şapte sute pentru care insistase fratele acestuia şi la cele peste două mii cerute de Attila însuşi. Asta însemna mai mult de o sută cincizeci de mii de solizi[1] pe an! Pentru a plăti cele şase mii cerute la finalul războiului din 447, negustorii oraşului şi senatorii au fost nevoiţi să topească bijuteriile soţiilor. Cei disperaţi chiar s-au sinucis. Şi mai important, abia mai rămăseseră bani pentru a plăti luxul pe care şi-l permitea Chrysaphius!

Attila era acela care îi transformase pe huni dintr-o confederaţie de călăreţi enervanţi într-un imperiu rapace şi

[1] Solid - monedă de aur care a circulat în imperiile Bizantin şi Roman (n. red.).

tot Attila a înlocuit un tribut rezonabil cu o scandaloasă extorcare. Dacă Attila ar fi eliminat, hunii nu vor mai fi uniţi. O singură tăietură de cuţit sau un singur dram de otravă şi cea mai mare problemă a Imperiului de Răsărit ar fi fost rezolvată.

Eunucul îi zâmbi cu bunăvoinţă hunului şi îl întrebă, folosindu-l pe Bigilas pentru a-i tălmăci cuvintele:

– Edeco, îţi plac delicatesele noastre epicuriene?

– Ce anume? Gura acestuia era plină până la refuz.

– Bucatele, prietene!

– Sunt gustoase, spuse şi mai luă încă o porţie.

– Cei mai buni bucătari din lume vin la Constantinopol. Se întrec între ei în inventivitatea reţetelor. Nu încetează să ne încânte simţurile.

– Eşti o gazdă bună, Chrysaphius, spuse hunul în mod agreabil. Am să-i spun asta lui Attila.

– Ce măgulitor! Ministrul sorbi din cupa sa. Ştii, Edeco, că un bărbat de seama ta şi cu talentul tău ar putea să se înfrupte astfel în fiecare zi?

Aici, barbarul luă în sfârşit o pauză.

– Chiar în fiecare zi?

– Dacă ai locui aici, cu noi.

– Dar eu locuiesc cu Attila.

– Da, ştiu, dar te-ai gândit vreodată cum ar fi să locuieşti la Constantinopol?

Hunul răsuflă zgomotos.

– Unde mi-aş ţine caii?

Chrysaphius zâmbi.

– La ce ne trebuie cai? Nu este nevoie să mergem nicăieri. Întreaga lume vine la noi şi aduce cu ea cele mai bune lucruri. Cei mai mari înţelepţi, cei mai buni artişti şi cei mai sfinţi preoţi vin la Noua Romă. Cele mai frumoase femei din Imperiu se află aici, după cum poţi vedea la sclavele mele şi la fetele care te ajută la îmbăiere. La ce îţi mai trebuie un cal?

Edeco, dându-şi seama că avea să i se facă o ofertă, se îndreptă de spate pe sofaua pe care lua masa, pentru a-şi concentra întreaga atenţie pe jumătate ameţită de băutură.

– Eu nu sunt roman.

– Dar ai putea deveni.

Barbarul privi în jur cu teamă, ca şi când ar fi putut rămâne fără nimic într-o secundă.

– Eu nu am o casă aici.

– Dar ai putea avea, generale. Un bărbat cu experienţa ta militară ar fi de nepreţuit pentru armatele noastre. Un om cu funcţia ta ar putea avea un palat exact ca acesta. Cineva ca tine, care şi-ar oferi serviciile împăratului, ar putea fi primul printre nobili.

Palatele noastre, nestematele noastre, bunurile noastre şi femeile noastre, toate ar putea fi ale tale.

Hunul îşi îngustă ochii.

– Vrei să spui că ar trebui să-mi părăsesc poporul şi să mă alătur vouă.

– Dacă eşti dispus să-ţi salvezi atât *propriul* popor cât şi pe *al nostru*, Edeco. Dacă ţi-ai ocupa locul care ţi se cuvine în istorie.

– Locul meu este lângă Attila.

– Până acum a fost lângă Attila. Dar este oare nevoie ca următoarea noastră întâlnire să fie pe câmpul de bătălie? Ştim amândoi că asta vrea Attila. Conducătorul tău este insaţiabil. Nicio victorie nu-l satisface. Oricât de mare ar fi tributul, nu va fi niciodată de ajuns. Nimeni, oricât de loial, nu este scutit de bănuieli. Cât timp va fi în viaţă, niciun hun şi niciun roman nu vor fi în siguranţă. Dacă nu va fi oprit, ne va distruge.

Edeco se oprise din mâncat şi privea în jur cu suspiciune.

– Ce anume doreşti?

Chrysaphius îşi puse mâna slabă şi moale peste pumnul puternic al hunului, şoptindu-i călduros:

– Prietene, vreau ca tu să-l omori pe Attila.

– Să-l omor! Voi fi jupuit de viu.

– Nu şi dacă o vei face în secret, departe de gărzile sale, prin înţelegere tacită cu ambasadorii romani, tu fiind negociatorul din partea hunilor. El ar muri, tu ai părăsi sala de discuţii, iar haosul s-ar dezlănţui abia mai târziu, când s-ar descoperi că a murit. Până când hunii se vor hotărî care dintre ei este responsabil şi cine este vinovatul, tu ai putea să te întorci aici. Ai putea avea o casă ca asta, femei ca acestea şi destul aur încât să te cocoşezi.

Hunul nu făcu niciun efort pentru a-şi ascunde poftele.

– Cât de mult aur?

Ministrul zâmbi.

– Cincizeci de galbeni.

Hunul îşi reţinu respiraţia.

– Asta doar ca avans. Edeco, îţi vom da destul aur încât să devii unul dintre cei mai bogaţi cetăţeni ai oraşului. Destule onoruri pentru a-ţi permite să trăieşti în pace şi lux pentru tot restul zilelor. Eşti unul dintre cei puţini în care Attila are destulă încredere pentru a rămâne singur cu el. Tu poţi face ceea ce nimeni altcineva nu îndrăzneşte.

Hunul îşi umezi buzele.

– Cincizeci de galbeni? Şi ce altceva?

– Oare Attila nu te-ar omorî pentru acelaşi preţ?

Edeco ridică uşor din umeri vrând parcă să admită că aşa era.

– Unde este aurul ăsta?

Chrysaphius pocni din degete. Un sclav - un german înalt - intră aducând un sipet greu, care îi dădea prilejul să-şi arate muşchii încordaţi. 11 puse jos cu zgomot şi îi deschise capacul, dând la iveală o grămadă aurie. Ministrul îl lăsă pe hun să privească pe îndelete monedele şi mai apoi, cu încuviinţarea sa, capacul fu pus la loc.

– Edeco, ai acum ocazia să trăieşti ca mine.

Hunul dădu încet din cap.

– Dacă mă întorc cu chestia asta prinsă de şaua mea, Attila va şti imediat ce anume v-am promis. Voi fi crucificat în stepele Hunuguri.

– Ştiu asta. De aceea, iată care este planul. Să ne prefacem că nu am reuşit să ajungem la un acord. Lasă-mă să trimit un ambasador roman împreună cu tine la Attila. Lasă-mă să-l trimit pe Bigilas ca tălmaci. Vei primi destule daruri acum, astfel încât Attila să nu bănuiască nimic. Astfel de discuţii durează, după cum ştii. Te vei apropia de tiran încă o dată. Şi, pentru a garanta cuvântul romanilor, vei sugera ca Bigilas să plece şi să-l aducă pe fiul său drept ostatic, pentru a garanta onestitatea romanilor. El va veni nu doar cu băiatul lui, ci şi cu aurul tău. Când îl vei vedea şi vei şti că îmi ţin promisiunile, vei ataca. Apoi te vei întoarce aici şi vei trăi ca un roman.

Hunul se gândi.

– Este riscant.

– Pentru toate recompensele trebuie să-ţi asumi un risc.

Privi în jur.

– Şi chiar pot să am o casă ca asta?

– Poţi să ai chiar *această* casă, dacă doreşti.

Râse.

– Dacă primesc casa asta, o voi transforma în păşune pentru caii mei!

Edeco petrecu două nopţi în palatul lui Chrysaphius, în timp ce solia romană fu organizată, şi apoi se lăsă condus într-o lectică, aidoma unei femei, în afara oraşului. Mersul cu lectica era pentru viermi! Era ca o glumă pentru însoţitorii săi huni. Skilla şi Onegesh nu luaseră în seamă vila ce le fusese oferită în afara zidurilor oraşului şi îşi petrecuseră timpul lângă aceasta. Acum Edeco adusese daruri pe care să le împartă cu ei: brocarturi bogate, cutii cu sculpturi complicate, flacoane de mirodenii şi parfumuri, pumnale împodobite cu giuvaiere şi monede de aur.

Darurile vor fi de ajutor fiecăruia în obţinerea unui mic alai la întoarcerea acasă.

– Ce au spus romanii? întrebă Onegesh.

– Nimic, răspunse Edeco. Vor să-i ducem o solie lui Attila şi să încheie negocierile acolo.

Onegesh se încruntă.

– Nu va fi bucuros că nu am pus capăt situaţiei în Constantinopol. Sau că nu ne întoarcem cu tributul. Va crede că romanii ne blochează.

– Romanii mai vin cu daruri. Iar eu vin cu ceva şi mai bun.

– Cu ce anume?

Edeco îi făcu cu ochiul lui Skilla, nepotul şi locotenentul care lua parte la această misiune pentru a învăţa.

– Un complot pentru un asasinat.

– Ce?

– Vor ca eu să-l omor pe regele nostru. Fetiţa-bărbat chiar crede că voi încerca să fac asta! De parcă aş avea vreo şansă de scăpare înainte de a fi fiert de viu! Attila se va amuza foarte tare de situaţie, apoi se va înfuria şi se va folosi de mânia sa pentru a stoarce şi mai mult aur de la ei.

Onegesh zâmbi.

– Cât îţi dau?

– Cincizeci de galbeni de aur pentru început.

– Cincizeci de galbeni! O pradă importantă pentru un om. Poate că ar trebui să începi să ascuţi cuţitul asasinului, Edeco.

– Bah. Câştigul e mai mare fiindu-i credincios lui Attila şi mai şi apuc să trăiesc pentru a mă bucura de el.

– De ce cred romanii că ţi-ai trăda regele? întrebă Skilla.

– Pentru că ei l-ar trăda pe al lor. Sunt nişte viermi care nu cred în nimic altceva decât în confort. Când va veni vremea, vor fi stâlciţi ca nişte gândaci.

Dezertorul roman privi spre zidurile înalte, nefiind prea sigur că va fi uşor.

– Şi cei cincizeci de galbeni?

– Ne vor fi aduşi mai târziu, pentru ca Attila să nu bănuiască nimic. Vom aştepta până când va ajunge aici, îi vom topi în foc şi îi vom turna pe gât romanilor mincinoşi. Apoi îi vom trimite înapoi lui Chrysaphius în acei saci umani.

IV

O SOLIE ROMANĂ

Şi astfel povestea ajunge la mine. Nu-mi venea a crede norocul care mă lovise când am fost ales să însoţesc ultima solie la curtea lui Attila, regele hunilor, în îndepărtata ţară Hunuguri. Viaţa-mi ce părea sfârşită cu o zi înainte renăştea acum!

La frageda vârstă de douăzeci şi doi de ani, eram sigur că trecusem deja prin experienţa tuturor amarelor dezamăgiri ale vieţii. Priceperea mea la scris şi limbi străine nu părea să ofere un viitor strălucit, atunci când afacerea familiei se dusese de râpă după pierderea a trei nave ce transportau vin, pe stâncile din Cipru. La ce bun să fii priceput la comerţ şi limbi străine atunci când nu mai ai niciun capital? Fratele meu greu de cap şi neghiob reuşise să obţină un post mult-râvnit în armată, pentru campania din Persia, în timp ce nepriceperea mea într-ale artelor războiului mă văduvise de aceeaşi ocazie. Mai rău, tânăra căreia îi dăruisem inima mea, încântătoarea Olivia, mă respinsese folosind pretexte vagi, care, reduse la esenţă, însemnau că şansele mele erau cam slabe - în vreme ce ea era plină de farmec - pentru ca ea să se lege de unul cu un viitor atât de nesigur ca al meu. Oare ce s-o fi întâmplat cu dragostea eternă şi sentimentele profunde? Se pare că s-a

descotorosit de ele ca de nişte resturi de mâncare. Aruncate ca o sanda veche. Nu numai că am fost devastat, ci şi total nedumerit. Toate rudele şi profesorii îmi spuseseră că sunt chipeş, puternic, inteligent şi că vorbesc frumos. Se pare că astfel de calităţi nu sunt apreciate de o femeie, spre deosebire de perspectivele în carieră şi bogăţiile materiale acumulate. Când am văzut-o pe Olivia la braţul rivalului meu, Decio - un tânăr atât de superficial încât nu puteai înfige nici măcar un fulg în profunzimea caracterului său şi atât de nedrept de bogat încât nu avea cum să irosească averea familiei atât de repede pe cât fusese agonisită -, am simţit că rănile provocate de o soartă nedreaptă pot fi cu adevărat mortale. Bineînţeles că m-am gândit la diverse mijloace de suicid, răzbunare sau martiriu pentru a o face pe Olivia şi pe ceilalţi să regrete modul greşit în care s-au comportat faţa de mine. Atât mi-am plâns de milă, încât ajunsesem şi eu să mă cred.

Apoi tatăl meu a venit şi mi-a dat vestea cea bună.

– Pasiunea ta ciudată pentru limbi străine a dat în sfârşit roade, îmi spuse, fără a se sinchisi să-şi ascundă uşurarea şi surprinderea în acelaşi timp. Mie îmi plăcuse să învăţ la fel cum fratelui meu îi plăcuse să facă sport, şi astfel am reuşit să vorbesc greaca, latina, germana şi - cu ajutorul unui fost prizonier hun pe nume Rusticius, cu care am fost coleg de şcoală - un pic de hună. Îmi plăcea sunetul straniu, grav al consoanelor tari şi al vocalelor frecvente ale acelei limbi, deşi nu avusesem multe ocazii pentru a o exersa. Hunii nu făceau comerţ, nu călătoreau şi nici nu scriau; tot ce ştiam despre ei era un zvon vag. Erau ca un fel de umbră măreaţă şi misterioasă undeva, dincolo de zidurile noastre, mulţi locuitori ai Bizanţului şoptind că este posibil ca Attila să fie Antihristul din profeţii.

Bineînţeles că tatăl meu nu văzuse niciodată aspectul practic al învăţării limbii barbarilor şi, ca să fiu sincer, familia Oliviei nu fusese nici ea prea impresionată. Ea a

privit mereu pasiunea mea pentru studiu ca pe ceva bizar, iar eu eram frustrat deoarece părea plictisită de fascinaţia mea pentru campaniile lui Xenofon, de consemnările mele meticuloase ale migraţiei sezoniere a păsărilor sau de încercările mele de a găsi o legătură între mişcarea stelelor şi politică ori destin.

– Jonas, ţi-e capul numai la prostii!

Dar acum, pe neaşteptate, eforturile mele s-ar putea să fie răsplătite.

– Există o solie care va pleca la negocieri cu Attila şi învăţatul pe care l-au ales drept scrib s-a îmbolnăvit, îmi explică tata. Prietenul tău, Rusticius, a auzit că nu ai de lucru şi a pus o vorbă bună pe lângă Chrysaphius. Tu nu vei fi niciodată soldat ca fratele tău, dar ştim cu toţii că te pricepi la limbi străine. Au nevoie de un scrib şi un istoric dispus să călătorească timp de câteva luni şi te-au numit pe tine. Am negociat plata unui avans, îndeajuns încât să închiriez un vas şi să ne repunem afacerea pe picioare.

– Deja îmi cheltuieşti banii?

– Jonas, te asigur că nu ai ce să cumperi din Hunuguri, dar ai multe de văzut şi de învăţat. Bucură-te de această ocazie şi pune-ţi mintea la contribuţie. Dacă îţi vei face treaba bine şi îţi vei păstra capul pe umeri, s-ar putea să atragi atenţia împăratului sau a mai-marelui miniştrilor. Asta ar putea să fie şansa vieţii tale, băiete.

Gândul la călătoria pentru o misiune în interesul statului mă umplea de bucurie. Hunii mă intrigau, dar nu mă intimidau.

– Oare ce voi face?

– Vei descrie ce vei vedea şi te vei ţine deoparte.

Familia mea emigrase din Efes la Constantinopol acum o sută de ani. Prin comerţ, căsătorii şi muncă în slujba guvernului, strămoşii mei reuşiseră să ajungă în clasa superioară a locuitorilor oraşului. Destinul potrivnic, totuşi, ne-a împiedicat mereu să devenim parte din înalta

societate, furtuna din Cipru fiind doar unul dintre cele mai recente exemple. Acum aveam o şansă. Urma să fiu de ajutor respectatului senator Maximinus, ambasadorul, şi să călătoresc împreună cu trei huni şi doi tălmaci: Rusticius şi un bărbat despre care nu mai auzisem până atunci, Bigilas. Noi, şapte bărbaţi şi alaiul nostru de sclavi şi gărzi de corp, aveam să călătorim spre ţinuturile barbare de dincolo de Dunăre şi să-l întâlnim pe faimosul Attila. Imediat mi-a trecut prin minte că acest lucru ar da naştere unor poveşti îndeajuns de interesante pentru a impresiona orice fată drăguţă. Dispreţuitoarea Olivia avea să regrete amarnic faptul că m-a respins, în timp ce alte tinere vor dori să-mi trezească interesul! Ieri, viitorul meu părea sumbru. Astăzi, am misiunea de a ajuta la păstrarea păcii în lume. În acea seară, m-am rugat sfinţilor în alcovul Mariei pentru noroc.

Două zile mai târziu, m-am alăturat celorlalţi în afara zidurilor oraşului, călare pe iapa mea sură pe nume Diana şi simţindu-mă ameţitor de bine echipat, datorită grabnicei investiţii a tatălui meu. Sabia mea fusese făurită în Siria, capa mea fin ţesută fusese adusă din Britannia, sacii de la şa erau din Anatolia, hârtia era din Egipt şi cerneala şi penele erau cele mai bune din Constantinopol. Poate că voi fi martorul unor evenimente măreţe, îmi spusese tata, şi voi scrie o carte. Mi-am dat seama că eram mândru şi mă desfătam la auzul aprecierilor cu care nu eram obişnuit.

– Cumpără un vas bun, i-am spus cu emfază. Cred că ni s-a schimbat soarta în bine, tată.

Cât de puţin suntem capabili a înţelege!

Drumul avea să ne ducă spre apus şi miazănoapte, la peste opt sute de kilometri, prin trecătoarea Succi şi mai apoi în jos, pe cursul Margusului către Dunăre, urmând o distanţă nesfârşită până ce vom ajunge la Attila. Era drumul invers celui urmat de huni în marile lor invazii în anii 441 şi 443 şi eu ştiam foarte bine că teritoriul pe care aveam să-l traversez era o ruină. Acea invazie şi o alta, mai la răsărit în

447, devastase Tracia şi Moesia şi distrusese oraşe precum Viminacium, Singidunum, Sirmium, Ratiaria, Sardica, Philippopolis, Arcadiopolis şi Marcianopolis. Invaziile de mai mică amploare care au urmat au dus la căderea oraşului Axiopolis cu doar câteva luni în urmă.

Totuşi, în fiecare iarnă, barbarii se retrăgeau ca refluxul către câmpiile lor. Constantinopolul rezista încă, Attila se abţinuse de la alte atacuri după ce i se promisese un tribut mai mare şi exista speranţa de redresare, dacă pericolul războiului putea fi evitat. Şi de ce nu? Pur şi simplu provinciile învecinate mai aveau foarte puţine resurse uşor de jefuit, iar pierderile hunilor fuseseră la fel de grele ca ale romanilor. Această solie ar putea să sfârşească nebunia războiului.

M-am prezentat la o vilă din afara zidurilor oraşului, locul de adunare a grupului, romanii dormind înăuntru, iar hunii afară, ca animalele. Mai întâi m-am întrebat dacă asta era o insultă intenţionată sau o scăpare stângace, dar ambasadorii huni, îmi explică Rusticius când mă întâmpină, refuzaseră să stea între patru pereţi.

– Cred că aşa li s-ar întâmpla ceva rău. Şi-au întins tabăra lângă râul în care nu se vor îmbăia deoarece se tem de apă.

Mă întâlneam astfel pentru prima dată cu aceste credinţe ciudate. Am privit spre colţul vilei pentru a-i zări, dar tot ce am putut vedea era fumul unui foc pe care se găteau bucatele. Distanţa era prea mare.

– Pare un mod ciudat de a începe un parteneriat, am spus.

– Noi doi vom dormi pe jos împreună cu ei, nu peste mult timp.

Faptul că erau nevăzuţi presupun că era un avantaj. Sperasem într-o ceremonie imediată care să-mi aducă recunoaşterea printre semenii mei din oraş, dar solia noastră nu fu deloc anunţată. Această misiune, se pare, era

una tainică. Chrysaphius nu era popular din cauza plăţilor care se făceau către Attila şi fără îndoială că nu dorea să atragă atenţia asupra negocierilor. Era mai bine să aştepte până când am fi putut anunţa un oarecare succes.

Aşadar, am intrat în vilă pentru a-l întâlni pe ambasadorul nostru. Maximinus, reprezentantul împăratului, consulta liste de provizii în curte, cu capul în soare, printre păsărelele care zburătăceau pe lângă rugurile trandafirilor căţărători. Era unul dintre acei bărbaţi dotaţi cu toate calităţile fizice, care se impunea prin simpla lui prezenţă, chiar şi în cazul în care nu ar fi avut prea multe abilităţi. Părul său alb şi barba, ochii întunecaţi şi pătrunzători, pomeţii înalţi şi nasul grecesc îl făceau să semene cu un bust de marmură trezit la viaţă. Frumuseţea sa se împletea cu grija, prudenţa şi profunzimea diplomatului, cu vocea sa gravă şi sonoră.

Chiar şi când se afla la o mie şase sute de kilometri depărtare de Constantinopol, chiar numai atitudinea sa era suficientă pentru a da o idee despre puterea Imperiului Roman de Răsărit, iar el ştia acest lucru şi îmi spusese odată că un diplomat eficient trebuie să fie un actor desăvârşit. Totuşi, Maximinus avea reputaţia de a fi la fel de capabil pe cât de demn şi de inteligent era, având totodată relaţii foarte bune. Salutul său era graţios fără a fi prea prietenos sau călduros.

– Ah, da, Jonas Alabanda. Aşadar, tu vei fi noul istoric.

– Cel puţin secretar, spusei făcând o plecăciune modestă. Nu pretind că sunt la fel de bun ca Titus Livius sau Tucidide.

Tatăl meu mă învăţase să nu mă dau mare.

– Modestia e foarte bună. Istoria de calitate are nevoie de judecată şi de fapte, iar tu eşti prea tânăr ca să poţi judeca faptele. Totuşi, succesul unei misiuni atârnă deseori şi de felul în care sunt relatate detaliile sale. Pot să mă încred în corectitudinea ta?

– Sunt loial faţă de dumneavoastră şi faţă de împărat, domnule ambasador. Soarta mea depinde de succesul nostru.

Maximinus zâmbi.

– Un răspuns bun. S-ar putea să ai talent pentru diplomaţie. Vom vedea. În mod cert, avem o misiune foarte grea şi trebuie să ne susţinem unul pe altul cât ne stă în puteri. Trăim vremuri grele.

– Sper că nu prea periculoase, am spus încercând să fac o mică glumă.

– Ţi-ai dus viaţa în interiorul zidurilor Constantinopolului. Acum vei avea de înfruntat lumea din afara acestora. Vei vedea lucruri care te vor şoca. Hunii sunt curajoşi, cruzi şi imprevizibili - la fel de şireţi ca vulpile şi la fel de sălbatici ca lupii. Semnele rele din anii trecuţi nu au prevestit nimic bun, după cum bine ştii.

– Semnele rele?

– Îţi aminteşti iarna ucigătoare de acum şapte ani? Inundaţiile de acum şase ani, revoltele din oraş de acum cinci ani, ciuma de acum patru şi cutremurele de acum doar trei ani? Dumnezeu încearcă să ne spună ceva. Dar ce anume?

– Nu au fost ani prea norocoşi.

Ca toată lumea, auzisem zvonurile lansate de preoţi şi profeţi că acest şir de nenorociri ar prevesti sfârşitul lumii, la fel ca în Biblie. Mulţi au crezut că Armaghedonul pe care Biserica îl aşteaptă de când se ştie se arăta în sfârşit la orizont şi că hunii erau Gog şi Magog[1] ai învăţăturii religioase. În timp ce încăpăţânatul meu tată lua în derâdere astfel de temeri, considerându-le superstiţii prosteşti - "cu cât un om e mai slab cu duhul, cu atât mai convins este că vremea sa trebuie să fie o culme a istoriei"

[1] Gog şi Magog - în tradiţia iudeo-creştină, puterile satanice care pornesc război împotriva lui Dumnezeu şi a dreptăţii la sfârşitul lumii (n. tr.).

atacurile constante asupra Imperiului creaseră o atmosferă rău-prevestitoare în Constantinopol. Nimeni nu putea să scape neafectat.

– Aceste nenorociri se împletesc cu victoriile lui Attila, plata tributului apăsător, pierderea Cartaginei în mâinile vandalilor, eşecul expediţiei siciliene de a o recupera, certurile cu Persia şi refuzul Imperiului de Apus de a ne ajuta. Pe când Marcianopolis ardea, celebrul general Flavius Aetius prefera să şadă la Roma, lăsând Moesia în voia sorţii. Cam asta s-a ales din promisiunile lui Valentinian, împăratul din Apus!

– Dar distrugerile de pe urma cutremurului au fost remediate, am spus plin de optimismul tinereţii. Hunii s-au retras…

– Hunii ne cunosc slăbiciunile mai bine decât oricare altă naţiune şi de aceea noi doi nu ne putem permite niciodată să avem slăbiciuni. Înţelegi ce vreau să spun, Jonas?

Am înghiţit şi mi-am îndreptat ţinuta.

– Noi reprezentăm poporul.

– Exact! Nu ne folosim puterea, ci înţelepciunea pentru a manipula un popor inferior celui din care provenim. Mi s-a spus că Attila crede mult în profeţii, astrologie, semne prevestitoare şi magie. Pretinde că a găsit marea sabie a zeului războiului. Se crede invincibil până când cineva îl va convinge de contrariul. Datoria noastră, fără arme şi fără alte instrumente, este să reuşim să-l convingem.

– Dar cum?

– Aducându-i aminte de cât timp rezistă Roma şi Noua Romă. Înşirându-i numele căpeteniilor care au fost zdrobite, ca valurile, de stâncile Romei. Nu va fi uşor. Am auzit că este la curent cu viziunea lui Romulus şi acestea sunt exact lucrurile ce dau curaj barbarilor.

– Nu cred că-mi amintesc de viziunea lui Romulus.

Nu prea cunoşteam legendele celor din Apus.

– Prostii păgâne. Totuşi, bănuiesc că Attila este

îndeajuns de dibaci pentru a o folosi în avantajul său. Legenda spune că Romulus, fondatorul Romei, a avut un vis în care i-au apărut doisprezece vulturi deasupra oraşului. Prezicătorii spuseseră odinioară că fiecare pasăre reprezintă un secol şi că Roma va pieri la finalul celui de-al doisprezecelea.

– O mie două sute de ani? Însă…

– Exact. Dacă istoricii noştri au numărat corect anii de la fondarea oraşului, profeţia spune că Roma va dispărea peste trei ani.

Grupul care pornise cu gândul de a ajunge la Attila era unul ciudat. Pe Maximinus l-am descris deja. Rusticius era mai degrabă o cunoştinţă decât un prieten, dar un băiat onest şi bine intenţionat, care mă întâmpină călduros. Avea treizeci de ani, rămăsese văduv din cauza ciumei şi, la fel ca mine, credea că misiunea era o oportunitate rară de avansare. Fusese capturat de huni în timpul unei misiuni comerciale ce plecase din Italia, ţara sa natală, fiind răscumpărat de o rudă din Constantinopol. La şcoală, împărtăşise poveşti despre viaţa sa în Apus. De vreme ce eram aliaţi naturali, iar eu mă simţeam cumva dator faţă de el, ne-am decis imediat să împărţim un cort. Deşi nu era deosebit de rapid şi nici nu avea calităţi de conducător, Rusticius era mereu bine-dispus şi nu se pierdea în faţa unor situaţii noi.

– Dacă nu aş fi căzut prizonier, nu aş fi învăţat limba hunilor, şi dacă nu aş fi vorbit-o, nu te-aş fi cunoscut pe tine sau nu aş fi fost în această solie, zicea el. Aşadar, cine în afară de Dumnezeu poate spune ce e bun şi ce e rău?

În această expediţie, avea să devină cel mai apropiat prieten al meu, modest şi de încredere.

Nu-l cunoşteam pe celălalt tălmaci, care era oarecum distant: nu din timiditate, ci pentru că era pătruns de propria-i importanţă, m-am gândit. Era un roman mai în

vârstă, scund şi cam unsuros, pe nume Bigilas, grăbit la vorbă şi încet în a asculta, ale cărui maniere trădau aceeaşi sinceritate ca aceea a unui vânzător de rogojini. Omul, care fusese prizonier şi făcuse un troc cu hunii, se comporta de parcă ar fi avut cine ştie ce rang înalt. Oare chiar nu ştia care îi este locul pe lume? Chiar pretindea că ar avea o anume familiaritate cu conducătorul hunilor, Edeco, şi vorbea cu el ca şi când ar fi fost tovarăşi. Nu ştiu cum de hunul accepta atâta autoimportanţă, dar barbarul nu făcea nicio mişcare pentru a-l pune la punct pe Bigilas. Mă irita cultivarea acestei umbre de mister, iar el în schimb mă ignora complet, cu excepţia sfaturilor nesolicitate, referitoare la cum să mă îmbrac sau ce să mănânc. Am hotărât că era una dintre acele persoane care se gândesc în mod constant numai la ei înşişi şi deloc la ceilalţi şi am simţit o oarecare satisfacţie când am văzut că îi cam plăcea sucul strugurilor. Acest bărbat, mă gândeam în timp ce-l priveam cum bea, ne va aduce numai necazuri.

Hunii, atunci când i-am întâlnit în sfârşit, erau pur şi simplu aroganţi. Ne-au dat de înţeles că, în lumea lor, valoarea unui bărbat era măsurată după priceperea într-ale războiului şi că orice hun era de zece ori mai priceput decât un roman. Edeco era mândru, crud şi condescendent.

– Până când reuşeşte un roman să pregătească de drum un catâr, dintr-un cal şi un măgar se naşte deja altul, grohăi în dimineaţa în care am plecat.

Onegesh era genul mai urban - având în vedere mediul din care provenea -, dar lăsa să se înţeleagă că progresase foarte mult de când schimbase lumea lui romană pentru una nouă şi barbară. Căzut prizonier în bătălie, dezertase imediat. Alegerea sa mă uimi, dar îmi spuse că acum avea un rang mai înalt şi era mai bogat şi în plus constatase că prefera cerul liber unui acoperiş.

– În Imperiu totul se reduce la origine şi la patron, nu-i aşa? La Hunuguri, abilitatea şi loialitatea sunt la mare preţ.

Prefer să alerg liber pe câmpii decât să fiu sclav într-un palat.

– Dar nu erai sclav.

– Al aşteptărilor? Toată lumea e sclav în Roma şi în Constantinopol. În afară de asta, nu aveam rude bogate care să mă răscumpere, ci numai agerimea minţii mele şi iscusinţa. În armata romană, eram ignorat. În Hunuguri, sunt ascultat.

Cel mai enervant era hunul tânăr, un războinic pe nume Skilla, care era doar puţin mai în vârstă decât mine. Evident că era cel mai mic în rang dintre noi toţi şi totuşi era întruchiparea mândriei hune. L-am urmărit în ziua în care am sosit şi l-am zărit ghemuit lângă focul lor, lucrând la ascuţirea unei săgeţi şi neînvrednicindu-se să-mi arunce vreo privire. Am încercat un salut formal, dar simplu.

– Bună ziua. Eu sunt Jonas, secretarul senatorului.

Skilla a continuat să lucreze la săgeată.

– Ştiu cine eşti. Tu eşti tânărul care îl va însoţi pe barbă albă.

– La fel şi tu îţi însoţeşti unchiul. În cazul meu, asta se datorează faptului că sunt talentat la scris şi la vorbit limbi străine.

– Cum de vorbeşti limba hunilor?

– Îmi plac limbile străine, iar Rusticius m-a învăţat graiul vostru.

– În curând, întreaga lume va vorbi limba poporului de la Răsărit.

Spusele sale mi se părură o exagerare.

– Sau vom trăi în bună vecinătate şi vom vorbi latina, greaca şi huna. Nu acesta este scopul soliei noastre?

Skilla privi vârful săgeţii sale.

– Nu mai ştii nimic *altceva* în afară de limba noastră?

Parcă întrebarea avea o semnificaţie ascunsă, dar nu ştiam care anume.

– Mă pricep la multe, cum ar fi clasicii şi filozofia, am

răspuns cu grijă.

Pentru un moment, hunul privi în sus spre chipul meu şi apoi se întoarse la săgeata sa, de parcă aş fi dezvăluit mai multe decât intenţionasem.

– Dar nu te pricepi la cai şi la arme.

Deja mă enervasem.

– Ştiu să mânuiesc armele şi să stăpânesc animalele, dar am o educaţie superioară. Cunosc muzică şi poezie.

– Astea nu sunt de folos în război.

– Dar sunt de mare folos în dragoste. Pariez că se împerechea aşa cum i-am văzut pe huni mâncând: prea repede, fără a le păsa de ceva şi cu un mare râgâit la final. Hunii au auzit de dragoste? l-am întrebat apoi.

– Hunii au auzit de femei, romanule, şi eu am o femeie a mea fără să fi avut nevoie de muzică şi poezie.

– Eşti căsătorit?

– Încă nu, dar Attila aşa mi-a promis. Termină de legat mănunchiul de pene de săgeată şi îşi îngădui un zâmbet. Trebuie să o învăţ să nu mai zgârie.

– Se pare că ai nevoie de o carte şi o liră, nu de arc şi săgeţi.

– Noi, hunii, folosim cărţile ca să ne ştergem la fund.

– Deoarece nu puteţi citi şi nu aveţi gânduri ce merită a fi scrise. Nu era cel mai diplomatic răspuns, dar ignoranţa lui încăpăţânată mă scotea din minţi.

– Totuşi, voi, romanii, sunteţi cei care ne plătiţi tribut nouă.

E drept că spusele sale erau adevărate şi nu era destul de clar cum avea solia noastră să schimbe această situaţie. În cele din urmă m-am îndepărtat, întrebându-mă ce anume avea să se întâmple.

V

PROBA CAILOR

Pornirăm călare, sclavii şi catârii de povară mărind numărul celor din caravană la cincisprezece persoane şi treizeci de animale. Era o caravană modestă pentru o solie imperială, dar misiunea noastră era una secretă. Aveam să poposim din loc în loc pe drum. Sistemul roman de *mansionis* sau hanuri aflate la o distanţă de treizeci de kilometri unele de altele, fusese abandonat după dezastrele din ultimii ani; aşadar ne stabileam singuri ritmul, la o medie de patruzeci de kilometri pe zi. Hunii s-ar fi mişcat mai repede de unii singuri, dar convoiul nostru roman de bagaje, cu daruri şi merinde, nu putea să înainteze mai repede.

– Călătoriţi aşa de încet, încât aveţi nevoie de şi mai multă mâncare şi adăpost şi de aceea încetiniţi şi mai mult şi este nevoie de şi mai multe rezerve. Aşa ceva e de neconceput, spuse Edeco.

– Am putea lăsa darurile în urmă, replică Maximinus cu blândeţe.

– Nu, nu, răspunse hunul. Vom călători ca romanii şi eu voi profita de ocazie ca să mă odihnesc.

Era o primăvară târzie, după-amiezile erau fierbinţi, iar dimineţile răcoroase; pădurile şi pajiştile Traciei erau

înverzite şi înflorite. Aici, aproape de Constantinopol, oamenii reveniseră la gospodăriile lor după trecerea armatelor şi peisajul arăta semne de normalitate. Vitele păşteau, boii arau pământul, grânele crescuseră deja şi din când în când treceam printre turme de oi sau cârduri de gâşte. Când vom înainta mai mult spre miazănoapte şi apus, mă avertiză Maximinus, efectul raidurilor hune va fi mai vizibil.

– Ţinutul va deveni din ce în ce mai sălbatic. Urşii şi lupii au revenit în văile din care dispăruseră de generaţii - şi se vorbeşte despre câte şi mai câte lucruri ciudate. Trăim vremuri grele.

– Mi-ar plăcea să văd un urs sălbatic. Până acum am văzut numai urşi legaţi, la circ.

– Eu aş vrea să văd linişte şi oameni care au revenit la gospodăriile lor.

Deşi ajunsesem până la Atena pe mare, acest tip de expediţie era pe de-a-ntregul nou pentru mine. Nu eram obişnuit să dorm în cort, în bătaia capriciilor vremii şi călărind atât de mult timp. În primele zile, coapsele şi fundul parcă îmi luaseră foc şi, cu toate că încercam din greu să-mi ascund durerea, nu am reuşit să păcălesc pe nimeni. În acelaşi timp, mă simţeam mai liber ca niciodată. Toată viaţa până atunci, zilele mele fuseseră plănuite cu grijă, iar viitorul meu aranjat. Acum, viitorul era la fel de deschis precum cerul şi orizontul.

Pe măsură ce protectoarele ziduri ale Constantinopolului rămâneau în urmă, l-am studiat pe tânărul războinic hun care mă luase în râs. Skilla călărea de parcă ar fi fost una cu calul, un centaur, murgul său era castrat, avea şaua din lemn şi piele moale, unsă cu grăsime de oaie. Arcul său, ca acelea ale tuturor hunilor, era o combinaţie secretă de lemn, tendoane şi os, scurt, dar curbat invers la capete, iar atunci când trăgea cu el, presăra groaza. Denumite arcuri cu reflex deoarece erau mai puternice decât cele obişnuite

datorită curburii, erau îndeajuns de scurte pentru a fi folosite călare, şi totuşi extrem de precise. Săgeţile puteau străbate trei sute de paşi şi omorî foarte uşor la jumătatea acestei distanţe. Arcul era păstrat într-un toc de şa aflat în dreapta hunului, lângă o cravaşă folosită pentru a biciui calul. O sabie atârna în teacă în partea stângă, astfel încât să poată fi trasă orizontal cu braţul drept. O tolbă cu douăzeci de săgeţi era purtată pe spate. Pe şa, avea o funie din păr de cal, folosită de barbari pentru a prinde animale şi a-şi imobiliza duşmanii astfel încât să fie transformaţi în sclavi. Spre deosebire de platoşa lui Edeco, cumpărată sau furată de la vreun duşman, Skilla purta o cuirasă asiatică, uşoară, cu zale din os, tăiate din copite de cai morţi şi aşezate ca solzii unui dragon sau ai unui peşte. Deşi părea periculos de uşoară, era răcoroasă, spre deosebire de platoşele sau de apărătoarele pentru piept ale romanilor. Purta cizme din piele moale peste pantaloni şi un acoperământ pentru cap în formă conică în serile răcoroase, atunci când făceam un popas peste noapte, dar ziua avea mai mereu capul descoperit, cu părul negru lung strâns la spate în coadă. Era bărbierit, cu mai puţine cicatrici ritualice decât Edeco şi chiar avea un aer oarecum nobil şi distins, cu pomeţii înalţi şi cu ochii negri şi strălucitori, ca pietrele de râu. Îmbrăcămintea sa nu era una tipică, deoarece chiar nu exista o costumaţie specifică a barbarilor. Onegesh purta un amestec ciudat de haine romane şi blănuri hune, iar Edeco părea un amestec de veşminte din toate naţiile.

Armele mele erau în majoritate în bagaje. Îmi luasem o cămaşă întreagă de zale, casca, scutul şi suliţa grea pe care o folosisem pe vremea stagiului militar prin care toţi băieţii din clasa mea au trecut şi de asemenea o sabie nouă. Dar numai pe aceasta o aveam asupra mea. Restul s-a dovedit a fi prea greu pentru un grup cu o solie de pace, aşa că a fost împachetat în sacii căraţi de unul dintre

animale. Iapa mea, Diana, avea o şa romană căptuşită, care semăna cu una a hunilor, cu părţile din faţă şi din spate ridicate pe bucăţi de lemn care îmi asigurau stabilitatea, picioarele atârnându-mi libere. Purtam o tunică galbenă de lână fină cu margini albastre, pe care o cumpărasem din forumul din Philadelphion, pantaloni rezistenţi de călărie şi un brâu bătut cu monede de aur la care aveam prins un pumnal cu mâner de fildeş. O căciulă moale mă proteja oarecum de soare, iar capa era prinsă la spatele şeii.

Eram aproape la fel de înalt şi aveam cam aceleaşi proporţii ca Skilla, tenul meu grecesc era închis la culoare, dar nu la fel de întunecat ca al său. Mă zgâlţâiam mai mult ca el atunci când Diana o lua la trap pe drum şi era clar că nu mă simţeam în largul meu călare.

Prima parte a călătoriei a fost liniştită, grupul nostru şi-a stabilit propriul ritm, iar membrii săi au încercat să se cunoască între ei. Ne întindeam tabăra la începutul serii, romanii aşezându-şi corturile, iar hunii dormind sub cerul liber. Nopţile mi se păreau neobişnuit de întunecate - fireşte, eram obişnuit cu oraşul iar pământul era umed şi tare sub pielea de oaie pe care dormeam. Mă trezeam deseori când auzeam sunetele nopţii şi mă împiedicam prosteşte atunci când mergeam să mă uşurez. În prima noapte, când am ieşit din cort, i-am văzut pe huni care pur şi simplu se înfăşuraseră în mantale şi dormeau cu capul pe şeile din lemn, având drept pernă pătura de sub şa. De sub fiecare manta se vedea ieşind vârful unei săbii, iar lângă umăr, arcul cu săgeţi era păstrat cu la fel de multă grijă ca propriul cap. Când am trecut pe lângă Edeco, a tresărit şi apoi, recunoscându-mă, s-a liniştit.

– Ce fac atunci când plouă? l-am întrebat în şoaptă pe Rusticius odată, când eram unul lângă altul, schimbând păreri.

– Se udă la fel cum se udă şi caii lor.

Porneam în fiecare zi la răsăritul soarelui, simţindu-mi corpul încă obosit în urma unei nopţi de neodihnă. Şi aşa, kilometru după kilometru, a început ritmul zilnic al pauzelor luate după fiecare oră, al meselor de prânz şi al aşezării taberei înainte de apusul soarelui.

Din când în când, Skilla se plictisea şi se amuza luând-o înainte la galop, uneori privind în jur şi venind în jos spre noi de pe vreun deal din apropiere, strigând ca şi când ne-ar fi atacat. Altă dată, a rămas în spate pentru a mă studia. Până la urmă, căutătura sa a devenit o provocare în timp ce el încerca un mod de a se distra.

– Văd că tu călăreşti o iapă, spuse hunul.

– Da.

– Niciun hun nu ar călări o iapă.

– De ce nu? Calul tău e castrat. Se comportă aproape la fel ca o iapă. Ştiam că armăsarii castraţi erau cheia succesului în întreţinerea hergheliilor de cai.

– Nu sunt la fel. Iepele trebuie mulse.

Auzisem că hunii fermentau laptele pentru a-l purifica şi îl beau ca pe vin şi i-am văzut când făceau asta. *Kumiss* se numea. Se spunea că era ceva îngrozitor, cu un miros de rânced, la fel ca pantalonii lor.

– Noi avem vaci şi capre pentru asta. Iepele sunt mai rezistente şi se comportă mai bine decât armăsarii castraţi.

Skilla se uită critic la Diana.

– Calul tău e mare, dar e gras ca o femeie. Toţi caii romani par graşi.

Pentru că toţi caii hunilor arată ca şi când ar muri de foame, mă gândeam, sunt călăriţi până la epuizare şi siliţi să-şi caute hrana.

– Este doar musculoasă. Este cal de Berberia cu ceva sânge arab. Dacă mi-aş fi permis un pursânge arab, ai fi văzut numai spatele lui în toată călătoria asta. Venise vremea să răspund la fel de zeflemitor. Calul tău de stepă arată potrivit mai degrabă pentru un băieţel şi e îndeajuns

de slab pentru a fi tăiat.

– Numele lui e Drilca, adică suliţă, iar poneii noştri ne-au făcut aşi în călărie. Rânji. Romanule, vrei să ne întrecem?

Mă gândeam că acest lucru ar mai fi risipit din monotonia acestei călătorii şi aveam foarte multă încredere în Diana. Şi nici nu eram încărcat cu arme.

– Un kilometru şi jumătate?

– Până la următorul loc de tabără. Edeco, cât de departe este?

Hunul mai în vârstă, care călărea în apropiere, se încruntă.

– Mai avem vreo zece kilometri.

– Ce spui, romanule? Ai o încărcătură mai uşoară decât a mea. Hai să vedem dacă iapa asta a ta face faţă calului meu.

Calul barbarului era mic şi prăpădit.

– Pentru un solid de aur?

Hunul strigă:

– S-a făcut!

Şi fără niciun avertisment dădu bice calului şi porni.

Am strigat "Dii!" şi am pornit la drum. Venise timpul să-l pun la punct pe hun. Împreună cu Diana puteam să-l ajungem din urmă şi chiar să-l depăşim cu uşurinţă pe Skilla.

Însă mult după ce-i lăsasem pe ai noştri în urmă hunul tot la mare distanţă înainte era. După un scurt galop, calul barbarului stabilise o cadenţă constantă, Skilla aplecându-se în faţă pe şaua sa, cu picioarele uşor ridicate şi părul fluturându-i în vânt. Am lăsat-o pe Diana să meargă la pas după placul ei, pentru a-i conserva energia, şi totuşi calul cel mic al hunului părea că înghite pământul cu o viteză pe care iapa mea nu putea să o atingă. În ciuda faptului că paşii Dianei erau mai mari, Drilca se menţinea în frunte. Am parcurs aşa cinci kilometri. Trecurăm de căruţele ţăranilor, de curieri, de vânzători ambulanţi şi de pelerini. Se holbau

la noi când treceam pe lângă ei, hun şi roman unul după altul.

Intrarăm într-o pădurice de-a lungul unul râu unde poteca şerpuia printre copaci, împiedicând vederea în faţă. Auzeam calul lui Skilla galopând pentru a-şi mări avansul. Hotărât şi din ce în ce mai nerăbdător, am făcut acelaşi lucru, trecând călare pe lângă plopi şi fagi. Totuşi, la ieşirea din pădure păream complet singur. Skilla trecuse deja peste dealul din faţă.

Furios, i-am dat bice Dianei. Nu voiam ca Roma să fie înfrântă! Alergam în ceaţă, înconjuraţi de un nor de nisip şi, după încă un kilometru şi jumătate, l-am zărit din nou pe hun. Calul lui trecuse din nou la un tempo ritmat şi astfel eu eram cel care câştiga acum, sunetul potcoavelor forţându-l pe hun să privească înapoi. Totuşi, calul acestuia nu porni la galop ca Diana, ci urmă acelaşi ritm anterior. Diana îl ajunse din urmă… şi atunci hunul rânji şi îi dădu bice calului. Eram cot la cot acum, caii noştri galopând de-a lungul drumului vechi, dar al meu începu să dea semne de oboseală. Diana pierdea din elan. Îi simţeam încordarea. Nu am dorit să-i fac vreun rău, aşa că, deşi nu voiam, am lăsat-o să rămână în urmă, învăluiţi în praful ridicat de Skilla. Coada lui Drilca parcă râdea de noi, îndepărtându-se în ceaţă. Învins!

Am încetinit şi cu un aer ursuz am mângâiat gâtul calului meu.

– Nu e vina ta, fetiţo, ci a călăreţului.

Plănuiserăm să ne aşezăm tabăra lângă un mic râu.

Skilla se întinsese deja pe iarbă.

– Ţi-am spus eu că e bună doar de muls.

Am văzut că şi Drilca era obosit şi îşi ţinea capul în jos. În război, eram sigur că Skilla şi-ar lua un alt cal. Fiecare războinic lua cu el în campanie patru sau cinci cai. Aici, lipsa anduranţei era mai evidentă.

– Iapa mea este mai rezistentă.

– Serios? Eu cred că abia aşteaptă să se întoarcă în grajd. Drilca se simte ca acasă aici, sub cerul liber, unde poate mânca orice şi mă poate duce oriunde.

I-am aruncat banii.

– Atunci, haide să ne întrecem pentru de două ori mai mulţi bani mâine.

Skilla se învoi.

– Sigur că da! Dacă ţi se uşurează punga, poate că veţi alerga mai repede. Până atunci, cred că voi avea destulă avere pentru a mă căsători.

– Cu o femeie care îşi va ascuţi unghiile pe pielea ta.

Skilla ridică din umeri.

– Se va gândi de două ori înainte de a face aşa ceva atunci când voi reveni de la Constantinopol. Îi voi aduce daruri! Numele ei este Ilana, este cea mai frumoasă femeie din tabăra lui Attila, iar eu i-am salvat viaţa.

În acea noapte mi-am ţesălat calul, i-am verificat copitele şi i-am adus ovăz din cel pe care îl pusesem în bagaje de la Constantinopol.

– Un hun nu poate hrăni ceea ce nu este în stare să îngrijească, am murmurat în timp ce iapa mea rumega. Calul său nu are cum să se bazeze pe rezistenţă dacă nu o are.

Skilla se lăudă cu victoria sa în faţa celorlalţi din jurul focului în acea seară.

– Mâine, mi-a promis două monede de aur! Până când vom ajunge la Attila, voi fi bogat!

– Astăzi m-am întrecut cu tine, am spus. Mâine însă tu te vei întrece cu mine. Nu la viteză, ci la rezistenţă: cine ajunge mai departe de la răsărit la apus.

– Asta este o întrecere pentru proşti, romanule. Un hun poate străbate o sută cincizeci de kilometri într-o zi.

– În ţara ta. Să vedem cum te descurci în ţara mea.

Astfel, Skilla şi cu mine am pornit în zori, în timp ce

ceilalţi făceau pariuri şi ne încurajau la plecare, glumind pe seama prostiei din capul tinerilor. Munţii Rodopi se aflau în stânga, iar oraşul Philippopolis era drept înainte. Acolo am văzut pentru prima dată distrugerile provocate de Attila. La mijlocul dimineţii am străbătut oraşul devastat şi, în timp ce Skilla abia îi aruncă o privire, eu am fost uimit de ruinele acestuia. Metropola fără acoperişuri părea un fagure distrus, deschis ploilor. Iarba creştea pe străzi şi doar câţiva preoţi şi ciobani locuiau pe lângă biserica pe care barbarii o cruţaseră oarecum. Câmpurile din jur erau acoperite de buruieni şi puţini ţărani se iţeau din colibe, ca nişte pui de pisică din ascunzătoare.

Trebuia să-i înving pe hunii care făcuseră asta.

Drumul trecea peste râul Hebrus[1] pe un pod de piatră arcuit, proaspăt reparat de localnici, şi devenea mai prost pe dealurile de lângă valea râului. Datorită dealurilor, încrederea mea spori. Încă ne mai puteam vedea unul pe altul, uneori hunul mă depăşea, alteori iapa mea hotărâtă luând-o înaintea sa. Niciunul dintre noi nu s-a oprit pentru a mânca de prânz. Am luat masa stând în şa. După-amiaza am trecut din nou râul şi apoi terenul începu să devină mai abrupt pe măsură ce urcam spre pasul Succi.

Skilla slobozi o înjurătură când ajunserăm la urcuş.

Calul său uşor putea menţine un ritm constant pe un drum drept. La urcuş, pasul său nu mai era aşa de egal, iar musculatura sa uşoară şi plămânii începură să obosească. Iapa mea era mai mare în raport cu călăreţul ei, plămânii săi având o rezervă de aer, iar ovăzul dându-i energie. Pe măsură ce urcam, juganul hunului începu să rămână în urmă. Când o pierdu din vedere pe Diana, încetini şi mai mult.

Soarele apunea peste întinderea munţilor albaştri când am ajuns pe creasta trecătorii. Ceilalţi nu vor ajunge până

[1] Numele latinizat al râului Mariţa, de pe actualul teritoriu al Bulgariei (n. red.).

astăzi şi s-ar lăsa frigul dacă i-aş aştepta în vârf, dar nu îmi păsa. Eu eram cel care călărise mai inteligent.

În sfârşit, Skilla sosi la apusul soarelui, calul său părând sfârşit, iar el fiind atât de supărat de înfrângere pe cât fusese de bucuros de victorie.

– Dacă nu ar fi fost munţii, te-aş fi învins.

– Dacă nu ar fi marea, aş putea să merg pe jos până în Creta. I-am întins mâna. Doi solizi, hunule. Acum, tu eşti cel care trebuie să-mi plătească tribut.

Era o insultă aşa de îndrăzneaţă, că pentru un moment Skilla păru gata a riposta. Totuşi, hunii aveau un simţ propriu al dreptăţii, din care făcea parte şi recunoaşterea unei datorii. Rânjind, îmi înmână monedele.

– Mâine ne întrecem din nou?

– Nu. Vom ajunge cu mult înaintea celorlalţi şi ne vom omorî caii. I-am aruncat înapoi o monedă. Fiecare dintre noi a câştigat într-o zi. Acum suntem chit.

Părea că este cel mai indicat gest pe care puteam să-l fac.

Hunul privi moneda pentru un moment, jenat de mărinimia arătată, apoi îşi ridică braţul şi urlă în întuneric.

– Bună cursă, romanule. Încercă să zâmbească, dar rezultatul a fost o grimasă. Poate că într-o zi ne vom întrece de-adevăratelea şi atunci, indiferent de avantajul pe care îl vei avea faţă de mine, te voi ajunge din urmă şi te voi ucide.

VI

NOUL REGE AL CARTAGINEI

Cât de departe m-a adus lupta pentru dreptate, gândi Eudoxius, doctorul grec.

Era ziua în amiaza mare în Cartagina cucerită, pe ţărmul Africii de Nord, iar doctorul rebel se afla într-o lume de culori bizare. Marmura şi stucaturile străluceau ca zăpada. Arcadele şi anticamerele păreau găuri de negre umbre. Mediterana era la fel de albastră ca mantia Fecioarei, iar nisipurile străluceau ca părul saxonilor. Totul era atât de diferit de nuanţele din Galia şi Hunuguri! Ce ciudat să ajungi în această capitală care fusese distrusă de Republica Romană cu atât de multe secole în urmă, reconstruită de Imperiul Roman şi acum capturată şi ocupată de vandali - un popor ce venea din ţinuturile gri ale zăpezii şi ceţii. De la frig, tribul ajunsese aici, tăind ca un cuţit în Imperiul de Apus deceniu după deceniu. În sfârşit, mărşăluiseră către Coloanele lui Hercule şi învăţaseră să fie marinari, iar mai apoi au pus ochii pe fierbintele şi roditorul grânar al Africii, a cărui capitală era Cartagina. Vandalii, odată dispreţuiţi ca barbari, acum îşi odihneau încălţările pe gâtul Romei.

Parcă pentru a se potrivi cu noul lor regat însorit, curtea neobrăzată şi haotică a regelui Gaiseric era un curcubeu de oameni, de la vandalii blonzi la goţii roşcaţi, de la etiopienii

negri şi berberii cu pielea cafenie la hunii oacheşi şi romanii cu tenul bronzat. Toţi aceşti oportunişti fuseseră adunaţi în urma cuceririlor şi acum se aciuaseră într-un oraş pe jumătate părăsit şi decăzut, pe care nimeni nu se mai chinuia să-l întreţină. Palatele Cartaginei deveniseră barăci, bucătăriile erau adevărate coteţe; apeductele sale se stricaseră, iar drumurile se deformaseră sub acţiunea soarelui fierbinte şi a ploii. Nu mai existau constructori, nici eruditi, nici preoţi şi nici filozofi. Toţi fuseseră omorâţi sau fugiseră, iar şcolile fuseseră închise. Barbarii nu dăduseră niciun ban pentru a le întreţine. Nu exista nimic altceva în afară de armata şi flota lui Gaiseric, care devastau ţările pe care le cucereau ca nişte valuri de furnici, şi care se întrebau cât de curând îşi vor relua marşul răvăşitor.

Eudoxius credea că ştie răspunsul. Indiferent cât de ignoranţi, aroganţi şi analfabeţi ar fi aceşti vandali, cuceriseră Sicilia şi aproape că aruncau cu pietre în Italia. Drept urmare, Roma se afla fix în gura leului. Buza superioară era reprezentată de imperiul lui Attila, un fel de acoperiş al Europei. Buza inferioară era Gaiseric, cuceritorul părţii de nord-vest a Africii. Era de ajuns ca acum cei doi conducători să pocnească din degete la unison pentru ca fragmentul de imperiu rămas între ei să dispară. Şi odată cu el ar fi dispărut şi proprietarii lacomi, comercianţii de sclavi fără suflet, aristocraţii pompoşi, perceptorii cruzi şi preoţii corupţi care trăiau ca păduchii pe spatele poporului. Oare nu chiar Iisus însuşi condamnase astfel de păduchi? De atunci, Eudoxius îşi dăduse seama cum stăteau lucrurile în lume - cei puternici furau de la cei mai slabi -, iar el era hotărât să schimbe acest lucru. Roma era un cancer şi eliminarea sa ar fi avut drept rezultat o lume mai bună. Aceşti barbari ignoranţi vor fi instrumentul său în crearea unui nou paradis.

Grecul practica meşteşugul de medic numai când foamea şi lipsa unui patron făceau ca acest lucru să fie

necesar. Medicina era o treabă murdară, plină de eşecuri şi remuşcări, iar lui Eudoxius nu îi plăcea să muncească. Adevărata sa pasiune era politica, iar el se imagina a fi eliberatorul ţărănimii pe care Roma o oprimase timp de secole. La început, romanii întruchipaseră epoca de aur a fermierilor şi a oamenilor liberi, credeau grecii, legându-se să triumfe prin virtute şi curaj. Dar această frăţie republicană fusese înlocuită de tiranie şi lenevealã şi de cele mai apăsătoare taxe, sclavagism, arende şi serviciu militar obligatoriu. În tinereţea sa, Eudoxius predicase reforma, aşa cum Domnul Iisus predicase propria sa împărăţie pe dealurile din Iudeea, dar vecinii săi greci au râs de el, fiind prea ignoranţi pentru a-şi înţelege propria istorie democratică. Aşadar, după migraţia în Galia de nord-est, unde locuitorii erau mai simpli şi mai puţin sceptici, ajutase la organizarea revoltei tribului Bagaudae împotriva romanilor. Visul său era acela de a crea un regat al oamenilor liberi, cu el drept conducător! Apoi, marele şi neînduplecatul general Flavius Aetius şi-a condus amestecul pestriţ de soldaţi romani şi mercenari barbari împotriva rebeliunii, măcelărindu-i pe membrii tribului şi forţându-l pe Eudoxius să fugă la Attila. Câtă umilinţă! Doctorul fusese nevoit să jure credinţă celui mai grozav tiran dintre toţi, regele hunilor.

La început, Eudoxius fusese disperat. Apoi şi-a dat seama că acesta trebuie să fie planul lui Dumnezeu, care astfel i-a oferit ocazia de a mai încheia o alianţă. Cât de înşelătoare erau misterioasele căi ale Atotputernicului! Doctorul a început să fie sfetnicul lui Attila.

Aetius! Numele însuşi reprezenta un blestem. Romanii apreciau un om pe care Eudoxius îl considera a fi un linguşitor al împăratului Valentinian şi al mamei sale, Placidia, un general intrigant şi alunecos care, în tinereţe, fusese trimis ca ostatic al hunilor, învăţase limba acestora şi apoi se folosise de ei pentru a-i anihila duşmanii mereu în

schimbare. Aetius reprezenta vârtejul de alianţe, trădări şi asalturi din politica imperială. Timp de decenii, abilul general învrăjbise triburile între ele pentru ca toga putredă a Romei să nu se destrame. Atât timp cât exista Aetius, avea să existe şi Roma. Şi atât timp cât exista Roma, nu avea cum să existe o democraţie adevărată: nimic cât de cât asemănător cu marea civilizaţie a anticei Atene. Acum însă Attila îi unise pe huni, iar Gaiseric cucerise Cartagina şi Sicilia. Sosise timpul pentru ultima muşcătură a leului.

Un locotenent vandal înalt şi păros îl chemă pe Eudoxius înăuntru pentru audienţă, acesta din urmă părăsind astfel curtea unde soarele strălucea cu o lumină orbitoare, intrând în întunericul răcoros al sălii tronului. La început, abia putea zări ceva, mai degrabă simţind mirosul animalic al unei curţi barbare. Simţea sudoarea trupurilor care rareori erau spălate; duhoarea bucatelor aruncate pe care vandalii nu se sinchisiseră să le cureţe; fumul dens al tămâii pe care Gaiseric o ardea pentru a acoperi mirosurile; aroma puternică a uleiului pentru săbii; şi moscul neruşinării de a face sex în public. Căpitanii lui Gaiseric erau trântiţi în dezordine pe mormane de covoare furate şi piei de leu. Femeile lor erau tolănite lângă ei, unele palide ca zăpada, altele cu pielea ca abanosul, încolăcite ca nişte pisici sătule, multe dintre ele având sânii şi coapsele goale, iar una, sforăind, cu picioarele desfăcute atât de obscen încât lui Eudoxius îi veni greu a crede că aceşti sălbatici ar fi putut fi convertiţi chiar şi la ereticul crez arian. Bineînţeles că arienii erau creştini falşi, care credeau într-un Fiu inferior Tatălui, dar şi mai rău decât atât, se rugau cu indiferenţă în timp ce măcelăreau cu intenţie, amestecând credinţa creştină cu superstiţiile păgâne. Erau întru totul sălbatici, la fel de predispuşi să se sperie de tunet cât să atace în forţă o linie de bătaie romană. Dar aceşti războinici cruzi erau mijloacele necesare pentru scopul său nobil. Planul său era acela de a-i lăsa pe

legionari şi pe barbari să se omoare între ei într-o singură mare bătălie, până când nu mai rămânea niciunul, iar după măcel să înceapă să construiască.

Respirând pe gură pentru a nu simţi mirosul, Eudoxius îşi făcu loc până la capătul slab luminat al sălii.

– Vii din partea lui Attila, spuse Gaiseric, acum în vârstă de 60 de ani, dar încă înalt şi puternic, aşezat pe tronul împodobit.

Părul şi barba sa semănau cu coama unui leu, iar braţele sale erau la fel de groase ca ale unui urs. Regele vandal şedea drept, privind cu luare-aminte. Lângă *el* nu existau femei. Era flancat de doi gardieni. Unul era nubian, iar celălalt era un pict palid şi tatuat. Gaiseric însuşi privea cu ochi albaştri, sfredelitori, ca şi când nu ar fi aparţinut acestei atmosfere reci ca gheaţa. Cât de departe ajunsese acest popor! Regele vandal purta o armură de argint peste hainele romane confiscate, ca şi când ar fi aşteptat un atac în orice moment, iar un cerc de aur îi încununa fruntea. Un pumnal era prins de curea şi o sabie lungă împreună cu o suliţă se sprijineau de peretele din spatele său. Rămăsese infirm de când căzuse de pe cal în tinereţe, iar lipsa lui de mobilitate şi o viaţă întreagă în care avusese de-a face cu duşmani îl îndemnau să fie prudent în faţa atacurilor.

Eudoxius făcu o plecăciune, roba atârnându-i în jurul picioarelor şi barba sa gri atingându-i pieptul, aducându-şi mâna la nivelul taliei, aşa cum se obişnuia în Răsărit.

– Vin din partea fraţilor huni, mărite Gaiseric.

– Hunii nu sunt fraţii mei.

– Nu sunt? Eudoxius se apropie cu îndrăzneală. Oare regatele voastre nu luptă împreună împotriva Romei? Nu sunt ambele vistierii însetate de aur? Şi oare ascensiunea lui Attila şi capturarea Cartaginei nu sunt semne de la Dumnezeu că a venit timpul ca lumea să fie condusă de alţii? Am venit cu binecuvântarea lui Attila, mărite Gaiseric, pentru a vă întreba dacă nu doriţi să vă aliaţi. Apusul nu a

simţit încă întreaga mânie a lui Attila, dar el este atras de ocaziile care i se arată aici. Aetius este un duşman extraordinar, dar numai dacă duce o singură bătălie pe rând. Dacă Attila ar ataca Galia în acelaşi timp în care vandalii ar ataca Italia dinspre miazăzi, nicio combinaţie romană nu ne-ar putea sta în cale.

Gaiseric se gândi în linişte pentru câteva momente, luând în calcul mărimea teritoriilor despre care era vorba.

– Acesta este un plan ambiţios.

– Este un plan logic. Roma este puternică numai atunci când se luptă pe rând cu triburile şi naţiile barbare sau când reuşeşte prin viclenie să le învrăjbească între ele. Gaiseric, miniştrii din Ravenna se prăpădesc de râs văzând cum reuşesc să-şi manipuleze duşmanii. Sunt din lumea lor şi am văzut ce fac. Dar, dacă hunii şi vandalii ar mărşălui împreună cu gepizii şi scurii, picţii şi berberii, atunci poate că omul pe care îl văd în faţa mea ar fi viitorul împărat.

Această discuţie avu loc în auzul oamenilor lui Gaiseric, în maniera deschisă a barbarilor care doreau să audă care este planul înainte de a-l urma. Aceste ultime cuvinte îi făcură pe locotenenţii acestuia să strige şi să urle în semn de aprobare, lovind cu pocalele şi pumnalele în podelele de marmură şi să ragă la ideea triumfului total. Regele lor, împăratul Romei! Gaiseric însă era tăcut, cu privirea scormonitoare, având grijă să nu promită prea mult.

– Împăratul voi fi eu sau Attila?

– Coîmpăraţi, poate, după modelul roman.

– Mda. Degetele lui Gaiseric băteau darabana pe braţul tronului. Doctore, care *îţi* este motivul pentru care ai venit cu această propunere? Ce cauţi aici în loc să vindeci buboaie şi să fierbi leacuri?

– Am luptat contra lui Aetius şi a acoliţilor săi în estul Galiei şi am văzut săraci, a căror singură speranţă era libertatea, secaţi de puteri de tirania romană. Abia mi-am salvat pielea şi am căutat refugiu la Curtea lui Attila, dar nu

mi-am uitat niciodată poporul. Sunt doar un doctor? Da, dar mă ocup de sănătatea oamenilor, fiind susţinătorul lor politic şi vraciul lor. Rolul meu este de a vă face să înţelegeţi pe tine şi pe Attila că interesele voastre coincid cu cele ale tuturor oamenilor buni.

– Ai vorba dulce. Totuşi, acest Aetius este duşmanul *vostru*, nu al meu.

Aici Eudoxius dădu din cap, deoarece anticipase deja această obiecţie.

– La fel cum Teodoric şi vizigoţii sunt duşmanii *voştri,* nu ai mei.

Acum vandalii tăcură, ca şi când un nor ar fi trecut prin faţa soarelui. Romanii erau ţinte, oi ce trebuiau sacrificate. Dar rivalii vizigoţi care se stabiliseră în sud-vestul Galiei reprezentau un rival mai mare şi mai ameninţător, o putere barbară periculoasă în sine. Aici era vorba despre o rivalitate care dura de generaţii, două triburi germanice cu o lungă istorie a disputelor. Placidia, împărăteasa romană, fusese căsătorită cu un vizigot, iar din acest motiv, vizigoţii pretindeau că sunt mai civilizaţi: ca şi când ar fi fost cu ceva mai buni decât vandalii!

La un moment dat, regele Gaiseric a încercat să pună capăt acestui conflict prin căsătoria fiului său cu fiica regelui Teodoric, pentru a uni triburile prin sânge. Dar când împăratul roman Valentinian i-a oferit mai târziu băiatului mâna propriei lui fiice - în mod evident un mariaj mult mai important şi mai prestigios - Gaiseric a încercat să o trimită pe mireasa vandală, o prinţesă pe nume Berta, înapoi la tatăl său în Galia.

Acela a fost momentul în care au început cu adevărat necazurile. Aprigii vizigoţi au refuzat să aprobe divorţul Bertei, deja căsătorită, pentru a-i face loc soţiei romane. Dar prinţesa romană, de religie creştină, nu era de acord cu poligamia. Refuzul vizigoţilor a fost urmat de acuzaţii, iar acestea de insulte şi, în final, într-un acces de furie la beţie,

Gaiseric însuşi i-a tăiat nasul şi urechile Bertei şi a trimis-o umilită tatălui său.

De atunci, visele sale au fost bântuite de posibila răzbunare a lui Teodoric: războiul cu vizigoţii era ultimul lucru care îi mai lipsea.

– Nu-mi vorbi despre excrementele alea de porc din curtea mea, mârâi acesta, deranjat.

– Pe Attila îl interesează pământul vizigoţilor, spuse Eudoxius. Teodoric este sigura speranţă a lui Aetius. Angajează-te la acest război, Gaiseric, iar cel mai urât duşman al tău va deveni şi cel al lui Attila. Alătură-ni-te împotriva Romei şi hunii vor mărşălui împotriva lui Teodoric. Chiar dacă nu îi va distruge pe vizigoţi, Attila îi va răni cu siguranţă. Între timp, poţi lua Italia. Dar înainte ca Attila să pornească la război, trebuie să fie sigur că îi vei distrage pe romani înspre miazăzi. Aceasta este alianţa de pe urma căreia vom beneficia cu toţii.

– Când va porni Attila la război?

Eudoxius ridică din umeri.

– Aşteaptă semne şi prevestiri, inclusiv de la tine. Numai cuvântul tău l-ar putea ajuta ca în sfârşit să se hotărască. Pot să-i spun că eşti de acord?

Gaiseric se mai gândi un moment la modul în care ar fi putut să-i îmbrobodească pe huni, romani şi vizigoţi în acelaşi timp şi apoi să vină să culeagă laurii în urma lor. Doctorul şi ţăranii lui mizerabili vor fi călcaţi în picioare de toţi, ştia prea bine, dar oare nu aşa mergeau lucrurile? Cei slabi cedau întotdeauna în faţa celor puternici, iar proştii - cum era cazul acestui doctor - erau acolo pentru a fi folosiţi de cei deştepţi. Oare cum ar putea să-l folosească mai bine? În final, se ridică şi se sprijini pe piciorul infirm.

– Voi oferi regelui tău pumnalul împodobit cu nestemate pe care l-am luat de pe trupul ciopârţit al generalului roman Ausonius drept dovadă a cuvântului meu, spuse el. Toţi ştiu că acesta este cuţitul meu favorit. Înmânează-l noului

vostru rege şi spune marelui Attila că, dacă romanii şi vizigoţii sunt duşmanii săi, atunci eu sunt prietenul său!

Căpitanii săi şi femeile acestora strigară în semn de aprobare a acestui jurământ, lovind şi ţipând; iar lui Eudoxius i se părea că aude sunetul dulce al lupilor care urlă la lună. Se retrase cu o plecăciune de recunoştinţă, incapabil să-şi ascundă zâmbetul de învingător, şi se grăbi să urce pe corabie pentru a duce vestea.

Mai târziu în acea seară, regele Gaiseric ciocni o cupă cu oamenii săi în curtea înfierbântată, cu deşertul pe care se străduiseră atât să-l cucerească strălucind sub bolta înstelată.

– Am realizat două lucruri astăzi, căpitanii mei, spuse după ce băuse destul. Mai întâi, l-am încurajat pe Attila să-l distrugă pe Teodoric înainte ca acesta să ne distrugă pe noi. Şi al doilea, am scăpat de cuţitul acela blestemat pe care l-am luat de la roman şi cu care am tăiat-o pe nesuferita de prinţesă vizigotă. De atunci, de câte ori l-am purtat, am avut ghinion. Bine că acest doctor idiot i-l duce lui Attila; să vedem dacă ei fac o ispravă mai bună.

VII

RUINELE UNUI ORAŞ

Pentru prima oară, mi-am dat seama în ce fel de lume pătrunsesem atunci când solia noastră romană poposi pe malul râului Nisava, înaintea oraşului distrus Naissus. Era târziu, soarele se ascunsese deja în spatele munţilor şi în întuneric îţi puteai imagina că zidurile fără acoperământ încă adăposteau un oraş roman provincial înfloritor, cu cincizeci de mii de locuitori, care aşteptau până în ultimul moment înainte de a-şi aprinde lămpile. Dar, pe măsură ce se lăsa întunericul, nu se zărea nicio lumină. În locul ei, păsările coborau formând spirale sumbre până la cuiburile pe care le construiseră în pieţele, teatrele, băile şi bordelurile goale. Liliecii ieşeau din pivniţele abandonate. Pietrele oraşului erau năpădite de viţă-de-vie şi rugi de mure, iar sumbra dezolare părea a fi pus stăpânire peste tot.

Locul unde era aşezată tabăra noastră deveni şi mai sinistru atunci când începurăm să ne instalăm corturile. După cum am spus, era seară, ceea ce ne îngreuna vederea, şi când unul dintre sclavii noştri se aplecă să înnoade o frânghie de ceea ce părea a fi o rădăcină maronie şi uscată, cârligul sări în sus din pământ, ca şi când ar fi fost putred. Enervat, sclavul dădu să scoată băţul

şi să-l arunce dezgustat, dar când se aplecă şi întinse braţul, văzând ceea ce era de fapt, îl aruncă de parcă ar fi fost fierbinte.

– Dumnezeule mare! spuse şi făcu un pas în spate.

– Ce s-a întâmplat?

Sclavul îşi făcu repede cruce.

Dându-mi seama ce ar putea fi, m-am aplecat. Rădăcina era de fapt un os. Mărimea şi forma erau cu siguranţă umane. Un femur gri-maroniu, acum ciuntit la un capăt, pe care crescuseră licheni. L-am privit, deşi mi se făcuse pielea de găină. Răscolirea pământului dăduse la suprafaţă capetele altor oase şi ceea ce în lumina asfinţitului părea a fi fost o piatră pe jumătate îngropată în pământ era de fapt un craniu. Cât de rar privim în jos! Acum, ochii mei începură să cerceteze pământul de pe malurile râului unde ne aşezaserăm tabăra. Erau oase peste tot şi ceea ce păruse o grămadă de beţe uscate ajunse acolo în urma unor inundaţii era de fapt un talmeş-balmeş de rămăşiţe umane lăsate în bătaia vântului. Orbite fără vedere, umplute cu pământ, priveau spre cer. Coaste unite doar de fâşii rezistente de carne uscată răsăreau din pământ ca nişte degete doritoare de atingere.

M-am grăbit să ajung lângă senator.

– Ne aflăm într-un fel de cimitir.

– Cimitir? întrebă Maximinus.

– Sau câmp de bătălie. Iată! Sunt oase peste tot.

Noi, romanii, începurăm să ne holbăm la pământ cu mirare, strigând unii la alţii la fiecare descoperire şi sărind atunci când sunetul ne anunţa că păşiserăm pe o altă bucată de os mort. Sclavii se alăturară zgomotului înspăimântător şi curând tabăra fu cuprinsă de tumult. Corturile ridicate căzură la pământ, focurile rămase neaprinse, iar caii legaţi începură să necheze nervoşi, ca reacţie la dezordinea umană. Descoperirea unui nou schelet provoca un alt strigăt de groază.

Edeco sosi enervat, aruncând în lături oasele cu cizmele, ca şi când ar fi fost frunze uscate.

– Romanilor, de ce nu aşezaţi tabăra?

– Suntem într-un cimitir, spuse Maximinus. Cred că aici a avut loc masacrul de la Naissus.

Hunul privi în jos la rămăşiţe, apoi în jur, părând a recunoaşte locul.

– Îmi amintesc de locul ăsta. Romanii au fugit ca oile, mulţi dintre ei traversând râul înot. Noi am trecut înaintea lor şi i-am aşteptat aici. Dacă oraşul s-ar fi predat, ar mai fi avut o şansă, dar omorâseră deja pe câţiva dintre războinicii noştri, aşa că nu puteam să fim prea miloşi.

Se întoarse privind spre râu şi arătă spre un loc întunecat.

– Cred că ăsta a fost locul unde i-am omorât.

Vocea lui nu trăda nici urmă de ruşine, remuşcare, nici măcar mândria victoriei. Vorbea despre masacru ca şi când ar fi amintit de vreo afacere.

Vocea lui Maximinus era gravă.

– Pentru numele lui Dumnezeu, de ce am oprit aici pentru a aşeza tabăra? N-aveţi pic de decenţă? Trebuie să plecăm imediat.

– De ce? Sunt toţi morţi şi noi vom fi la fel într-o zi. Toţi vom ajunge oale şi ulcele mai devreme sau mai târziu. Un os e un os, indiferent dacă se află într-un cimitir sau într-o bucătărie. Se transformă în praf. Bănuiesc că întreaga lume e un os.

Diplomatul se încordă, încercând să rămână calm.

– Aceştia sunt oamenii noştri, Edeco. Trebuie să mutăm tabăra din respect pentru rămăşiţele lor pământeşti. Ar trebui să revenim mâine pentru a înmormânta şi sfinţi aceste victime.

– Attila nu are timp pentru astfel de chestiuni.

– Sunt prea mulţi, domnule senator, adăugă Bigilas, care traducea.

Maximinus privi cu tristeţe în întuneric.

– Atunci trebuie măcar să schimbăm locul taberei. Aici sunt stafii.

– Stafii?

– Nu simţiţi spiritele?

Hunul privi ameninţător, dar nu reuşi să-şi mascheze slăbiciunea. Am mers opt sute de metri pentru a ieşi din câmpul de bătaie, oprind lângă ruinele unei vile romane abandonate. Hunii părură surprinşi şi jigniţi de reacţia noastră, ca şi când ar fi fost supăraţi de felul în care însoţitorii lor au reacţionat în situaţia câmpului de bătaie. Moartea era pur şi simplu un rezultat al războiului şi războiul făcea parte din viaţă.

Echipamentul hunilor era simplu - o pătură cu care să se învelească atunci când dormeau pe jos -, aşa că nici efortul lor nu era unul prea mare. Noi, romanii, am lucrat din greu să ne ridicăm corturile sub cerul înstelat, în timp ce barbarii au făcut un foc mare pe ruinele casei, pentru a prăji nişte carne. Părea că flăcările alungau stafiile.

– Haideţi, mâncaţi cu noi, romanilor, strigă dezertorul Onegesh, şi beţi, de asemenea. Nu vă mai gândiţi la ce nu mai poate fi reparat. Gândiţi-vă la misiunea noastră înaintea lui Attila şi la pace în viitor!

Stăteam în *triclinium-ul* fără acoperiş, ai cărui proprietari cu siguranţă zăceau pe undeva prin apropiere. În timp ce zidurile reflectau lumina focului şi căldura, camera părea tristă. Pereţii strălucitori erau năpădiţi de buruieni şi se scorojeau, zei dolofani şi păuni minunaţi erau înecaţi în noroiul neglijenţei. Mozaicul de pe podea, care înfăţişa o petrecere în cinstea lui Bacchus, era mânjit de gunoi. Buruienile crescuseră între dalele din curte şi bazinul era plin de mâzgă. Şi mai multe ierburi puseseră stăpânire pe zidurile exterioare, iar eu aveam sentimentul că această casă se cufunda încetişor, la fel cum se cufundă oasele în pământ. Hunii aprinseseră focul din mobilierul distrus şi

foloseau resturile casei pentru a-l alimenta, transformând în cenuşă ultima mărturie a faptului că acei morţi au locuit vreodată acolo. Spre disperarea mea, am văzut cum Edeco arunca în foc cărţi rupte şi pergamente. Căpitanul s-a uitat pe unele dintre ele înainte de a le lăsa pradă flăcărilor, dar pe multe le ţinea pe o parte sau cu susul în jos. Era evident că nu ştia să citească.

– Nu le arde pe acelea! am exclamat.

– Stai liniştit. Nu mai are cine să le citească.

– În ele se află o mie de ani de cunoaştere şi istorie!

– Şi până la urmă, la ce le-a folosit? întrebă el şi mai aruncă încă o carte în foc.

Nu ne simţeam în largul nostru.

– Pe Dumnezeu, chiar şi eu am nevoie de o băutură, mormăi de obicei tăcutul Maximinus. N-am văzut niciodată un astfel de câmp cu oase.

Luă vinul neîndoit cu apă, dând peste cap primul pocal. Bigilas, fireşte, îl întrecuse deja. Hunii beau *kumiss* şi *kamon*, îmbătătoarea bere germană.

– Doar de două ori ai ocazia să vezi atât de multe la un loc, spuse Edeco, atunci când se bat ca urşii încolţiţi şi când fug ca oile. Aceştia au fost oi, cu inimile moarte înainte ca noi să-i măcelărim. A fost vina lor. Ar fi trebuit să se predea.

– Dacă aţi fi rămas în ţara voastră, toţi ar fi trăit, bombăni senatorul.

– Oamenii din Răsărit nu au ţară. Noi ne ghidăm după soare, mergem unde vrem, ne aşezăm unde dorim şi luăm ceea ce ne trebuie. Cei morţi au tăiat şi jefuit pământul prea mult, iar zeilor nu le-a plăcut acest lucru. Nu e vina noastră că am venit, ci a lor că au zăbovit prea mult. Oamenii nu trebuie să-şi facă niciodată cuib şi să înceapă să sape. Acum vor rămâne aici pentru totdeauna.

– Sper că eşti la fel de filozof şi în ceea ce priveşte propria-ţi moarte.

Bigilas păru încurcat atunci când a fost nevoit să

traducă *filozof* şi privi spre Maximinus în căutarea unui înlocuitor.

– Gânditor, spuse senatorul.

Edeco râse.

– Cui îi pasă ce cred eu? Oricum voi fi mort!

– Dar voi distrugeţi ceea ce aţi putea stăpâni, încercă Maximinus să spună. Ardeţi casele în care aţi putea locui şi îi ucideţi pe cei care ar putea deveni sclavii voştri. Aţi câştigat, da, dar dacă aţi fi arătat puţină milă şi aţi fi condus poporul cucerit, aţi fi putut să vă faceţi viaţa mai uşoară.

– Ca voi, romanii.

– Da, ca noi, romanii.

– Dacă am trăi ca voi, am conduce până când am deveni nişte graşi, ca toţi cei care locuiau aici, şi apoi altcineva ne-ar face nouă ce le-am făcut noi lor. Nu, mai bine stăm pe caii noştri, călărim şi rămânem puternici. Cui îi pasă că acest oraş nu mai e? Există o grămadă de alte oraşe.

– Dar ce se va întâmpla după ce veţi fi jefuit şi ars tot, când nu va mai rămâne nimic?

Hunul dădu din cap.

– Există multe oraşe. Am să mor cu mult înainte ca acest lucru să se întâmple. Voi fi la fel ca oasele acelea.

După un timp, băutura începu să ne amorţească şi să-i înveselească pe huni. Conversaţia a alunecat încet spre alte subiecte. Bineînţeles că ambele naţiuni jefuiseră oraşe. Ştiam foarte bine că Roma rezistase datorită lipsei de milă. Până la urmă, numai ameninţarea armatelor romane a dat un sens misiunii noastre. Aşa cum spunea şi Edeco, nu era de niciun folos să ne gândim la soarta oraşului Naissus. Pe măsură ce se ameţeau şi mai tare, hunii începură să se laude cu măreaţa lor tabără de acasă şi cu faptele regelui lor, care, spuneau ei, nu se temea de nimic, nu era lacom şi nici viclean. Attila trăia numai pentru ca oamenii săi să se îmbogăţească, lupta cu vitejie pentru ca femeile sale să

cunoască pacea, era un aspru judecător numai ca războinicii săi să trăiască în armonie, nu făcea diferenţe de rang, îi primea cu braţele deschise pe sclavii eliberaţi în armata sa şi îşi conducea oamenii din primul rând al luptei.

– Să bem aşadar în cinstea regilor noştri, propuse Edeco, reuşind cu greu să articuleze cuvintele, al nostru călare pe cal şi al vostru în spatele zidurilor.

Toţi ridicară cupele.

– În cinstea conducătorilor noştri! strigă Maximinus.

Numai Bigilas, care băuse cu moderaţie şi rămăsese neobişnuit de aspru şi de tăcut, nu se alătură toastului.

– Tălmaciule, tu nu bei în cinstea regilor noştri? îl provocă Edeco. Urmele cicatricilor de pe faţă se aprinseseră, astfel încât aceasta părea brăzdată de dâre de vopsea.

– Eu voi bea doar pentru Attila, spuse Bigilas cu agresivitate în glas, chiar dacă hunii săi mi-au ucis familia pe care am avut-o odată aici. Sau doar pentru Teodosius. Dar mi se pare o blasfemie pentru camarazii mei să ridice cupele împreună când ştiu cu toţii că împăratul Romei e un zeu, iar Attila e doar un om.

Imediat în grup se lăsă liniştea. Edeco îl privi pe Bigilas cu neîncredere.

– Haide să nu ne prefacem că nu există nicio diferenţă între un cort şi un palat, continuă Bigilas cu încăpăţânare, sau între Roma şi Hunuguri.

– Ne insulţi regele? Pe cel mai puternic om din lume?

– Nu insult pe nimeni. Atunci când spun că niciun om obişnuit nu este egalul împăratului Romei este adevărat. Unul este un muritor, celălalt este un dar divin. Este o diferenţă de bun-simţ.

– Îţi arăt eu egalitate! strigă Skilla supărat, azvârlind cupa cu vin într-un colţ şi dând să-şi scoată sabia. Egalitatea mormântului!

Şi ceilalţi huni săriră şi scoaseră armele. Noi, romanii,

priveam cu uimire, neavând la noi alte arme decât pumnalele pe care le folosiserăm pe post de tacâmuri. Barbarii păreau a avea intenţii criminale şi ar fi putut să ne măcelărească într-o clipă, la fel de uşor cum îi măcelăriseră pe locuitorii din Naissus. Bigilas sări îndărăt. Creierul său ameţit de băutură începu să dea semne de trezire şi îşi dădu seama că pusese în pericol vieţile tuturor.

– Prostănacule! şuieră Maximinus.

– Am spus doar adevărul, bolborosi acesta agresiv.

– Un adevăr din cauza căruia am putea fi înjunghiaţi sau crucificaţi.

– Atunci când vorbeşte Attila, pământul se cutremură, mârâi Edeco. Poate că a sosit timpul să vă cutremuraţi şi voi, romanilor, şi să vă alăturaţi fraţilor voştri de pe malul râului de colo. Orice urmă de discuţie filozofică se duse. Mi-am dat seama că plângerile noastre despre măcelul de pe malurile râului nu le picaseră bine hunilor. Până la urmă, erau ei de vina? Acum tensiunea devenise evidentă.

Bigilas părea nehotărât între a implora îndurare şi a fugi. Gura i se deschidea şi închidea fără sens. Rusticius se hotărî să ia apărarea colegului său tălmaci, chiar dacă ştiam că nu era de acord cu spusele lui.

– Niciun roman adevărat nu tremură, nu mai mult decât un hun adevărat. Eşti curajos, Edeco, atunci când eşti ameţit de băutură şi ai sabia la îndemână, în timp ce Bigilas şi noi ceilalţi suntem fără apărare.

Hunul rânji.

– Atunci luaţi şi voi săbiile în mână.

– Le vom lua când vom avea un motiv, nu pentru a-ţi oferi ţie o scuză pentru un alt masacru cum a fost cel de pe malurile râului.

Rusticius părea hotărât şi eu eram uimit de curajul său. Nu cunoşteam această faţă a sa.

– Nu mă pune la încercare, băiete.

– Nu sunt un băiat şi niciun bărbat adevărat nu confundă

crima cu lupta dreaptă.

– Pentru numele lui Dumnezeu! urlă Maximinus, temându-se că misiunea sa avea să ia sfârşit înainte de a fi început.

Încheieturile degetelor lui Edeco deveniseră albe pe mânerul săbiei. Trebuia să facă ceva.

– I-ai înţeles greşit pe tovarăşii noştri. Am vorbit, deşi vocea mea suna chiar şi pentru mine ca un scâncet patetic. Fiind cel mai tânăr şi mai puţin ameninţător, mă gândeam că aş fi putut să calmez situaţia. Deşi aveam un nod în gât, am reuşit să-mi regăsesc vocea.

– Tălmaciul nostru, Bigilas, nu a ştiut ce spune deoarece a băut cam mult, după cum prea bine aţi văzut. A vrut să-l onoreze pe Attila, deoarece regele vostru a avut atâtea victorii ca muritor precum împăratul nostru cu ajutorul puterilor divine. Edeco, el a vrut să aducă laude regelui vostru, nu să-l insulte.

– Prostii, tânărul roman încearcă să-şi salveze pielea, spuse Skilla zeflemitor.

– Încerc să salvez această solie.

A urmat o lungă tăcere, în timp ce hunii se gândeau dacă să accepte această scuză cam subţire. Dacă ne-ar omorî, atât Attila, cât şi Chrysaphius vor dori să ştie care a fost motivul.

– Aşa e? îl întrebă Edeco pe Bigilas.

Acesta părea confuz şi nervos în timp ce ne privea pe mine şi pe căpitan.

– Răspunde-i, idiotule! murmură Maximinus.

– Da, spuse în sfârşit. Da, vă rog, nu am vrut să vă jignesc. Cu toţii ştim cât de puternic este Attila.

– Şi niciun roman nu poate spune altceva, adăugă Maximinus. Stăpânul vostru este cel mai puternic monarh din Europa. Haideţi, Onegesh, Skilla. Puneţi deoparte armele şi să ne aşezăm. Îmi cer scuze pentru confuzie. Mai avem daruri pentru voi, perle din India şi mătăsuri din

China. Aş fi dorit să aştept până când ajungem în Hunuguri, dar poare că vi le voi înmâna acum în semn de bună credinţă.

– Mai întâi veţi bea în sănătatea lui Attila. Edeco arătă cu degetul. El!

Bigilas încuviinţă din cap şi se grăbi să ridice cupa, cu un nod în gât. Apoi o coborî şi se şterse la gură.

– În cinstea lui Attila! spuse.

– Şi tu, spuse arătând spre Rusticius. Îşi aruncă sabia şi rămase cu mâinile goale, lângă acesta. Ce, crezi că îmi e frică să mă lupt cu tine aşa?

Vocea lui Rusticius era tăioasă când vorbi.

– Cred că toţi ar trebui să ne comportăm ca nişte fiinţe umane, nu ca nişte animale.

Nu asta ar fi dorit hunul să audă, iar din acel moment avea să-l trateze pe Rusticius cu o răceală pe care nu o arătă niciodată faţă de prostănacul de Bigilas: curajul dovedit îl transformase pe Rusticius în duşman. Dar hunul îi oferi şi o portiţă de scăpare.

– Atunci, bea pentru regele meu.

Rusticius răspunse.

– Aşa voi face.

Astfel, şi noi ceilalţi băurăm.

– În cinstea lui Attila!

După aceasta, cu toţii ne-am aşezat şi sclavii au adus darurile promise de Maximinus. Senatorul încercă să pretindă că nu se întâmplase nimic, dar tensiunea încă mai putea fi simţită. Îndată ce apăru un moment oportun, adunarea noastră luă sfârşit.

– Alabanda, rapiditatea cu care ai reacţionat s-ar putea să ne fi salvat vieţile, murmură Maximinus pe când bâjbâiam în întuneric pe drumul spre corturile noastre. La fel cum prostănacul de Bigilas ar fi putut să le pună capăt. Cred că eşti destul de isteţ ca într-o bună zi să ajungi şi tu ambasador.

Încă tremuram, crezând că reuşisem să văd adevărata faţă a tovarăşilor noştri barbari pentru prima dată. Când se supără, aceştia se transformă în vipere.

– Cred că voi fi foarte bucuros dacă îmi voi păstra capul pe umeri. Sper că şi Rusticius va reuşi să şi-l păstreze. Încă nu l-am văzut supărat.

– Da, are un mare curaj, dar este riscant să insulţi un hun. Bag de seamă că tu eşti destul de înţelept să asculţi înainte de a vorbi. Niciodată să nu presupui că barbarii sunt la fel. Francii şi burgunzii, odată aroganţi, sunt acum aliaţii noştri în Imperiul de Apus. Temuţii celţi au devenit cetăţenii liniştiţi ai Galiei. Hunii s-au dovedit a fi mercenari curajoşi şi duşmani neiertători. Secretul este să nu-ţi creezi posibili duşmani, ci să câştigi posibili prieteni. Imperiul poate învinge numai dacă-i învrăjbeşte pe barbari între ei. Înţelegi ce vreau să spun, scribule?

– Da, am înţeles.

Încercam să ţinem piept unor şacali.

VIII

OSPITALITATEA HUNĂ

În dimineaţa următoare, pe măsură ce coboram pe valea râului Margus, Skilla călărea lângă mine. De data aceasta nu mai avea loc nicio întrecere. Toţi aveau dureri de cap din cauza băuturii şi a certurilor ce avuseseră loc cu o seară înainte, iar conversaţia se desfăşura mai mult în şoaptă. Acum, războinicul hun voia doar să-i răspund la o întrebare.

– Spune-mi, romanule, în ce zeu credeţi voi?

Am dat puţin din cap pentru a-mi limpezi gândurile, deoarece credeam că este prea devreme pentru discuţii teologice.

– Hristos, bineînţeles. Aţi auzit de Iisus? El este zeul lumii romane.

– Dar înainte de el, romanii au avut alţi zei.

– Adevărat. Şi mai există încă romani păgâni. Există multe discuţii privitoare la religie. Dacă întrebi trei proprietari de magazine din Constantinopol, vei primi opt răspunsuri diferite. Dacă mai întrebi şi un preot, atunci discuţiile nu se vor termina niciodată.

– Deci Bigilas este păgân?

– Nu cred. Poartă la gât un crucifix.

– Da, am văzut pomul pe care a fost crucificat Dumnezeul vostru. Attila a învăţat de la romani cum poate

folosi crucea. Dar acest Hristos nu vă dă voie să aveţi şi alţi dumnezei - nu-i aşa?

Mi-am dat seama unde dorea să ajungă.

– Da.

– Şi totuşi Bigilas l-a numit pe împărat zeu, nu-i aşa?

– Da. E... complicat.

– Nu e deloc complicat. Mai întâi spune un lucru, apoi se contrazice.

– Nu... Cum să-ţi explic? Mulţi creştini consideră că împăratul nostru e un sfânt. Este o tradiţie veche de sute de ani: să credem că zeii trăiesc şi pe pământ. Dar nu în felul în care Iisus e sfânt. Împăratul este... ei bine, pur şi simplu e ceva mai mult decât un muritor de rând. Reprezintă partea divină a vieţii. Asta a vrut să spună Bigilas. Nu a vrut să-l insulte pe Attila.

– Attila nu are nevoie să pretindă că este zeu. Oamenii se tem de el şi îl respectă şi fără asta.

– Atunci, bănuiesc că este norocos.

– Împăraţii romani trebuie să fie nişte zei mititei, dacă se tem de un simplu muritor cum este Attila.

– Împăraţii Romei nu sunt doar nişte soldaţi, Skilla. Sunt simbolul civilizaţiei. Reprezintă legea şi ordinea, prosperitatea, moralitatea, căsătoria, datoria, sfinţenia, continuitatea... toate se regăsesc în ei. De aceea, reprezintă spiritul divin.

– Şi Attila e la fel.

– Dar imperiul vostru nu construieşte nimic, ci nimiceşte. Nu face ordine, ci o distruge. E o *diferenţa.*

– În imperiul meu, cuvântul lui Attila este lege până la o mie cinci sute de kilometri împrejur. A făcut ordine în sute de triburi. *Este* acelaşi lucru, indiferent de ce anume vei spune.

Am oftat. Cum să te înţelegi cu un om care nici măcar nu a intrat în Constantinopol, dormind afară, ca un animal?

– Ce zei venerează hunii?

– Avem zei ai naturii şi şamani, şi descântători şi ştim să deosebim semnele bune de cele rele. Dar nu suntem obsedaţi de zei, ca romanii. Am luptat împotriva a sute de zei şi niciunul dintre ei nu şi-a ajutat adoratorii să ne învingă. Aşa că nu înţeleg la ce sunt buni zeii.

– Cu trei generaţii în urmă, armatele romanilor creştini şi ale romanilor păgâni s-au înfruntat într-o bătălie pe râul Frigidus, pe care toată lumea a perceput-o ca pe o înfruntare a credinţelor. Creştinii au învins.

– Nu ne-au învins pe noi, spuse Skilla şi porni în galop.

Mai târziu în ziua aceea, a trebuit să facem faţă unei alte încercări, mai neplăcute decât aşezarea taberei lângă un cimitir. Maximinus trimisese veşti înainte despre progresul nostru slabei autorităţi romane care mai rămăsese şi de aceea am fost întâmpinaţi de Agintheus, comandant al soldaţilor iliri care încercaseră să ocupe valea devastată. Deşi nu pretindea că poate face faţă unei alte invazii din partea hunilor, această miliţie rudimentară încerca să ţină în frâu anarhia din regiune. Noi eram purtătorii unor ordine neplăcute din partea împăratului. Agintheus trebuia să renunţe la cinci dintre oamenii care i se alăturaseră după ce îl părăsiseră pe Attila. Aveam să-i ducem în faţa regelui hun pentru a fi judecaţi.

Cei cinci fuseseră pregătiţi. Călăreau fără arme, cu mâinile legate de şa, iar privirea lor era cea a unor condamnaţi. Agintheus era ruşinat. După cum arătau, cei cinci păreau a fi germani, înalţi şi blonzi. Hunii mai scunzi, negricioşi, râdeau de ei, alergând în jurul acestora ca nişte căţei.

– Acum va trebui să-i daţi socoteală lui Attila, strigă Edeco triumfător.

– La ordinul dumneavoastră vă predau aceşti oameni, anunţă Agintheus. Pe ceilalţi doisprezece despre care mi-aţi scris nu i-am găsit nicăieri.

– Norocul lor, bănuiesc, murmură Maximinus.

– Sau înţelepciune, suspină Agintheus. Aceşti soldaţi merită o soartă mai bună, domnule senator.

– Trebuie să respectăm tratatul.

– Este un tratat prost.

– Impus de huni. Într-o zi…

– Domnule ambasador, vă rog să aveţi grijă de ei.

– Attila are nevoie de oameni, nu de cadavre. Vor supravieţui.

Pe măsură ce ne îndepărtam, îndreptându-ne spre Hunuguri, cei cinci prizonieri strigară către generalul lor:

– Adio, Agintheus. Dumnezeu să fie cu tine! Ne-ai tratat bine. Ai grijă de familiile noastre!

Noile lor soţii fugiră după ei, tânguindu-se, dar hunul trecu printre dezertori şi-i reduse la tăcere. După ceva timp, casele acestora rămaseră în urmă.

– De ce îi predăm pe aceşti oameni hunilor? l-am întrebat pe Maximinus. Este o greşeală.

– Aşa a dorit Attila.

– Şi de ce trebuie să-şi părăsească familiile?

– Attila ar spune că nu ar fi trebuit să-şi întemeieze niciodată familii.

– Dar de ce îi înapoiem soldaţi unui despot împotriva căruia luptăm?

Maximinus se încruntă.

– Deoarece are mai mare nevoie de oameni decât de aur. Mulţi aliaţi germani îşi părăsesc armatele. Hunii sunt războinici minunaţi, dar nu sunt prea numeroşi.

– Ce se va întâmpla când îi vom preda?

– Nu ştiu. Probabil vor fi biciuiţi. Este posibil să fie şi răstigniţi. Dar probabil că vor fi înapoiaţi armatelor lor. Lecţia de învăţat de aici, Alabanda, este că uneori trebuie să mai faci şi lucruri nedrepte pentru a face bine: în cazul acesta, binele este pacea.

Am călărit în tăcere pentru un timp.

– Mai este o lecţie, domnule senator.

– Care, tinere prieten?

– Attila are o slăbiciune, lipsa de oameni. Dacă provinciile romane şi aliaţii lor barbari s-ar putea uni şi forma o armată mare, şi l-ar face să plătească un preţ foarte mare pe câmpul de bătălie, atunci puterea sa de a ne înspăimânta s-ar termina.

Maximinus râse.

– Visurile tinereţii!

Am simţit o urmă de condescendenţă. Nu era un vis. Dacă Attila se deranja atât încât să-i pese de cinci fugari, atunci era realitate.

Deşi provincia Moesia pe care am străbătut-o era teritoriu roman de sute de ani, civilizaţia fusese abandonată. Hunii şi goţii ocupaseră acest pământ timp de trei sferturi de secol; şi fiecare invazie slăbise economia, secătuise impozitele strânse şi transformase în ruine ceea ce fusese reparat. Drept rezultat, morile nu mai lucrau, roţile lor fiind putrede. Podurile se prăbuşiseră, forţându-ne să facem un ocol în susul râului, pentru a trece vadul. Pe câmpuri creşteau acum stejari şi pini. Grânarele fuseseră golite, căruţe stricate zăcând putrede în iarba înaltă. Munţii unde nu se mai văzuse picior de urs erau acum casă pentru porcii mistreţi şi puii acestora. La Horreum, am trecut peste un apeduct spart, din care apa se scurgea inutil printr-un canal nou de eroziune.

Cele mai obsedante dintre toate erau oraşele, goale cu excepţia câtorva preoţi, cu refugiaţi sălbatici şi câini care îi însoţeau. Îngheţul şi ploaia deterioraseră zidurile, tencuiala se cojea ca hârtia veche, iar ţiglele căzuseră de pe casele abandonate, formând grămăjoare de praf roşu.

Încă mai existau locuitori, dar aceştia formau un grup ciudat şi speriat. Ciobanii, din prudenţă, rămăseseră pe pantele munţilor, departe de drumuri, ceea ce le-ar fi oferit un avans destul de mare dacă ar fi fost nevoiţi să fugă.

Fermele care rămăseseră în picioare se aflau la adăpostul văilor ascunse, unde nu puteau fi văzute de armatele invadatoare. Grupuri de bandiţi romani curăţau totul în calea lor, ca animalele. Tot aşa, câteva vile romane fuseseră transformate în castele mici, cu ziduri şi turnuri noi, proprietarii acestora fiind hotărâţi să-şi păstreze pământurile. Acolo unde odată trăiau păuni, acum alergau găini.

Drumul începu să coboare, pinii făcând loc pădurilor de stejari, fagi, ulmi şi arini; iar munţii rămaseră în urmă, în timp ce în faţa noastră se întindea un teren mai plat, mai umed şi mai necunoscut. Drumurile de pe valea Dunării şerpuiau pe lângă mlaştini ca un fir de aţă încâlcit. Într-o dimineaţă, am fost surprinşi să vedem că drumul nostru se îndrepta spre răsărit, nu spre apus! În final, am ajuns la malurile Dunării, cu apa opacă şi verde. Acest fluviu, odată stăpânit de flota romană, era acum pustiu. Cărările pe care sclavii sau animalele de povară căraseră mărfurile în amonte erau năpădite de buruieni.

Aici se afla graniţa istorică a imperiului: Roma la miazăzi, barbarii la miazănoapte. Fluviul îşi păstrase liniştea maiestuoasă. Păsările îi urmau cursul în stoluri atât de mari încât uneori acopereau soarele, iar mlaştinile erau pline de gâşte şi raţe. Hunii se distrau încercând să ochească cu săgeata păsările care zburau. Eu nu aş fi vrut să-mi irosesc săgeţile, numai că ei nu ratau niciodată.

– Cum vom trece? îl întrebă Maximinus pe Edeco.

– Cu ajutorul celor care se ocupă cu acest lucru. Trebuie să fie câţiva pe aici.

Într-adevăr, am văzut un fir de fum la mică distanţă în susul apei şi am găsit o aşezare care adăpostea mai multe naţii: huni bătrâni, romani supravieţuitori, refugiaţi germani, chiar şi un etiopian negru distribuit la postul său de observaţie, toţi trăind împreună într-o îngrămădeală de case de lemn, corturi jerpelite şi grote de pe malul fluviului.

Copii în pielea goală se jucau printre gâştele şi porcii care se plimbau în voie. Păsările vânate şi peştii se uscau la soare. Pe ţărm se afla o duzină de canoe din trunchiuri de copaci. Simplitatea era izbitoare în comparaţie cu minunatele vase ale negustorilor sau cu triremele de la Cornul de Aur. Cum era posibil ca oameni atât de simpli, incapabili să construiască o barcă, să forţeze Noua Romă să se umilească în faţa lor? Totuşi, iată-ne pe noi, romanii, târguindu-ne cu barcagiii pentru a trece apa.

Am trecut pe rând, sătenii vâslind în timp ce noi, pasagerii, ne ţineam de laturile bărcii ca şi când acest fapt ar fi putut preveni o răsturnare. Încă odată am văzut nervozitatea hunilor în faţa apei. Totuşi, nu a avut loc niciun incident, iar bunurile noastre nu au luat apă, caii şi catârii înotând prinşi în hăţuri. Până la urmă, am ajuns cu toţii pe malul nordic şi ne-am întins tabăra, aprinzând focul din buştenii aduşi de apă.

Rusticius mi s-a alăturat în timp ce stăteam pe malul râului, mâncând: raţă şi rădăcini cumpărate din sat, un dram de anason împrumutându-le puţin din aroma de acasă.

– Îţi pare rău că ai venit?

Ştiam că se simţea vinovat pentru că m-a invitat, iar eu îl adoptasem ca pe fratele meu mai mare.

– Bineînţeles că nu, am spus eu, înghiţind minciuna. Mi-ai oferit o ocazie extraordinară, prietene.

– Sau un risc. Părea întristat. Hunii ăştia sunt acri şi nu au niciun pic de umor, nu-i aşa? Edeco este un laş. Sper să nu avem probleme în tabăra lor.

– Dacă voiau să ne facă probleme, le-ar fi creat cam acum o sută cincizeci de kilometri, l-am liniştit cu mai multă încredere decât simţeam. Doar ne aflăm sub protecţia Romei, nu-i aşa?

– Care pare şi mai departe acum, că am traversat fluviul. Scutură din cap. Nu lăsa presimţirile mele negre să

te afecteze, Jonas. Eşti tânăr şi mai plăcut decât oricare dintre noi. Te aşteaptă lucruri măreţe. Eu nu am atât de multă încredere în steaua mea norocoasă.

– Ai arătat mult curaj când l-ai înfruntat pe Edeco la ruinele acelei vile.

– Sau de-a dreptul multă prostie. El se aşteaptă să fii supus. Nu cred că m-a iertat încă.

Mesagerii ne-au adus vestea că Attila ajunsese în tabăra sa şi astfel plecarăm şi noi. Am ajuns la Tisa, un râu larg şi verde, care se varsă în Dunăre, şi am urmat cursul acestuia spre miazănoapte, până la Hunuguri. Malurile sale erau acoperite de arbori buni pentru cherestea, la fel ca în cazul Dunării, şi din nou nu erau ambarcaţiuni, ca să poată fi traversat uşor. Aşa că am mers paralel cu el, pe o câmpie atât de întinsă cum nu mai văzusem. Până atunci, cerul păruse a fi străpuns de vârfurile munţilor, iar acum în faţa noastră era o întindere vastă, până la îndepărtata linie a orizontului. Iarba devenise un ocean, iar animalele îl treceau adunate în turme călătoare. Şoimii planau deasupra, în timp ce fluturii dansau în faţa cailor noştri.

Uneori, zăream în depărtare perdele de fum, iar Onegesh ne-a spus că barbarii ţineau câmpia liberă cu ajutorul focului. Animalele lor ajutau, de asemenea, la tunderea ierbii. Cirezi mari de cornute şi numeroşi cai alergau aparent în libertate, totuşi războinicii puteau spune dintr-o privire cărui trib îi aparţinea o anumită cireadă: gepizilor, goţilor, scurilor. Stucaturile şi plăcile de gresie folosite în arhitectura romană cedaseră acum locul satelor cu case din nuiele împletite şi lut sau din cherestea. Coşurile lor aduceau cu ele mirosuri noi şi străine.

Maximinus, care studiase hărţile şi rapoartele călătorilor, spuse că ne aflam într-un bazin mare, între două două lanţuri muntoase, Alpii la apus şi Carpaţii la răsărit.

– Hunuguri a devenit ţara făgăduinţei pentru ei, ne spuse el. Ai crede că dacă au cucerit un loc mai bun decât

cel din care vin ar trebui să fie mulţumiţi, dar ei s-au înmulţit şi s-au împărţit în facţiuni. Nu e destulă iarbă pentru toţi, aşadar pleacă mereu în căutare de noi cuceriri.

De obicei, grupul nostru îşi urma drumul ferit, ocolind în general satele. Dar în a cincea zi după ce lăsarăm în urmă Dunărea, vremea înspăimântătoare ne-a oferit un exemplu de ospitalitate hună şi m-a făcut încă o dată să-mi schimb părerea despre barbari.

Ziua fusese înăbuşitoare, cerul era încărcat spre apus şi avea o culoare galbenă. Când am oprit peste noapte pe malul unui lac mare, soarele apuse pe un cer atât de negru, încât sfera lui devenise cafenie. Începuseră să se formeze nori mari, laţi şi plaţi ca nişte nicovale. Fulgere străluceau în spatele lor.

Pentru prima dată, am văzut că hunii nu erau în apele lor. Dacă nu aveau frică de oameni, fulgerele reuşeau să-i sperie.

– Vreme rea, murmură Edeco.

Onegesh mă surprinse când îşi făcu semnul crucii. Oare trădătorul roman mai păstrase vreo urmă de creştinism? Vuietul furtunii începu să se audă pe lac, iar apa deveni gri, tulbure, valurile începură să se spargă şi să lase în urmă dâre de spumă.

– Intraţi în corturile noastre, îi invită Maximinus.

Edeco dădu din cap, cu ochii fulgerând.

– Vom rămâne lângă caii noştri.

– Animalele voastre nu vor păţi nimic.

– Nu-mi plac găurile acoperite cu prelate.

Tentacule întunecate de ploaie se abătură asupra lacului, aşa că i-am lăsat în pace pe huni.

– Uneori, simţurile lor nu sunt la fel de ascuţite ca ale câinilor, spuse Rusticius. Şi, într-adevăr, imediat ce ne îngrămădirăm înăuntru, se auzi un zgomot furios, iar vântul deveni un şuier. Începu să plouă cu găleata, cortul îndoindu-se sub greutatea apei.

– Mulţumesc lui Dumnezeu că avem un adăpost, spuse Maximinus, privind pânza cortului. Vântul bătea din ce în ce mai tare, pânza se zbătea. Stâlpii se încovoiaseră.

– Aici pe ţărm nu există nimic care să oprească vântul, remarcă Bigilas inutil, iar mai apoi se auzi un tunet, zgomotul răsunând cu ecou în urechile noastre. Aerul mirosea a metal.

– Se va termina curând, spera Rusticius.

Nici nu sfârşi bine ce avea de spus când un tunet şi mai puternic lovi ca un zid, iar adăpostul nostru se prăbuşi, cârligele şi frânghiile fuseră luate de vânt, iar stâlpii se rupseră în două. Eram prizonieri, aşa cum se temuse Edeco, iar faldurile ne izbeau ca biciurile. Ne târâm încercând să găsim scăpare.

– Pe aici e ieşirea! strigă Maximinus.

Ne îmbulzirăm în noaptea neagră şi lugubră.

– Unde sunt hunii? gâfâi senatorul în bătaia vântului.

– Ne-au abandonat! strigă Bigilas. Într-adevăr, nu era nici urmă de ei, de caii sau de catârii lor.

– Ce ne facem acum? am strigat înfruntând ploaia. Valurile se spărgeau de malul lacului precum cele ale unui ocean, împroşcându-ne cu spumă.

– Parcă am trecut printr-un sat acum trei kilometri, îşi aminti Rusticius.

– Spune sclavilor să aibă grijă de corturi şi bagaje, strigă Maximinus. Vom căuta adăpost în sat.

Ne-am împleticit înapoi de-a lungul malului, sprijiniţi unul de celălalt, şi după un timp am dat peste adunătura de bordeie. Am strigat după ajutor în limba hunilor, până când poarta celei mai mari case s-a deschis.

Dând buzna înăuntru, clipind în lumina slabă a focului din vatră, am văzut că salvatorul nostru era o femeie hună de vârstă mijlocie, zveltă, uscată şi cu ochii trişti, dar luminoşi.

– Ah, romanii, spuse ea în graiul hunilor. V-am văzut

trecând şi m-am gândit că o să vă întoarceţi, atunci când am zărit semnele furtunii. Edeco încearcă să mă ocolească, dar acum nu mai are cum.

– L-am pierdut, spuse Bigilas.

– Sau ei v-au pierdut pe voi. Vor veni aici să vă caute.

– O femeie singură? îmi şopti Maximinus în latină.

– Doreşte să-l cunoască pe soţul tău, am tradus eu destul de liber.

– Soţul meu a murit. Eu, Anika, conduc satul acum. Veniţi, haideţi să mai aprindem nişte lumânări şi să înteţim focul. Şedeţi, mâncaţi nişte carne, beţi *kumiss* şi *kamon.*

Înfrigurat, înfometat şi însetat, am înghiţit din acesta din urmă. Era un lichid întunecat şi spumos făcut, după explicaţiile femeii, din orz. Deşi acru în comparaţie cu vinul dulce, era săţios, te încălzea şi se urca destul de repede la cap, astfel încât în curând am reuşit să percep interiorul colibei printr-o ceaţă plăcută. Tâmplăria era destul de bine realizată, am hotărât cu privirea înceţoşată, iar proporţiile plăcute. Casele barbarilor erau mai fin lucrate decât m-aş fi aşteptat. Cărbunii scăpărau în vatră, iar furtuna se auzea mai slab prin acoperişul de paie. Podeaua de pământ era acoperită cu rogojini, pereţii erau decoraţi cu ţesături groase, iar scăunelele cioplite au fost ocupate de noi. Ce mai refugiu era ăsta, după atâtea zile petrecute sub cerul liber! Anika a dat ordin slugilor sale să ne vină în ajutor, şi în curând bărbaţi şi femei aduseră tocană, pâine, fructe de pădure şi peşte. Eu pluteam într-o ceaţă care mă binedispunea. La scurt timp, vântul încetă. Într-un final, Edeco, Onegesh şi Skilla îşi făcură apariţia, uzi până la piele, dar aparent satisfăcuţi că îşi salvaseră caii sau că învinseseră frica.

– Nu aveai de gând să vii să mă saluţi, Edeco? îl provocă Anika.

– Ştii că animalele trebuie să pască, Anika?

În mod clar între ei se petrecuse ceva mai demult. Se

întoarse spre noi.

– V-am spus că nu erau bune de nimic corturile voastre. Să învăţaţi cum să construiţi o iurtă.

– Încă nu te-am văzut pe tine în stare să ridici aşa ceva, îl înţepă Anika.

Edeco o ignoră.

– De s-ar fi speriat caii, ar fi trebuit să batem drum lung pentru a-i găsi, explică el fără a fi nevoie, ruşinat poate de faptul că furtuna ne despărţise. Se aşeză, privind în gol.

Maximinus, curios, se aplică spre el, iar eu am tradus.

– E la fel de autoritară ca un bărbat.

– E tratată cu respectul cuvenit răposatului ei soţ, murmură Edeco.

– Cine a fost soţul ei?

– Bleda.

Maximinus tresări. Eu nu mai auzisem numele ăsta.

– Bleda a fost fratele lui Attila, explică Bigilas, plin de importanţă. Pentru o perioadă, au domnit împreună, până când Attila l-a omorât. Probabil că ea e una dintre văduvele lui.

Rămăsesem uimit.

– Şi-a omorât propriul frate?

– A fost necesar, murmură Edeco.

– Şi ea are dreptul să trăiască?

– E rudă şi nu reprezintă o ameninţare. Attila o onorează cu acest sat. Dacă nu ar fi făcut aşa, lupta ar fi continuat. Acest sat este *konoss.*

Din nou, un cuvânt pe care nu-l cunoşteam.

– Ce înseamnă *konoss?*

– Este plata pentru o datorie de sânge. Un bărbat poate fi ucis dacă este prins furând animale; ori el sau rudele sale pot să ofere *konoss*, plătindu-l pe cel de la care a furat. Bunurile pot fi plătite toată viaţa. O viaţă poate fi dată la schimb pentru alta. Attila sau Bleda trebuia să moară - toţi ştiau asta - deoarece nu mai puteau domni împreună.

Astfel, Attila l-a ucis pe Bleda şi le-a plătit *konoss* soţiilor sale.

Am privit în jur. Coliba asta era o plată cam mică pentru viaţa unui soţ, a unui rege.

– Când eşti atât de puternic precum Attila, spuse Bigilas cu viclenie, poţi decide cât de generos va fi *konoss*-ul tău.

– Când eşti o femeie neajutorată, răspunse femeia, care cu siguranţă auzise şoaptele noastre, trebuie să te hotărăşti cu cât să te mulţumeşti ca să trăieşti în pace. Avea în glas o urmă de amărăciune, dar apoi dădu din umeri. Oricum, ofer ospitalitatea stepei oricăror călători. Femeile noastre vă încălzesc oricum patul.

Oare asta ce mai însemna? Ca şi când ar fi răspuns la întrebarea noastră, un chicotit şi zgomotul uşor al paşilor ne făcură să ne întoarcem. Vreo douăsprezece fete frumoase pătrunseră în cameră, cu capul acoperit, cu părul ferit de ploaia de afară, cu ochii luminoşi, cu trupurile înfăşurate în rochii cu broderii complicate şi încălţate cu botine din piele moale de căprioară, umede de la iarbă. Chicoteau pe măsură ce ne priveau pe furiş, cu mijlocul strâns în cingători aurite şi cu dantele îmbrăţişându-le rotunjimile pieptului. Mă simţeam extrem de stârnit. Nu mai văzusem o femeie de săptămâni întregi, iar lunga perioadă de abstinenţă nu făcea decât să mă stârnească şi mai tare.

– Ce mama iadului mai este şi asta? întrebă Maximinus, părând mai degrabă înspăimântat decât nedumerit.

– Nu e iadul, ci paradisul, replică Bigilas încântat. Obiceiul hunilor şi al celorlalţi nomazi este de a oferi femei drept semn al ospitalităţii.

– Să le ofere? Adică… pentru iubire trupească?

– Acesta este obiceiul păgânilor.

Edeco, deloc jenat de povestea Anikăi şi nedorind să rateze o asemenea ocazie, înşfăcase o tânără durdulie care chicotea şi deja o trăgea afară. Skilla alesese o frumuseţe bălaie, fără îndoială prizonieră şi sclavă. Onegesh se

îndrepta spre o roşcată. Eu eram fermecat de o fată cu părul negru ca pana corbului şi cu degetele pline de inele. Eram stârnit şi emoţionat. Tatăl meu mă învăţase cum să mă port cu o curtezană în Constantinopol, bineînţeles, dar ca holtei într-un oraş pios şi creştin, posibilităţile mele de a avea parte de puţină dragoste trupească fuseseră limitate. Oare cum o fi să te bucuri de trupul unei străine?

– *În niciun caz,* porunci Maximinus. Se întoarse spre Anika. Spune-i că îi mulţumim foarte mult, dar noi suntem creştini, nu păgâni, şi nu avem astfel de obiceiuri.

– Dar, domnule senator, îl rugă Bigilas, este obiceiul *lor.*

– Vom lăsa o impresie mult mai bună asupra lui Attila dacă facem dovada demnităţii stoice a strămoşilor noştri şi nu ne luăm după barbari. Nu-i aşa, Jonas?

Am înghiţit cu noduri.

– Nu dorim să-i jignim.

– Spune-i că în lumea noastră avem o singură soţie, nu mai multe, şi că noi preţuim femeile, nu le împărţim cu alţii, insistă Maximinus. Sunt fete foarte frumoase, dar eu mă voi simţi mai bine dacă voi dormi singur.

– Dar aceia dintre noi care nu sunt diplomaţi..., mormăi Rusticius.

– Vor urma exemplul meu, încheie senatorul. Hunii îşi făcură apariţia în dimineaţa următoare arătând mult mai satisfăcuţi decât noi, iar femeile lor râdeau pe înfundate în timp ce ne serveau micul dejun. Apoi ne-am reluat călătoria. Se spunea că mai aveam de mers încă două zile până să ajungem la Attila. Din nou, Skilla a fost curios şi a venit lângă mine.

– Nu ţi-ai ales o femeie? Am suspinat.

– Maximinus nu ne-a dat voie.

– Lui nu-i plac femeile?

– Nu ştiu.

– De ce nu v-a dat voie?

– În lumea noastră, un bărbat are o singură soţie, şi îi

este credincios.

– Eşti căsătorit?

– Nu. Cea pe care o iubeam… m-a respins.

– Zgârie rău?

– Cam aşa ceva.

– Cele pe care nu le-a ales nimeni s-au simţit foarte jignite, să ştii.

Mă durea capul de la atâta *kamon.*

– Skilla, ele erau minunate, eu doar am urmat nişte ordine.

Dădu din cap.

– Conducătorul vostru e un prost. Sămânţa trebuie împrăştiată. Altfel, te îmbolnăveşti şi o să ai necazuri mai târziu.

IX

FORTĂREAŢA LEGIONARĂ

Cât de inutil a devenit imperiul nostru, gândea Flavius Aetius în timpul inspecţiei fortului Sumelocenna, de pe malurile fluviului german Neckar. *Cât de inutil am devenit şi eu! Un general fără o armată pe măsură.*

– Este greu să găseşti zidari în timpurile astea, aşa că am întărit zidurile cu cherestea, îi explica jenat tribunul, care era şi ghidul său. Sper să îndepărtăm mucegaiul atunci când vor sosi materialele înlocuitoare de la Mediolanum. Patricianul de aici nu este dornic să ne ofere trunchiurile de copaci…

– Stenis, nu-ţi poţi învăţa soldaţii să aşeze o cărămidă deasupra alteia?

– Nu avem var şi nici bani să cumpărăm, comandante. Nu am plătit datoriile de doi ani, iar negustorii au încetat să ne mai facă lucrări deoarece niciodată nu avem cu ce plăti. Astăzi, soldaţii nu mai sunt dispuşi să facă munci grele; spun că astea sunt pentru sclavi şi ţărani. Recruţii care provin din triburi sunt diferiţi. Le place să se lupte, dar nu să muncească…

Aetius nu răspunse. Ce rost ar mai fi avut? De la gura Rinului până la acest avanpost din estul munţilor Pădurea Neagră auzise aceleaşi plângeri cu foarte puţine variaţii, de

fapt le auzise continuu, toată viaţa. Niciodată nu erau destui oameni. Niciodată nu erau destui bani. Niciodată nu erau destule arme, pietre, pâine, cai, catapulte, încălţări, mantale, vin, târfe, recunoaştere oficială sau orice altceva ce ar fi trebuit să apere hotarele nesfârşite ale Romei. Garnizoana nici nu mai arăta ca o adevărată armată, fiecare om având o alocaţie din care să se îmbrace şi să-şi procure armura. Moda militară era pe cât de dichisită, pe atât de incomodă şi depindea mai mult de gustul fiecăruia.

Aetius avea deja cincizeci de ani şi o mare parte din timp nu se lăsase intimidat de lipsa lui de putere militară, nici de tradiţia victoriilor "inevitabile" ale Romei, nici de alianţele înşelătoare cu orice trib care s-ar fi lăsat convins, plătit sau constrâns să se opună ameninţării momentului. Viaţa sa fusese plină de bătălii grele, alianţe schimbătoare, barbari feroce şi împăraţi egoişti. Îi învinsese pe franci, pe bagauzi, pe burgunzi, pe uzurpatori şi pe politicienii care bârfeau şi conspirau în mod constant pe la spatele său. Îndeplinise funcţia de consul de trei ori şi, deoarece conducea armata, conducea şi Imperiul Roman de Apus într-un mod pe care împăratul Valentinian îl înţelegea cu greu.

Totuşi, în loc să-i fie din ce în ce mai uşor, fiecare victorie părea mai dificilă decât cea anterioară.

Fiii bogătaşilor plăteau bani grei ca să scape de armată, cei săraci dezertau, iar recruţilor barbari le plăcea să se laude mai mult decât să lupte. Disciplina desăvârşită care făcuse cunoscută armata romană nu mai era ce fusese demult. Acum, se temea de faptul că inamicul cel mai de temut dintre toţi îi pusese gând rău. Aetius îl cunoştea pe Attila şi ştia cum tânărul furios şi feroce cu care obişnuia să se joace şi să se încaiere se transformase într-un rege abil şi agresiv. Aetius fusese trimis la huni pe când era un copil, ca ostatic, în anul 406, drept garanţie pentru tratatul lui Stilicho cu tribul, iar mai apoi, când îşi pierduse influenţa în

circul politic al Imperiului, fugise la huni în căutarea unei protecţii. În schimb, când Attila avusese nevoie de acţiune pentru hoarda sa fără odihnă, Aetius îl folosise împotriva inamicilor Romei, oferindu-i o plată generoasă. Fusese un parteneriat ciudat, dar util.

Acesta fusese motivul pentru care prostănacul Valentinian îi scrisese ultima scrisoare.

> *Rugăminţile tale pentru mai multe fonduri pentru armată, care sună din ce în ce mai mult ca nişte cereri, sunt întru totul nerezonabile. Domnia ta, generale, dintre toţi oamenii, ştii că hunii au fost aliaţii, nu inamicii noştri aici, în Apus. Datorită priceperii tale au devenit mai degrabă un instrument decât o ameninţare. A pretinde acum că hunii reprezintă un pericol ar fi nu numai împotriva tuturor experienţelor, dar şi a istoriei noastre încununate cu succese. Nevoile financiare ale Curţii din Italia sunt presante şi nu ne mai ajung banii şi pentru frontierele Imperiului. Trebuie să vă descurcaţi cu ce aveţi...*

Ceea ce Valentinian nu înţelegea era faptul că totul începuse să se schimbe după moartea regelui Ruga, când Attila şi Bleda i-au succedat. Hunii deveniseră mai aroganţi şi mai pretenţioşi. Situaţia se schimbase şi mai mult atunci când Attila l-a ucis pe Bleda şi i-a transformat pe huni din prădători în imperialişti. Attila avea o altă percepţie asupra Romei decât cea a lui Ruga şi ştia când să insiste la nesfârşit şi când să încheie o pace temporară. Cu fiecare campanie şi tratat, puterea hunilor creştea, în timp ce a Romei scădea. Răsăritul fusese deja secătuit, ca şi când ar fi fost un câmp devorat de lăcuste. Oare cât mai rămânea până când Attila avea să atace Apusul?

Vremea astăzi se potrivea cu dispoziţia generalului, ploua constant, iar cerul era de un gri-pal. Ploaia măruntă scotea în evidenţă crăpăturile din zidurile fortăreţei; în loc să repare aşa cum trebuie clădirile de piatră vechi de două-trei secole, garnizoana le peticise cu lemn şi nuiele. Contururile precise ale zidurilor vechiului fort se pierduseră

în grupurile de cocioabe şi cărări şerpuitoare.

– Cei de la a Douăsprezecea sunt oricum gata pentru orice, continuă tribunul.

– Asta nu e o fortăreaţă. E un cuib.

– Domnule general?

– Un cuib clădit din nuiele şi hârtie. Estacada voastră este atât de plină de găuri încât mai are puţin şi cade. Attila ar putea să treacă prin ea şi dacă ar lovi-o cu pumnul.

– Attila! Dar regele hunilor este departe. Cu siguranţă, aici nu trebuie să ne facem griji în ceea ce îl priveşte pe Attila.

– Eu mă gândesc la Attila şi în somn, Stenis. Îmi fac griji dacă Attila e în Atena ori Luteţia, în Tolosa sau Roma. Slujba şi destinul mă obligă să îmi fac griji.

Tribunul părea confuz.

– Dar sunteţi prietenul său, nu-i aşa?

Aetius privi cu tristeţe ploaia.

– La fel cum sunt şi prietenul împăratului, al mamei sale, al lui Teodoric la curtea sa din Tolosa şi prieten al regelui Sangibanus din Aurelia. Sunt prietenul tuturor, singura legătură între ei, dar nu mă încred în niciunul, soldatule. Şi la fel ar trebui să faci şi tu.

Ofiţerul se albi când auzi una ca asta, dar hotărî să nu riposteze.

– Voiam doar să spun că Attila nu a venit niciodată pe aici.

– Nu încă.

Aetius simţi greutatea fiecărui moment ai celor cincizeci de ani ai săi. Orele nesfârşite petrecute în spinarea cailor în goana spre pericol, lipsa unui cămin. Timp de decenii, totul îi fusese pe plac. Acum?

– Soldaţii se pregătesc întotdeauna pentru ce e mai rău, nu?

– Cum spuneţi dumneavoastră, domnule general.

– Adevăraţii soldaţi romani nu aşteaptă bani sau

permisiuni pentru a-şi repara zidurile, ci trec la acţiune. Dacă nu au var, îl cumpără. Dacă nu îl pot cumpăra, îl fură. Şi dacă cei de la care l-au furat se plâng, li se spune că armata este pe primul loc, deoarece până la urmă armata *înseamnă* Roma. Oare negustorii care se plâng doresc o lume plină de războinici barbari şi de prinţi meschini?

– Asta am încercat şi eu să le spun…

Aetius îşi încordă trupul de parcă atunci se trezise din visare şi se lovi cu pumnul în piept.

– Ce e *în* cuibul tău, tribunule?

– În cuib? Din nou, Stenis părea confuz. Garnizoana, bineînţeles. Unii oameni sunt bolnavi, mulţi sunt în permisie, dar dacă avem destul timp…

– Reputaţia e asigurată de ce-i *înăuntru.* Nimeni nu îndrăzneşte să deranjeze un cuib de viespi, pentru că în spatele zidului subţire se află înţepătura lor mortală. Cel mai mic copil este în stare să strice un cuib de viespi, dar chiar şi cel mai curajos luptător ar ezita să facă acest lucru. De ce? Din cauza înfricoşătoarelor insecte dinăuntru. Acele insecte trebuie să fie lecţia pe care trebuie să o înveţi! Ascute-ţi armele, pentru că vor veni hunii!

– Attila? De unde ştiţi?

Într-adevăr, de unde? Zvonurile, avertizările şi observaţiile pe care acel spion pitic şi ciudat i le trimisese din tabăra lui Attila. Oare aveau ele vreo valoare? Attila era într-adevăr preocupat de partea de apus a Imperiului? Oare francul pe nume Cloda îi ceruse ajutorul lui Attila pentru a ajunge pe tronul poporului său?

– Transformă-ţi oamenii în viespi, soldatule, înainte de a fi prea târziu.

X

REGELE HUNILOR

Vin romanii!

Cuvintele părură flăcări în camera întunecată.

– O armată? întrebă Ilana.

– Doar o solie, răspunse bucătarul.

Inima prizonierei se calmă la fel de brusc precum tresărise şi totuşi îi bătea în piept ca aceea a unei păsări speriate. În sfârşit, o mică legătură cu locul din care venea! De la atacul asupra Axiopolisului şi moartea tatălui ei, Ilana se simţea învăluită în ceaţa unei lumi din adâncuri, vaste şi zgomotoase, o capitală hună migratoare cu copii obraznici, câini care lătrau tot timpul, femei supuse, fum, noroi şi iarbă. Abia începuse să le cunoască limba aspră, obiceiurile brutale şi mâncarea acră. Şocul masacrării oraşului său o însoţea în fiecare moment, ca durerea unei inimi frânte, iar nesiguranţa viitorului îi întreţinea frica şi insomniile. Munca plictisitoare pe care o îndeplinea nu reuşise să o distragă.

Ştia că situaţia sa era mai bună decât cea a multor prizonieri. Slujba ca servitoare a Sueccăi, una dintre soţiile căpeteniei Edeco, cel care îi cucerise oraşul, o ţinuse departe de sclavia, violurile şi bătăile pe care le îndurau anumiţi prizonieri. Hunul Skilla, care o adusese aici, o tratase cu respect în timpul călătoriei şi îi dăduse de înţeles

că o doreşte de soţie. Ilana ştia că el îi salvase viaţa în masacrul Axiopolisului şi că îi aducea mici cadouri, ca haine şi mâncare - o generozitate care i-a conferit un anumit statut, dar care i-a creat şi un sentiment de nesiguranţă. Nu dorea să se mărite cu un hun! Totuşi, fără bunăvoinţa lui ar fi fost puţin mai mult decât o roabă, un trofeu care putea fi dat la schimb. Respinsese avansurile sale neîndemânatice, dar apoi se simţise vinovată ca şi când ar fi alungat un câine care o necăjea. El îi răspunsese jignit, amuzat şi insistent. Îi îndepărtase pe alţi bărbaţi de ea, ceea ce fusese o uşurare, dar tot o uşurare a fost şi momentul în care Skilla a dispărut într-o misiune la Constantinopol împreună cu Edeco.

Acum romanii, romanii *adevăraţi*, reveniseră împreună cu Skilla şi Edeco. Nu romani trădători cum era Constantius, care era secretarul lui Attila, sau strategul Oenegius, care se prefăcea a fi civilizat pentru că un sclav îi construise o baie din piatră, sau locotenentul Onegesh care fusese trimis în misiune cu Edeco. Nu, aceştia erau romani trimişi de împăratul de la Răsărit, reprezentau civilizaţia, credinţa şi ordinea.

– Suecca, te rog, putem să ne uităm? întrebă Guernna, o prizonieră germană cu cosiţe împletite bălaie şi lungi şi cu o nelinişte drăcească. Orice muncă, indiferent cât ar fi fost de simplă, era o corvoadă pentru firea ei leneşă. Vreau să le văd hainele şi caii!

– Dar ce aţi făcut voi ca să meritaţi să căscaţi gura şi să trăncăniţi? mormăi Suecca; în ciuda bombănelilor ei, nu era o stăpână rea. Mai aveţi de brodat cât pentru un an şi nu aţi adus nici lemne şi nici apă.

– De aceea brodatul poate să mai aştepte! spuse Guernna. Uită-te la trista Ilana, cât e de tăcută când coase. Puţină acţiune ar putea să o mai trezească! Haide, Suecca, vino să priveşti cu noi! Poate Edeco a adus daruri!

– Romanii sunt la fel de importanţi ca oile, spuse

Suecca. Totuşi, se mai înmuie. Du-te să-i vezi dacă eşti curioasă, iar eu îmi voi căuta soţul, dacă îmi mai aduc aminte cum arată. Nu uitaţi că sunteţi fete în casa lui Edeco, aşa că să nu începeţi să ciripiţi ca nişte puicuţe fără minte. Inima războinicului e demnă!

Servitoarele fugiră, printre ele aflându-se şi Ilana. Numai faptul că ieşise din închisoarea de lemn a lui Edeco era de ajuns pentru a-i aduce o rază de speranţă. Un val de locuitori fugea odată cu ele, toţi curioşi să vadă ultimele noutăţi de la această paradă de regi, prinţi, generali şi profeţi care veniseră să-l linguşească pe măreţul Attila. Într-o zi, se ruga Ilana, romanii vor veni mai numeroşi şi o vor scoate din robie.

Pe Edeco îl recunoscu aproape imediat, conducând procesiunea cu stindardul său din păr de cal, cu un zâmbet abia schiţat la vederea soţiei sale, Suecca, care îi destinse pentru o clipă faţa încordată, pătrunsă de importanţa procesiunii. Imediat în spatele său se afla Onegesh cu chipul său palid, călărind cu uşurinţă şi satisfacţie, ceea ce uneori îl făcea să pară mai neaoş decât înşişi hunii. La urmă venea Skilla, drept şi mândru, ca şi când prin vizita în Imperiu ar fi căpătat un rang mai mare. Când privirea sa triumfătoare o întâlni pe cea a lianei, ochii i se aprinseră, semn că o recunoscu pe cea care îi aparţinea. Ea se înroşi, ruşinată. Skilla nu era urât ca majoritatea hunilor şi era destul de sincer în ceea ce privea intenţiile sale, dar nu putea înţelege că în ochii ei era doar un barbar care se făcea vinovat de distrugerea oraşului său; de moartea iubitului ei logodnic, Tasio, şi de distrugerea visurilor sale. "Toate acestea au dispărut", îi spusese el. "Acum vei fi mai fericită dacă vei fi perechea mea."

În spatele hunilor veneau romanii. La vederea acestora, inima îi tresări puţin. Bărbatul din faţă avea hainele de călărie drapate ca vechile togi şi de aceea Ilana presupuse că era ambasadorul, probabil vreun ministru sau senator.

Cei care îl urmau nu păreau a fi la fel de importanţi ca el, dar îi studie cu nerăbdare, deoarece îi aduceau aminte de acasă. Doi dintre ei purtau veşminte ale ajutoarelor de la curte sau ale interpreţilor. Bărbatul mai scund privea cu teamă la mulţimea hunilor, ca şi când i-ar fi fost frică să nu fie descoperit. Celălalt, care şedea mai drept şi avea un chip mai plăcut şi mai prietenos, privea cu grijă înainte, pentru a nu jigni pe nimeni. Mai era, de asemenea, un tânăr chipeş de vârsta ei, în veşminte mai fine, care se uita împrejur atent şi curios. Părea a fi prea tânăr pentru a fi obţinut un loc în solia imperială.

Sclavii şi bagajele romanilor au fost duse pe un câmp lângă râul Tisa, unde li se păstrase un loc pentru a-şi stabili tabăra, în mod special ales mai jos de tabăra lui Attila. Edeco conduse alaiul diplomatic mai departe în marea de iurte, colibe, cabane şi palate de lemn care se înălţau pe malul estic al Tisei pe o distanţă de trei kilometri, reprezentând punctul central de pază deservit de cel puţin zece mii de războinici. Satele triburilor aliate erau grupate în jurul acestei aşezări, ca mici sateliţi ce înconjurau planete. Mulţimea curioasă se mişca odată cu diplomaţii, trecând pe lângă case ca apa şi urând bun-venit războinicilor huni şi luându-i în râs pe romani. Copiii alergau, câinii lătrau şi caii priponiţi nechezau şi fornăiau la poneii din alaiul soliei pe măsură ce aceştia treceau pe lângă ei; poneii, la rândul lor, dădeau din cap de sus în jos ca semn de bun venit.

Pe măsură ce romanii şi alaiul lor se apropiau de estacada taberei lui Attila, Ilana văzu că soţiile şi servitoarele regelui ieşiseră mândre, în procesiune sub norul de pânză, o ceremonie pe care o văzuse deja de câteva ori. Cele mai înalte şi mai frumoase formaseră două rânduri şi pe braţele ridicate purtau un şervet de pânză albă, lat şi destul de lung încât să adăpostească şapte fete care mergeau dedesubt. Toate purtau flori pe care urmau

să le arunce asupra alaiului, în timp ce vocile lor umpleau văzduhul cu sunetul cântecelor. Servitoarele ridicară bolurile cu bucate pentru Edeco şi tovarăşii săi, iar locotenenţii barbari mâncară gravi, fără a coborî din şa - mâncarea însemnând recunoaşterea suveranităţii lui Attila, la fel cum împărtăşania reprezenta, în lumea Danei, recunoaşterea suveranităţii lui Iisus.

Romanii nu primiră nimic. Aşteptară răbdători.

Ilana observă că tânărul chipeş privea cu atenţie stindardele din păr de cal din faţa fiecărei iurte sau case. Fiecare dintre aceste stindarde era făcut din părul armăsarilor favoriţi. Cu cât proprietarul avea mai mulţi cai, cu atât stindardul său era mai gros. De partea cealaltă a fiecărei uşi se aflau craniile foştilor cai favoriţi montate pe stâlpi, pentru a-i proteja împotriva spiritelor rele, cu dinţii împietriţi în rânjete eterne şi cu orbitele goale. De asemenea, înghesuite lângă fiecare casă erau piei de animale şi bucăţi de carne lăsate la uscat pe grilaje, înconjurate de un nor de muşte. De o parte şi de cealaltă a porţii casei lui Attila se aflau doi bursuci împăiaţi care rânjeau, reprezentând totemul regelui. Privindu-l pe nou-venit cum era atent la tot, Ilana îşi aminti de duhoarea care i se păruse copleşitoare atunci când sosise aici: un miros de trupuri asudate, cai, bălegar, iarbă tăiată, mirodenii ciudate şi o ceaţă albicioasă provenită de la focul pe care se pregăteau bucatele. Hunii erau de părere că mireasma trupurilor lor era o emanaţie a sufletului propriu şi în loc de sărutări sau strângeri de mână, deseori se întâmpinau adulmecându-se, ca nişte câini prietenoşi. lianei îi trebuise o lună să se poată obişnui cu acest miros.

Privirea romanului se opri într-un final asupra ei cu interes pentru un moment, o reacţie a bărbaţilor care în trecut îi făcuse plăcere. El observă frumuseţea sa tresărind, iar ea dorea să creadă că încă arăta ca o romană şi nu ca o barbară. Apoi privirea lui poposi asupra altor persoane, dar

reveni asupra ei de câteva ori, încercând să lase de înţeles că totul era întâmplător, dar hotărât să o găsească.

Pentru prima dată de când căzuse prizonieră, Ilana simţi o rază de speranţă.

Şi astfel, eu, Jonas, am ajuns la palatul lui Attila. Era modest, dacă ar fi să judecăm după standardele romane, deşi mai strălucitor decât m-aş fi aşteptat. Nu ştiam dacă îl voi întâlni pe regele hunilor într-un cort, într-o colibă sau într-un palat de aur, dar cartierul său principal şi cel puţin temporar se încadra undeva la mijloc: era făcut din lemn, dar meşteşugit construit. Hunii, mi-am dat seama, se aflau la jumătatea drumului între originile lor migratoare şi o existenţă aşezată, iar în oraşele lor era vizibilă această tranziţie. Iurtele, căruţele, cabanele şi casele de nuiele şi lut, toate erau cămine împrăştiate la întâmplare.

Observasem deja slăbiciunea războinicilor huni pentru bijuteriile de aur, frâiele şi hamurile bogat ornamentate, şeile fine şi armele încrustate cu argint şi pietre preţioase. Cataramele încălţărilor lor erau din argint, iar brâiele din mătase. Acum vedeam că femeile erau şi mai împodobite. Colierele şi curelele complicate erau prinse peste rochii brodate în sute de culori, părându-mi-se că vedeam nişte căpriţe care aleargă în turmă, înveşmântate în rochii tivite cu fir de argint. Părul lor era împletit şi prins cu cercuri de aur pe frunte. Clame de aur în formă de greiere prindeau veşmintele doamnelor şi ale domniţelor de fiecare umăr, iar capetele cingătorilor, buclate, atârnau până la glezne, pe toată lungimea lor strălucind decoraţiuni de metal şi pietre preţioase. Unele dintre colierele lor se întindeau de la gât până peste sâni, având o lucrătură la fel de complicată şi fiind la fel de groase ca un înveliş de zale.

Construcţiile de lemn prezentau acelaşi meşteşug, cheresteaua era adusă de la mare depărtare, iar buştenii fuseseră decoraţi şi sculptaţi cu grijă. Palatul lui Attila era şi

mai elegant: podelele estacadei sale erau drepte şi perfect îmbinate, ca o pardoseală; turnurile de pază erau dotate cu balustrade complicate, iar marea reşedinţă era la fel de elaborat construită ca un sipet de giuvaieruri, fiecare placă fiind lustruită până la obţinerea unui luciu roşiatic. Laturile porticurilor formau un adăpost; clădirile de afară erau aliniate de-a lungul zidurilor palatului; pietrele de pavaj formau poteci de trecere din glod, iar cuptoarele, cămările, pivniţele şi puţurile făceau ca acest complex să fie suficient de rezistent în faţa asediilor. Grilajele de la ferestre, grinzile şi streşinile erau sculptate cu figuri ce reprezentau cai, păsări şi balauri.

– Acesta este meşteşugul german, făurit de prizonieri, spuse încet Rusticius. Hunii dispreţuiesc munca în construcţii. Nu sunt în stare să facă nici măcar pâine.

Palatul acesta era unul dintre cele şase astfel de complexe împrăştiate de Attila de-a lungul râurilor din câmpia Hunuguri, ne spuse Bigilas, dar despre casa lui se spunea că era de departe cea mai impresionantă. Împrejurul marelui zid era o mică pădure de stâlpi ce purtau stindarde din păr de cal reprezentând clanurile hune. Din nou, fiecare stâlp avea în vârf tigvele celor mai nobili şi mai iubiţi armăsari ai nobililor de la Curte.

Mai înfricoşători erau stâlpii ce aveau în vârf tigve umane.

– Ce sunt acelea? am şoptit.

– Duşmani învinşi, spuse Bigilas.

Fiecare se afla în vârful unui stâlp ascuţit, iar carnea era lăsată să putrezească în mod firesc. Până acum, majoritatea capetelor fuseseră mâncate de corbi până la os şi mai puteau fi zărite doar câteva bucăţi de carne şi fire de păr care fluturau în vânt.

La fel de ciudate mi s-au părut capetele diforme ale anumitor huni. Am observat acest lucru mai întâi la copiii cu capul gol şi am crezut că poate erau imbecili, născuţi cu

malformaţii. Frunţile lor păreau să fie de două ori mai înalte decât ar fi fost normal şi lăsate pe spate, astfel încât ţestele aveau un fel de vârf rotunjit. Din politeţe nu am comentat nimic, dar apoi am văzut aceleaşi trăsături la câţiva dintre războinici şi chiar la soţiile lor. Adăugând această diformitate la tenul pământiu, la părul închis la culoare, cicatricile ritualice şi la ochii mici şi oblici, rezultatul era un chip înspăimântător.

– Ce s-a întâmplat cu oamenii aceştia, săracii? l-am întrebat pe Rusticius.

– Săraci? Poartă mai mult aur decât voi vedea eu vreodată.

– Mă refer la capetele lor. Arată precum capetele acelor prunci pe care e mai bine să-i părăseşti pe un povârniş de munte.

Râse.

– Este un semn de frumuseţe printre monştrii aceştia! Unii dintre ei turtesc craniile copiilor înadins la naştere, atunci când oasele sunt încă moi. Îi leagă de plăci şi strâng chingile în timp ce copilul zbiară. Li se pare că diformitatea asta este atractivă.

În sfârşit, am descălecat la câţiva paşi de poarta palatului, iar Edeco, Onegesh şi Skilla au condus micul nostru alai în marele hol pătrat din palatul lui Attila. Această zonă de primire era modestă după standardele imperiale, îndeajuns de mare ca să încapă cam o sută de persoane, şi avea o podea de lemn acoperită cu covoare şi un tavan din lemn care forma un arc ascuţit cam la zece metri deasupra. Aparent, aceasta era sala tronului lui Attila. Tapiseriile şi stindardele legionare capturate decorau pereţii, iar ferestrele mici cu grilaje lăsau să pătrundă o lumină modestă. Gărzile înarmate stăteau în colţuri şi nobilii huni şedeau turceşte pe covoarele de pe ambele laturi, bărbaţii fiind scunzi, oacheşi, semănând cu nişte maimuţe. Ideea mea din copilărie despre barbari - nubieni

negri, înalţi şi plini de graţie sau germani blonzi şi bine făcuţi - fusese spulberat! Aceştia semănau mai degrabă cu nişte pitici îndesaţi în bile compacte de muşchi. Mai mult ca orice, această densitate îi făcea să pară şi mai ameninţători. Ne priveau cu ochii mici, nasurile late şi gurile încordate, fără expresie. Fiecare avea o sabie alături şi un arc cu săgeţi sprijinit de peretele din spatele său. Păreau la fel de tensionaţi precum coarda unei arbalete.

În umbra capătului îndepărtat al sălii, pe o platformă înaltă, era un singur bărbat care şedea pe un scaun simplu de lemn, fără armă, fără coroană sau decoraţii. O draperie formată din tapiserii atârna în spatele său. Acesta să fi fost regele hunilor? Cel mai important bărbat din lume mi se părea a fi o dezamăgire.

Attila era îmbrăcat mai simplu decât toţi ceilalţi, cu pieptul drept şi cu picioarele bine înfipte în podea. Ca toţi hunii, avea picioarele scurte şi trunchiul lung, capul neobişnuit de mare pentru lungimea trupului său şi atât de nemişcat încât ai fi spus că e sculptat în lemn. Era, după cum se spunea despre el, destul de urât: nasul era plat, ochii atât de înfundaţi în orbite încât păreau a răsări din două peşteri şi avea cicatricile ritualice care brăzdau chipurile atâtor huni. Oare Attila se tăiase singur după ce îşi ucisese fratele?

Mustaţa răsucită în jos a regelui avea forma tipică pe care o văzusem pe feţele încruntate ale hunilor, iar barba sa era înspicată cu smocuri de culoare albă. Totuşi, privirea sa era fixă şi pătrunzătoare, fruntea largă, iar pometii şi bărbia erau puternice şi pronunţate, rezultatul fiind un chip care era, fără tăgadă, unul autoritar. Fizicul aducea ceva în plus prezenţei sale. Umerii erau largi şi mijlocul îngust, ceea ce la vârsta de patruzeci şi patru de ani îl făcea să pară ca unul de douăzeci. Mâinile sale erau mari şi la fel de maronii şi de zbârcite ca rădăcinile copacilor, vârfurile degetelor ţinând strâns braţele tronului, ca şi când ar fi vrut

să-l împiedice să leviteze. Nimic nu trăda în el vreo urmă de autoritate şi totuşi, fără a spune un cuvânt, controla sala întreagă la fel de firesc ca o doică pricepută care stăpâneşte o cameră plină cu copii. Attila ucisese o sută de persoane şi ordonase omorârea a încă o sută de mii şi tot acel sânge îi conferise prestanţă şi putere.

În spatele său se afla o sabie de fier enormă, aşezată orizontal pe două suporturi aurite. Era plină de rugină şi murdară, ca şi când ar fi fost veche, iar tăişul era crestat. Era atât de mare - mi-ar fi ajuns de la cap la vârful picioarelor - că părea a fi fost făcută mai degrabă pentru un gigant decât pentru un om.

Şi Maximinus o observă.

– Aceea este sabia zeului Marte? murmură în direcţia lui Bigilas. Cred că atunci când o mânuieşti trebuie să te simţi ca şi când ai încerca să foloseşti o grindă.

– Se spune că a fost găsită pe malul Tisei, atunci când o vacă şi-a tăiat copita în ceva ascuţit în iarbă, răspunse Bigilas în şoaptă. Păstorul l-a anunţat pe Attila, care a pus să fie scoasă la suprafaţă şi cu viclenie a spus că este un semn de bunăvoinţă din partea zeilor. Oamenii săi sunt destul de superstiţioşi încât să creadă acest lucru.

Aşteptam un semn referitor la ce anume urma să facem şi dintr-odată Attila vorbi fără nicio altă introducere - nu cu noi, ci cu locotenentul său.

– Te-am trimis să-mi aduci un tratat şi giuvaieruri, Edeco, şi mi-ai adus doar câţiva bărbaţi.

Vocea sa era gravă, dar plăcută, tonul său avea o putere tăcută, dar nemulţumirea era evidentă. Dorea aur, nu o solie.

– Romanii au insistat că doresc să ţi se adreseze direct, kaganule, răspunse războinicul. Se pare că nu le-a plăcut să discute cu mine sau au simţit că pot să-ţi explice mai bine împotrivirea în persoană. Oricum, v-au adus daruri.

– Odată cu dorinţa de pace şi înţelegere din partea

împăratului nostru, adăugă în grabă Maximinus, în vreme ce spusele-i erau tălmăcite. Am fost prea mult timp certaţi cu regele hunilor.

Attila ne măsură la fel cum un leu îşi studiază prada.

– Nu suntem certaţi, spuse în final. Avem o înţelegere pecetluită prin tratat, prin care recunoaşteţi că v-am înfrânt aşa cum am înfrânt toate armatele pe care le-am întâlnit şi prin care vă angajaţi să-mi plătiţi tribut. Totuşi, de fiecare dată întârziaţi sau plătiţi prea puţin sau plătiţi cu monede, când ceea ce am cerut eu a fost aur. Nu-i aşa, domnule ambasador? Chiar trebuie să vin în persoană până la Constantinopol pentru a lua ceea ce-mi aparţine de drept? Şi, dacă aşa este, să ştii că voi veni cu mai mulţi războinici decât fire de iarbă în stepă.

Tonul său era un mârâit de avertizare, iar murmurul războinicilor care priveau părea a fi zumzetul ameninţător al unui roi de albine.

– Toţi respectăm puterea lui Attila, răspunse senatorul, în mod evident deranjat de începutul nepoliticos şi rapid. Nu numai că am adus o parte din tributul anual, ci şi alte daruri. Imperiul nostru doreşte pacea.

– Atunci, trebuie să vă respectaţi înţelegerile.

– Dar setea ta pentru metalul galben ne distruge comerţul şi, dacă nu te opreşti în curând, nu vom mai avea din ce plăti. Kaganule, conduci un imperiu foarte mare. Eu reprezint un imperiu la fel de mare. De ce să nu fim prieteni? De ce să nu fim parteneri? Rivalitatea noastră va distruge ambele naţii şi va vărsa sângele copiilor noştri.

– Roma *este* partenerul meu atunci când îşi plăteşte tributul. Şi când îmi înapoiază soldaţii.

– Ţi-am adus înapoi cinci fugari…

– Şi mai ascundeţi alţi cinci mii. Hunul se întoarse spre Edeco. Spune-mi, generale, este oare Constantinopolul atât de sărac încât să nu poată să-mi dea ceea ce mi-a promis?

– Este bogat şi zgomotos şi geme de oameni ca păsările

încuiate în colivii. Edeco arătă spre Bigilas: El mi-a arătat.

– Ah, da. Cel care crede că împăratul său e un zeu, iar eu sunt doar un muritor.

M-am înfiorat. De unde aflase Attila deja acest lucru? Abia ajunseserăm şi deja negocierile păreau a scăpa de sub control.

Attila stătea în picioare, cu genunchii îndoiţi şi trunchiul ţeapăn.

– *Sunt* un muritor, tălmaciule, dar zeii lucrează prin mine, după cum vei vedea. Iată.

Arătă spre sabia imensă din spatele său, roasă şi fără strălucire.

– Într-un vis, Zolbon, cel pe care voi, romanii, îl numiţi Marte, mi s-a arătat şi mi-a vorbit despre sabia sa. Mi-a spus unde să o găsesc, pe o câmpie fără niciun indiciu. Cu această armă, mi-a spus, hunii vor deveni de neînvins. Cu această sabie a lui Marte, poporul de la Răsărit va cuceri lumea!

Îşi ridică braţele şi războinicii săi săriră în picioare, strigând în semn de aprobare. Cei din solia noastră se strânseră unul într-altul, temându-se ca nu cumva să fie ucişi. Şi totuşi, la fel de repede pe cât se ridicase în picioare, Attila aruncă armele, zgomotul încetă şi căpitanii armatei sale se aşezară din nou. Totul fusese o piesă de teatru.

Arătă cu degetul.

– Ascultaţi-mă, romanilor. Poporul de la Răsărit este zeul vostru acum. *Noi* hotărâm cine trăieşte şi cine moare, ce oraş se ridică şi ce oraş va fi ars, cine înaintează şi cine se retrage. *Noi* suntem cei care avem sabia lui Marte.

Dădu din cap ca şi când ar fi vrut să-şi confirme existenţa acestui sentiment de aroganţă.

– Dar sunt o gazdă bună, la fel cum aţi fost şi voi pentru Edeco. Astă-seară sărbătorim şi începem să ne cunoaştem. Vizita voastră este abia la început. Vom decide în timp ce

fel de parteneri vom deveni.

Năucită de o astfel de primire, solia noastră se retrase în corturile de lângă râu pentru a se odihni şi a discuta. Bigilas şi Rusticius, care-i cunoşteau cel mai bine pe huni, erau cel mai puţin buimăciţi. Spuneau că primirea agresivă a lui Attila era doar o strategie.

– Îşi foloseşte toanele pentru a intimida şi a conduce, spuse Bigilas. L-am văzut atât de furios încât se zvârcolea pe pământ până când îi dădea sânge pe nas. L-am văzut cum îşi făcea bucăţi duşmanii cu mâinile goale, scoţându-le ochii cu unghiile şi frângându-le braţele, în timp ce victimele îngheţaseră de frică şi nu mai erau capabile să se apere. Dar l-am văzut şi când ţinea copii în braţe şi îi săruta sau când plângea ca o muiere atunci când un războinic preferat era adus înapoi mort.

– Mă aşteptam la mai multă diplomaţie, mărturisi Maximinus.

– Attila va fi mai ospitalier şi mai binevoitor la banchet, spuse Bigilas. Ne-a explicat clar care este poziţia sa, la fel cum am făcut şi noi atunci când i-am arătat lui Edeco puterea Constantinopolului. Este clar că el a aflat totul despre călătoria noastră înainte de a ajunge noi aici. Hunii nu sunt proşti. Acum, după ce s-a făli t, Attila va încerca să lege o relaţie.

– Pari foarte sigur de asta.

– Nu fac presupuneri, domnule ambasador. Pur şi simplu cred că, până la urmă, totul va merge în favoarea noastră.

Zâmbi, dar era un zâmbet secret, care părea să ascundă mai mult decât lăsa să se întrevadă.

Ne-am îmbăiat în apa râului, caldă vara, ne-am pus hainele cele mai bune şi ne-am întors în aceeaşi seară în sala mare unde fuseserăm primiţi de Attila, pentru banchetul dat în onoarea noastră. De data aceasta, sala fusese mărită. Tapiseriile şi paravanele care înconjurau tronul lui Attila dispăruseră, lăsând la vedere o platformă

pe care era aşezat patul regelui, acoperit cu pânze. Mi se păru ciudat să văd dormitorul acestuia, deoarece camerele romane erau mici şi nu dezvăluiau prea multe, dar Rusticius spuse că această intimitate era percepută de huni ca fiind un semn de ospitalitate. Gazda noastră ne primea în punctul cel mai important al vieţii sale.

La picioarele acestei platforme, Attila ne aştepta pe un jilţ mult mai confortabil decât scaunul simplu pe care ne primise. Pe tot peretele dintre jilţ şi uşă era o masă de banchet. Pe măsură ce oaspeţii intrau, fiecare primea un pocal de aur plin cu vin de peste mări şi ţări. Apoi ne-am amestecat unii printre ceilalţi, romanii cu hainele lor fine lângă huni, germani şi gepizi, aşteptând să primim încuviinţarea să ne aşezăm. Am observat că Edeco îi şoptea ceva lui Bigilas în timp ce aşteptau, ca şi când ar fi avut amândoi acelaşi rang. Tălmaciul încuviinţă printr-o mişcare a capului. Maximinus observă şi el şi se încruntă.

În sfârşit, Attila ne ordonă să ne aşezăm, având la dreapta pe ministrul său de origine romană, Oenegius, şi la stânga pe doi dintre fiii săi, Ellac şi Danziq.

Băieţii păreau a fi supuşi şi înfricoşaţi, neavând nimic din energia excesivă pe care o au de obicei adolescenţii. Nouă, romanilor, ni s-a ordonat să ne aşezăm de asemenea la stânga, Maximinus cel mai aproape de capul mesei şi eu lângă el, pentru a lua notiţe dacă acest lucru ar fi fost necesar. Apoi, hunii mai în vârstă şi-au ocupat locurile, fiecare prezentându-se în limba hună. Erau acolo şi Edeco, Onegesh şi Skilla. Dar mai erau şi alţii ca ei, prea mulţi ca să mi-i aduc aminte, cu nume ca Octar, Balan, Eskam, Totila, Brik, Agus şi Sturak. Fiecare se lăudă pe scurt cu faptele sale de vitejie înainte de a-şi ocupa locul, majoritatea poveştilor având drept subiect învingerea soldaţilor romani şi jefuirea oraşelor romane. În spatele acestora se aflau căpeteniile înfricoşătoare ale triburilor hune, cu nume de genul: Akatiri, Sorosgi, Angisciri, Barselti,

Cadiseni, Sabirsi, Bayunduri, Sadagarii, Zalae şi Albani. Scrierea acestor nume îmi aparţine, deoarece hunii nu aveau o limbă scrisă, iar ei poceau latina şi greaca.

Sclavi bine făcuţi, care purtau zgarde de fier precum câinii de vânătoare, şi cu braţe la fel de groase ca grinzile ne aduseră mâncarea. Pe platourile din aur şi argint se aflau grămezi de carne de pasăre, vânat, mistreţ, oaie, fructe, rădăcini, budinci şi fierturi. Femeile serveau vin şi *kumiss* şi erau, fără excepţie, cele mai frumoase femei pe care le văzusem vreodată, mai frumoase chiar decât fecioarele alese să participe la serbările din Constantinopol. Ce umbrită ar fi frumuseţea îngâmfatei mele Olivia de către florile acestea! Toate erau sclave; chipurile lor erau tipice pentru zonele din care veneau, de la Persia până la Frizia - aveau pielea întunecată ca mahonul sau translucidă ca alabastrul, părul de culoarea inului, grâului, ambrei, blănii de nurcă sau a obsidianului, ochii lor aveau străluciri de safir, smarald, castan, opal şi abanos. Hunii nu erau prea impresionaţi de graţia lor, dar noi, romanii, cu excepţia lui Maximinus, eram uimiţi de aceste frumuseţi, la fel cum ni se întâmplase cu femeile din casa Anikăi. Mărturisesc că m-am întrebat şi am sperat că vom fi primiţi cu aceeaşi ospitalitate şi aici. Dacă ar fi fost aşa, eram hotărât să mă furişez departe de bătrânul senator pentru a putea profita. Cât de mult îmi doream şi altceva decât compania bărbaţilor, iar corpul meu mai avea puţin şi exploda. Mi-am amintit avertismentul prietenesc al lui Skilla.

Printre femei, am recunoscut-o pe fata cu părul negru de la poartă, a cărei frumuseţe rară era înteţită de privirea inteligentă, de foc şi de dor. În această seară părea că pluteşte şi puteam să jur că din când în când mă privea pe furiş atunci când ochii mei o urmăreau prin cameră.

– Pentru unul care a spus că nu vrea să-şi piardă capul printre huni, Jonas, tare mă tem că te vei pierde cu totul dacă vei continua să te uiţi după servitoarea cea tânără.

Maximinus privea în mod agreabil şi indiferent la un hun aflat de partea cealaltă a mesei, în timp ce mă certa în limba latină. Am privit în farfurie.

– Nu credeam că se vede chiar aşa.

– Poţi să fii sigur că Attila vede tot ce facem.

Kaganul era şi acum îmbrăcat mai simplu decât oricine din sală. Nu purta niciun însemn al rangului sau decoraţii. Nu avea coroană. În timp ce războinicii săi se îndestulau din farfurii de aur, el mânca dintr-un blid de lemn şi bea dintr-un pahar aşijderea, rareori spunând vreun cuvânt. În loc de alcool, bea apă. Se arătă nemulţumit de faptul că era puţină pâine şi nu se atinse de dulciuri. Pur şi simplu privea ceea ce se întâmplă cu ochii întunecaţi, afundaţi în orbite, care vedeau tot, ca şi când ar fi fost un spectator al unei piese de teatru ciudate. În umbra de lângă pat se afla o femeie, care stătea dreaptă ca un pilon.

– Aceea cine e? l-am întrebat pe Maximinus.

– Regina Hereka, prima dintre soţiile sale şi mama prinţilor săi. Are propria casă şi propriul alai, dar îşi însoţeşte soţul în ocazii oficiale cum este aceasta.

Fiii lui Attila mâncau ca nişte marionete din lemn, fără a îndrăzni să-i arunce o privire tatălui lor sau să vorbească cu cei din jur. Apoi, un al treilea băiat sosi, dădu din cap spre mama sa şi se îndreptă către rege. Era mai tânăr decât ceilalţi doi şi frumos; pentru prima dată Attila schiţă un zâmbet şi îl ciupi de obraz.

– Şi el?

– Probabil că este Ernak. Mi s-a spus că el este fiul favorit.

– De ce este favorit?

Rusticius se aplecă spre noi:

– Lui Attila i s-a prezis că imperiul său va cădea, dar Ernak îl va reclădi.

– Attila va cădea? Acum chiar că eram curios. Mai întâi se spune că Roma va cădea şi acum şi Attila! Se cam

contraziceau profeţiile astea! Privindu-l în seara asta, părea puţin probabil.

– Va cădea numai după ce ne va învinge pe noi.

Muzica se auzi - un amestec de tobe, fluiere şi coarde iar hunii începură să intoneze nişte cântece mobilizatoare. Cântau din adâncul pieptului, un bâzâit ciudat, ca al albinelor, dar hipnotizant în felul său. În timp ce instrumentele, zgomotul şi beţia din ce în ce mai profundă făcea tălmăcirea cuvintelor tot mai dificilă, mi-am dat seama că majoritatea cântecelor celebrau măcelărirea inamicilor. Erau balade ce vorbeau despre triumful asupra ostrogoţilor, gepizilor, romanilor şi grecilor, cântate fără a ţine seama de faptul că aceste popoare aveau reprezentanţi la petrecere. Hunii ne cuceriseră, iar mândria noastră rănită nu conta.

A urmat apoi o distracţie mai uşoară: dansatoare şi acrobaţi, jongleri şi magicieni, mimi şi actori comici. Attila privea tot cu o expresie indiferentă şi plată, de parcă ar fi privit umbrele zilei mişcându-se pe perete.

Distracţia a atins punctul culminant când, cu un salt înapoi, un pitic a ieşit din umbră purtând o coroană falsă, provocând hohote de râs în rândul tuturor hunilor, mai puţin lui Attila. Era o creatură grotească, avea pielea întunecată, picioare butucănoase, un trunchi lung şi o faţă plată ca o lună; părea o caricatură exagerată a felului în care noi, romanii, îi percepeam pe huni. Începu să umble fudul ca un păun şi să declame cu o voce piţigăiată.

– Zerco! strigară. Regele triburilor!

Gura lui Attila forma acum o grimasă, de parcă ar fi fost obligat să îndure reprezentaţia bufonului.

– Gazdei noastre nu-i place micuţul? am murmurat. De ce?

– Piticul a fost protejatul fratelui său, Bleda, de care regelui nu-i place să i se amintească, explică Bigilas. Ciudatul nu a fost niciodată printre preferaţii lui Attila, care

este prea serios să aprecieze comediile. După moartea lui Bleda, regele l-a dat pe Zerco drept cadou lui Aetius romanul, un general care a trăit printre huni ca ostatic. Dar Bleda l-a răsplătit pe Zerco dându-i dreptul de a se căsători cu o sclavă, iar piticul şi soţia sa au rămas aici. Aetius l-a convins într-un final pe Attila să-l accepte pe bufon înapoi, dar de atunci regele regretă. Îl insultă şi-l chinuie, dar această jumătate de om îndură tot numai ca să rămână cu soţia sa.

– Soţia e la fel ca el?

– Soţia e înaltă, frumoasă şi îl iubeşte. Aşa mi s-a spus. Căsătoria ar fi trebuit să fie o farsă, dar cei doi nu au fost de acord cu asta.

Piticul îşi ridică braţele ca şi când ar fi întâmpinat pe cineva în batjocură:

– Regele broaştelor râioase urează bun venit Romei! Dacă nu sunteţi în stare să ne învingeţi, măcar să ne întreceţi la băutură!

Hunii râseră. Se rostogoli şi dintr-odată mă trezii cu el la mine în poală. Parcă era un câine mare şi am fost atât de surprins, încât am răsturnat vinul.

– Am spus să beţi, nu să turnaţi!

– Dă-te jos de pe mine, am şoptit disperat.

– Nu, fiecare rege are nevoie de un tron! Apoi se aplecă, îl adulmecă obraznic pe Maximinus şi îi sărută barba. Şi de o consoartă!

Hunii urlau de plăcere.

Senatorul se înroşi, iar eu mă simţeam extrem de jenat. Ce trebuia să fac? Piticul se agăţase de mine ca o maimuţă. M-am uitat disperat în jur. Femeia care mă privise mai devreme mă urmărea pentru a vedea reacţia mea.

– De ce râzi de noi? am şuierat.

– Ca să vă avertizez de pericol, replică în şoaptă piticul. Nimic nu e ce pare a fi. Apoi fugi şi, râzând ca un nebun, dispăru din sală.

Oare ce voise să spună? Eram uimit. Attila se ridică în picioare.

– Gata cu prostiile astea! Erau primele lui cuvinte în seara aceea. Toţi au amuţit şi veselia a fost înlocuită de tensiune. Regele arătă cu degetul: Voi, romanilor, aveţi daruri, nu-i aşa?

Maximinus se ridică, oarecum clătinându-se de jenă.

– Avem, kaganule! Bătu din palme. Să fie aduse!

Baloturi de mătase roz şi galbenă fuseră desfăcute pe covor ca şi când ar fi fost o parte din cerul răsăritului. Sipete mici fuseră deschise pentru a descoperi grămezi de bani. Lângă blidul de lemn al lui Attila fuseră împrăştiate giuvaierurile, săbii şi suliţe gravate erau sprijinite de platforma patului său, pocaluri erau aranjate pe bancă şi perii şi oglinzi se aflau pe o piele de leu. Hunii murmurară cu lăcomie.

– Acestea sunt semne ale bunei credinţe a împăratului, spuse Maximinus.

– Şi îi vei duce înapoi nişte însemne din partea mea, adăugă Attila. Vor fi blănuri de samur şi vulpe, talismane de binecuvântare din partea şamanilor mei şi zălogul meu de a onora orice acord la care ajungem. Acesta este cuvântul lui Attila.

Oamenii săi murmurară în semn de aprobare.

– Dar Roma este bogată şi Constantinopol este cel mai bogat dintre oraşele sale, continuă el. Toţi ştiu asta şi mai ştiu şi că ceea ce ne-aţi adus sunt nişte daruri simbolice. Nu-i aşa?

– Nu suntem chiar aşa de bogaţi pe cât ere…

– Între popoarele Răsăritului, acordurile sunt semnate cu sânge şi căsătorii. Mă gândesc la cele din urmă şi vreau o garanţie a celui dintâi. Împăraţi după împăraţi şi-au trimis fiii şi fiicele în Hunuguri. Generalul Aetius a trăit cu noi când eu eram copil şi obişnuiam să mă bat cu el în noroi. Rânji. Era mai bătrân, dar şi pe el l-am bătut.

Adunarea râse. Acum Attila arătă dintr-odată spre Bigilas.

– Tu, singurul dintre romani care ai venit la noi, ai un fiu. Nu-i aşa?

Bigilas rămase în picioare, confuz.

– Da, stăpâne.

– Acest băiat va fi ostatic pentru buna ta credinţă pe durata acestor negocieri, nu? Va fi dovada că ai încredere în Attila şi ca acesta are încredere în tine.

– Kaganule, fiul este încă în Const…

– Te vei întoarce să-l aduci, în timp ce tovarăşii tăi se vor obişnui cu hunii. Numai când fiul tău va ajunge aici negocierile se vor încheia, deoarece numai atunci voi şti că sunteţi oameni de cuvânt: atât de credincioşi încât să mi-l încredinţezi pe fiul tău. Ai înţeles?

Bigilas îl privi pe Maximinus. Cu reţinere, senatorul încuviinţă din cap.

– La ordinele tale, kaganule, se înclină Bigilas, poate călăreţii tăi să trimită vorbă înainte…

– Unii dintre ei te vor însoţi. Attila făcu un semn cu capul. Acum, voi merge la culcare.

Astfel anunţă că seara a luat sfârşit. Oaspeţii se ridicară dintr-odată, de parcă ar fi fost marionete, şi începură să se îndrepte spre ieşirea din sală, hunii îngrămădindu-se să iasă primii, fără a ţine seama de vreo regulă de politeţe. Banchetul se termină abrupt, dar şederea noastră abia începea.

Am privit împrejur. Femeia misterioasă dispăruse şi se pare că nici nu aveam să ne bucurăm de ospitalitatea sexuală a hunilor. În ceea ce-l priveşte pe Bigilas, nu părea a fi aşa de mâhnit de această misiune nouă, pe cât ne-am fi aşteptat. Oare voia atât de tare să se întoarcă la Constantinopol? L-am văzut schimbând o ocheadă cu Edeco.

L-am văzut, de asemenea, şi pe Skilla, care mă urmărea

din umbra celuilalt capăt al sălii. Tânărul îmi zâmbi batjocoritor, ca şi când ar fi ştiut un mare secret, după care se făcu nevăzut pe uşă.

XI

ILANA

Lasă-mă *pe mine* să aduc apa, Guernna.

Fata germană o privi surprinsă pe Ilana.

– *Pe tine*, Ilana? Tu, care nu ai vrut să-ţi strici mânuşiţele fine cu lemn şi apă de când ai venit?

Fecioara din Axiopolis luă carafa de la Guernna şi şi-o fixă în echilibru pe cap.

– Atunci, cred că a venit timpul să o fac. Zâmbi cu prefăcătorie. Poate că aşa nu o să te mai plângi.

După ce părăsi casa Sueccăi pentru a se îndrepta spre Tisa, Guernna strigă după ea:

– Ştiu ce faci! Vrei să treci pe la tabăra romanilor!

Era dimineaţa târziu după banchet, iar tabăra începea să se adune. Ilana spera că tânărul roman se trezise. Roşul şi albastrul corturilor soliei contrastau puternic cu nuanţele de brun şi bej ale locuinţelor barbarilor, făcându-le astfel mai uşor de găsit, şi îi stârniră acesteia dorul de culorile vii şi bazarele aglomerate ale civilizaţiei. Era uimitor ce pasiune ascunsă trezise în ea sosirea romanilor. Fusese pe jumătate moartă, trăind de la o zi la alta, şi aproape consimţind la căsătoria cu Skilla. Acum nutrea noi speranţe, avea o alternativă. Trebuia să-i convingă pe aceşti romani să o răscumpere. Cheia erau scribul şi istoricul a cărui

privire o urmărise prin sala de banchet.

Cu un an în urmă, astfel de planuri ar fi îngrozit-o. Dragostea era un simţământ sacru, pur, iar ea avusese o grămadă de pretendenţi până să îl întâlnească pe Tasio. Dar asta fusese înainte ca logodnicul şi tatăl ei să moară şi înainte ca Skilla să fi hotărât să o ia de nevastă şi să o închidă într-o iurtă pentru totdeauna. Dacă s-ar fi lăsat convinsă, şi-ar fi petrecut restul zilelor rătăcind cu tribul acestuia de la o păşune la alta, purtând copii huni şi privind cum aceşti măcelari contribuie la sfârşitul lumii. Era convinsă că romanii obişnuiţi habar nu aveau ce pericol îi păştea. Credea acest lucru deoarece, înainte ca viaţa ei anterioară să se sfârşească brusc, nici ea nu ştiuse.

Ilana se îmbrăcase cu veşmântul roman în care fusese luată prizonieră şi îşi spălase şi pieptănase cu atenţie părul. O curea hună cu cataramă de aur îi scotea în evidenţă mijlocul subţire, un medalion îi reliefa sânii, iar brăţările romane de pe braţul ridicat cu care ţinea carafa în echilibru captau lumina soarelui şi atrăgeau atenţia asupra sa. Era pentru prima oară de când fusese capturată când încercase cu adevărat să fie frumoasă. Carafa era aşezată pe cap pe un suport rotund de fetru, iar purtarea acesteia făcea ca trupul ei să se legene îmbietor în timp ce mergea.

Îl urmări pe roman de pe o parte a grupului de corturi, în timp ce acesta peria o iapă gri. Părea destul de arătos, curios şi, spera, îndeajuns de necunoscător în ceea ce priveşte femeile. Trecu pe lângă el privind drept înainte şi pentru un moment se temu că avea să o ignore, atât de concentrat părea să fie asupra amărâtului de cal. Va trebui să mai încerce o dată când se va întoarce de la râu! Dar, nu, dintr-odată se îndreptă de spate şi atunci ea se împiedică intenţionat şi prinse carafa pe care o lăsase să-i alunece de pe cap.

– Oh!

– Lasă-mă să te ajut! spuse el în limba latină.

– Nu-i nimic, răspunse ea în aceeaşi limbă, încercând să se prefacă a fi surprinsă. Nu am văzut că erai acolo, spuse şi strânse carafa de lut la piept ca pe un iubit.

El se îndreptă spre ea.

– Mi-am zis că eşti romană, după cum arăţi şi după cum te porţi.

Părea a fi prea bun, încă neînrăit de greutăţile vieţii, şi pentru un moment vru să renunţe la planul ei. Avea nevoie de cineva puternic. Dar măcar lui îi va fi milă!

– Te-am văzut servind la banchet, continuă el. Cum te numeşti?

– Ilana.

– E un nume frumos. Eu sunt Jonas Alabanda, din Constantinopol. Tu de unde eşti?

Intenţionat lăsă privirea în jos, afectată.

– Din Axiopolis, de lângă Marea Neagră. Oraşul pe care grecii îl numeau Heracleia.

– Am auzit de el. Eşti prizonieră?

– Edeco l-a cucerit.

– Edeco! Cu el am venit de la Constantinopol.

– Războinicul Skilla m-a prins şi m-a adus aici pe calul său.

– Îl cunosc şi pe Skilla!

– Atunci înseamnă că avem şi altceva în comun decât imperiul. Zâmbi cu tristeţe.

El întinse braţele.

– Lasă-mă să te ajut să cari vasul.

– Asta e treabă de femeie şi, oricum, nu este atât de greu când nu este plin.

– Atunci lasă-mă să te conduc la râu. Zâmbi. Eşti o companie mult mai plăcută decât Edeco sau Skilla.

Totul decurgea mai bine decât sperase. Merseră împreună, compania lui făcând totul să strălucească, iarba părea dintr-odată mai verde şi cerul mai albastru.

– Eşti foarte tânăr pentru o misiune aşa de importantă,

spuse Ilana. Înseamnă că eşti foarte înţelept pentru vârsta ta.

– Doar vorbesc limba hunilor şi ştiu să scriu. Sper să scriu o carte de istorie.

– Probabil că provii dintr-o familie foarte bună.

Spera ca el să fie îndeajuns de bogat ca să o poată răscumpăra.

– Am avut ceva necazuri. Sper ca în urma acestei călătorii, soarta noastră să se schimbe.

Asta nu suna prea încurajator. Ajunseră la malul plin cu iarbă al râului Tisa care curgea leneş, nămolul uscat arătând cât de mult scăzuse nivelul apei din primăvară. Se opri să ia apă şi se mişcă intenţionat mai încet.

– Călătoria aceasta a făcut să ne întâlnim, spuse ea.

– Cine este stăpânul tău aici?

– Suecca, soţia lui Edeco.

O privi cum se ridică şi îşi fixează carafa pe cap.

– Am să-l întreb despre tine, cred.

Inima ei tresări.

– Dacă ai putea să mă răscumperi, aş servi solia pe drumul spre casă, spuse, cuvintele ieşindu-i din gură mai repede decât plănuise. Pot să gătesc şi să cos... Văzu că Jonas era amuzat şi se opri. Adică, voiam să spun că nu o să vă fac necazuri. Carafa se mişcă uşor când începu să meargă, ştiind că Suecca va avea nevoie de ea în curând şi va deveni suspicioasă aflând că ea s-a dus după apă, ca niciodată. Aş putea să-ţi spun multe despre huni şi am rude în Constantinopol care ar putea să contribuie...

Era disperată să-l câştige de partea sa. Şi, în timp ce se bâlbâia patetic, promiţând orice îi venea în minte - vai, cât ura să implore şi să fie neajutorată! -, dintr-odată se auzi zgomot de copite şi un ponei hun apăru între ei, dându-l pe Jonas deoparte şi vărsând o parte din apă.

– Femeie! Ce cauţi aici, cu romanii?

Era Skilla, călare pe calul său, Drilca.

– Venisem să aduc apă.

Jonas apucă frâiele.

– *Eu* am intrat în vorbă cu *ea.*

Skilla arătă cu biciul.

– Dă drumul calului. Femeia asta este sclava unchiului meu, prizonieră de război. Nu are ce să discute cu un om liber fără permisiune şi în niciun caz cu tine. Dacă încă nu ştie *asta,* atunci îi va explica Suecca pe înţelesul ei!

– Doar nu o să pedepseşti un roman doar pentru că a vorbit cu alt roman! Vocea lui Jonas avea un ton ameninţător, iar Ilana îşi dădu seama că între ei doi exista o poveste mai veche. Era şi încântată, şi temătoare. Oare cum să se folosească de asta? Cum să fie atât de calculată?

– Nu mai e cetăţean roman! Iar un sclav nu are ce căuta să stea de vorbă cu diplomaţii! Ştie asta! Dacă vrea să fie liberă, atunci trebuie să fie de acord cu căsătoria!

Romanul trase de frâie, întorcând capul calului şi forţându-l să păşească într-o parte.

– Las-o în pace, Skilla.

Hunul lovi mâna care ţinea frâiele calului său, îşi puse piciorul în pieptul romanului şi îl îmbrânci. Jonas, surprins, sări înapoi, aterizând umilit în fund. Skilla se roti şi o smulse pe Ilana de la pământ, carafa căzând şi spărgându-se.

– Asta e a mea! Ţi-am spus!

Ilana se zbătu, încercând să-l zgârie, dar el o ţinea ca pe un copil cu braţul său de fier.

– Mulţumeşte-te cu ale tale, romanule!

Jonas se pregăti să atace, dar, înainte să-l ajungă pe Skilla, hunul chiui şi trecu în galop prin tabără, în timp ce ceilalţi râdeau şi priveau cum Ilana atârna neajutorată, fără a atinge pământul cu picioarele, balansându-se ca o păpuşă până ce bărbatul o aruncă la uşa Sueccăi. Ea se clătină, fără respiraţie, în timp ce calul dădu să se rotească în loc.

– Nu te apropia de roman! o avertiză, întorcându-se pentru a nu o scăpa din ochi în timp ce se lupta cu propriul

cal. Eu sunt viitorul tău acum.

Ochii ei răspândeau flăcări.

– Şi eu sunt cetăţean roman! Nu vezi că nu te vreau?

– Iar eu sunt îndrăgostit de tine, prinţeso, şi fac cât o duzină ca el. Rânji. O să vezi tu până la urmă.

Ilana privi în gol plină de frustrare. Nimic nu era mai insuportabil decât să fii iubit de cineva pe care nu-l doreai.

– Te rog, lasă-mă în pace.

– Spune-i Sueccăi că îi aduc eu o carafă nouă!

Apoi dispăru călare.

Nu m-am simţit niciodată aşa de umilit şi de furios. Hunul mă luase prin surprindere şi dispăruse, ca un laş, în marea de oameni. Eram sigur că Skilla nu avea o relaţie cu tânăra femeie, indiferent de ce anume şi-ar fi dorit el, iar eu eram tentat să-mi scot armele din bagaje şi să-l provoc la bătaie. Dar ştiam că în calitate de diplomat nu puteam să provoc un duel. Şi, de ce să nu recunosc, nu eram prea sigur că l-aş fi învins. Oricum, riscasem să stârnesc mânia lui Skilla numai pentru că stătusem de vorbă cu o fată. Numai că ea era romană, frumoasă şi - dacă ea era fata cu care Skilla dorea să se căsătorească după ce îl zgâriase - în pericol. Pentru cineva de vârsta mea aflat într-o astfel de situaţie era un exemplu tipic de infatuare.

M-am curăţat, enervat de rânjetele hunilor din apropiere la vederea situaţiei în care mă aflam, şi am încercat să mă gândesc la ce anume puteam face.

– Nu ai cum să câştigi numai prin bătaie, auzii o voce piţigăiată vorbindu-mi în latină, ca şi când mi-ar fi citit gândurile. E nevoie şi de puţină gândire.

M-am întors. Era piticul care se dăduse în spectacol cu o seară înainte. Zerco era numele său. Era ca un mic monstru care se clătina ieşind dintre copacii între care se ascunsese.

– Te-am întrebat ceva?

– Nu e nevoie să mă întrebi nimic, e clar că ai nevoie de

un sfat. Lumina zilei făcea ca faţa sa să fie şi mai demnă de milă: pielea era prea întunecată, nasul prea plat şi buzele prea groase, urechile prea mari pentru capul său, capul prea mare pentru un trunchi aşa de mic, iar acesta din urmă prea mare pentru picioarele sale. Avea o cocoaşă, părul său era o claie aspră şi obrajii fără fir de barbă arătau ca două pungi. Ochii săi îl fereau însă de la a stârni repulsie, deoarece erau mari şi negri ca aceia ai unui animal şi plini de inteligenţă. Poate că Zerco nu era chiar nebunul care părea atunci când dădea reprezentaţii.

– Ne spionai?

– Un bufon trebuie să-i observe pe cei de care doreşte să râdă.

În ciuda a ceea ce simţeam, am zâmbit.

– Ai de gând să râzi de mine, nebunule?

– Deja am făcut asta, ieri-seară. Şi pot să spun că te descurci de minune între fecioara care vrea să te păcălească şi barbarul care s-a aşezat pe pieptul tău. Dar s-ar putea să mă iau de prietenul tău hun.

– Hunul acela nu e prietenul meu.

– Nu trebuie să fii niciodată prea sigur de cine ţi-e prieten şi cine duşman. Nici nu ştii când se schimbă norocul.

Rapiditatea piticului mă făcu curios.

– Vorbeşti limba Imperiului.

– Vin din Africa. Mama s-a descotorosit de mine ca de o pacoste, am fost răpit şi vândut ca bufon şi am trecut de la Curte la Curte până când am găsit înţelegere la Bleda, a cărui idee de umor era mai simplă decât asprimea sa şi mai ambiţioasă decât a fratelui său. Alţii muncesc mult ca să ajungă în iad, eu pot spune că l-am întâlnit în viaţa asta. Îşi duse braţul la frunte, ca şi când şi-ar fi plâns de milă.

– Cineva mi-a spus că Attila te-a dat lui Aetius, generalul din Apus, dar te-ai întors pentru soţia ta.

– Ah, Julia, îngerul meu! M-ai prins. Mă plâng de iad, dar

cu ea am ajuns în rai. Ştii că i-a fost dor de mine mai mult decât mi-a fost mie de ea? Ce părere ai de treaba asta?

Eram uimit. Bigilas spusese că femeia nu era urâtă ca Zerco, dar nu-mi puteam imagina ce fel de relaţie aveau.

– Probabil că are gusturi ciudate. Piticul râse. Sau că nu o interesează doar felul în care arată o persoană, am adăugat.

Zerco făcu o plecăciune.

– Jonas Alabanda, ai simţul unui diplomat pentru linguşire. Aşa te cheamă, nu?

– Deci *eşti* spion.

– Sunt un bun ascultător, iar ca mine sunt foarte puţini. Aud multe lucruri şi văd şi mai multe. Dacă îmi povesteşti despre Constantinopol, îţi voi spune multe despre huni.

– Ce aş putea să-ţi spun despre Constantinopol?

– Aş vrea să-mi povesteşti despre palatele sale, despre jocuri şi mâncăruri. Visez la el ca un însetat care visează la apă.

– Cu siguranţă este mult mai mare decât locul acesta: este cel mai mare oraş din lume. În ceea ce-i priveşte pe huni, deja am văzut că sunt aroganţi, bădărani, ignoranţi şi că îi poţi recunoaşte după miros înainte să-ţi apară în faţa ochilor. Nu sunt sigur că mai e ceva de învăţat în afară de asta.

– Ba da! Dacă îţi place Ilana şi îl dispreţuieşti pe Skilla, trebuie să vii cu mine.

Începu să se îndrepte către miazănoapte, de-a lungul malului râului, cu un mers comic şi demn de milă în acelaşi timp, iar eu am ezitat. Schilozii şi bolnavii mă făceau să mă simt neconfortabil. Zerco nu era aşa.

– Haide, haide, statura mea nu e contagioasă.

Am micşorat pasul ca să se potrivească mai bine cu al său. Copiii fugeau după noi, insultându-ne, dar nu îndrăzneau să se apropie prea mult de micul monstru şi de romanul înalt şi misterios.

– Cum ai ajuns bufon? l-am întrebat când am văzut că tace.

– Ce altceva aş putea fi? Sunt prea mic să fiu soldat sau muncitor şi prea deformat ca să fiu poet sau cântăreţ. Umorul este singurul care m-a salvat.

– Pe tine şi pe nobilul Flavius Aetius?

– De cele mai multe ori, cei mai pricepuţi sunt şi cei cărora nu le este frică săi râdă de sine.

– Asta crezi tu despre măreţul general?

– Ca să fiu sincer, nu prea se dădea în vânt după distracţii. Nu era aspru sau îngâmfat, doar tulburat. Crede în Roma, dar îi lipseşte armata potrivită pentru a o repune în drepturi. Aşa că într-o zi se luptă, în alta negociază, cumpără într-a treia. Este un bărbat remarcabil care aproape singur reuşeşte să ţină Apusul unit şi, bineînţeles, superiorii săi îl dispreţuiesc pentru asta. Nimic nu urăsc mai mult netrebnicii decât virtutea. Valentinian îl va pedepsi într-o zi pentru eroismul său, ţine minte ce îţi spun.

– Nu a sărit niciodată în ajutorul Răsăritului.

– Cu ce să sară în ajutor? Oamenii care atacă jumătatea voastră de imperiu sunt aceiaşi pe care el îi angaja ca să menţină ordinea în jumătatea sa - hunii. Lucrau pentru el şi luau de la voi. Pare o cruzime, dar era singurul mod în care putea ţine celelalte triburi în frâu.

– Ce poţi să-mi spui despre huni?

– Nu-ţi voi spune nimic, am să-ţi arăt. Te voi ajuta să vezi. Învaţă să gândeşti singur, Jonas Alabanda, şi vei fi un bărbat detestat, temut şi victorios. Acum, înainte de toate, uită-te la aşezarea asta de-a lungul râului. Parcă nu se mai termină, nu-i aşa?

– Hunii sunt mulţi.

– Şi totuşi sunt oare mai mulţi oameni aici decât în Constantinopol?

– Bineînţeles că nu.

– Mai mulţi decât în Roma? Sau în Alexandria?

– Nu…

– Şi totuşi bărbatul care se hrăneşte dintr-un blid de lemn şi bea dintr-un pocal aşijderea, care conduce un popor care nu ştie să coasă, să lucreze metalul sau să construiască - un popor care fură de la alţii ca să aibă tot ce îi trebuie crede că destinul său este să conducă lumea. Datorită numărului de supuşi? Sau datorită voinţei?

– Sunt războinici extraordinari şi de temut.

– Într-adevăr. Ia uite aici!

Ajunserăm la un punct pe râu în faţa unei pajişti folosite pentru păşunat şi călărie. Douăzeci de soldaţi huni trăgeau cu arcul. Galopau unul câte unul cu toată viteza de-a lungul pajiştii, luau săgeţi din tolbă cu un ritm ucigător şi trăgeau cu o rapiditate înspăimântătoare. Ţintele lor erau pepeni, aşezaţi pe piloni la o distanţă de cincizeci de paşi unul de altul, şi săgeţile îşi atingeau ţinta de atât de multe ori încât războinicii chiuiau şi se luau peste picior numai când greşeau.

De cele mai multe ori, săgeata nu greşea ţinta cu mai mult de o palmă în orice direcţie.

– Imaginează-ţi o mie dintre aceştia pe lângă o legiune neîndemânatică, spuse Zerco.

– Nu este nevoie să-mi imaginez. Doar s-a întâmplat de prea multe ori şi suntem înfrânţi de fiecare dată.

– Priveşte în continuare.

După fiecare încercare, războinicii în galop se alăturau celor din grup, care se ţineau de şotii şi glumeau până când le venea din nou rândul să treacă peste pajişte. După trei sau patru încercări, se aşezau istoviţi şi fericiţi.

– Ce să mai privesc?

– Câte săgeţi mai au?

– Bineînţeles că niciuna.

– Cât de rapizi le mai sunt caii acum?

– Sunt obosiţi.

– Vezi? Ţi-am arătat mai mult decât învaţă vreodată

majoritatea generalilor romani. Asta am vrut să zic când te-am sfătuit să înveţi să gândeşti: observaţie şi deducţie.

– Ce anume mi-ai arătat? Că pot nimeri ochiul unui duşman în plin avânt? Că pot parcurge o sută cincizeci de kilometri într-o zi în care armata noastră parcurge treizeci pe cele mai bune drumuri?

– Că în mai puţin de o oră rămân fără săgeţi, iar caii lor sunt obosiţi. Că un nor de săgeţi provine de la o mână de oameni. Că întreaga lor strategie se bazează pe înfricoşarea celorlalţi repede şi fără milă, pentru că ei sunt puţini şi rezistenţa le este scăzută. Dar, dacă ar trebui să lupte nu pentru un moment, ci timp de o zi împotriva unei unităţi care îi depăşeşte ca număr…

– Aici exersau trasul cu arcul. *Încercau* să-şi consume toate săgeţile.

– La fel cum inutil ar putea să o facă şi împotriva unei infanterii care stă pe pământ la adăpostul scuturilor. Caii sunt precum câinii. Vor prinde un om care fuge, dar vor sta departe de cel care rămâne pe poziţie. O armată care este ca un arici…

– Ceea ce descrii tu este o bătălie foarte importantă. Vorbim despre bătălii, nu numai despre gândire.

– Bineînţeles că vorbim despre bătălii! Dar eu mă refer la *voinţa* de a-ţi duce propria luptă, nu pe a altora. Pe pământul propriu: la nivelul solului, la adăpostul scutului, cu răbdare. La aşteptarea momentului propice. Şi mai este un lucru la care ar trebui să te gândeşti când îi priveşti.

– Ce anume?

– Să răspunzi cu aceeaşi monedă dacă vrei să supravieţuieşti. Aţi adus ceva arme?

– Sunt în bagaj.

– Mai bine le-aţi scoate şi aţi începe să exersaţi aşa cum fac hunii. Şi asta ar fi trebuit să deduci din ceea ce ai văzut. Nu se ştie când va fi nevoie să şi lupţi, nu doar să gândeşti.

Grupul vesel şi glumeţ de peste râu îmi aducea aminte

de săritura piticului în poala mea cu o seară înainte.

– La banchet ai spus că mă avertizezi împotriva pericolului. Spuneai că nimic nu e ceea ce pare.

– Attila vă invită să vorbiţi despre pace, dar ceea ce spune nu este acelaşi lucru cu ceea ce intenţionează *să facă.* Şi să nu fi surprins dacă ştie mai multe despre însoţitorii tăi decât tine, Jonas din Constantinopol. Asupra acestui pericol te avertizez.

Skilla conducea calul într-un galop nebun pentru a-şi potoli emoţiile. Călărea fără direcţie pe câmpia plană a Hunuguriei ca şi când s-ar fi scuturat de o armură împovărătoare şi acaparatoare. O pală de vânt îi redase libertatea stepei luând cu sine complicaţiile taberei, tribului şi ale femeilor. Chiar Attila le vorbise despre puterea pe care o avea iarba verde. Când ai îndoieli cel mai bun lucru este să călăreşti.

Atunci de ce se depărtează atât de mult de stepă?

Până să vină romanii, Skilla era sigur că Ilana va fi a sa până la urmă. Doar el o protejase şi, după ce Attila va fi câştigat ultima bătălie, nu va avea de ales. Dar acum ea flirtase cu Jonas şi se îmbrăcase ca o târfă romană. Acest lucru îl înfuriase, deoarece credea că scribul va câştiga numai pentru că este roman. Voia ca femeia de viţă nobilă să-l iubească pentru ceea ce era, nu doar să facă *sex cu el*, şi îl enerva faptul că ea rămânea oarbă când venea vorba despre huni şi despre calităţile lor. Poporul de la Răsărit era mai bun decât hoardele care şedeau în oraşele de piatră, mai curajos, mai rezistent şi mai puternic… numai că Skilla se simţea, în secret, stânjenit şi inferior în preajma romanilor prostănaci, dar şireţi, şi ura acest sentiment.

De aceea s-a înfuriat aşa de tare când a văzut-o pe Ilana cu Jonas.

Nu era doar faptul că romanii puteau citi gândurile celorlalţi privind în cărţile şi în documentele lor sau că

purtau veşminte fine ori că puteau construi clădiri de piatră ce aveau să dureze pentru totdeauna. După câte văzuse, toată această isteţime a lor nu-i făcuse mai puternici sau mai fericiţi. Puteau fi învinşi în bătălie, erau mereu preocupaţi de bani, având totuşi mai mulţi decât avea oricare hun, erau incapabili să supravieţuiască în afara oraşelor lor şi dădeau mai multă importanţă rangurilor şi regulilor decât ar fi dat un om cu adevărat liber. Un roman avea o mie de griji, pe când un hun nu avea niciuna. Un hun nu săpa pământul, nu căuta metal, nu lucra în plin soare şi nici nu orbecăia prin vreo prăvălie întunecată. Un hun adevărat lua de la alţii ceea ce îi lipsea şi toţi se aplecau în faţa sa. Aşa stăteau lucrurile de când poporul începuse să urmeze cerbul alb către Apus, cucerind tot ceea ce întâlnea în cale. Şi femeile lor le împărtăşeau mândria trufaşă!

Totuşi, romanii îl dispreţuiau. Nu i-au spus asta niciodată, de frică să nu-i căsăpească, dar şi-a dat seama după privirea, şoaptele şi manierele lor în timpul călătoriei de întoarcere din capitala Imperiului de Răsărit. Al lui era imperiul care creştea şi al lor era cel care se micşora pe zi ce trecea, şi totuşi romanii îi considerau pe huni ca fiind inferiori! Periculoşi, da, şi un câine turbat este periculos, dar nu egali cu romanii în toate chestiunile importante - fără să mai vorbim despre conducătorul lor. Încrederea încăpăţânată a acestora îl chinuia pe el ca şi pe războinicii săi, deoarece numărul înfrângerilor militare nu părea a-i convinge pe romani că hunii erau mai buni ca ei. Numai omorurile păreau a pune punct acestei probleme.

Iar Ilana era cea care îl nedumerea cel mai tare. Da, îşi pierduse tatăl şi viitorul soţ şi fusese răpită din oraşul său. Dar Skilla nu o violase, nu o bătuse aşa cum s-ar fi aşteptat unii. De fapt, chiar i-a împrumutat un cal bun pe drumul spre inima imperiului hun. Care altă prizonieră s-a mai bucurat de asemenea favor? A hrănit-o bine, a apărat-o de

atenţia altor războinici şi i-a adus cadouri. Dacă s-ar căsători cu el, ar deveni prima soţie a unui viitor comandant de oşti şi şi-ar putea împlini toate dorinţele. Împreună ar avea cai buni, copii puternici şi ar trăi într-o societate care le-ar permite să doarmă, să mănânce, să vâneze, să-şi aşeze tabăra şi să se iubească după pofta inimii. Începuse deja să-şi adune propriul *lochus* sau regiment, iar oamenii săi ar apăra-o de orice rău. Îi oferea lumea întreagă, deoarece nu peste mult timp, hunii aveau să fie stăpânii acesteia. Şi, cu toate astea, Ilana nu putea să-l sufere! Între timp, văzuse la banchet ce priviri îi arunca tânărului roman care nu avea nimic şi care nu făcea nimic. Lucrul acesta îl înnebunea.

Atracţia pentru Ilana îi provoca lui Skilla furie. Dar femeile hune ce defect aveau? Chiar nimic. Erau frumoase, muncitoare şi erau crescute pentru a aduce pe lume copii robuşti în condiţii aspre. S-ar iubi şi ar da naştere la copii în mijlocul unei furtuni sau în arşiţa deşertului, pentru ele nu conta, şi erau mândre de curajul de a nu se văicări în asemenea momente. Puteau pregăti o masă dintr-un cerb sau dintr-un şoarece de câmp; puteau găsi rădăcini hrănitoare în mocirla de pe malul unui râu; puteau încărca o casă într-o căruţă în câteva ore şi căra cu spatele două piei pline cu apă pe o cobiliţă. Dar erau, de asemenea, mai simple în gândire, mai bondoace şi mai rotofeie. Nu aveau graţia lianei, nu aveau nici inteligenţa aspră care însufleţea privirea tinerei romane atunci când era curioasă sau furioasă. O femeie nu trebuia să fie deşteaptă, şi totuşi Skilla era surprins că la Ilana admira exact această calitate, din motive pe care nu le putea explica. Fiindcă era inutilă. Ea reprezenta acea aroganţă romană pe care el o ura şi totuşi dorea să fie stăpânul acelei persoane arogante, pentru a-şi hrăni încrederea în sine.

Dorinţa sa era una care vrăjea fiecare clan şi frăţie, spusese Attila. Invadarea Europei de către huni făcuse ca

acest popor să fie considerat puternic, dar contribuise şi la schimbarea lor. Rasa se degrada din cauza căsătoriilor mixte şi a adopţiilor. În pădurile din miazănoapte şi apus, caii nu prea erau de folos. Bărbaţi care odinioară luptau din plăcere acum vorbeau fără întrerupere de plata mercenarilor, capturi, tribut şi bunurile pe care le-ar putea aduce înapoi pentru a-şi satisface nevestele din ce în ce mai lacome. Triburile care migrau în funcţie de anotimp acum se stabiliseră în Hunuguri. Attila îşi prevenise războinicii să nu se lase cuceriţi de Europa aşa cum au cucerit-o ei. De aceea, el mânca din blide de lemn şi refuza să-şi împodobească veşmintele, pentru a le aduce aminte de originile aspre care îi făcuseră mai rezistenţi şi mai de temut decât duşmanii lor.

Orice hun ştia la ce se referise. Dar erau, de asemenea, seduşi, aproape împotriva voinţei lor, de lumea pe care o invadau. În timp ce Attila mânca din vase de lemn, căpitanii săi mâncau din farfurii de aur şi nu visau la stepe, ci la curtezanele din Constantinopol.

Skilla se temea că acest lucru îi va distruge. Şi pe el, de asemenea.

Trebuie să-l termine pe Alabanda, să o ia pe Ilana şi să fugă spre răsărit. Şi cel mai bun mod să facă acest lucru era să aştepte întoarcerea lui Bigilas împreună cu fiul său şi cu cincizeci de galbeni.

XII

DECONSPIRAREA UNUI COMPLOT

Diplomaţia, îmi explică Maximinus, este arta răbdării. Atâta timp cât încă se mai duceau negocieri, armele rămâneau în teacă. Cu trecerea timpului, situaţia politică se putea schimba. Înţelegerea care era imposibilă între străini devenise o a doua natură printre prieteni. Aşadar, nu mai era un pericol să aştepţi în tabăra hună în timp ce Bigilas se dusese înapoi pentru a reveni însoţit de fiul său, mă asigură senatorul.

– Cât timp vom aştepta aici, nu va fi niciun război, Jonas, observă el satisfăcut. Venind aici, am ajutat Imperiul. Doar prin simplul fapt că ne petrecem timpul aici, servim Constantinopolul şi Roma.

Am încercat să învăţăm cât mai multe de la huni, dar era greu. Am primit instrucţiuni să le stabilesc numărul, dar războinicii şi familiile lor veneau şi plecau aşa de des, încât era ca şi când aş fi încercat să număr păsările dintr-un stol. O vânătoare, un raid, o misiune de strângere a tributului sau de pedepsire, un zvon privitor la existenţa unor păşuni mai bune, o cursă de cai sălbatici, o poveste despre beţie sau despre un bordel nou deschis pe malurile Dunării - oricare dintre lucrurile acestea îi atrăgeau pe războinicii care se plictiseau. Număratul hunilor era inutil, deoarece

majoritatea naţiei hune era împrăştiată departe de locul unde stăteam noi. Imperiul era ca o pânză de păianjen legată de mesageri călare. Câte clanuri erau? Nu am reuşit să aflăm. Câţi războinici? Mai mulţi decât firele de iarbă. Câte triburi fuseseră cucerite? Mai multe decât naţiunile Romei. Care erau intenţiile lor? Asta numai Attila ştia.

Religia lor era o amestecătură de spirite ale naturii şi superstiţii ale căror detalii erau ascunse cu grijă de profeţii şamani care pretindeau că pot prevedea viitorul cu ajutorul sângelui animalelor şi al sclavilor. Acest animism primitiv era combinat cu zeităţile popoarelor supuse, astfel încât Attila să poată proclama liniştit faptul că marea sa relicvă de fier era chiar sabia lui Marte, iar poporul său ştia despre ce vorbeşte. Pentru huni, zeii erau ca nişte regate: trebuiau cuceriţi şi folosiţi. Destinul nu putea fi ocolit, era de părere acest popor primitiv, şi totuşi soarta era capricioasă şi putea fi ademenită ori prevenită cu descântece şi vrăji. Demonii puteau pune stăpânire pe cei care nu erau atenţi, iar furtunile erau tunetele zeilor, dar semnele binevoitoare promiteau norocul. Noi, creştinii, eram consideraţi proşti deoarece căutam mântuirea în viaţa de apoi în loc de belşug în aceasta: de ce să ne facem griji despre viaţa de după când nu puteam avea control decât în cea prezentă? Bineînţeles că aceasta era o lipsă completă de înţelegere a religiei mele; dar pentru huni scopul logic era ori să-şi întemeieze o viaţă cu o femeie, ori să-i pună capăt în război şi nu era nevoie decât să vezi sălbăticia naturii pentru a înţelege acest fapt. Moartea era peste tot. Şi hunii la fel.

Căsătoriile lor erau poligame, având în vedere numărul superior al femeilor din cauza ravagiilor războiului, cu haremuri întregi care reprezentau recompensa pentru victoria în luptă. Erau, de asemenea, concubine care trăiau la limită, între legalitate şi sclavie, şi care uneori aveau mai multă influenţă asupra stăpânilor lor vanitoşi decât soţiile. Moartea pe câmpul de luptă, divorţul, căsătoriile repetate şi

adulterul erau aşa de obişnuite, încât cârdurile de copii care se fugăreau ţipând pe câmp păreau a aparţine tuturor şi nimănui, toţi părând la fel de fericiţi în această stare ca puii de lup. Hunii îşi răsfăţau copiii şi îi învăţau călăria cu aceeaşi ardoare cu care romanii îi învăţau pe ai lor retorica şi istoria; dar îi şi înghionteau cu severitate precum ursoaicele sau îi azvârleau în apa râului pentru a le arăta cine are dreptate. Privaţiunea făcea parte din viaţă şi era practicată prin perioade lungi de post, fără apă, cu distanţe lungi parcurse înot, cu arşiţă şi înţepături. Luptele corp la corp erau încurajate şi măiestria într-ale trasului cu arcul era necesară. Pentru băieţi, nu exista onoare mai mare decât să îndure mai multe chinuri decât camarazii lor, nu era plăcere mai mare decât să-şi surprindă inamicul şi nicio dorinţă mai arzătoare decât să fie răniţi în luptă. Fetele erau învăţate că pot răbda chiar mai multe chinuri decât băieţii şi că fiecare fibră a trupului lor trebuie să fie dedicată naşterii copiilor care, într-o zi, aveau să poarte şi mai multe războaie.

Zerco era ghidul meu prin această societate marţială. Piticului părea să-i placă să privească hărţuiala şi tortura la care copiii se supuneau unul pe altul, poate fiindcă îi aminteau de felul în care erau chinuiţi cei de statura sa.

– Anagai a învăţat să-şi ţină respiraţia mai mult decât oricine altcineva deoarece este cel mai mic şi ceilalţi îl îneacă în apele Tisei, explică piticul. Bochas a încercat să-l înece, dar Anagai a învăţat să strângă boaşele celui mai mare ca el, astfel că acum Bochas e mai precaut. Sandii a pierdut un ochi într-o bătaie cu pietre şi Tatos nu mai poate să ţintească după ce şi-a frânt un braţ, aşa că prinde săgeţi cu scutul. Se laudă toţi cu rănile pe care le-au căpătat. Pe cei mai răi îi consideră conducătorii lor.

Pe zi ce trecea, deveneam mai dur. Mersul de unul singur îmi dezvoltase mult muşchii, iar aici în Hunuguri nu existau cărţi. Scrierea însemnărilor îmi ocupa doar o mică

parte a zilei. Am început astfel să devin la fel de dur ca un hun. Parcurgeam la galop câmpia fără copaci pe iapa mea, Diana, îmbunătăţindu-mi abilităţile de călăreţ. Şi după cum mă sfătuise Zerco, mi-am scos de la păstrare armele romane, grele, şi am început să exersez. Hunii mă priveau ca pe o ciudăţenie. Spada sau sabia mea de cavalerie era mai grea decât săbiile hune curbate, iar armura mea cântărea mai mult şi te încingea mai tare decât armura lor din piele şi lamele de os. Pe deasupra, scutul meu oval părea a fi cât o casă pe lângă scuturile mici, de nuiele împletite, ale călăreţilor. Uneori, hunii îşi încrucişau săbiile cu mine pentru a exersa şi chiar dacă eu nu eram la fel de rapid ca ei, nici ei nu puteau pătrunde prin scutul meu. Îl loveau ca pe o carapace de broască ţestoasă. I-am bătut pe unii până ce n-au mai fost în stare să se mişte, iar zeflemeaua iniţială se transformă în respect reţinut.

– A te ataca pe tine este ca şi când am ataca vulpea în bârlogul său!

Senatorului nu-i plăcu situaţia.

– Suntem o solie, Alabanda, se plânse Maximinus. Suntem aici să ne împrietenim cu hunii, nu să îi înfruntăm.

– Aşa se comportă hunii între prieteni, i-am spus când mi-am recăpătat răsuflarea.

– Este nedemn pentru un diplomat să lupte ca un soldat obişnuit.

– Lupta este singura demnitate în care cred.

Între timp, intervenţia lui Skilla nu reuşise decât să-mi stârnească şi mai mult curiozitatea faţă de Ilana. Am aflat că războaiele îl lăsaseră pe Skilla fără părinţi, fusese apoi luat sub aripă de unchiul său, Edeco, şi Ilana îi fusese promisă chiar de către Attila, odată ce avea să demonstreze cât e de viteaz pe câmpul de bătălie. Până atunci, Ilana avea să fie servitoarea Sueccăi.

Se împăcase ea oare cu această soartă? Skilla se făleа că îi salvase viaţa şi ea recunoscuse că acceptarea

cadourilor şi protecţiei însemna resemnare. Totuşi, generozitatea lui o făcea să se ruşineze şi era clar că se simţea prinsă într-o capcană.

Aş fi vrut să am ceva cu care să mă ridic la nivelul lui, dar nu adusesem daruri cu mine. Ilana era o femeie frumoasă, care în mod evident vedea în mine un posibil salvator. Totuşi, se ferea să fie remarcată împreună cu mine şi nu eram sigur dacă mă considera mai mult decât o simplă cale spre libertate. I-am urmărit mişcările şi paşii noştri se întâlneau atunci când părăsea casa lui Edeco cu treburi, iar ea ştia când să mă aştepte. Unduirile trupului său în timpul mersului îmi rămâneau în minte chiar şi când purta cele mai simple şi mai fără de formă veşminte, iar ea îmi zâmbea încurajator chiar şi când părea că nu vrea să-mi dea atenţie. Ştia că ne dorim cel mai mult ceea ce nu putem avea.

– Nu te supune acelui hun i-am spus într-o clipă pe grabă. Îmi plăcea cum îi străluceau ochii când mă privea ca pe un salvator, chiar şi când mă întrebam dacă într-adevăr o puteam ajuta - la urma urmei, nu aveam bani - sau voia doar să se folosească de mine.

– Am rugat-o pe Suecca să-l ţină deoparte pe Skilla, spuse. Este dezgustată de nerecunoştinţa mea, iar Edeco se amuză. Hunii văd rezistenţa ca pe o provocare. Sunt îngrijorată, Jonas. Skilla devine nerăbdător. Trebuie să plec din această tabără.

– Nu ştiu dacă Edeco va fi de acord să te lase să pleci.

– Poate atunci când veţi negocia şi veţi schimba favoruri… Vorbeşte cu senatorul tău.

– Încă nu. Ştiam că salvarea sa va fi inutilă pentru oricine în afară de mine. I-am cuprins palmele, chiar şi această atingere făcându-mă să tremur. În curând Bigilas va reveni şi atunci va fi ocazia, i-am promis fără să mă gândesc. Sunt hotărât să te iau cu noi.

– Te rog. Viaţa mea se va sfârşi dacă nu vei face asta.

Apoi, Bigilas se întoarse.

Fiul lui avea unsprezece ani, părul închis la culoare şi ochii mari şi fugea prin tabără cu gura căscată, simţind furnicături pe şira spinării. Cum să nu se minuneze de această hoardă de huni pe care băieţii romani o cunoşteau ca având proporţii mitice? Tânărul Crixus era mândru că tatăl său avea un rol aşa de important. El, Crixus, era garanţia onestităţii dintre cele două părţi! Băiatul nu era prea impresionat de faptul că tatăl său fusese tulburat şi distant pe toată durata călătoriei: Bigilas fusese mereu prea preocupat de sine pentru a fi un tată sau un tovarăş bun, dar îi cunoştea pe cei mari şi îi promisese că într-o zi vor fi bogaţi. Câţi fii pot spune asta?

Când Attila a aflat de sosirea lui Bigilas, ne-a invitat să-l întâlnim în aceeaşi seară. În ciuda răbdării sale declarate, Maximinus se simţea uşurat. De săptămâni întregi eram reţinuţi în tabăra lui Attila.

Încă o dată, regele hunilor se afla în patul său, dar de data asta erau mai puţini supuşi în sală. În locul acestora erau vreo douăsprezece gărzi înarmate până în dinţi şi Edeco, Skilla şi Onegesh - hunii care ne însoţiseră. Încercând să-i ignor pe soldaţii huni, mi-am spus că, poate, acest grup mic era un semn încurajator. Aici aveau să se desfăşoare negocieri private şi serioase, fără ritualuri diplomatice şi spectacole. Totuşi, nu mă puteam abţine să nu mă simt mai jenat decât atunci când sosisem în tabăra hunilor pentru prima dată, deoarece deja învăţasem multe despre Attila. Farmecul său era egalat de tiranie, iar simplitatea veşmintelor lui masca de fapt aroganţa ambiţiei.

– Sper că e binedispus, i-am şoptit lui Rusticius.

– Cu siguranţă că doreşte să se termine totul cât mai repede, la fel ca noi.

– Te-ai săturat de ospitalitatea hunilor?

– Edeco nu m-a iertat niciodată pentru că l-am înfruntat şi i-am răspuns în timpul călătoriei, şi am simţit această furie în comportamentul supuşilor săi. Mi se spune Apuseanul, ca şi când aş fi fundamental diferit pentru că vin din Italia. Mă privesc ca şi când aş fi la expoziţie.

– Cred că sunt curioşi faţă de popoarele pe care nu au reuşit încă să le supună.

Torţele aruncau o lumină tremurândă pe feţele marcate de cicatrici ale supuşilor lui Attila. Ochii înfundaţi în orbite ai regelui păreau şi mai adânciţi în cap, rotindu-se pentru a privi încoace sau încolo, aidoma unor jivine care trăgeau cu ochiul din vizuina lor. Expresia chipului său ciudat, urât şi impasibil era greu de descifrat şi, ca de obicei, nu exista nici urmă de zâmbet. Nu era surprinzător. Fusesem prezent la consiliile de judecată ale hunilor în timp ce conducători de triburi se parau unii pe alţii; Attila lua mereu hotărâri fără emoţii, judecata sa fiind aspră, rapidă şi totuşi cât se poate de potrivită pentru poporul său sălbatic, dar şi pentru chipul său stoic. În fiecare zi de judecată, stătea cu capul descoperit în bătaia soarelui din curtea sa, părţile care se certau fiind primite pe rând. Împricinaţii bombardaţi cu întrebări erau opriţi dacă protestau prea mult şi trimişi înapoi cu o decizie incontestabilă.

Nu exista nicio lege, numai Attila. Deseori o greşeală putea fi îndreptată prin *konoss*, tradiţia hună prin care cel ce înfăptuise o faptă rea trebuia să plătească victimei sau familiei acesteia orice, de la o vacă până la o fiică. De obicei, hunii detestau pedeapsa cu închisoarea, pentru care nu aveau prea multe condiţii, şi nu erau de acord cu mutilarea, deoarece le slăbea potenţialii războinici sau viitoarele mame. Dar uneori se aplicau şi pedepse aspre.

De exemplu, eram de faţă când, într-un caz extraordinar de umilitor, un soţ încornorat a primit permisiunea de a se răzbuna pe cel ce i-a sedus soţia castrându-l cu un cuţit ruginit şi apoi de a înfunda părţile tăiate în organul femeii

care se culcase cu acesta şi de a le lega cu un lanţ de trupul ei pe durata unui ciclu lunar.

Furtul unui cal în pustiul stepei era echivalent cu crima şi astfel un hoţ de cai a fost omorât prin legarea membrelor de caii pe care îi furase, până când i s-au frânt încheieturile. A urlat apoi de durere timp de o oră cât animalele s-au agitat pe loc: a ţipat, la insistenţele lui Attila până ce începură să ne doară urechile, pentru a-şi demonstra puterea. În sfârşit, caii fuseră biciuiţi pentru a porni de pe loc la comanda regelui, şi m-am abţinut cu greu să nu vomit. Am rămas uimit cât de departe poate ţâşni sângele şi cât de neînsemnate păreau membrele împrăştiate odată ce victima a fost dezmembrată.

Un laş în bătălie era suspendat deasupra unei gropi pline cu ţepi şi fiecare membru al unităţii din care dezertase trebuia să taie câte un fir din frânghia care îl susţinea.

– Destinul va decide dacă ai trădat atât de mult încât frânghia să se rupă, iar tu să cazi în groapă, decretase Attila.

Deoarece unii dintre foştii camarazi ai dezertorului erau la vânătoare sau în misiuni militare, dura şase zile până ce reveneau cu toţii în tabără şi participau şi ei. La final, mai erau doar câteva fire în care se ţinea frânghia, iar victima era eliberată, delirând din cauza febrei. Cele două soţii ale omului îşi tăiaseră obrajii şi sânii în semn de umilinţă înainte de a-l alunga.

Se vorbea şi chiar se exagera despre fiecare dintre aceste evenimente în timp ce hunii călătoreau prin imperiul lui Attila. Kaganul era drept şi nemilos, protector şi crud, înţelept şi din când în când se lăsa pradă furiei. Ce efect avea acest fapt asupra minţii unui tiran, mă întrebam, să ordone astfel de pedepse zi după zi, an după an? Cum s-ar forma un conducător care numai prin astfel de metode îşi putea împiedica poporul sălbatic să alunece în anarhie?

Care era momentul în care astfel de fapte te împiedicau să te mai comporţi normal şi te împingeau într-un univers existent doar în mintea înfierbântată a unui egocentric? Părea mai mult un dresor de circ cu bici şi torţe decât un împărat, mai degrabă un zeu primitiv decât un rege.

– Acesta este fiul tău? întrebă Attila, întrerupându-mi gândurile.

– Crixus a venit tocmai de la Constantinopol, spuse Bigilas, ca dovadă a cuvântului meu. Comportamentul său părea mai mieros şi mai fals ca niciodată şi mă întrebam dacă hunii observaseră cât de prefăcut era sau credeau că şi acesta este un obicei roman.

– Este ostatic pentru a garanta onestitatea Romei. Vă rog acum să-l ascultaţi pe ambasadorul nostru.

Bigilas privi spre Edeco, dar căpetenia hunilor era la fel de inexpresiv ca o piatră.

– Bineînţeles, eu vă stau la dispoziţie.

Attila încuviinţă solemn din cap şi îl privi pe senatorul Maximinus.

– Acest gest demonstrează încrederea pe care o am în cuvântul Romei şi al Constantinopolului?

Senatorul se înclină.

– Bigilas şi-a oferit propriul fiu ca dovadă a bunei noastre credinţe, kaganule, la fel cum Dumnezeul nostru l-a oferit pe fiul Său. Pacea începe cu încrederea şi cu siguranţă acest lucru confirmă încrederea pe care o aveţi în intenţiile noastre, nu-i aşa?

Attila tăcu atât de mult, încât toţi începuserăm să ne îngrijorăm. Liniştea plutea în cameră ca firele de praf în aer.

– Într-adevăr, aşa e, spuse în sfârşit. Îmi arată exact care sunt intenţiile voastre. De la înălţimea sa, Attila îl privi pe Crixus. Eşti un băiat curajos şi conştiincios dacă ai venit atâta drum la porunca tatălui tău. Ai arătat cum trebuie să se comporte fiii. Ai încredere în cel care e carne din carnea ta, tinere roman?

Băiatul clipi, uimit de faptul că cineva i s-a adresat.

– Am, mărite rege. Îşi căuta cuvintele. Sunt mândru de el.

Attila încuviinţă din cap, apoi se ridică.

– Ai o inimă bună, micuţule. Sufletul tău e nevinovat, cred. Clipi o dată. Spre deosebire de cei mai în vârstă decât tine. Îşi trecu apoi privirea întunecată peste fiecare dintre noi pe rând, ca şi când ar fi văzut înăuntrul inimilor noastre şi ne-ar fi hotărât destine diferite. Imediat am ştiut că se întâmplase ceva. Foarte rău atunci, izbucni despotul, că tatăl tău te-a trădat şi că tu trebuie să fii torturat pentru păcatele lui.

Dintr-odată, camera se goli de aer. Maximinus privea nedumerit, ca un prostănac. Bigilas se albi la chip. Mă simţeam confuz. Ce trădare era asta? Bietul Crixus părea să nu fi înţeles.

– Îţi vom scoate măruntaiele şi îmi voi hrăni porcii cu ele, spuse Attila fără nicio emoţie. Îţi vom fierbe degetele de la mâini şi de la picioare, rând pe rând, ca să afli ce înseamnă durerea. Îţi vom tăia nasul, îţi vom ciunti obrajii şi îşi vom sparge dinţii - câte unul pe oră - şi îţi vom strânge o chingă cu ţepi în jurul boaşelor până când se vor învineţi.

Crixus începuse să tremure.

– Ce e nebunia asta? strigă senatorul. De ce ameninţi un copil?

– Vom face toate aceste lucruri - şi nevestele mele vor chicoti la auzul ţipetelor tale, tinere Crixus - cu excepţia cazului în care tatăl *tău* va fi capabil să demonstreze că are onoare, la fel ca tine. Acum privirea întunecată a lui Attila se aţinti asupra lui Bigilas.

– S-să demonstrez că am onoare? se bâlbâi Bigilas. Vedeam cum gărzile se grupaseră în jurul nostru. Kaganule, ce poţi…

– O vom *face* - aici glasul lui Attila sună ca un tunet - dacă tălmaciul de aici nu îmi spune de ce a adus cincizeci

de galbeni de la Constantinopol.

Noi, ceilalţi romani, ne-am întors către Bigilas, consternaţi. Despre ce vorbea Attila? Tălmaciul părea lovit, de parcă un doctor îl anunţase că e pe moarte. Picioarele începuseră să-i tremure şi m-am temut că ar putea să cadă.

Attila se întoarse spre căpitanii săi.

– Edeco, nu-i aşa că a venit cu cincizeci de galbeni?

Războinicul încuviinţă.

– Aşa cum ne-am învoit în casa lui Chrysaphius, kaganule. Am căutat în sacii de şa ai tălmaciului şi i-am adus în faţa ta drept dovadă.

Bătu o dată din palme. Doi soldaţi intrară cu sacii, aplecaţi uşor din cauza greutăţii acestora. Se îndreptară spre patul lui Attila şi desfăcură sacii cu pumnalele de fier, lăsând să se împrăştie pe podea o grămadă de metal galben. Monedele de rostogoliră până la picioarele lui Attila.

Băiatul ne săgeta cu privirea îngrozită. Puteam simţi mirosul de urină.

– Edeco, ştiai că aurul ăsta este pentru tine, nu-i aşa?

– Ştiam, kaganule.

– Aceasta este o mare neînţelegere, încercă Maximinus să spună, privind spre Bigilas în căutarea unei explicaţii. Banii reprezintă un alt dar din partea împăratului nostru, ca dovadă a...

– Tăcere!

Ordinul fu la fel de brusc ca tăietura unui topor. Ecoul său răsună în sală, punând capăt oricăror alte sunete. Era un ordin care ar fi descurajat pe oricine. În ce nebunie mă băgasem?

– Aici trebuie să se audă un singur om, continuă Attila, cel care îşi poate salva fiul dovedind că este cinstit, aşa cum pretinde.

Bigilas privea înfricoşat şi cu ură la Edeco. Trădătorul fusese trădat. Tălmaciul îşi dădu seama că Edeco nu intenţionase niciodată să-şi ţină promisiunea de a-l asasina

pe Attila. Banii erau o capcană. Acum căzu în genunchi.

– Vă rog, fiul meu nu ştia nimic.

– Şi ce *nimic* nu ştia fiul tău, tălmaciule?

Bigilas îşi plecă fruntea.

– Era o misiune ce mi-a fost încredinţată de Chrysaphius. Cu aceşti bani trebuia să-l mituiesc pe Edeco pentru a te ucide.

Maximinus arăta de parcă fusese lovit de o sabie germană. Se trase în spate, cu chipul îndurerat. Înţelesese imediat că misiunea sa era terminată. Ce josnicie din partea mai-marelui miniştrilor să nu-l informeze despre acest complot! Mândrul senator se făcuse de râs. Şi, mai rău, probabil că acesta era sfârşitul nostru, al tuturor.

– Să mă *asasineze*, vrei să spui, lămuri Attila, exact când eram mai încrezător şi mai fără apărare - în timp ce dormeam sau mâneam sau îmi făceam nevoile. O crimă înfăptuită de cea mai de încredere căpetenie a mea.

– Nu făceam decât să îndeplinesc porunca stăpânului meu, hohoti Bigilas. Chrysaphius e de vină! E un eunuc rău - oricine ştie asta în Constantinopol! Proştii aceştia habar nu aveau de complot, jur! M-am întors să-l aduc pe fiul meu şi banii… Dintr-odată se întoarse spre Edeco, furios. Ai promis că eşti de partea noastră! Ai promis că îl vei omorî pe Attila!

– N-am promis nimic. Ai înţeles ceea ce ai vrut să înţelegi.

Tălmaciul începu să plângă.

– Am fost doar un instrument, iar fiul meu, un nevinovat. Omorâţi-mă dacă trebuie, dar cruţaţi-l pe băiat. Este nevinovat, aşa cum aţi spus.

Privirea lui Attila era dispreţuitoare. O tăcere care dură un moment ne păru nouă, romanilor, că se prelungeşte ore întregi. Apoi regele vorbi din nou.

– Să *te* omor? De parcă stăpânului tău i-ar păsa! De parcă n-ar trimite alţi o sută de idioţi să încerce, dacă ar fi

de părere că unul dintre generalii mei ar fi îndeajuns de prost încât să-l creadă! Nu, nu am să irosesc timpul ca să te omor, tălmaciule. Te vei întoarce la Constantinopol cu picioarele goale, cu sacul în jurul gâtului tău costeliv, iar în loc de aur vei purta plumb. Vei simţi fiecare dram la fiecare pas pe care îl vei face cu picioarele însângerate. Escortele mele îl vor întreba pe Chrysaphius dacă recunoaşte sacul, şi dacă nu-l va recunoaşte, vei muri. Atunci îi vei spune lui Chrysaphius că ai întâlnit zece mii de huni şi *niciunul* nu a fost dispus să ridice mâna împotriva marelui Attila, nici pentru tot aurul din lume. *Asta* trebuie să înţeleagă imperiul tău!

Bigilas plângea.

– Şi fiul meu?

– Dacă e destul de prost încât să meargă înapoi cu tine, e liber să o facă. Poate va fi îndeajuns de deştept încât să te dispreţuiască şi să-şi găsească un mentor potrivit. Poate că va renunţa la corupţia tatălui său şi va veni să trăiască viaţa curată a hunilor.

Crixus se prăbuşi, ţinându-se de tatăl său în timp ce amândoi strigau.

– Pe Dumnezeu şi pe Senat, mulţumim pentru milă, kaganule, spuse Maximinus tremurând. Nu lăsa, te rog, ca această prostie să ne distrugă alianţa. Împăratul nu ştia nimic despre această monstruozitate, sunt sigur! Chrysaphius este un complotist răzbunător, toţi cei din Constantinopol cunosc acest fapt. Să ne împăcăm şi să începem negocierile…

– Nu va avea loc nicio discuţie. Nu va fi nicio negociere. Veţi asculta sau veţi avea parte de război. Şi tu, senatorule, te vei întoarce la Constantinopol, dar călare cu spatele pe un măgar, iar războinicii mei se vor asigura că vei privi mereu spre ţinutul Hunuguri, pentru a cugeta la prostia ta.

Maximinus tresări de parcă ar fi fost lovit. Sfârşitul demnităţii ar fi însemnat finalul carierei sale. Eram sigur că

Attila ştia asta.

– Nu umili Roma prea tare, spuse senatorul cu disperare.

– Se umileşte singură, replică Attila. Tu şi cei care te-au trădat puteţi să vă gândiţi la mila mea. Totuşi, nimeni nu îndrăzneşte să ridice mâna împotriva lui Attila fără să fie pedepsit. Aşadar, el - Attila arătă către Rusticius - va muri în locul prietenului său. Acest bărbat va fi crucificat şi lăsat să putrezească şi să se usuce în soare, iar ultimele sale cuvinte vor fi de condamnare la iadul creştinesc a tovarăşului lacom şi corupt care l-a pus într-un asemenea pericol.

Rusticius se făcu pământiu. Bigilas îşi luă privirea de la el.

– Nu e cinstit! am strigat.

– Imperiul *tău* e cel care nu e cinstit sau demn de încredere, spuse Attila. Ţara *ta* este cea care îi tratează pe unii ca pe nişte zei, iar pe ceilalţi ca pe animale.

Acum Rusticius căzu în genunchi, trăgând aer în piept ca un peşte pe uscat.

– Dar nu am făcut nimic!

– Te-ai alăturat acestor oameni răi, nu ţi-a păsat îndeajuns de mult ca să descoperi trădarea lor. Nu m-ai anunţat. Nefăcând aceste lucruri, te-ai condamnat singur şi sângele tău va păta mâinile prietenilor tăi, nu ale mele.

Eram ameţit de groază.

– Nu are sens, am încercat să spun, fără să-mi pese că încalc protocolul. Cel mai nevinovat dintre noi era sacrificat! De ce el şi nu eu?

– Pentru că este din Apus şi vrem să vedem şi noi cum mor astfel de oameni. Attila dădu din umeri. S-ar putea să mă hotărăsc să te omor pe tine în locul său. Dar, deocamdată, vei rămâne ostatic, drept garanţie pentru promisiunea senatorului Maximinus de a se întoarce. Se răsuci spre superiorul meu şi-i spuse: Pentru fiecare monedă de aur pe care Chrysaphius era dispus să o

cheltuiască pentru a mă doborî vreau o sută de galbeni drept pedeapsă.

– Dar, kaganule, îngăimă senatorul, acest lucru înseamnă…

– Înseamnă că vreau cinci mii de galbeni până la toamnă, senatorule şi că numai atunci vom putea vorbi despre pace. Dacă nu te întorci cu suma asta, va fi război şi scribul tău va suferi exact ceea ce i-am promis tânărului de colo, dar infinit mai încet şi mai dureros.

Vedeam camera în ceaţă, pământul parcă îmi fugise de sub picioare. Urma să rămân singur la huni pentru a vedea cum moare Rusticius? Aveam apoi să fiu torturat dacă Maximinus nu revenea cu o răscumpărare imposibilă? Trezoreria nu-şi permitea cinci mii de galbeni! Cu toţii fuseserăm trădaţi de proştii de Bigilas şi Chrysaphius!

Attila dădu din cap în direcţia mea cu o cruntă satisfacţie.

– Până atunci, eşti ostaticul nostru, dar unul care trebuie să se întreţină singur. Şi dacă îndrăzneşti să fugi, Jonas din Constantinopol, va fi război, de asemenea.

XIII

OSTATICUL

Ceva nu funcţionase cum ar fi trebuit, Ilana era aşa de convinsă ca urmează să fie salvată încât se apucase să împacheteze şi să ascundă un sac cu haine, biscuiţi şi carne de vânat uscată pentru a le lua cu ea atunci când urma să plece cu romanii. Cu siguranţă fusese un semn atunci când întreaga solie sosise călare în tabără, iar privirea sa o întâlnise pe cea a lui Jonas. Dumnezeu dorea ca ea să fie liberă şi să se reîntoarcă la civilizaţie. Totuşi, Guernna fugise spre ea, vorbind ca o încrezută.

– Haide să-ţi vezi prietenii acum, romano! Ilana se trezi în mijlocul unei mulţimi de huni care strigau şi se înghionteau, unii dintre ei aruncând legume şi pumni de pământ către cei trei romani care plecau. Bătrânul era urcat pe un măgar cu spatele în faţă, cu picioarele atârnând, părul său alb şi barba fiind murdare şi fără strălucire. Privirea sa părea goală din cauza înfrângerii. În urma lui, mergând pe jos, era tălmaciul care revenise de la Constantinopol, clătinându-se sub greutatea unui sac din jurul gâtului, care îl făcea să se aplece ca o trestie. Legat cu sfoară la spate era un băieţel care probabil era fiul tălmaciului şi care părea înfricoşat şi ruşinat. O escortă formată dintr-o duzină de războinici huni îi înconjurau,

printre care, văzu ea cu uşurare, se afla şi Skilla. Probabil că pleacă şi el. Dar corturile şi bagajele şi sclavii romani rămăseseră în spate, aceştia din urmă alăturaţi armatei lui Attila.

Unde era Jonas?

– Am auzit că l-au pus pe cruce pe unul dintre ei, spuse Guernna cu voioşie, făcându-i plăcere să vadă că Ilana este înspăimântată. Guernna credea că fata romană era vanitoasă, distantă şi inutilă. Am auzit că a ţipat mai tare decât un hun sau un german şi a implorat ca un sclav.

Crucificările aveau loc pe un deal scund, cam la opt sute de metri de râu, îndeajuns de departe ca duhoarea să nu fie prea puternică, dar destul de aproape încât preţul nesupunerii să fie mereu vizibil. Erau cam una-două crucificări pe săptămână, la fel şi trageri în ţeapă. Ilana alergă într-acolo rugându-se. Într-adevăr, exista o nouă victimă biciuită, înlănţuită, pironită şi de nerecunoscut sub stratul de sânge şi praf, încât nu ştia cine putea fi. Numai după ce se uită cu atenţie îşi dădu seama că era Rusticius, cu ochii pe jumătate ieşiţi din orbite, cu buzele crăpate ca noroiul uscat.

Era ruşinată de uşurarea pe care o simţea.

– Omoară-mă…, respira el cu greu, plămânii fiindu-i striviţi de propria sa greutate. Firişoare maronii de sânge se uscaseră pe pielea sa, plină de băşici.

– Unde este Jonas?

Nu primi niciun răspuns. Se îndoi că mai putea auzi.

Nu îndrăzni să-i îndeplinească dorinţa lui Rusticius de teamă că va ajunge ca el. Neputinţa sa o îngreţoşă, fugi înapoi în tabără, unde mulţimea se dispersase acum, că romanii umiliţi plecaseră. Corturile acestora fuseseră strânse ca şi când nici nu existaseră. Ajunse la casa lui Attila aproape fără respiraţie şi abia reţinându-şi lacrimile.

– Tânărul roman, îi spuse unei gărzi. Te rog…

– Înapoi, legat de taică-său ca un pui de câine, răspunse

acesta.

– Nu băiatul, scribul! Numele său este Jonas Alabanda.

– Ah, cel norocos. Ostatic pentru mai mult aur. Attila i l-a dat Herekăi până când îl vom omorî. Iubitul tău a devenit sclav, femeie.

Se strădui să rămână fără expresie, sentimentele sale erau un tumult de uşurare şi disperare.

– Nu e iubitul meu…

– Iar când Skilla se va întoarce, vei fi a lui, rânji bărbatul.

Foarte rar o întâlnire, o ceartă, o aventură amoroasă sau o rivalitate nu devenea imediat subiect de bârfă în tabără.

Hereka, prima şi cea dintâi soţie a lui Attila, locuia în propria ei casă, lângă cea a lui Attila. Câteva duzini de sclavi şi servitori locuiau cu ea; şi acum, Jonas făcea parte dintre aceştia, obligat fiind să-şi câştige existenţa tăind lemne, cărând apă, păzind turmele Herekăi şi amuzând-o pe prima soţie cu povestiri despre Constantinopol şi Biblie.

Dana a încercat să intre pentru a-l vedea, dar gărzile Herekăi, nişte ostrogoţi uriaşi, o alungară. Salvatorul său căzuse prizonier şi speranţa se pierduse, amintirea sa fiind ca aceea a unui sărut care nu se va mai repeta niciodată.

După două săptămâni lungi, îl zări în timp ce conducea o căruţă hună dinspre crângul de plopi şi sălcii de unde tabăra îşi lua lemnele pentru foc. Soarele era aproape de apus, cerul căpătase o culoare rozalie, când Ilana luă ciubărul de apă pentru a avea o scuză de a merge pe drumul ce ducea la râu şi de a se întâlni cu el. Ziua avusese frumuseţea caldă a verii târzii, cu nori de ţânţari care zburau unii în jurul altora. Râul Tisa era scăzut şi maroniu.

Jonas înhăma boii când o recunoscu, dar părea şovăitor. Ea rămăsese surprinsă de cât de mult se schimbase. Părul său era plin de sudoare după o zi întreagă de tăiat şi de strâns lemne, iar pielea i se închisese mult la culoare. Pe lângă asta, se maturizase vizibil. Faţa i se înăsprise,

maxilarul devenise mai puternic, iar ochii îi erau mai înfundaţi în cap şi mai îngrijoraţi. Îşi dădu seama că e încurajată de această maturitate.

Primele cuvinte ale sale nu fuseră însă încurajatoare:

– Du-te acasă, Ilana. Nu mai pot face nimic pentru tine acum.

– Dacă Maximinus se întoarce…

– Ştii foarte bine că nu se va întoarce. Îşi duse mâna la ochi pentru a face puţină umbră, privind în zare, evitând-o pe micuţa, frumoasa şi neajutorata femeie.

– Tatăl tău nu te va răscumpăra?

– Puţinul pe care şi-l permite nu ar însemna nimic în comparaţie cu plăcerea şi lecţia pe care Attila o are atunci când mă dă drept exemplu. Rusticius a murit nevinovat în timp ce fiinţa care a creat tot acest dezastru se întoarce acasă, la Constantinopol, cu un sac în jurul gâtului. Tonul său era unul amar.

– Stăpânul lui Bigilas îl va pedepsi pentru că nu a reuşit să-şi îndeplinească misiunea.

– În timp ce probabil eu voi atârna de o cruce, tu vei deveni sclava de alcov a lui Skilla.

Nu sclavă, ci soţie, vru să-l corecteze. Oare asta era soarta ei? Să o accepte? Respiră adânc.

– Nu putem trăi aşteptându-ne mereu la ce e mai rău, Jonas. Imperiul nu te va uita. Execuţia lui Rusticius a fost o crimă, iar mai devreme sau mai târziu Attila va dori să facă pace. Dacă avem răbdare…

– Eu voi tăia multe lemne şi tu vei căra multă apă.

Urmă o tăcere descurajantă, niciunul dintre ei negăsind o alternativă, şi apoi ea râse, absurditatea situaţiei dându-i impresia că avea să înnebunească.

– Cât de posac ai devenit!

El tresări la râsul ei. Părea dezorientat şi supus.

– Ai dreptate, spuse şi apoi suspină. A mai trecut încă o zi lungă şi grea în care mi-am plâns de milă.

– După un timp, oboseşti. Chipul ei era crispat.

El se îndreptă de spate. Supunerea necondiţionată în faţa barbarilor nu era ceea ce romanii învăţau de mici. Ea îl urmărea în timp ce el o măsura din privire, iar fiecare încerca să capete puteri de la celălalt.

– Trebuie să scăpăm de aici, spuse el, încercând din răsputeri să-şi pună mintea obosită la treabă.

O rază de speranţă!

– Poate reuşim să furăm nişte cai.

– Ne vor prinde. În minte îi venea întrecerea cu Skilla şi promisiunea pe care hunul i-o făcuse. Vor trimite o sută de oameni după noi. Umilinţa ar fi prea mare pentru Attila dacă ne-ar lăsa să scăpăm.

– Aş fi vrut să existe cu adevărat un complot, spuse ea fără frică. Aş fi vrut ca Edeco să-l ucidă pe Attila.

– Am avut o mie de dorinţe şi tot degeaba. Singura noastră speranţă ar fi să le-o luăm înainte, să fugim atunci când nu sunt atenţi. Dacă Attila ar pleca în campanie…

– E prea târziu pentru o campanie. Iarba deja s-a uscat, iar caii soldaţilor nu ar avea ce mânca.

El încuviinţă din cap. Fata asta era deşteaptă şi avea simţul observaţiei.

– Şi ce ar trebui să facem, Ilana?

Se gândi cu furie că Suecca va afla despre această conversaţie. Şi totuşi acest bărbat stingher şi pierdut era singura ei şansă împotriva lui Skilla. În ciuda disperării lui Jonas, sufletul său era plin de bunătate într-un moment când aceasta nu prea se mai găsea în lume.

– Ar trebui să fim pregătiţi pentru o astfel de diversiune, spuse ea cu hotărâre. Tatăl meu a fost foarte norocos în afaceri şi deloc norocos în război, dar totul s-a datorat pregătirii momentului potrivit. Trebuie să ştim în cine putem avea încredere şi ce cai putem fura. Cine ne-ar putea ajuta, cât de cât?

El se gândi şi apoi îi veni o idee. Apucă nuiaua şi plesni

boul pentru a merge mai departe, carul punându-se în mişcare.

– Un mic prieten, spuse el.

Era periculos să mă încred în Zerco, şi totuşi cine altcineva în afară de el ne putea ajuta? Eram furios pentru că Rusticius fusese crucificat şi mă simţeam vinovat că supravieţuisem. Ştiam că şi Zerco, la fel ca mine, nu-l putea suferi pe Attila. Într-adevăr, piticul se arătă intrigat de ideea fugii noastre şi foarte precaut în ceea ce priveşte aspectele practice ale acesteia.

– Nu ai cum să le-o iei înainte nici dacă ai crea o diversiune, spuse. Te vor prinde la Dunăre, dacă vei ajunge până acolo. Ceea ce poţi face însă este să îi păcăleşti. Porneşte spre miazănoapte în loc de miazăzi, de exemplu, şi ocoleşte spre apus. Aveţi nevoie de cai…

– Cai romani, deoarece sunt mai rezistenţi.

– Ai văzut caii arabi pe care i-au adus pentru a-i creşte. Şi germanii au cai mari, de asemenea. Femeia te va încetini, ştii asta, nu?

– E romană.

– În această tabără există o sută de prizonieri romani. Ea *este* însă frumoasă şi disperată, ceea ce reprezintă o combinaţie periculoasă. Încearcă să gândeşti cu capul pentru un moment şi spune-mi ce este ea pentru tine.

M-am încruntat.

– Ceva ce Skilla îşi doreşte.

– Ah! Acum înţeleg. Bine. Trebuie să luaţi cu voi mâncare pentru a sta departe de ferme şi sate cât mai mult timp posibil şi mai aveţi nevoie şi de arme uşoare. Te pricepi să tragi cu arcul?

– Am exersat până ce am fost luat ostatic. Recunosc că nu sunt la fel de priceput ca un hun.

– Măcar vei putea să vânezi. Hmm. Veţi avea nevoie de haine groase, deoarece iarna se apropie. Bani pentru

momentul în care veţi rămâne fără mâncare. Mantale cu glugă care să vă ferească de ploaie şi să vă acopere chipul…

– Parcă ai fi comisarul unei legiuni.

– Trebuie să fiţi pregătiţi.

– Eşti atât de amabil încât încep să devin suspicios.

Piticul zâmbi.

– Măcar învеţi câte ceva! Totul se plăteşte. La fel şi ajutorul meu.

– Ce vrei?

– Să mă luaţi cu voi.

– Pe tine? Parcă ziceai că Ilana mă va ţine în loc!

– Sunt uşor, un tovarăş bun şi cunosc locurile în care trebuie să ajungeţi.

Planul părea nebunesc.

– Poţi măcar să călăreşti?

– Julia poate. Voi călări cu ea.

– O altă femeie!

– Tu ai început. Vrei sau nu să te ajut?

Ilana şi cu mine aşteptam cu nerăbdare. Zilele erau din ce în ce mai scurte, totul în jur devenea galben şi somnolent. Deja noaptea era mai rece şi primele frunze căzură în apele Tisei. Când vremea se schimbă, potecile barbarilor deveniră mocirloase şi era aproape imposibil să călătoreşti. Şi totuşi săptămânile treceau una câte una şi nu se ivea nicio ocazie de plecare. Hereka şi Suecca ne supravegheau cu străşnicie.

Am reuşit să ne întâlnim de două ori pentru a ne asigura că intenţiile noastre nu se schimbaseră. Prima dată ne-am întâlnit la râu, luând apă şi şoptind câteva cuvinte înainte de a ne despărţi repede, fiecare punându-şi încrederea într-o persoană pe care abia dacă o cunoştea. A doua oară ne-am văzut într-o văgăună prin care un pârâu se vărsa în râu, albia sa fiind plină de tufişuri. Ştiam că acolo unii huni îşi

împlineau dragostea trupească departe de privirile părinţilor sau ale consoartelor. De data asta am tras-o mai aproape de mine pentru a-i vorbi.

Aceste întâlniri mă făcură să o preţuiesc şi mai mult. Mă surprindeam rememorând momente pe care la început nu le băgăm de seamă: felul în care lumina cădea pe obrajii săi, lângă râu, ochii ei umezi când mă privea de pe căruţa de lemn sau rotunjimea sânilor şi a şoldurilor atunci când se apleca să umple carafele la râu. Curbura gâtului său era una euclidiană, clavicula un strat de zăpadă, degetele erau nervoase şi rapide şi aveau graţia şi bătaia aripilor de fluture. Acum îi admiram urechea, care strălucea ca o scoică în mijlocul părul său întunecat, buzele întredeschise atunci când respira, legănatul pieptului, şi o doream fără să ştiu de ce. Planul nostru de scăpare o făcea să pară mai fermecătoare. Pentru ea, eram un tovarăş într-o acţiune periculoasă. Pentru mine, ea era…

– Piticul ne-a strâns lucrurile? mă întrebă cu nerăbdare.

– Aproape.

– Ce vrea în schimb?

– Să vină cu noi.

– Ai încredere în el?

– E posibil să ne fi trădat deja.

Încuviinţă din cap, ochii săi strălucind ca două petale întunecate.

– Cred că am veşti bune.

– Ce veşti?

– Există un doctor grec, Eudoxius, un trimis al lui Attila. Se întoarce şi se zice că mai are doar o zi până ce ajunge aici. Unii cred că grecul vine cu veşti importante şi a trecut ceva timp de la ultima petrecere. Bărbaţii au fost trimişi la vânătoare şi Suecca ne-a pus să gătim. Cred că va fi o sărbătoare cât de curând.

– Un doctor grec?

– Un alt trădător, care a trecut de partea hunilor. Vara s-

a sfârşit şi deja există mult *kamon* şi *kumiss,.* Tăbăra este plină deoarece soldaţii s-au întors pentru a ierna. Va avea loc o *strava* pentru a sărbători întoarcerea grecului şi vor bea, Jonas, vor bea până ce nu vor mai putea. Am văzut. Mă luă de braţ, sprijinindu-se de mine, bucuria ei făcându-mă să tremur. Cred că asta este şansa noastră.

Am sărutat-o.

A surprins-o mult mai mult decât credeam că o va face, iar ea se retrase, nefiind sigură dacă să-mi accepte avansurile, emoţiile fluturându-i pe chip ca faldurile unei cortine. Am încercat să o sărut din nou.

– Nu. Mă ţinu la distanţă. Nu, până ce nu este totul aranjat.

– Mă îndrăgostesc de tine, Ilana.

Această complicaţie o înspăimântă.

– Nu mă cunoşti.

Dădu din cap, încercând să rămână concentrată asupra scopului său.

– Nu, până ce nu fugim - împreună.

Veştile pe care le aduse Eudoxius rămaseră secrete, dar întoarcerea sa era o scuză destul de bună pentru a organiza o *strava*, o sărbătoare naţională măreaţă sau o celebrare pentru cei strânşi atunci în jurul taberei lui Attila. Ar fi fost o sărbătoare de bun venit pentru doctorul grec, ar fi marcat recoltele pe care vasalii huni le aduceau umili stăpânilor lor, ar fi celebrat umilinţa ambasadorilor romani trădători şi ar fi încununat un an în care hunii strânseseră multe taxe, biruri şi tributuri fără să fie nevoiţi să se războiască prea mult. Toţi ştiau că pacea relativă nu avea să dăinuiască pentru totdeauna.

Strava urma să aibă loc atunci când frunzele vor fi fost deja galbene şi dimineaţa câmpia va fi fost acoperită cu un strat alb de gheaţă, şi avea să dureze trei zile. Avea să fie un fel de bacanală fără Bacchus - un festival al dansului,

cântecului, jocurilor, clovnilor, dragostei, petrecerilor şi, mai presus de toate, al vinului, astfel încât la final participanţii să zacă. Pe aceste excese se baza Ilana să contribuie la reuşita încercării noastre de a scăpa. Până la finalul primei seri, nimeni nu avea să ne observe lipsa. Până la finalul celei de-a treia, nimănui nu i-ar mai fi păsat.

Zerco promisese că aduce şeile, hainele şi mâncarea după începerea *stravei.* Pe câmpia Tisei erau adunaţi şi cai romani. Speram să o găsesc pe Diana, dar, dacă nu, aveam să fur cel mai puternic cal pe care îl găseam. Aveam să trecem râul, să înşeuăm animalele şi să pornim spre miazănoapte. Odată ce ne-am fi aflat departe, aveam să ne îndreptăm spre apus, urmând malul nordic al Dunării, şi apoi să străbatem Panonia şi să ne grăbim să ajungem la munţii Alpi, trecând în cele din urmă în Italia. De acolo am fi putut naviga spre Constantinopol.

Deja simţeam în nări mirosul străzilor de acasă.

Din cauza numărului mare de huni, goţi şi gepizi, *strava* avea loc sub cerul liber. O mie de drapele şi stindarde fuseseră ridicate, fluturând în vânt ca un stol de păsări. O sută de ruguri ardeau formând piramide uriaşe. Aprinse la lăsarea serii, străluceau aşa puternic încât cerul părea portocaliu, iar scânteile săreau în sus ca şi când Attila dădea naştere unei noi constelaţii. Fiecare trib şi clan avea propria lui muzică. Cei care sărbătoreau în mijlocul taberei treceau de la un centru de distracţie la altul, fiecare gazdă fiind mai hotărâtă să-şi depăşească vecinul în puterea cântecelor şi în cantitatea de băutură oferită braţelor întinse.

Vocile porniră a se înălţa şi începu dansul. Apoi flirturile. Apoi luptele. Câţiva huni fuseseră înjunghiaţi sau strangulaţi ca lupii, trupurile lor rănite fiind aruncate în spatele iurtelor pentru a fi îngrijite odată ce *strava* avea să se sfârşească. Cuplurile se furişară pentru a se iubi, picioarele se desfăcură, fesele pompară, într-o eliberare

grabnică înainte de a deveni prea beţi. Războinicii şi şamanii băuseră licori preparate din ciuperci şi ierburi de pădure şi erau aşa de binedispuşi de viziunile lor, încât se învârteau în jurul focurilor, grohăind profeţii fără sens şi clătinându-se încercând să prindă vreuna dintre tinerele care se încăpăţânau să rămână la mare distanţă de ei. Copiii se băteau, fugeau, furau. Bebeluşii plângeau, aproape nebăgaţi în seamă, până ce adormeau.

Atât eu, cât şi Dana trebuia să servim. Am adus butoaie şi amfore cu vin, am purtat pe braţe platouri grele cu fripturi, i-am târât pe cei nesimţitori de-o parte pentru a nu fi călcaţi în picioare şi am acoperit cu pământ voma şi urina. În ciuda aerului rece al nopţii, asudam de la căldura focului şi de la aglomeraţie. Deoarece aparţineam caselor lui Hereka şi Edeco, ne aflam chiar în mijlocul atenţiei, toate celelalte focuri şi spectacole aflându-se în jurul celor date de marele kagan şi de căpitanii săi.

– Attila a promis că va vorbi, am şoptit. Atunci când o va face, toţi îi vor sorbi cuvintele. Pleacă singură, ca să nu poată exista vreo bănuială. Eu te voi urma.

Fără niciun butuc sau piatră pe câmpia plată, Attila alese un mod nou de a capta atenţia. Trei cai şi-au făcut loc printre mulţimea ce participa la serbarea şi haosul care ajunseseră în punctul culminant al primei seri. Doi dintre cai aveau călăreţi, spre deosebire de cel de-al treilea. Pe acesta din urmă, Attila sări şi se clătină până când reuşi să-şi găsească echilibrul, călăreţii de lângă el încercuindu-i picioarele cu braţele pentru a-l sprijini.

– Războinici! strigă Attila.

Drept răspuns aceştia urlară. O mie de bărbaţi şi femei se înghesuiră să-i audă cuvintele, zbierând şi cântând la vederea regelui lor. Şi ce mai apariţie era acesta! Din nou, Attila nu purta nicio podoabă, totuşi ceea ce avea deasupra veşmintelor sale hune era înfiorător. Oasele unui mort fuseseră îmbinate şi aranjate în faţă. Oasele se potriveau

pe corpul lui Attila, legănându-se şi lovindu-se pe măsură ce regele beat se chinuia să se menţină în echilibru pe spatele calului nervos. Craniul lipsea, dar propriul cap al lui Attila era mult mai înfricoşător. Chipul său era întunecat, părul ciufulit şi două coarne curbate fuseseră lipite de tâmplele sale, ca şi când ar fi fost un zeu demonic. Linii frânte şi albe îi brăzdau obrajii plini de cicatrici, iar vopseaua neagră îi încercuia ochii şi îi făcea să pară şi mai înfundaţi în orbite.

– Popor din Hunuguri! Popor al Răsăritului!

Îi răspunseră cu un răcnet. Attila le oferea lumea, Ilana începu să-şi facă loc prin mulţime pentru a fugi. În sfârşit, se lăsă tăcerea.

– După cum ştiţi, eu sunt cel mai neînsemnat dintre oameni, începu el.

Se auzi un râs de apreciere. Într-adevăr, cine era mai puţin ostentativ decât Attila? Cine purta mai puţin aur, cerea mai puţine laude şi mânca mai modest decât regele hunilor?

– Eu las faptele să vorbească. Las loialitatea să vorbească pentru laudele pe care le merit. Las mila să-mi dezvăluie sufletul. Şi las duşmanii morţi să-mi dovedească puterea. Ca acesta de aici!

Clătină scheletul care atârna de trupul său, iar hunii urlară.

– Acesta este romanul pe care l-am crucificat după ce prietenii săi au încercat să pună să fiu omorât. Ascultaţi-l pe romanul acesta, deoarece eu nu am cuvinte pe măsura zgomotului lor care să vorbească despre dispreţul meu faţă de ai săi!

Eram îngreţoşat. Capul lui Rusticius, ştiam, trebuia ca până acum să fie montat pe unul dintre stâlpii din jurul casei lui Attila, cu frumosul său păr şaten fluturând în vânt, cu zâmbetul său odată prietenos devenit acum o grimasă.

– Aţi fost răbdători anul acesta, lupii mei, continuă Attila.

V-aţi potolit setea de sânge cu apă, iar tributul a luat locul jafului. V-aţi odihnit, deoarece eu am condus.

Mulţimea rămăsese în aşteptare.

– Dar acum lumea se schimbă. Attila a primit veşti noi. Noi insulte, noi promisiuni şi noi ocazii. Probabil că romanii îşi închipuie că suntem o naţie de femei, dacă trimit cincizeci de galbeni drept răsplată pentru uciderea mea! Romanii au impresia că am uitat cum să luptăm! Dar Attila nu uită nimic. Lui Attila nu-i scapă nimic. Attila nu iartă nimic. Beţi bine şi până la ultima picătură, dragi războinici, deoarece pentru unii dintre voi nu va mai urma o alta. Dormiţi bine şi iubiţi-vă cu sârg, pentru a aduce pe lume noi huni, şi apoi ascuţiţi-vă armele în această iarnă rece şi lungă. Anul acesta ne-am odihnit, dar începând din primăvară vom călări. Sunt cadisenii hunilor pregătiţi să-l însoţească pe Attila?

– Zece mii de arcuri îi vor aduce cadisenii regelui hunilor! strigă Agus, căpitanul acelui clan. Zece mii de arcaşi şi zece mii de cai şi vom călări de la Roma însăşi până la porţile Hadesului! Mulţimea aclamă, pe jumătate ameţită de băutură şi de setea de sânge. Tot ceea ce ştiau era cucerirea şi călătoriile fără sfârşit.

– Sicrii sunt gata să călărească alături de Attila? strigă regele.

– Douăsprezece mii de săbii vor aduce sicrii la topirea zăpezii, în primăvară! promise Massaget, regele acelei naţiuni. Douăsprezece mii care vor sparge primele zidul, iar hunii ne vor urma!

Încurajări, huiduieli şi provocări urmară acestei laude, şi războinicii se înghionteau prieteneşte în timp ce conducătorii lor se împingeau pentru un loc în faţa regelui lor.

– Barseltii sunt gata să-l însoţească pe Attila?

Un alt răget. Acum începusem să-mi fac loc pentru a ieşi din mulţime, spunând că am primit ordin să mai aduc

mâncare. Attila ne oferea timpul de care aveam nevoie.

La început, Ilana orbecăise în întuneric după ce părăsise zona focurilor mari, dar curând ochii săi se obişnuiră cu întunericul. Strălucirea norilor arunca o lumină roşiatică lugubră. Pe măsură ce se apropia de Tisa, tabăra părea goală la margine, din când în când câte un hun se mai grăbea să aducă încă o piele de miel sau să fugărească vreun iubăreţ. Nimeni nu o urmărea. Aşa că acum era pe cale să-şi încredinţeze viaţa şi viitorul în mâinile acestui tânăr roman şi ale ciudatului său prieten pitic! Trebuia. Deşi Jonas şi ai săi nu reuşiseră să o răscumpere aşa cum sperase la început, cel puţin el reprezenta puterea bărbătească de care avea nevoie pentru a fugi în Imperiu. Îi spusese chiar că se îndrăgostise de ea. Oare bărbaţii se îndrăgostesc aşa de uşor? Dar ea îl iubea câtuşi de puţin? Nu aşa cum îl iubise pe fostul său logodnic, Tasio, care fusese nimerit de o săgeată în timpul asediului oraşului Axiopolis. Ca orice tânără, visase să se mărite cu el, având un viitor vag, dar fericit acasă, având copii şi iubire. Acum, toate acestea păreau a fi la mii de ani depărtare şi cu greu îşi mai amintea cum arătase Tasio, spre ruşinea ei. Acum era mai practică, mai disperată, mai cinică. Acest bărbat din Constantinopol era doar un aliat la îndemână. Şi totuşi, când a sărutat-o şi a privit-o cu ochii plini de dorinţă, inima sa începuse să bată mai tare, deşi ea nu îndrăznise să recunoască. Ce prostie să ai astfel de gânduri înainte de a fugi! Şi totuşi, dacă Jonas şi ea ar fugi împreună, oare el ar îndrăzni să o forţeze în vreun fel? Şi dacă ar face aşa ceva, care ar trebui să fie reacţia ei…?

Pe când era pierdută în astfel de gânduri copilăreşti, un zid se arătă în întuneric, iar ea se opri de frică să nu se izbească de vreo casă. Dar, nu, acesta se dădu la o parte fornăind. Fusese aşa de neghioabă încât aproape că se lovise de un călăreţ şi calul său! Hunul, care se arătă

ameninţător deasupra sa, coborî clătinându-se uşor şi rânjind.

– Cine este oare această dulce femeie care veni să mă întâmpine înainte de a ajunge acasă? spuse recunoscând-o cu greu. Mă aşteptai, Ilana?

Inima ei se opri. Ce soartă crudă era aceasta? Skilla!

– Ce faci aici? îl întrebă. Credea că se afla încă în Constantinopol, escortând solia romană umilită.

Găsindu-şi cu greu echilibrul, cu o piele plină de *kumiss* atârnându-i pe un umăr, Skilla coborî de pe cal.

– Dau de tine, se pare, răspunse el. Ce mai întâmpinare! Mai întâi găsesc întreaga câmpie plină de focuri de sărbătoare. Apoi o patrulă de strajă îmi dă nişte *kumiss* iute astfel încât ei să nu bea prea mult ca să leşine şi să fie crucificaţi. Şi apoi, de-a lungul râului, deoarece este cel mai simplu de străbătut pentru calul meu obosit, te găsesc alergând să mă întâmpini!

– Este o *strava* pentru Edoxius, trimisul grec, nu pentru tine, răspunse Ilana. Gândurile sale erau pline de furie. Am fost trimisă să mai aduc *kamon* pentru serbare.

– Cred că ai venit să mă cauţi. Se aplecă spre ea cu o privire lacomă. Tot drumul m-am gândit la tine. Ştii că pentru mine nu există alta.

– Skilla, nu suntem sortiţi să fim împreună.

– Atunci, de ce mi te-au scos zeii în cale tocmai acum? spuse Skilla, rânjind.

– Te rog, te rog, nu aici, nu acum. Trebuie să plec. Încercă să-l evite, dar el era mai rapid decât îşi imagina ea că poate fi un bărbat ameţit de băutură şi reuşi să o prindă de braţ.

– Ce importanţă are dacă e întuneric? se împotrivi el. Eu cred că soarta mi te-a scos în cale. Şi de ce te fereşti? Mereu am vrut numai să te onorez, să te fac soţia mea şi să-ţi aduc daruri scumpe. De ce eşti aşa trufaşă?

Ilana suspină:

– Te rog, nu o fac înadins.

– Ţi-am salvat viaţa.

– Skilla, făceai parte din tabăra hunilor care mi-au ucis tatăl. Tu m-ai făcut prizonieră.

– Aşa e la război. Se încruntă. Acum, eu sunt viitorul tău, nu sclavul acela roman.

Îşi întinse gâtul, căutând ajutor. Ştia că ar fi trebuit să încerce să-l ducă un pic cu vorba, pentru a putea fugi, dar era neliniştită. Trebuia să găsească o cale de scăpare! Jonas ar fi trebuit să sosească în orice moment şi o confruntare între cei doi ar fi putut strica totul. Îl împinse şi se clătinară amândoi ca într-un dans crud.

– Skilla, trebuie să te trezeşti. Trebuie să ne despărţim.

Pentru el, acest mic flirt, această femeie mândră erau amuzante. Se smuci şi o trase mai aproape de el pentru a-i simţi respiraţia, mirosul puternic de sudoare şi praf, înţepător şi dezgustător. Iar el îi adulmecă lacom prospeţimea.

– De obicei, femeile şi bărbaţii se iubesc în timpul *stravei.*

– Am treabă. Sunt servitoarea soţiei lui Edeco.

Acest fapt reprezenta o provocare.

– Eu sunt nepotul stăpânului Edeco şi un viitor stăpân, mârâi ameninţător, sucindu-i mâna la spate pentru a-i aduce aminte cine era şeful. Eu voi fi unul dintre viitorii conducători ai lumii şi a tuturor părţilor acesteia.

– Numai dacă vei dovedi că poţi! Nu aşa.

– Ai putea să-mi fii regină. Îţi închipui?

Îl pocni cu mâna liberă, cât de tare putu, iar sunetul răsună la fel de puternic ca ruperea unei vergele. Mâna sa ardea ca focul, lovitura smucindu-i umărul, şi totuşi el părea să nu bage de seamă durerea. Rânjea şi mai înspăimântător.

– Nu *vreau* să fiu regina ta. Găseşte-ţi alta. Sunt mii de femei cărora le-ar plăcea să fie reginele tale!

– Dar eu *te* vreau pe tine. Mă gândesc la tine de când te-am văzut lângă biserica arzândă din Axiopolis.

Dorinţa mea pentru tine a crescut în zilele drumului spre Constantinopol, cât l-am îndemnat pe prostănacul ăla de senator aşezat cu spatele în şa şi l-am urât pentru că m-a ţinut departe de tine. Numai la tine m-am gândit tot drumul de întoarcere. Imaginea ta mă însoţeşte aşa cum sacul de plumb atârna de gâtul lui Bigilas, aplecându-i umerii, cocoşându-i spatele, până ce la final abia mai putea să se mişte, plângea, iar fiul său îl ţinea de mână. M-am săturat să tot aştept.

Ce era de făcut? Strânsoarea lui era ca o menghină. Trebuia să găsească o scuză.

– Îmi pare rău că te-am pocnit. Sunt doar foarte surprinsă. Ştiu că ar trebui să ne căsătorim.

Privi triumfător şi o sărută cu lăcomie. Ilana se îndepărtă cu un suspin, întorcându-şi capul.

– Dar Edeco a spus că trebuie să aştepţi până când Attila mă va da! Trebuie să aşteptăm, Skilla. Ştii că aşa trebuie să facem!

– Dă-l la naiba pe Attila, spuse în timp ce îi căuta buzele.

Ea îi întinse doar obrazul.

– Am să te părăsc. Am să-i spun că m-ai ţinut din treabă. Am să-i spun că ai băut pe drumul spre tabără. Îi voi spune că…

Înnebunit de nerăbdare, mârâia şi împingea la fel de violent ca în bătălie. Ea căzu, cu răsuflarea tăiată, ferindu-şi capul de iarba potecii. Era uluită, ochii fiindu-i orbiţi de luminiţe pe când privea în sus spre el. El căzu în genunchi, depărtându-i picioarele şi ridicându-i rochia până la gât.

– Nu, Skilla! Gândeşte-te!

El trase de rochia care se rupse, desfăcându-se în fâşii ca spicele de grâu uscate, iar pieptul eliberat fu îmbrăţişat de aerul rece al nopţii. Ea îl scuipă, frustrată şi disperată, iar el o lovi, ameţind-o şi mai tare, şi începu să-i tragă

rochia peste coapse. Înnebunise. Cu cât ea se zbătea mai tare, cu atât mai aprins se simţea. Ilana îl zgârie, iar el râse.

– Le-am spus că mă vei zgâria.

Ţipa fără speranţă, deoarece ştia că ţipătul său se va pierde printre strigătele din noaptea sălbatică. Skilla era nebun, ameţit de băutură, şi se lupta cu veşmintele sale şi ale lui. Şi totuşi, ce conta dacă ar fi siluit-o? Era o prizonieră şi o sclavă, iar el făcea parte din aristocraţia hună.

Apoi, ceva veni iute ca gândul şi se izbi de amândoi, trântindu-l pe Skilla deoparte şi rostogolindu-se peste el în iarbă şi în noroi. Se auziră grohăieli şi suduieli şi în sfârşit nou-venitul ajunse deasupra lui Skilla şi îl lovi.

– Ilana, fugi la râu!

Era Jonas.

Hunul mârâi, rezistă şi în apoi făcu un salt în spate. Jonas căzu surprins şi rămase întins, buimăcit. Hunul se răsuci ca un lup tânăr şi se înfipse în gâtul romanului.

– Încă nu te-au omorât?

Acum el stătea deasupra, lăsându-se cu toată greutatea; dar dintr-odată, după o lovitură de pumn, Skilla îşi dădu capul pe spate, eliberându-l pe Jonas din strânsoare. Acesta se ridică, iar cei doi erau din nou despărţiţi.

– Du-te la râu! strigă încă o dată spre ea.

Dacă ar fi fugit la râu, ar mai fi avut o şansă de scăpare. Piticul i-ar fi putut ajuta să găsească drumul, iar Jonas l-ar fi putut opri pe Skilla. Şi totuşi, în timp ce tinerii se luptau, nu putu să fugă, în ciuda disperării pe care o simţea. Oare simţea mai mult pentru roman decât ar fi vrut să recunoască?

– Nu te voi părăsi!

Privi în jur pentru a găsi o piatră sau un băţ.

Hunul, scuipând sânge de la o buză spartă, îşi desfăcu braţele pentru a-l înconjura ca un urs şi atacă. Jonas se ghemui cu braţele strânse şi lovi din nou - din stânga, din

dreapta şi apoi puternic din stânga - în timp ce Skilla rămăsese în picioare, încasând loviturile. În final, hunul se îndepărtă clătinându-se confuz. Apoi, cu încăpăţânare încercă să păşească înainte. Jonas se învârti, îl pocni tare şi îl doborî la pământ.

Romanul se retrase, cu grijă. Ilana trebui să-şi aducă aminte că este nevoie să respire. Îşi dădu seama că hunul nu ştia să boxeze, o artă pe care toţi băieţii romani o învăţau.

Skilla se rostogoli, se ridică în genunchi cu spatele la ei şi se chinui să stea în picioare, laptele de iapă fermentat şi cadenţa pumnilor încasaţi făcându-l să-şi piardă echilibrul. Abia reuşi să fluiere, cu gura umflată.

– Drilca!

Calul hunului se arătă, dansând nervos.

Skilla se sprijini de şa, părând sfârşit, şi apoi se răsuci, trăgând sabia din teaca în care era ascunsă. Privirea sa era ucigătoare.

– M-am săturat de şiretlicurile tale, romanule.

Ilana găsi un par de la un raft pe care se punea carnea la uscat şi îl smulse, alergând înapoi. Jonas se aplecase şi îi dădea târcoale lui Skilla, cu pumnii strânşi şi privirea aţintită pentru a se feri.

– Ilana, nu pierde ocazia. Fugi şi scapă.

– Nu, şopti ea, ghemuindu-se cu parul, temătoare în faţa săbiei, dar hotărâtă. Dacă te omoară pe tine, mă omoară şi pe mine.

Dar o nouă voce se auzi, profundă ca tunetul, şi acoperi toate celelalte sunete.

– Opriţi-vă cu toţii!

Era Edeco. Skilla sări ca un băieţaş care fusese prins la furat de smochine şi se îndreptă de spate, lăsând sabia în jos. Lumina torţelor se apropie şi dădu la iveală sângele de pe faţa lovită a războinicului. Unchiul său era însoţit de o mulţime de curioşi şi Ilana îşi dădu seama că era pe

jumătate goală. Lăsă parul să cadă şi îşi trase rochia pentru a-şi acoperi sânii.

– Osândă veşnică, Skilla. Ce cauţi aici înainte de a-mi fi dat raportul?

Hunul arătă cu mâna.

– M-a atacat, spuse cu brutalitate.

– O atacase pe Ilana, răspunse Jonas.

– E adevărat? întrebă Edeco.

Încurajată, îşi lăsă corsetul deschis.

– Mi-a sfâşiat hainele.

Unii dintre huni tăcură, alţii râseră. Toţi îşi dădeau coate - bărbaţi, femei, copii şi câinii atraşi de privelişte. Le simţea respiraţia acră.

– L-ai ucide pe roman când nu este înarmat? întrebă Edeco nemulţumit.

Skilla scuipă sânge.

– A încălcat legea atacându-mă şi luptă nedrept, ca o maimuţă. Orice alt sclav ar fi fost mort până acum. Şi ce caută aici în întuneric? De ce nu-şi vede de treburile lui?

– Dar *tu* ce căutai să siluieşti o femeie din casa unchiului tău? îl provocă Jonas.

– Nu o siluiam! O…

Edeco făcu un pas înainte şi cu o lovitură dispreţuitoare îi aruncă sabia cât colo. Aceasta căzu în iarbă.

– Vom vedea ce are Attila de spus, pufni cu dispreţ războinicul. Pot simţi mirosul de *kumiss* venind de la tine, nepoate. Chiar nu puteai să aştepţi până ce ajungeai la *strava?*

– *Am aşteptat*, tocmai ajunsesem în tabără şi *ea* aştepta…

– E o minciună! şuieră Ilana.

– Tăcere! Vom merge la Attila!

Dar hunul era deja acolo ca un coşmar, făcându-şi loc prin mulţime, fără oasele lui Rusticius, dar având încă pe cap coarnele de demon. Ca un zeu judecător, se grăbi să

ajungă imediat în mijlocul evenimentelor. Tăcu, în timp ce privirea i se plimba de la unul la altul. Apoi, Attila vorbi.

– Doi bărbaţi, o femeie. *Aşa ceva* nu s-a mai întâmplat niciodată în istoria omenirii.

Mulţimea murmură, chipul lui Skilla ardea de umilinţă. Îl privi pe Jonas cu ură.

– Această femeie *îmi aparţine* de drept, am luat-o prizonieră la Axiopolis, protestă el. Toţi ştiu asta. Dar mă chinuie cu trufia ei şi caută protecţie la acest roman…

– Se pare că avea nevoie şi că el a ştiut să o apere.

Mulţimea izbucni din nou în râs.

Acum, Skilla tăcea, ştiind că orice va spune îl va face să pară şi mai prost. Faţa i se umfla.

– Această ceartă e trimisă de zei ca să ne facă serbarea şi mai interesantă! strigă regele către mulţime. Soluţia e simplă. Ea are nevoie de un singur bărbat, nu de doi. Mâine, aceştia doi se vor întâlni pentru o luptă pe viaţă şi pe moarte, iar cel care supravieţuieşte poate rămâne cu fata. Attila îl privi pe Edeco şi războinicul încuviinţă din cap. Amândoi ştiau care va fi rezultatul.

La fel şi Ilana. Jonas era mort, iar ea era blestemată.

XIV

DUELUL

Diana tremura uşor sub greutatea mea, iar eu mă simţeam încorsetat şi neîndemânatic. *Nu vei fi niciodată un soldat la fel de bun ca fratele tău*, îmi spusese tata, şi oare cât conta asta în Constantinopol? Mă mândrisem cu faptul că eram un intelectual, nu un om al armelor, potrivit pentru misiuni mai înalte. Dar acum îmi doream să fi avut pregătire militară. Skilla putea călări în cercuri în jurul meu în timp ce eu mă chinuiam să-mi aranjez echipamentul, scutul mare şi oval atârnând pe o parte, având braţul deja obosit sub greutatea suliţei. Acoperământul pentru nas şi plăcuţele de la casca ţuguiată, care îmi protejau obrajii, împiedicau vederea. Lanţul greu al platoşei era fierbinte, deşi afară era rece, iar sabia şi pumnalul prinse la centură mă stânjeneau atârnând pe lângă şold şi coapsă. Singurul lucru bun era că din cauza echipamentului nu-i mai vedeam pe miile de huni beţi şi mahmuri care se adunaseră pe un câmp de lângă tabără pentru a urmări ceea ce ei se aşteptau a fi un măcel rapid. Se făceau deja pariuri pe cât de repede voi muri.

Calul lui Skilla, Drilca, tropăia neliniştit din cauza mulţimii, iar hunul părea a se simţi în largul său pe cât mă simţeam eu de incomod. Cuirasa uşoară din solzi de os

zornăia ca scheletul grotesc pe care Attila îl purtase cu o seară înainte, în timp ce picioarele şi capul său nu erau acoperite de armură. Avea doar arcul, douăzeci de săgeţi şi sabia. Chipul său era învineţit de loviturile pe care i le aplicasem, ceea ce îmi provoca o oarecare satisfacţie, dar el rânjea la amintirea înfrângerii sale, anticipând deja moartea inamicului şi căsătoria sa cu mândra romană. Ilana stătea într-un grup de alţi sclavi ai Sueccăi, înfăşurată într-o pelerină care îi acoperea toate formele. Ochii îi erau roşii şi îmi evita privirea, simţindu-se vinovată.

Nu prea are încredere în mine, m-am gândit. Ce păcat că nu pot paria împotriva mea.

L-am văzut, de asemenea, şi pe Zerco, stârnind râsul prin faptul că şedea călare pe umerii unei femei foarte înalte. Aceasta nu era urâtă şi părea a fi puternică şi bună la suflet, cea de care mulţi bărbaţi au nevoie, dar pe care rareori şi-o doresc sau o au. Cred că era soţia sa, Julia.

– Nu ar fi trebuit să te amesteci, romanule! strigă Skilla. Acum ai să mori!

Nu am luat în seamă ameninţarea.

– Priviţi-l, acoperit cu platoşă ca un melc, observă cineva din mulţime.

– Şi la fel de încet.

– Şi la fel de greu de atins, atenţionă un al treilea.

S-au strigat şi altele: despre strămoşii mei, bărbăţia mea, neîndemânarea şi prostia mea. În mod ciudat, acest lucru m-a îmbărbătat. Nu dormisem de când mă bătusem pentru a o apăra pe Ilana, ştiind că următoarea dimineaţă avea să fie ultima din viaţa mea. Mintea îmi devenise un vârtej de regrete şi nelinişti, iar ultimele ore mi le petrecusem blestemându-mă pentru lipsa de noroc. De câte ori încercasem să mă gândesc la lupta în sine, creierul meu părea să refuze orice plan inteligent, alunecând spre aduceri aminte din timpul cursei împotriva lui Skilla, despre sărutul dat lianei sau despre acel moment supărător, dar de

neuitat, al priveliştii sânilor săi goi. Nu mă odihnisem, nu mă concentrasem şi nici nu mă pregătisem. Dar acum îmi dădeam seama că, dacă nu voiam să fiu o simplă ţintă, ca pepenii pe care hunii îşi exersau măiestria, era cazul să-mi folosesc capul pe care altfel aveam să-l pierd. Am privit cu asprime cum Skilla trecu pe lângă barbarii care îl încurajau, fluturându-şi pumnul în aer şi strigând ca un câine nervos. Hunul trebuia să mă străpungă cu săgeţile de la o sută de paşi depărtare, săgeată după săgeată înfipte până când aş fi semănat cu un câmp de ciulini. Era mai degrabă o execuţie decât o luptă.

– Eşti gata? întrebă Edeco.

Aveam oare de gând să mă ofer drept ţintă pentru măcel? Ce aş fi avut de câştigat? *Du-ţi propria luptă, nu pe a lor*, spusese Zerco. Dar care era propria mea bătălie?

– Aşteaptă, am spus, încercând să gândesc. În final, mă hotărâsem să devin o ţintă mai mică. Am lăsat ca suliţa mea să atingă pământul şi am folosit-o pentru a mă echilibra în şaua Dianei, lăsându-mă în jos cu toată greutatea.

– Priviţi, se retrage! strigară hunii. Romanul este un laş! Skilla va rămâne cu femeia!

Ridicându-mi scutul şi îndreptându-mi umerii, i-am spus lui Edeco că voi lupta în picioare.

Păru surprins.

– Un bărbat fără cal este un bărbat fără picioare.

– Nu şi în ţara mea.

– Dar acum eşti în ţara noastră.

Nu l-am băgat în seamă. Străduindu-mă să-mi maschez tremuratul, m-am îndreptat repede către centrul unei arene, un cerc aflat la două sute de paşi, format de zidul de mii de trupuri barbare. Nu aveam scăpare.

– Da, este un laş! strigară hunii. Priviţi-l cum aşteaptă să fie executat!

Skilla se opri brusc, privindu-mă cu o sclipire sălbatică.

Oare sperasem numai să-mi salvez iapa grasă de rănile săgeţilor? Diana nu era în pericol. Intenţia lui Skilla, aşa cum promisese, era să mă ucidă cât de repede putea şi să-mi ia iapa.

M-am oprit acolo unde părea a fi centrul câmpului. *Skilla, va trebui să mă urmezi* Am privit înapoi. Attila şedea pe o platformă construită în grabă, Ilana şi celelalte femei fiind înghesuite la picioarele sale.

Marea sabie de fier a lui Marte, roasă şi neagră, era aşezată pe genunchii tiranului. Un bărbat în veşminte greceşti stătea lângă umărul său, şoptindu-i la ureche. Am presupus că acesta era Eudoxius, în cinstea întoarcerii căruia se ţinuse *strava*. De ce era aşa de important? Kaganul duse mâna spre cer şi apoi o lăsă în jos. Semnalul! Un vuiet porni din mulţimea adunată, unde băutura era gratis.

Am privit cum Skilla şi Drilca mai înconjurară încă o dată arena, fiind încurajaţi de cei din mulţime. Părea că se teme să atace, nefiind sigur de ce aveam de gând să fac. Eu îl urmăream întorcându-mă încet în cerc, cu armura atârnându-mi până la genunchi, scutul oval acoperindu-mi trupul, mai puţin picioarele şi capul, ochii fiindu-mi ascunşi în umbra căştii. Sabia era în teacă, iar suliţa rămăsese sprijinită de pământ. Stăteam în picioare ca o santinelă, nu aplecat ca un războinic, dar acoperit. În sfârşit, hunul se hotărî să pună capăt situaţiei. Cu o mişcare atât de rapidă încât era aproape imposibil de urmărit, alese o săgeată din tolbă, ţinti şi trase. Nu avea cum să rateze.

Spre deosebire de o bătălie, unde un cer plin de săgeţi face imposibilă o scăpare, aveam avantajul că trebuia să urmăresc o singură săgeată. Am ţâşnit la stânga şi săgeata a trecut fără să mă atingă, peste umărul meu drept, zburând spre mulţime. Spectatorii de acolo căzură pe spate urlând, unii peste alţii, iar săgeata ateriză în siguranţă la marginea lor, în noroi. Restul celor de faţă râseră.

– Una, spusei.

Skilla, enervat, trase iarăşi de la marginea cercului şi din nou am avut timp să mă feresc, săgeata zbârnâind când trecu pe lângă urechea mea. M-am blestemat pentru imaginaţia care-mi permitea să-mi imaginez cum mă va lovi.

– Două. Vocea mea era mai puternică. Am scuipat şi am înghiţit.

Acum, un cor de ţipete şi fluierături se auzi din rândurile mulţimii, care începuse să se retragă pentru a lărgi cercul în care cădeau săgeţile.

Ţinta este romanul, nu noi!

Alţii se întrebau cu voce tare dacă nu cumva loviturile primite de la mine îl orbiseră.

Furios, Skilla porni la galop cu Drilca, încă înconjurându-mă. De data aceasta, aproape că nu am putut să-l zăresc. Cu o viteză nepământească, dar cu care hunii erau obişnuiţi, Skilla lansă mai multe săgeţi, prea repede ca eu să mă pot feri, în timp ce galopa în cerc. Se abătură asupra mea una după alta. Acum m-am adăpostit sub scut şi apoi m-am ghemuit. Trei săgeţi trecură peste mine şi trei îmi loviră scutul în unghi oblic, atingându-l, dar nereuşind să-l străpungă. Imediat ce ploaia de săgeţi s-a oprit, m-am ridicat privind în jur şi am rupt în două săgeţile care îmi loviseră scutul.

– Opt.

Skilla îşi pregătea iarăşi calul pentru un ocol, părând la fel de derutat de faptul că reuşeam să scap ca de pumnii pe care-i primise de la mine. Se îndreptă spre locul unde căzuse una dintre săgeţile sale şi se aplecă să o ia, dar un hun alergă înainte şi o rupse în două.

– Ai dreptul la o singură tolbă! strigă.

Simţind că are loc o întrecere, mulţimea se adună şi împrăştie şi celelalte săgeţi irosite, de asemenea.

– O singură tolbă! Atinge ţinta sau fii blestemat, Skilla!

Mi-am dat seama că unii începeau să fie de partea mea. Nu eşti în stare să nimereşti nici fundul maică-tii!

Zerco, piticul, coborî de pe umerii nevestei şi apăru în faţa mulţimii strigând însufleţit:

– Romanul e invizibil! Hunul este orb!

Ameninţător, Skilla galopă pe lângă mine şi aproape îl dărâmă pe pitic. În ultima clipă, Zerco reuşi să se retragă în siguranţă în mulţime, huiduind şi făcând un salt în spate. Astfel, hunul trase din nou, şi încă o dată aproape neatent, dându-mi timp să mă feresc.

– Zece.

Totuşi, pe când evitam a zecea săgeată, Skilla schimbă dintr-odată tactica şi se îndreptă călare direct spre mine. De data aceasta, ţinti, aplecându-se spre mine pe măsură ce Drilca se apropia, copitele ei stârnind un nor de praf, cu intenţia clară de a ochi de aproape şi de a mă ţintui la pământ pentru totdeauna. Nu aş fi avut timp să mă feresc. Totuşi, pe măsură ce se apropia, am încetat să mă mai învârt în jurul suliţei mele, ridicat-o şi, chiar înainte de momentul în care credeam că va trage, am aruncat-o cu toată puterea. Suliţa zbură. Acum, Skilla era forţat să-şi ferească mijlocul, calul său retrăgându-se; deşi suliţa nu-şi atinse ţinta, la fel se întâmplă şi cu săgeata sa, care de data asta trecu peste capetele hunilor. Se auzi un strigăt puternic de bucurie şi un râset, la această ratare a ambilor adversari. Skilla îşi întoarse calul, iar eu am alergat după arma mea.

Schimbul se repetă, cu acelaşi rezultat. Niciunul dintre noi nu vărsase încă sânge.

– Douăsprezece, am numărat, gâfâind. Ochii mă usturau din cauza sudorii.

Edeco ieşi din mulţime şi prinse hamul Drilcăi când trecu prin faţa sa.

– Încerci să-l răcoreşti cu vântul stârnit de săgeţile tale? întrebă. Nu e un joc, e vorba despre reputaţia ta. Foloseşte-

ţi mintea, băiatule!

Skilla ţâşni.

– Am să-ţi dau capul *său,* unchiule.

Trecu din nou în fugă, de data aceasta la o distanţă prea mare pentru ca eu să arunc suliţa. Din nou, slobozi trei săgeţi foarte repede una după alta, astfel încât oricât aş fi încercat să le evit, să nu am scăpare. Două săgeţi loviră scutul cu destul de multă forţă încât să-l străpungă. Una trecu prin el, dar era destul de tocită pentru a mai străpunge şi armura mea, care îmi protejă inima. Celelalte două săgeţi loviră totuşi în locul în care braţul meu stâng ţinea hamurile scutului şi îmi atinseră antebraţul. Protecţia mea fusese străpunsă. Şocul mă făcu să mă opresc pentru un moment ce ar fi putut fi fatal, când o altă săgeată zbură drept spre ochiul meu. M-am ferit exact la timp, astfel încât vârful său se lovi şi alunecă pe lângă casca mea, izbindu-mă în cap. M-am clătinat.

– Şaisprezece. Am tresărit, urechile ţiuindu-mi. Un fir de sânge apăru de sub scutul meu.

Vuietul mulţimii se transformă în murmur. Skilla îşi atinsese ţinta în mod clar, dar scutul meu şi armura erau mai puternice decât se aşteptaseră ei. Ce vrăjitorie mai era şi asta? Pe cât de tare îi luau în râs pe duşmanii învinşi, pe atât de mult respectau vitejia sau echipamentul bun.

Poneiul se mai învârtea încă, mulţimea scoţând strigăte de încurajare şi jigniri pentru amândoi. Skilla se întoarse şi ezită.

Nu mai avea decât patru săgeţi. Cum să pună capăt acestei frustrări?

Cu un strigăt, o îndreptă pe Drilca spre mine într-un atac ca fulgerul şi, pe când îmi ridicam suliţa, dintr-odată o luă la stânga. Am aruncat în gol şi Skilla ajunse în partea mea neprotejată înainte ca eu să mă pot întoarce, cu arcul în mână. De data aceasta, pur şi simplu m-am speriat, iar săgeata mi-a zbârnâit pe lângă ureche puţin înainte ca

poneiul hun să treacă peste mine. Copitele se izbiră de scut, crăpându-l, iar una mă lovi, ţintuindu-mă la pământ. Parcă nu mai aveam aer. Eram dezorientat şi simţeam o durere cumplită, o coastă mi se rupsese. Calul se mişcă şi apoi trecu peste mine, aflându-se într-o stare de confuzie în timp de Skilla se pregătea să se întoarcă. Zgomotul produs de mulţime părea un ocean de urlete, înteţind sentimentele amândurora.

Trebuia să ripostez, dar cum?

Skilla se îndreptă spre mine în vreme ce mă târâm spre suliţă. Am apucat-o şi m-am întors folosindu-mă de scut ca de o piatră după care să mă ascund, într-o încercare disperată de a mă apăra, deoarece Skilla trase din nou de foarte aproape. Arcul puternic trimise săgeata prin scut de parcă acesta ar fi fost din hârtie. Totuşi, poneiul se îndepărtă de capătul suliţei mele şi astfel săgeata îmi ocoli pieptul şi îmi străpunse umărul, cu aşa o forţă încât se înfipse în întregime şi mă ţintui la pământ. Eram mai neajutorat ca niciodată. Skilla trase din nou, Drilca apropiindu-se. Nu putea rata. Aceasta avea să-mi pună capăt. Am privit în lături pe pământ. Dana ieşise din mulţimea de la picioarele lui Attila şi coborâse câteva trepte pe câmp, cu mâna la gură.

Nu aveam de gând să-l las să o ia.

Cu o sforţare surprinzătoare, am înfipt cu disperare suliţa în sus, în burta poneiului. Calul a nechezat puternic şi a lovit cu copita, iar penultima săgeată a lui Skilla porni într-un unghi ciudat şi abia îmi atinse scutul. Drilca trecu înspăimântat mai departe, lancea atârnându-i de dedesubt, sângele şi urina scurgându-se pe măsură ce aceasta pătrundea mai adânc. Poneiul îşi scutură capul.

Hunii deveneau din ce în ce mai încrâncenaţi, dar tumultul făcea imposibil de deosebit pe cine susţineau şi pe cine dispreţuiau. Aceasta se dovedise o luptă mult mai bună decât se aşteptaseră.

Aveam senzaţia că un cal căzuse peste mine, aşa de greu îmi păru dintr-odată scutul, iar vederea mi se înceţoşa. Totul se întâmpla din cauza şocului provocat de răni. Trebuia să mă ridic! Skilla reuşise să-şi stăpânească poneiul, iar suliţa mea căzuse la mare distanţă de burta lui Drilca, ruptă în două de poneiul nerăbdător. Puteam auzi cum i se scurgea sângele.

Încă eram ţintuit la pământ de acea săgeată, temător de a mă mişca din cauza durerii. Dar trebuia să o fac! Adunându-mi curajul, m-am ridicat cu un strigăt, smulgându-mi săgeata cu pene din umăr şi simţind o ameţeală ca de agonie. Am folosit apoi braţul drept, încă zdravăn, pentru a ridica scutul în stânga mea, tresărind pe când cealaltă săgeată din antebraţ se rupse în două. Am lovit, iar scutul alunecă în gol, ca un platou mânjit de sânge. Armura mea era împroşcată cu sângele care-mi ţâşnea din umăr ca dintr-un izvor, iar capul mă durea în locul în care o săgeată îmi lovise casca. Totuşi, am reuşit să mă ridic în genunchi şi apoi în picioare, clătinându-mă şi minunându-mă de ceea ce corpul meu era capabil să facă.

– Nouăsprezece. Aveam o respiraţie şuierătoare.

Am privit cum Skilla trase ultima săgeată.

Aceasta lovi, dar Drilca nu înaintă decât foarte puţin, speriat de acest bărbat care îi provocase o rană aşa de dureroasă. Ochii poneiului se înceţoşau. Hunul arăta triumfător. Zgomotul ne înconjura pe amândoi ca un zid, o luptă ce provoca un delir; şi totuşi nu puteam vedea pe altcineva decât pe adversarul meu, apropiindu-se. Am scos sabia. Rânjetul lui Skilla deveni batjocoritor. Nu s-ar apropia niciodată îndeajuns pentru ca eu să-mi folosesc arma.

– Omoară-l! se auzi strigătul lui Edeco peste gălăgia ce ne înconjura.

Vedeam pieptul lui Drilca, gâtul înalt şi strălucitor şi pe Skilla apărând deasupra lui, la capătul unei săgeţi. Era la numai zece paşi distanţă.

Năpustindu-mă, am aruncat sabia cu braţul drept, suflând cu greu din cauza durerii. Arma se învârti ca o roată şi îl lovi pe Drilca direct în piept, calul căzând în genunchi şi rostogolindu-se înainte. Skilla se dezechilibră şi pierdu controlul asupra săgeţii, care ateriză pe jos. Apoi calul căzu cu picioarele desfăcute, călăreţul prăvălindu-se din şa peste capul lui, sabia mea fiind înfiptă şi pierdută sub calul care se zbătea şi necheza.

Skilla ateriză pe iarbă şi noroi, blestemând.

Am trecut peste el, împleticindu-mă, şi am luat de jos capătul suliţei mele rupte.

Skilla mai avea încă sabia, dar el era talentat la trasul cu arcul. Tolba sa era goală, dar ultima săgeată trasă era înfiptă în pământ. Se târî după ea, în vreme ce eu mă clătinam urmărindu-l, cu suliţa gata de atac în cazul în care aş fi putut să ajung la el înainte să tragă cu săgeata ruptă. Sângeram abundent acum, iar adversarul meu nu avea mai nimic. Nu trebuia decât să aştepte să mă prăbuşesc! Totuşi, acest lucru nu ar fi fost la nivelul mândriei sale. Mâna lui Skilla prinse săgeata şi o culese ca pe floare. Avea să ţintească pentru ultima dată spre pieptul meu. Întins pe spate, îşi potrivi săgeata în arc. Mă pregăteam să mor.

Dar când încercă să tragă de fir, îşi dădu seama că totul era în zadar şi rămase cu gura căscată. În cădere, arcul său se rupsese.

Am atacat. Înainte să ajungă la sabia sa, sandaua mea romană se afla pe pieptul său şi vârful suliţei mele era îndreptat spre gâtul lui. Hunul începu să se zvârcolească şi vârful îi străpunse pielea. Se opri îngheţat, cunoscând în sfârşit ce este frica. Privi în sus.

Presupun că arătam ca un mare monstru de metal, cu pieptul săltând, cu sângele curgând din ambele răni provocate de săgeţi, ţâşnind pe amândoi, cu faţa acoperită aproape în întregime de casca mea, dar cu ochii strălucitori şi dorind răzbunare. Imposibil, dar îl învinsesem. Hunul

închise ochii înaintea sfârşitului. Fie ce-o fi. Mai bine mort decât umilit.

Acum mulţimea înaintase, micşorând cu mult câmpul de bătaie, provocând un zgomot infernal, trupurile înghesuite având un miros îngrozitor.

– Omoară-l, omoară-l! urlau. Acum, romanule, merită să moară!

L-am privit pe Edeco. Unchiul lui Skilla plecă dezgustat. L-am privit pe Attila. Regele hun arăta rânjind cu degetul în jos, încercând să imite gestul roman de care auzise.

Nu mai era o bătălie, totul se transformase în execuţie. Nu-mi păsa. Aceşti huni îl crucificaseră pe Rusticius, o făcuseră sclavă pe Ilana, îl uciseseră pe tatăl acesteia şi mă ţineau pe mine prizonier. Skilla mă luase peste picior din prima zi în care ne întâlniserăm. Ştiam că preoţii din Constantinopol nu ar fi fost de acord cu aşa ceva. Ultima lovitură avea să fie o relicvă a vechii lumi, nu a acesteia noi, mântuite, creştine, care se presupunea că se afla atât de aproape de sfârşit. Dar nimic din toate acestea nu conta în ura pe care o simţeam. Pregătindu-mă, am strâns în mână coada suliţei rupte.

Apoi, ceva uşor şi rapid mă izbi, dându-mă la o parte înainte să lovesc. M-am clătinat uimit şi am urlat de durere. Cine era intrusul?

Îmi apăru în faţă. Era Ilana!

– Nu, plânse ea. Nu-l omorî! Nu pentru mine!

Am văzut ochii lui Skilla deschizându-se, uimit de această amânare a sentinţei. Mâna sa era încă încleştată pe sabia din teacă. Se roti pe o parte pentru a o scoate.

Apoi, totul se înnegri. Îmi pierdusem cunoştinţa.

PARTEA A II-A

ALIANŢA CU APUSUL

XV

VASUL CU VIN

Era un loc întunecos şi înăbuşitor şi un fel de gnom sau duh rău stătea aplecat deasupra mea, poate pentru a se înfrupta din carnea mea suferindă sau pentru a mă purta într-un loc şi mai adânc. Răcnetul mulţimii hune se transformase într-un zgomot infernal, iar Ilana mă trădase şi apoi totul dispăruse în ceaţă. Ştiam că făcusem o greşeală mare, ireversibilă, dar nu îmi aminteam care era aceea. Apoi, demonul s-a aplecat mai mult...

– De dragul Mântuitorului tău, ai de gând să adormi pentru totdeauna? Există lucruri mai importante decât tine.

Vocea era subţire, caustică şi cunoscută. Zerco.

Am clipit, iar lumina albă mi-a inundat vederea. La fel de intens am simţit şi durerea, mai proaspătă şi mai acută decât o simţisem în visul provocat de febră. Vuietul mulţimii era zgomotul care-mi răsuna în ureche atunci când stăteam cu ea lipită de pătura de lână, iar greşeala pe care o regretam era faptul că părăsisem Constantinopolul şi mă încurcasem cu o femeie. M-am forţat să mă ridic.

– Nu încă. Piticul mă împinse înapoi. Trezeşte-te, dar stai liniştit. Cineva aşezase ceva fierbinte pe umărul meu.

– Ahhh!

Mă înţepa ca veninul de viperă. Şi îmi dorisem atât de

mult aventura.

– Te va ajuta să te vindeci, murmură o voce de femeie. Era o voce pe care am recunoscut-o cu durere.

– De ce l-ai salvat pe Skilla?

– Pentru a ne salva pe noi. Iar pentru mine nu va muri nimeni. Asta e o prostie.

– Nu pentru tine…

– Şşşt! Odihneşte-te!

– Ce fel de viitor crezi că ai fi avut dacă l-ai fi măcelărit pe nepotul lui Edeco? adăugă Zerco. Las-o pe fată să te vindece ca să poţi salva Roma.

Am aşteptat ca valul de ameţeală şi greaţă să treacă pentru a mă putea concentra. Lumina de nesuportat se diminuă în intensitate pe măsură ce ochii mei se obişnuiră cu focul şi lumânările. Camera era destul de slab luminată, de fapt. Eram într-o odaie împreună cu bufonul, învelişul de piele al patului scârţâind când mă întorceam pe salteaua de paie. Prin gaura pentru fum am zărit cerul întunecat. O zi noroasă, probabil la amurg. Sau la răsărit.

– Ce oră e?

– Prima oră, la trei zile după ce l-ai umilit pe cocoşul acela tânăr, spuse piticul.

– Trei zile! Mă simt sfârşit.

– Aşa şi eşti. Ai eliminat urina, sângele şi saliva. Julia, e gata?

Mai era o a treia persoană în cameră, femeia pe care o văzusem ţinându-l pe pitic pe umerii săi.

– Uite, bea asta.

Băutura era amară.

– Nu te feri - bea! Doamne, ce pacient neascultător eşti! Termină de băut, iar după aceea vei putea gusta nişte pâine cu vin. Acelea vor avea un gust mai dulce, dar acesta te va însănătoşi.

Ascultător, dar cu o grimasă pe chip, am băut tot. Trei zile! Nu-mi mai aminteam nimic în afară de leşinul meu.

– Deci sunt încă în viaţă.

– La fel ca Skilla, datorită lianei, aici de faţă. Evident că te urăşte mai mult decât oricând, în special de când frumuseţea asta a fost învoită ca să te îngrijească. Speră să te faci bine ca să încerce să te omoare din nou. Nimeni niciodată nu s-a rugat mai intens pentru vindecarea altuia! L-am prevenit că îl vei învinge din nou. Acum se întreabă cum ai reuşit să-l învingi prima oară.

Chiar şi zâmbetul îmi provoca durere. M-am întors spre Ilana.

– Dar tu simţi ceva pentru el.

Era o acuzaţie. Eu luptasem pentru ea şi ea nu mă lăsase să termin. Era jenată.

– L-am amăgit în ceea ce priveşte căsătoria. Şi pe tine la fel, deoarece femeile sunt fără apărare aici. Nu sunt mândră de asta. Duelul mi-a făcut rău. Acum nu mai locuiesc în casa Sueccăi şi în curând nu voi mai fi nici aici şi vă voi lăsa pe amândoi în pace.

– Ce vrei să spui?

– Acesta este celălalt motiv pentru care te urăşte Skilla, spuse Zerco vesel. Când a văzut că niciunul dintre voi nu va muri, Attila a gândit ca Solomon şi a păstrat fata pentru el.

– Pentru el!

– Ca sclavă, nu concubină. De fapt, a spus că amândoi aţi fost curajoşi. A spus că Skilla a fost un hun adevărat, dar a subliniat că acum a rămas dator unui roman. Aşadar, amândoi veţi avea acum şansa să vă luptaţi pentru Attila şi cel care se va remarca o va primi pe fată. Piticul rânji. Trebuie să admiri această capacitate de motivare.

– Să lupt? Eu vreau să lupt *împotriva* lui Attila. Mi-a crucificat prietenul, pe Rusticius, fără motiv. Mi-a umilit mentorul, Maximinus. A…

– Ah, văd că Skilla ţi-a băgat minţile în cap. Ai nevoie de asta pentru a-ţi reveni. În timp ce voi vă bateţi pentru această junǎ frumoasă, în lume se întâmplă lucruri

importante, Jonas din Constantinopol. Attila nu a dormit şi lumea este în pericol. Ai de gând să aţipeşti în timpul acestor evenimente istorice sau să-ţi ajuţi imperiul?

– Despre ce vorbeşti?

Vederea mi se înceţoşă din nou. Băutura pe care mi-o dăduse Julia era, evident, o poţiune de adormit. Oare de ce mă treziseră numai ca să mă adoarmă iarăşi?

– Vrem să spunem că trebuie să dormi ca să-ţi revii, în loc să-l asculţi pe nebunul ăsta de soţ al meu, şopti Julia. Băutura era un leac din ierburi. Dormi în timp ce trupul tău luptă să se vindece. Mai ai destui ani înainte ca să salvezi lumea.

– Ba nu are, spuse Zerco.

Deja adormisem.

Nu recomand nimănui să se lase găurit de două săgeţi. Marii eroi suportă rănile în mod curajos şi fără a se plânge, ne spun povestirile din copilărie. Dar braţul şi umărul meu resimţeau o durere atroce şi mult timp după ce fuseseră străpunse de două săgeţi de lemn, orice rămurică îmi amintea de propria-mi moarte. Niciodată nu aveam să mai fiu la fel de curajos în naivitatea mea. Totuşi, mă aflam la vârsta la care statul în pat mi se părea un chin şi mă recuperam repede. Până la căderea serii, reuşisem să şed, chiar dacă sfâşiat de durere, şi până dimineaţa următoare deja păşeam destul de nesigur în jurul colibei. Într-o săptămână, eram nerăbdător şi deja înzdrăvenit, încă simţeam dureri, dar nu mai eram invalid.

– Până ce va cădea prima zăpadă, ai să tai lemne de foc, promise piticul.

Ilana şi cu mine vorbiserăm pe îndelete o singură dată. Era întuneric şi ceilalţi dormeau, iar febra mă trezise. Îmi atinse sprânceana şi umărul şi spuse suspinând:

– Aş fi vrut ca săgeţile să mă străpungă pe mine.

– Nu trebuie să te învinovăţeşti pentru un duel stabilit

de Attila.

– Mă simt ca o ucigaşă şi sunt complet neajutorată. Credeam că moartea iubitului şi a tatălui meu m-au întărit, dar nu am suportat să vă văd luptându-vă unul împotriva celuilalt, cu mine ca premiu. Nu vreau să mă căsătoresc cu Skilla, dar crezi că nu simt nimic pentru el după toată atenţia pe care mi-a arătat-o? Am vrut să te folosesc pentru a mă salva, dar crezi că nu am observat cum mă priveşti, cum mă atingi? Nu suport înfruntările. Şi acum…

– Este tot o întrecere.

Dădu din cap.

– Nu vreau ca vreunul dintre voi să omoare duşmani ai lui Attila ca să-mi obţineţi favorurile. Nu mă voi căsători cu Skilla, dar nu vreau să fiu o povară pentru tine. Prefă-te că vei lupta şi apoi fugi. Nu te gândi la mine sau la Imperiu. Ţi-am făcut destul rău.

– Chiar crezi că am fost aşa de prost încât m-am lăsat amăgit de tine? Nu aş fi încercat să evadez dacă tu nu m-ai fi încurajat, Ilana. *Tu* ai încercat să mă salvezi pe mine.

Zâmbi cu tristeţe.

– Cât de inocentă e bunătatea ta! Trebuie să-ţi vindeci mintea şi trupul. Şi e mai bine să faci asta singur. Mă sărută pe frunte.

– Dar am nevoie…

Iar adormisem. Când m-am trezit, ea nu mai era acolo.

– Unde este Ilana? l-am întrebat pe Zerco.

Ridică din umeri.

– Poate că s-a săturat de tine. Poate că te iubeşte. Poate că i-a spus lui Attila că vei supravieţui şi că el a hotărât că munca ei aici s-a încheiat. Şi poate, doar poate, am trimis-o să împlinească lucruri mai importante, spuse făcând cu ochiul în mod conspirativ.

– Spune-mi ce se întâmplă, Zerco.

– Este sfârşitul lumii, cred profeţii. Vine Apocalipsa, cred creştinii. Mesagerii circulă, suliţele se ascut. Ai auzit de

grecul Eudoxius?

– L-am văzut la înfruntarea mea cu Skilla.

– A venit cu veşti pentru Attila. Apoi, o altă solie, mai tăcută şi mai ciudată, a sosit în tabără. Am rugat-o pe Ilana să fie atentă. Când îmi fac numărul în sala cea mare a lui Attila, îmi dă toate informaţiile pe care le are, şoptindu-mi la ureche sau lăsându-mi un mesaj scris. Mulţumim lui Dumnezeu că ştim să scriem şi să citim, spre deosebire de majoritatea hunilor!

– Ce a aflat?

– Ah, curiozitatea! Asta nu e cumva un semn de vindecare, Julia?

– Curiozitatea în ceea priveşte politica sau femeile? răspunse cu viclenie soţia sa.

– Curiozitatea despre toate! strigai. Doamne, am fost destul timp prizonierul oalelor şi fierturilor voastre! Trebuie să ştiu ce se întâmplă!

Râseră, iar Zerco privi afară prin uşa de nuiele pentru a se asigura că nu ne asculta nimeni.

– Se pare că un eunuc a apărut iarăşi în vieţile noastre.

– Chrysaphius? spusei, îngrozit la auzul numelui ministrului.

– Nu, acesta este din Apus şi este mult mai blând, după toate descrierile. Numele lui este Hyacinth, ca floarea de primăvară.

– Din Apus?

– Ai auzit de prinţesa Honoria?

– Din bârfe, în timpul călătoriei. Sora lui Valentinian, ruşinată că a fost prinsă în pat cu servitorul ei. Toţi se aşteptau ca fratele ei să-i aranjeze o căsătorie.

– Ceea ce poate nu ai auzit este că ea a preferat să fie întemniţată decât să accepte o căsătorie aranjată, ceea ce ne arată că este mai deşteaptă decât ce se aude despre ea. Rânji, iar Julia îl înghionti. De fapt, acest Hyacinth este sclavul şi mesagerul ei şi se pare că femeia e chiar mai

prostuţă decât se spune. Nimic nu rămâne secret într-o casă imperială, iar Ilana a auzit că a sosit în miezul nopţii cu un mesaj pentru Attila din partea prinţesei. Hyacinth purta inelul ei cu sigiliu şi ceea ce i-a spus acest eunuc i-a schimbat lui Attila complet modul de gândire. Până acum, s-a concentrat asupra bogăţiilor din Răsărit. Acum ia în calcul posibilitatea de a mărşălui spre Apus.

Nu mi s-au părut a fi veşti proaste. Attila prăda partea mea de Imperiu de un deceniu. Ar fi o uşurare ca atenţia sa să se îndrepte spre alt loc.

– Acest lucru nu mă priveşte. Eu provin de la Curtea din Răsărit.

– Serios? Crezi că vreo parte din Imperiu va rezista dacă cealaltă cade?

– Să cadă? Hunii sunt mercenari…

– *Acest* hun este un cuceritor. Cât Apusul va rezista, Attila nu va îndrăzni să-şi rişte forţa împotriva Constantinopolului. Atâta timp cât Răsăritul învins va plăti tribut, supuşii săi vor fi satisfăcuţi numai cu ameninţări şi aur. Dar acum, totul se schimbă, tinere ambasador. Poziţia nesemnificativă pe care o aveai atunci când erai membru al unei solii imperiale a dispărut acum două săptămâni, când a venit vestea că împăratul Imperiului de Răsărit, Teodosius, a murit într-un accident de călărie. Generalul Marcian i-a succedat pe tron.

– Marcian! E de temut.

– Iar tu eşti şi mai uitat decât erai. Chrysaphius, ministrul care te-a trimis aici şi care a complotat în secret pentru a-l ucide pe Attila, a fost în sfârşit demis la rugăminţile surorii lui Teodosius, Pulcheria. Umblă vorba că va fi executat în curând şi că Bigilas s-ar putea să se trezească vâslind la galeră. Tu reprezinţi pur şi simplu un moment diplomatic jenant, care ar fi mai bine să fie uitat de toţi. Mai mult, Marcian a trimis vorbă că nu va mai plăti tribut hunilor, că niciun solid nu va mai fi trimis celor din

nord. A fost încheiat un tratat cu Persia şi trupele mărşăluiesc către Constantinopol. Pretenţiile lui Attila au devenit exagerate.

– Aşadar, va fi război? spusei, văzând în asta o şansă de eliberare, dar apoi am pălit aducându-mi aminte că Attila ameninţase să mă omoare pentru hotărâri imperiale mai puţin importante.

– Da, dar cu cine? întrebă *Zerco* retoric, ignorându-mi expresia. Se pare că îndrăzneala lui Marcian de a-l înfrunta l-a înfuriat pe Attila. Ochii lui mici ca de porc au început să iasă din orbite, de parcă cineva l-ar fi strangulat. Palmele i-au devenit pumni încleştaţi. L-a blestemat pe Marcian în şapte limbi şi a urlat ca un nebun; apoi a devenit aşa de delirant încât s-a aruncat pe pământ ca un peşte pe uscat, până când i-a dat sânge pe nas. A ţâşnit ca o spumă, umezindu-i barba şi pătându-i buzele şi dinţii de roşu. Ilana a văzut! Niciunul dintre acoliţii săi nu a îndrăznit să se apropie de el în timpul acestei crize. A jurat că va da o lecţie Apusului, bineînţeles, dar cum? Supunând şi unind popoarele din Apus, urlând şi răsculându-i pe toţi, huni şi armate sclave, împotriva zidurilor Constantinopolului! Attila a spus că poporul său a avut nenumăraţi duşmani şi el nu va avea pace până ce nu vor cuceri întreaga lume.

– Toate astea din cauza ascensiunii lui Marcian?

– Nu, pentru că târfa asta de prinţesă romană l-a rugat să o facă. Dacă ar fi să dăm crezare eunucului şi inelului său cu pecete, atunci femeia asta, Honoria, sora împăratului de Apus, Valentinian, l-a rugat pe Attila să fie protectorul său. El a ales să interpreteze asta ca pe o cerere în căsătorie, fapt care - consideră el - îi conferă dreptul de a avea jumătate de Apus ca dotă. Dacă nu se va întâmpla aşa, atunci va fi război.

– Doar nu se aşteaptă ca Valentinian să fie de acord cu aşa o absurditate. Oamenii spun că Honoria este o curvă proastă.

– Proastă sau urzitoare? Uneori, cele două noţiuni se confundă. Şi, da. Valentinian nu va fi de acord, cu excepţia cazului în care o altă ameninţare va fi aşa de presantă încât va fi nevoit să cadă la învoială cu Attila. Şi se pare că acest Eudoxius a adus acea ameninţare. Acest trădător viclean a devenit foarte important.

– Un doctor grec fugar?

– Un intrigant arogant. L-a vizitat pe regele vandal Gaiseric în nordul Africii şi a obţinut promisiunea acestuia că va ataca Imperiul de Apus dinspre miazăzi, dacă Attila îl va ataca dinspre miazănoapte. Dacă hunii şi vandalii acţionează împreună, s-a terminat cu Roma.

– Cu siguranţă, Attila nu este atât de prost încât să pornească spre Apus, dacă ne gândim că Marcian îşi arată colţii la Răsărit…

– Stai că mai urmează ceva. L-ai văzut pe prinţul franc, Cloda?

– De departe, ca un alt trimis barbar. Am fost sclav al Herekăi, îţi aduci aminte?

– Nu e doar un trimis. Francii şi-au disputat succesiunea, iar fratele lui Cloda, Anthus, a preluat tronul. Cloda îi cere ajutorul lui Attila pentru a-l recăpăta.

Şedeam cu mintea tulburată de la atâtea întâmplări. Maximinus îmi spusese că uneori aşteptarea rezolvă problemele între naţiuni, dar de data aceasta aşteptarea părea să le fi amplificat.

– Profeţia, am murmurat.

– Ce anume?

– Maximinus mi-a spus că cei doisprezece vulturi care i s-au arătat în vis lui Romulus prevesteau că Roma va cădea după douăsprezece secole. Asta ar însemna că sfârşitul este la mai puţin de trei ani distanţă. Să nu mai vorbim despre faptul că preoţii consideră că hunii reprezintă îndeplinirea profeţiei biblice. Gog şi Magog şi armata lui Satan sau cam aşa ceva.

– Înţelegi mai multe decât credeam eu că poţi, tinere! exclamă piticul încântat. Într-adevăr, toate semnele arată un asemenea sfârşit! Acum Apusul este cel ce trebuie să se teamă, nu Răsăritul. Chiar Edeco mi-a spus odată că a fost impresionat de triplul zid al Constantinopolului şi s-a întrebat dacă vreodată hunii l-ar putea străpunge. S-ar putea ca Attila să se întrebe dacă nu cumva regatele apusene ar fi ţinte mai uşoare pentru mânia sa. Oare triburile germane care s-au stabilit acolo s-ar uni sub conducerea romanilor pentru a i se împotrivi? Încă nu s-a întâmplat acest lucru. Şi acum, Attila are sabia lui Marte, despre care spune că este dovada că într-adevăr are intenţii de cucerire.

– Nu a fost niciodată înfrânt. Nu prea mai există speranţă.

– Numai dacă Aetius nu va fi prevenit şi avântul lui Attila nu va fi încetinit, tinere prieten roman - numai dacă Apusul nu se va uni împotriva sa.

– Dar cine poate face acest lucru?

Zerco zâmbi şmechereşte.

– Tu. Ilana are un plan.

Acum deja numărul lucrurilor prosteşti pe care le făcusem în scurta-mi viaţă se ridica la două. Primul a fost atunci când am acceptat cu credulitate să lucrez ca scrib şi tălmaci pe drumul spre curtea lui Attila. Al doilea a fost să fiu de acord cu planul disperat al lianei şi al lui Zerco nu de a evada, ci de a face istorie.

Numai ideea reîntâlnirii cu Ilana m-a convins să încerc. Schema era simplă. Nu aveam de gând să-l întrec pe Skilla la îndemânare în armata lui Attila pentru a o câştiga înapoi sau să-i dau hunului şansa de a ne duela iarăşi. Dar diversiunea din timpul *stravei* trecuse şi nu se mai întrevedea curând o altă ocazie de scăpare... decât dacă o cream singuri. Totuşi, indiferent de vina sau de confuzia

Ilanei, eram hotărât să nu o las în tabăra lui Attila. Aşadar, Ilana a ticluit un plan minunat, atât de nebunesc, încât Zerco a spus imediat că este opera unui geniu. Nu era nevoie decât de prezenţa mea pentru ca acesta să reuşească. Nu credeam deloc că va funcţiona, dar perspectiva vieţii mele de sclav şi rănile mă făceau nerăbdător să mă răzbun înainte ca Attila să-şi amintească de promisiunea sa de a mă omorî prin tortură. Doream să evadez din captivitate, iar dorul de Ilana era copleşitor. Nu-mi era dor de trupul ei, deşi mă gândisem şi la acesta, ci de romanitatea sa, de normalitatea pe care o reprezenta. Ce e iubirea? Nebunie, bănuiesc, disponibilitatea de a risca totul pentru ceea ce pare a fi o mare iluzie. De ce avusese aceasta un astfel de efect asupra mea? Nu ştiu. Clipele noastre au fost furate, confidenţele scurte, noi doi cunoscându-ne. Şi totuşi mă bântuia astfel încât sentimentele mele pentru Olivia, aflată la mare depărtare, să pară copilăreşti, şi mă determina să risc totul. Până la urmă mă făcea să fiu gata să ucid.

Ilana a fost cea care a sugerat să mă strecor în bucătăria lui Attila, iar Julia a hotărât cum. Voi fi dus acolo într-un fel de amforă din argilă în care se ţinea vinul.

– E ca atunci când Cleopatra i-a fost adusă lui Cezar înfăşurată într-un covor, spuse ea.

– Numai că regina egipteană nu risca să se înece şi era cu siguranţă mai uşurică, glumi soţul ei pitic.

Trebuia să recunosc că ideea era atrăgătoare; deşi nu o cunoşteam pe Julia foarte bine, am fost impresionat de calmul şi simţul său practic. Era genul de persoană binecuvântată care se descurca bine în orice situaţie, în loc să stea să viseze la ce ar putea fi, şi de aceea era mai fericită cu soţul său ciudat decât erau o sută de regi cu nevestele lor.

Căsătoria cu un pitic fusese un mod de a scăpa de sclavie, deşi să fii mireasa unui măscărici nu era tocmai

calea către respectabilitate. Din disperarea celor doi care formau această pereche a ieşit o formă de iubire ciudată şi emoţionantă, asemănătoare situaţiei în care ne aflam eu şi Ilana. Zerco ar fi apreciat chiar şi devotamentul celei mai simple femei, dar Julia nu numai că era atrăgătoare, ci avea şi simţul umorului, era inteligentă, capabilă şi loială, dând dovadă de credinţă pentru soţul său mic de statură, pe care majoritatea bărbaţilor îl invidiau. Ea transformase batjocura lui Bleda într-un parteneriat. Julia nu aprecia numai inteligenţa piticului şi hotărârea acestuia de a supravieţui, ci şi faptul că el legase de bunăvoie o alianţă cu hunii numai pentru a fi cu ea. Era clar că piticul o iubea şi că acest fapt fusese primul pas către dragostea ei pentru el. Nu înţelegeam cum se iubeau ei, dar îi văzusem sărutându-se, iar Zerco se cuibărea în braţele ei în fiecare seară, ca un animal de casă răsfăţat.

E ciudat să invidiezi astfel de persoane.

Aşadar, Julia fusese la groapa de gunoi care se afla la picioarele dealului crucificării şi găsise o amforă de argilă aruncată, după ce se spărsese în două. Acest vas de vin, care se lărgea pornind de la baza îngustă, ca şoldurile unei femei, şi apoi se îngusta spre capăt într-un gât graţios, avea două mânere la gură şi înălţimea sa era cam două treimi din cea a unui om. Soţia lui Zerco făcu două drumuri pentru a o aduce, într-o noapte fără lună, trecând de câinii care lătrau, şi o aduse în odaie. Argila mirosea a struguri. M-am chircit pentru a fi închis acolo ca un pui într-un ou.

– Or să te doară rănile, spuse Julia, dar durerea te va ţine treaz.

– Cum o să ies de aici?

– Îţi vom da un pumnal roman şi vei putea scăpa singur săpând în peretele amforei.

– Dar dacă deschid amfora înainte de a avea şansa de a evada?

– Am să sigilez gâtul amforei cu straturi de ceară şi paie

cu puţin vin între ele, spuse ea. Vom face o gaură mică pe fund ca să poţi respira şi îţi vom da un pai.

Zerco ţopăia prin odaie încântat.

– Nu-i aşa că e deşteaptă?

Am privit cele două părţi.

– Dar vasul este spart, Julia.

– Va fi reparat cu catran şi lipitura va fi ascunsă cu praf de argilă. Proviziile sunt duse înăuntru noaptea, ca să nu deranjeze mulţimea care vine ziua să audă sentinţele lui Attila. Va fi întuneric. Te vom rostogoli până la cramă, vei fi urcat într-o căruţă şi, înainte să-ţi dai seama, te vei trezi în bucătăriile kaganului.

Zerco jubila.

– Julia, muza mea, care le ştie pe toate!

Aşadar, m-am lăsat cuprins de îmbrăţişarea strânsă a amforei, vasul fu lipit cu catran şi acoperit cu praf din curte. La ordinele Juliei, am întărit lipitura pe dinăuntru cu o frânghie înmuiată în catran. Mă simţeam ca şi când aş fi fost îngropat sau trimis înapoi în pântecele mamei. Eram aşezat ca un fetus, cu pumnalul ca un cordon ombilical, iar senzaţia de rostogolire mă dezorienta aşa de mult, încât abia mă abţineam să nu vomit. În scurt timp începu să-mi fie cald şi abia mai respiram. Apoi rostogolirea s-a oprit pentru un timp şi am leşinat de la lipsa de aer, trezindu-mă abia când amfora fu urcată într-o căruţă hună. Apoi, un bici pocni scurt şi aceasta se puse în mişcare.

În puţin peste jumătate de oră, eram descărcat în gospodăria lui Attila. Un timp, am auzit voci guturale şi apoi se făcu linişte. Probabil că era ceasul cel mai întunecat al nopţii, când mai toţi dormeau. Urmând sfatul Juliei, am folosit vârful săbiei ca să străpung capacul fals. Un şuvoi de vin îmi căzu în cap, făcându-mă să put şi mai tare, dar fu urmat de binecuvântatul aer care-mi dădu forţă. Nu am văzut lumină şi nici nu am auzit voci. Probabil că bucătăria era goală. Aşadar, am tăiat frânghia lipicioasă pentru a

slăbi rezistenţa amforei. În sfârşit, după ce mi-am adunat curajul, am lovit lipitura şi am împins în lături bucăţile amforei ca pe coaja de ou, ieşind astfel la suprafaţă. Apoi m-am târât peste celelalte recipiente ca un pui ud, suportând cu greu durerea provocată de răni. M-am aşezat pe podeaua cămării şi am ascultat. Nimic. Gărzile lui Attila îl păzeau pe el, nu cămara.

Venise timpul să o caut pe Ilana şi să încerc să pun în practică planul său nebunesc de a salva Roma şi de a evada.

Barăcile sclavilor se întindeau pe două rânduri în curtea lui Attila. Cele unde se aflau femeile, îmi spusese Zerco, erau pe partea de răsărit, astfel că ferestrele şi uşile acestora erau orientate spre apus, pentru a fi cât mai multe ore de lumină, astfel încât sclavele să ţeasă, să împletească, să toarcă lâna, să brodeze, să coasă şi să lustruiască, activităţi la care femeile hune păreau a fi foarte iscusite. Acelea dintre ele alese pentru kagan erau de obicei tinere şi frumoase, bineînţeles, admirate de toţi. Ele, în schimb, trăgeau cu urechea şi erau la curent cu ultimele bârfe despre oaspeţii lui Attila de la Curte. Regele lor le păstra pentru muncă şi ca elemente de decor, nu pentru iubire trupească; el se iubea numai cu soţiile sale pentru a evita posibilele complicaţii provocate de naşterea unor moştenitori din flori. Nenumăratele sale căsătorii - dintre care cea cu Hereka era cea mai importantă - erau mai degrabă încheiate din raţiuni politice, decât din dragoste. Prizonierele reprezentau, de asemenea, o investiţie. După un an sau doi în serviciul lui Attila le creştea valoarea şi el le putea astfel vinde nobililor huni cât încă frumuseţea acestora mai era în floare. Banii obţinuţi astfel îi folosea pentru a-şi plăti soldaţii.

Ilana îi dezvăluise lui Zerco existenţa unui culoar între bucătărie şi barăci, unde se putea pătrunde printr-o uşă ascunsă din cămară. Permitea sclavelor să ajungă la closet

fără a fi văzute: o fărâmă de intimitate care le ferea de întâlnirea cu anumiţi bărbaţi care le-ar fi provocat necazuri. Pe aici trebuia să intru şi eu. M-am strecurat pe lângă rafturile din cămară unde se atârna carnea de vânat şi pe care erau aşezate proviziile în vase de argilă şi am găsit uşa din spate. Părea a fi după măsura lui Zerco, dar, odată ce treceai de ea, culoarul fără ferestre devenea îndeajuns de înalt încât să mă pot aventura în întuneric fără să-mi lovesc capul. Când am ajuns la cea de-a doua uşă, am tăiat bucata de piele care susţinea zăvorul, am ridicat clanţa şi m-am strecurat înăuntru.

Camera sclavelor era inundată de razele lunii, care luminau slab formele celor două duzini de femei care dormeau pe saltelele de pe podea. Trupurile lor îmi aduceau aminte de dealurile din Galatia, sinuoase şi rotunde; locul mirosea a mosc dulce de la femeile adunate la un loc, cu părul lăsat peste pernele de lână strălucind ca nişte lunci sub o ploaie de stele. Ici un sân se ivea lângă un cot, colo un şold forma un arc bizantin perfect.

– Măiculiţă, ăsta-i raiul pe Pământ, am murmurat.

Am început să păşesc pe lângă rândul dublu de forme adormite, minunându-mă. Semăna cu grupul de tinere din satul de lângă lac: aici o blondă hiberniană, acolo o roşcată caucaziană şi dincolo de ele, o negresă nubiană. Toate minunate, toate prizoniere. Părea tentant să trec pe lângă ele pentru o inspecţie rapidă - nu conta cât timp dura - şi apoi, odată ce îmi satisfăceam curiozitatea, să mă întorc şi s-o caut pe Ilana.

M-am împiedicat de o gleznă.

M-am aplecat. Capul ei se iţi cu părul ciufulit şi cu ochii abia mijiţi: aţipise în timp ce mă aştepta. Razele lunii îi scoteau în evidenţă o inocenţă pe care nu o mai observasem şi mi-am dat seama că Ilana era o femeie speriată şi ambiţioasă, care îşi dorea cu disperare o alianţă. Aici, pentru un moment, se afla o femeie mai tânără şi mai

blândă care tocmai coborâse dintr-un vis. M-am trezit îngenunchind şi mângâindu-i obrajii şi umerii înainte să-mi dau seama cu exactitate ce anume făceam, stârnit de frumuseţea sa.

– Nu aici, şopti, tremurând pe măsură ce palmele mele alunecau pe trupul ei. Degetele sale subţiri le prinseră pe ale mele.

– Jonas, opreşte-te.

Avea dreptate. M-am retras şi amândoi ne-am ridicat în picioare. Niciuna dintre celelalte fete nu se mişcase. Privirea mea îi admira formele, întrebându-se ce se va întâmpla cu ele. Oare se vor modifica în urma a ceea ce avea să se întâmple? Nu, mi-am spus, hunii aveau propriul simţ crud al dreptăţii şi ştiau că sclavele nu puteau fi învinuite de nimic. Dar… Nici Rusticius nu avusese de ce să fie învinuit… Ilana mă lovi uşor. Privirea sa devenise neliniştită.

Ne îndreptarăm repede către uşă şi am înmărmurit deoarece o roşcată mormăi şi se întoarse pe o parte, braţele sale mişcându-se pentru o clipă precum un câine adormit. Se opri.

Puteam auzi respiraţia lianei.

Apoi ieşirăm pe uşă, iar eu am profitat pentru a mai arunca o ultimă privire melancolică.

Pe când ne grăbeam să ajungem la bucătărie m-am întrebat: oare ridicase cineva capul să ne vadă?

XVI

EVADAREA

De ce a durat atât de mult? întrebă Ilana când ne oprirăm la uşa bucătăriei. M-am temut că te-au descoperit. Mi-am făcut griji toată noaptea!

– Până ce ai aţipit.

– E aproape dimineaţă!

– Am fost adus aici conform programului lor, nu al meu, şi am aşteptat să se facă linişte în bucătărie. Am privit-o cu atenţie. Nu este nevoie să ne asumăm riscuri mari.

Dădu din cap.

– Ba da, trebuie. Nu numai pentru noi, ci şi pentru Roma.

Hotărârea sa parcă îmi dădu curaj.

– Atunci hai să găsim nişte vase cu ulei de gătit şi să facem ceea ce tu şi piticul aţi pus la cale. Până la răsăritul soarelui vom fi ori scăpaţi, ori morţi.

Lupta cu Skilla mă întărise, era evident, la fel cum jefuirea Axiopolisului o întărise pe ea. Durerea lăsase ceva urme în vieţile noastre, iar dificultatea evadării ne adusese la disperare. Am văzut strălucirea propriilor mei ochi reflectată într-ai săi şi mi-am dat seama că ne transformaserăm în nişte animale de pradă. Într-un fel, deveniserăm puţin huni.

– Da, spuse ea. Se va termina astă-seară, într-un fel sau altul.

– Stai liniştită. Am să-ţi tai hainele.

Îmi prinse încheietura mâinii.

– Nu am nevoie de ajutor pentru jocul pe care l-aţi pus la cale.

– Dar îmi va face plăcere să te ajut.

Pufni, se îndepărtă de mine şi folosi sabia mea, apoi mi-o înapoie.

Trebuia să fie pe atât de simplu, pe cât de brutal. M-am furişat de-a lungul zidurilor până ce m-am apropiat de partea din spate a marii săli a lui Attila, fiind atent la gărzile de lângă ziduri. Siluetele din turnuri, toate cu faţa spre exterior, păreau a fi pe jumătate adormite. La uşa din spate a coridorului se afla o singură santinelă, aplecată şi plictisită. I-am făcut semn tovarăşei mele folosind strălucirea lamei pumnalului.

Ilana fugi prin curte fără a spune un cuvânt, peste oalele cu ulei. Garda se îndreptă, uimit să zărească o siluetă feminină îndreptându-se spre ea. Se împiedică atunci când ajunse lângă paznic, o oală cu ulei sigilată rostogolindu-se la întâmplare ca o minge rătăcită, atrăgându-i atenţia. Îi cuprinse genunchii:

– Vă rog!

Omul privi în jos, uimit.

– Cine eşti? Ridică-te.

Se aplecă înainte pentru a dezvălui tăietura provocatoare, pe care o făcuse în rochie.

– Încearcă să mă siluiască, dar eu am fost făgăduită lui Attila…

Omul zăbovi să privească un pic prea mult. Atunci, am venit din spate şi l-am lovit. Vârful săbiei mele ieşi prin stomacul său, iar pumnalul din cealaltă mână îi tăie gâtul. Sângele ţâşni, udându-ne pe toţi. Bărbatul, care nu mai apucase să strige, se prăbuşi în noroi.

– Lama a pătruns atât de uşor, am spus, puţin zdruncinat.

– La fel de uşor va pătrunde şi prin trupul lui Attila. Ia-i casca şi mantaua.

Coridorul era înalt, întunecos şi gol. Masa şi băncile fuseseră împinse într-o parte şi platforma pe care se afla patul cu baldachin al lui Attila era umbrită, luminată de o singură lampă cu ulei. Acolo, căpetenia dormea cu oricare dintre soţiile sale pe care o alegea pentru seara respectivă, iar noi îi puteam auzi sunetul slab al sforăitului. Pe perete, agăţată la fel ca prima oară când o văzusem, era marea sabie de fier a zeului Marte. Părea imensă şi greoaie, cu tăişul ruginit, astfel încât nu rămăsese mai mult din ea decât un ac de fier. Lumina tremurândă răspândită de lampă pâlpâia pe suprafaţa acesteia. Oare furtul ei i-ar opri pe superstiţioşii huni?

– Întinde tu uleiul, iar eu voi lua sabia, am şoptit.

Dădu din cap.

– Eu calc mai uşor.

Dansând pe pardoseală, sări pe platformă şi se întinse spre armă. Am început să torn ulei peste scândurile coridorului mare, luciul reflectând lumina slabă. Uleiul mi se întinse pe palme, făcând astfel argila alunecoasă; şi, în ciuda răcorii, transpiram. Cât avea să mai treacă până când o altă santinelă avea să-l găsească pe cel mort? Am terminat un vas şi am început un altul. Dacă dădeam greş, nu voiam să-mi imaginez greaua moarte de care am fi avut parte…

Dintr-odată se auzi o bufnitură, iar eu am tresărit. Greutatea neaşteptată a săbiei de fier o făcuse pe Ilana să o scape din mână, vârful ei lovind podeaua. Mâinile mele alunecară şi al doilea vas căzu şi se sparse, uleiul întinzându-se peste tot pe podele.

Am îngheţat aşteptând. Sforăitul se opri pentru un moment, un mormăit luându-i locul. Totuşi, perdelele de la

patul lui Attila nu se dădură la o parte.

Tot ce puteam auzi era vuietul sângelui din urechile mele. Apoi, sforăitul reîncepu.

Mi-am adus aminte să respir.

Ilana prinse lama grea cu cealaltă palmă, o ridică şi, purtând sabia, începu să înainteze cu grijă către mine. Apoi avea să aducă lampa pentru a aprinde focul…

– Romanii îl ucid pe Attila!

Strigătul ne făcu să sărim ca arşi. Era un glas de femeie ce venea de afară, dinspre curte.

– Ajutor! Romanii au ucis un hun!

Acum, perdelele patului se dădură în lături.

– E Guernna, şopti Ilana.

Am trecut peste balta de ulei pentru a lua sabia.

– Ia lampa!

Am ridicat arma. Nu era de mirare că a scăpat-o! Aceasta părea a fi de două-trei ori mai grea decât o sabie obişnuită, de parcă ar fi fost într-adevăr creată pentru un zeu. Oare unde o găsiseră hunii? Cine o făurise? Apoi, tălpile mele pătrunseră în balta de ulei şi am alunecat cu picioarele întinse, blestemându-mă. În acelaşi moment, umbra întunecată a lui Attila sări din patul său şi o prinse pe Ilana de mână tocmai când ridica lampa cu ulei.

Cum de eşuase totul aşa?

Mă privi disperată în timp ce eu mă chinuiam să mă ridic, sperând să pot folosi vechea sabie pentru a-l înjunghia pe regele barbar înainte ca şi eu, la rândul meu, să fiu înjunghiat. Apoi, pe când Attila trăgea pe spate capul lianei şi se întindea spre lampa acesteia, ea o aruncă.

Lovi balta de ulei şi un zid de flăcări se aprinse, separându-mă de ea.

– Ilana!

– Fugi, pentru binele Imperiului!

Nu i-am mai văzut pe cei doi. Am încercat să găsesc o cale de a trece prin foc sau de a-l ocoli, dar veşmintele

mele începură să ardă. M-am lăsat pe podea pentru a stinge flăcările cu piciorul, tresărind de durere din cauza arsurilor. Focul se înteţea, iar eu începusem deja să tuşesc din cauza fumului.

– Ilana!

Nu am primit niciun răspuns. Vedeam doar fum. Uşa din spate era blocată, dar am putut vedea chipul Guernnei, privindu-mă în căldura înăbuşitoare. La naiba cu ea! Ghemuit, m-am avântat şi am sărit prin flăcări, cu hainele arzânde.

Femeia ţipă şi dispăru.

M-am îndreptat spre platformă şi spre patul lui Attila, gata să-l spintec în două. Era gol. M-am întors. Kaganul şi Ilana nu erau nicăieri. Am început să tuşesc.

Acum, lemnele de pe pereţi începură să ia foc. Căldura era ca un val înăbuşitor, care mă copleşea.

– Ilana!

Niciun răspuns. Patul lui Attila era în flăcări şi de la lumina sa am văzut o gaură în podea care ducea spre un culoar secret. Chiar când am zărit-o, intrarea luă foc.

Cu un trosnet puternic, grinzile de deasupra se aprinseră. A trebuit să mă retrag.

Am trecut iarăşi prin flăcări pentru a ajunge la intrarea principală, ars, căzut şi rostogolindu-mă. Apoi am mers clătinat către uşa principală a sălii, ameţit şi tuşind. De afară, de dincolo de intrare, se auzeau ţipete şi sunetele goarnelor. Încă târâm după mine sabia grea şi încă mai purtam casca hună. Ce trebuia oare să fac? Întregul motiv al evadării mele se făcuse nevăzut în fum. Pierdusem ceea ce căutam într-adevăr: nu o sabie, ci o femeie. Totuşi, Ilana se sacrificase pentru ca eu să câştig timp. *Salvează Imperiul*, îmi spusese. La fel făcuse şi Zerco.

Mâhnit de ceea ce trebuia să fac, am tras zăvorul.

– Romanii îl atacă pe Attila! am strigat în limba hunilor. Soldaţii trecură pe lângă mine. Aduceţi apă ca să-l salvaţi

pe kagan! Din cauza fumului şi a confuziei, nimeni nu s-a obosit să vadă cine era dincolo de cască şi manta. Mi-a spus să am grijă de sabie! am adăugat.

Cu flăcările ridicându-se spre cer în întunericul adânc şi cu o sută de glasuri strigând în acelaşi timp, m-au lăsat să mă strecor. În curte, stăpânea haosul. Hunii veneau galopând pentru a da o mână de ajutor, chiar dacă sclavele fugeau din barăci pentru a se adăposti în afara zidurilor. M-am alăturat lor, ţinând arma la piept. Se lovea de pământ atunci când alergam. Apoi am înşfăcat hamurile unui cal abandonat şi l-am încălecat, înfăşurând-i hamul în jurul mânerului săbiei pentru a mi-o agăţa de gât. Am privit împrejur. Casa lui Attila era cuprinsă de flăcări. Ilana nu era nicăieri. Nici kaganul.

Nu aveam cale de întoarcere.

Am galopat spre Tisa cu inima împietrită, gâtul usturându-mă din cauza fumului, cu mintea zdruncinată. Eşuasem! Mai întâi îl pierdusem pe Rusticius, şi acum pe Ilana. În sinea mea, speram ca măcar focul să o fi ucis repede. Nu voiam să mă gândesc la răzbunarea lui Attila, dacă ea ar fi rămas în viaţă şi ar fi coborât împreună pe gaura aceea.

În tabăra hunilor domnea haosul. Mulţi, văzând focul, au presupus că sunt atacaţi. Războinici pe jumătate goi ţâşniră din casele lor cu săbiile scoase sau cu arcurile cu săgeţi, căutându-i pe duşmani. Mamele îşi alungau copiii ca pe şoareci. Călăreţi treceau în galop sălbatic unii pe lângă alţii, în confuzie. Eu, părând pur şi simplu un hun înnebunit şi furios, am putut să mă îndrept spre râu fără să fiu oprit. Murgul şi cu mine ne prăbuşirăm în apele râului înspumate ca laptele în bătaia lunii, lăsându-ne duşi de curent în jos, departe de lumina roşiatică a focului. Calul îşi reluă mersul, ajunserăm pe mal şi apoi galoparăm peste iarba umezită de rouă, lângă copacii întunecaţi unde ar fi trebuit să ne

aştepte piticul.

Aproape ajunsesem când calul meu furat se dădu în spate, ferindu-se de o siluetă cu o suliţă. Înainte să reacţionez, arma îşi găsi adăpost în pieptul calului, care se prăbuşi la pământ prinzându-mi un picior. Marea sabie de fier mă trăgea în jos. Atacatorul meu se aplecă peste calul muribund, iar în spatele său se apropia alergând un copil cu un cuţit lung. Odată ce eşuasem, nu mai conta. Am rămas încordat aşteptând lovitura şi apoi mi-am dat seama cine mă ataca.

– Zerco! Eu sunt! am strigat în latină. Julia!

Piticul şi soţia lui se opriră. Ea trăsese suliţa plină de sânge din pieptul calului şi o ridicase pentru a o înfige în mine, dar acum mă privea surprinsă.

– Te-ai îmbrăcat ca un hun? Şi unde e Ilana? Nu aşa era planul.

Mi-am lăsat capul pe spate şi vocea-mi deveni gravă.

– Nu am putut să o salvez. Attila a luat-o înainte să punem focul. Lacrimile începură să-mi curgă pe chip.

– E mort?

– Nu ştiu. Nu cred.

Zerco îngăimă:

– Dar ai luat sabia, nu?

– La dracu' cu blestemata asta de sabie!

Piticul se întoarse, tăind laţul din jurul gâtului meu şi dezlegând sabia.

– Asta e important, Jonas Alabanda. Asta şi ce am furat eu. Îmi pare rău de femeia ta, dar asta va salva multe femei. Multe, multe femei.

– Ce ai furat?

– Nu numai tu ai avut treabă în seara asta. I-am făcut o vizită doctorului grec, care a trădat Imperiul. Rânji înfricoşător. S-a hotărât să ne însoţească, legat ca un porc.

– Îl luăm pe Eudoxius deşi nu am reuşit să-l omoram pe Attila? O aşa nebunie nu mai auzisem. Planul nostru a

eşuat!

– Dacă Gaiseric se aliază cu Attila, stăpânul meu Aetius trebuie să afle. Şi cel mai bine va fi convins chiar de către trădător. Şi apoi absenţa doctorului îi va zăpăci şi mai tare pe huni. Vor crede, poate, că acesta este de două ori trădător şi că a încheiat o alianţă secretă cu Roma. S-ar putea ca astfel planurile lor să fie încetinite, dacă focul pus de voi nu a făcut deja asta.

Am dat din cap supărat. Nimic nu se întâmpla aşa cum ar fi trebuit. Eliberat de arma care mai mult mă încurca, am reuşit să cobor de pe cal şi să mă îndepărtez, târându-mă. Mă simţeam sfârşit: lovit, ars, vânăt din cauza căzăturii, obosit deoarece stătusem treaz întreaga noapte în amfora strâmtă şi eram devastat de moartea lianei. La opt sute de metri depărtare, îi puteam vedea pe oameni alergând în lumina flăcărilor de la palatul kaganului.

– Şi oare ce am furat merită viaţa lianei?

– Sper că merită vieţile a milioane de femei. Piticul îşi sprijini sabia de umăr ca pe un stâlp. Era aproape de două ori mai înaltă decât el. Sabia asta va fi percepută ca un semn de la Dumnezeu. Ne va ajuta în alianţa cu Apusul. Îţi înţeleg tristeţea, dar încă mai avem şanse. Hunii sunt dezorientaţi şi Ilana nu a ştiut încotro vom porni. Şi dacă, printr-o minune, mai este încă în viaţă, sabia asta poate fi singura ei speranţă.

Dintr-o dată am priceput.

– O putem da *la schimb* pentru *ea!*

Zerco dădu din cap.

– Nu asta am vrut să spun. Nu te chinui singur cu tentaţiile. Sabia asta merge la Aetius.

– Să se ducă la dracu' Aetius! Bucata asta de fier este tot ce contează pentru Attila! Hunii ar da orice pentru a o recăpăta!

– Cât de mult crezi că va mai trăi oricare dintre noi, inclusiv Ilana, odată ce ne vom opri să discutăm cu

barbarii? De când eşti aici chiar nu ai învăţat nimic?

Avea dreptate, dar eu eram încăpăţânat.

– Au şi ei onoarea lor.

– Care acum trebuie răzbunată pentru uciderea sau atentatul la viaţa lui Attila. Şi vrei să te întorci în tabără cu sabia asta furată de la el?

Am deschis gura să spun ceva, dar am închis-o imediat după aceea. Piticul avea dreptate. Evadarea era o insultă destul de mare, dar noi am riscat totul pătrunzând în camera lui Attila. Nu aveau să ne ierte aşa ceva. Ilana riscase în mod curajos şi pierduse. La fel cum şi eu o pierdusem pe ea.

– Dacă Ilana trăieşte, singura ta speranţă este să-l învingi pe Attila, continuă piticul, şi cel mai bun mod în care să faci acest lucru este să-i duci sabia asta lui Aetius. Haide, ne aşteaptă caii. Începu să tragă sabia mai aproape de copaci. Simţeam că nu mă pot mişca.

– Am dezamăgit-o, Zerco, am spus mâhnit.

Tonul vocii mele îl făcu pe pitic să se oprească.

Se întoarse şi îmi puse vechea armă în palme.

– Atunci, răscumpără-ţi greşeala, Jonas. Ultimul lucru pe care Ilana şi l-ar dori ar fi ca tu să fii găsit în zori stând ca un prost în mijlocul câmpului, făcând astfel ca sacrificiul ei să fie în zadar.

Cerul începuse să se înroşească. Aşadar, am urcat pe cai şi am galopat cât de repede am putut, dorind cu disperare să ni se piardă urma până la miezul zilei.

Eudoxius, legat de o şa, avea căluş la gură, ceea ce făcea ca ochii să-i lucească de furie. M-aş fi aşteptat ca Zerco să fure propria mea iapă, Diana, dar el a spus că acest fapt ar fi deşteptat suspiciuni: atât atunci când ar fi luat calul, cât şi când absenţa acestuia ar fi fost observată. Prezenţa Dianei, în schimb, i-ar fi derutat pe huni îndeajuns de mult încât să creadă că am murit ars de viu. Aşadar, piticul furase nişte cai arabi pursânge. Julia şi Zerco

împărţeau acelaşi animal, Eudoxius călărea pe următorul, iar eu pe al treilea. Pe cel de-al patrulea l-am lăsat liber deoarece Ilana nu mai era cu noi.

XVII

URMĂRIREA

Era înfricoşător câtă dreptate avusese vrăjitoarea Ansila, se gândea Skilla. Până la urmă se considera norocos că mai avusese încă o şansă.

După lupta sa cu Jonas, hunul se simţise atât de umilit, încât fusese gata-gata să se arunce în apele Tisei. Era groaznic în sine faptul că un roman îl învinsese. Dar să fie salvat de o femeie! Graţierea însemna că alţi războinici îl tratau deja ca pe o fantomă care încă îşi mai face simţită prezenţa printre cei vii, o amintire a unei înfrângeri rar întâlnite. Skilla ardea de dorinţa de răzbunare şi de a-şi recăpăta onoarea, dar Attila nu mai dorea o reluare a luptei. Oricum, nici măcar o crimă nu avea cum să-i şteargă ruşinea. O înjunghiere pe la spate era demnă doar de un laş. Aşadar, până la începerea vreunui război, nu mai avea nicio ocazie să-şi demonstreze curajul, iar războiul urma să înceapă peste şase luni, pline de agonie, sau mai mult. Fiecare zi devenise un chin şi fiecare vis, un coşmar, pe măsură ce Jonas se însănătoşea cu Ilana ca îngrijitoare. Până la urmă, Skilla se duse la vrăjitoarea Ansila şi o imploră să-i spună ce are de făcut. Cum să redevină iarăşi ce a fost şi să-l elimine pe blestematul de roman?

Ansila era o baborniţă care trăia ca un animal de vizuină

într-o grotă, cu paie pe jos şi cu rădăcini ale copacilor de pe malul râului înfipte în tavan. Îşi amintea multe despre trecut şi putea prevedea viitorul şi orice războinic se temea de ea, dar o şi mituia pentru a face preziceri. Un căpăstru aurit, pe care Skilla îl furase din Axiopolis, era plata pe care i-o dăduse pentru profeţia sa. Merse la ea la miezul nopţii, se ghemui îmbufnat pe când ea făcea focul pentru a încălzi apa sacră şi apoi privise nerăbdător cum împrăştia ierburi pe suprafaţa acesteia şi urmărea aburii.

Mult timp păru că nu avea să se întâmple nimic, vrăjitoarea rămânând nemişcată peste oala sa de fier, cu faţa brăzdată de riduri şi părul alb înconjurate de aburi. Apoi, pupilele i se dilatară şi mâinile începură să-i tremure. Îşi spuse mesajul sub forma unei melodii ritmate, privind departe, în zare:

Nu va trebui să aştepţi mult,
Să scapi de supărare,
Tinere războinic.

Cel pe care-l urăşti ispiteşte soarta.
Va aprinde un foc ce va sădi dorinţa,
Furând ceea ce va aduce vindecarea.
Pe un câmp întunecat vă veţi întâlni,
Înainte de aprinderea focului cel mare.

Se îndepărtă de aburi, inspirând profund, cu ochii închişi. Skilla aştepta o explicaţie, dar aceasta nu veni. Locul închis îi dădea ameţeli.

– Ce să fure, bunico? Ce foc? Nu înţeleg.

Până la urmă, îl privi ca şi când şi-ar fi adus aminte că era prezent şi rânji arătându-şi gura ştirbă.

– Dacă ai înţelege viaţa, prostănacule, n-ai suporta să o trăieşti. Nimeni nu ar putea. Fii recunoscător că eşti la fel de neştiutor ca un ţap pe câmp, pentru că astfel poţi să fii mai fericit. Acum pleacă, ai răbdare şi pregăteşte-te pentru

schimbarea ce va veni.

Îi întoarse spatele, luă căpăstrul şi se duse în celălalt capăt al încăperii, pentru a-l pune la loc sigur, într-un cufăr. Mai apoi, avea să-l dea la schimb pentru haine şi mâncare.

Timp de o săptămână, Skilla clocoti de neputinţă, tulburat de profeţie şi aşteptând un semn clar. Oare se înşelase Ansila? Oare nu cumva căpăstrul fusese irosit? Apoi Jonas dădu foc casei kaganului, încercând să-l omoare pe Attila, iar Ilana fusese prinsă. Într-o singură noapte de foc şi confuzie, totul se schimbase.

Pe ruinele măreţei case nu se găsi niciun cadavru. Attila fugise cu Ilana şi cu cea de-a treia soţie a sa, Berel, cu care împărţea patul în acea seară. Regele le-a împins pe cele două femei sub patul său printr-o gaură ce ducea la un culoar construit tocmai pentru a-l scăpa de atacatori. Era prea întuneric şi prea mult fum pentru ca regele să-şi dea seama cine îl atacase, dar Guernna spunea că tânărul roman o făcuse.

Ilana, învineţită de bătaia furioasă a lui Attila, declarase că Jonas o răpise.

– Am încercat să salvez sabia sacră atunci când v-aţi trezit, spuse dimineaţa, când cenuşa gri se lăsa, nemaiputându-şi controla tremurul vocii. Voia să mă fure şi pe mine odată cu ea.

Nimeni nu a crezut acest lucru şi totuşi avea să se dovedească a fi o scuză plauzibilă având în vedere ce se întâmplase după aceea. Căpeteniile lui Attila se adunaseră lângă ruinele fumegânde, câţiva dintre oameni murmurând că femeia romană ar trebui să fie crucificată sau chiar mai rău. Regele lor avea o altă idee. Pierderea săbiei îi tulburase adânc spiritul superstiţios. Acesta era cu siguranţă un mesaj, dar de ce fel? A face cunoscut acest lucru ar însemna să invite un uzurpator, dar să nu profite de orice ocazie pentru recuperarea săbiei ar fi însemnat să înfrunte soarta. Era mai bine să exploateze pierderea

acesteia pentru a-i ambiţiona pe războinicii săi şi să se folosească de fată până ce avea să recupereze sabia.

– Se pare că zeul războiului ne pune la încercare, le spuse supuşilor săi. Mai întâi ne permite să găsim sabia pe un câmp, dorindu-şi să o găsim. Apoi, o face să dispară atât de uşor. Oare meritǎm această favoare? Sau ne-am îmblânzit ca romanii? Căpeteniile sale priveau în jos, ruşinate şi indignate. Cu toţii auziseră ameninţările de decădere ale lui Attila de multe ori.

Oare, până la urmă, acesta era un semn al dezaprobării divine?

– Acum vom deveni iarăşi tari, jură Edeco, tari ca zeul Marte.

– Ce ştim? întrebă Attila. Romanul e aici?

– Calul lui e aici.

– Asta nu înseamnă nimic. Se gândi. Zeul războiului ne dezvăluie direcţia cea bună. Vrea să mărşăluim spre locul în care se află sabia şi să o aducem înapoi.

– Dar romanii vor fi cei care o vor avea! exclamă Onegesh. O vor folosi împotriva noastră!

– Cum să folosească ceva ce nu înţeleg? Acesta este talismanul meu, nu al lor.

Edeco era încruntat.

– Aş fi preferat să nu o aibă ei.

– Atunci, hai să o silim pe femeie să ne spună unde s-a dus, propuse Onegesh.

O priviră. Ilana nu spuse nimic.

– Nu, replică Attila în cele din urmă. Nu am de gând să fac rău acestei femei pentru lucruri pe care probabil nu le ştie. Mai bine o folosim ca momeală. Cu toţii ştim cât o doreşte romanul care are sabia. Guernna a spus că a trecut prin flăcări pentru a ajunge la ea. Şi mai ştiu şi ce îşi doreşte tânărul nostru înfierbântat, adăugă arătând spre Skilla. Aşadar, nimic nu s-a schimbat. Acest foc e un semn că hunii trebuie să se întoarcă sub cerul liber.

Supravieţuirea mea arată că încă mă bucur de ocrotirea zeului Marte. Orice sabie care a trecut prin foc e mai puternică. Şi acum să ne facem planul. Pe fata asta o vom închide într-o cuşcă. Tânărul înfierbântat va trebui să afle unde este sabia şi să o aducă înapoi sau, atunci când îl vom găsi pe roman, o vom da pe femeie la schimb pentru sabie. Privi drept în ochii lui Skilla.

– Nu va avea loc niciun schimb deoarece romanul va fi mort, iar eu voi aduce sabia înapoi! strigă Skilla.

Şi, încurajat de faptul că promisiunile Ansilei păreau a se adeveri, luă treizeci de oameni şi porni în căutare.

Urmă cursul Tisei spre sud către Dunăre, ajungând acolo după două zile şi jumătate de galop, dar nu găsi nici urmă de Jonas. Cei care treceau râul cu canoele lor au jurat că nu văzuseră niciun fugar. Sătenii nu au spus nimic despre vreun călător suspect. Cei mai buni vânători din grup nu au putut găsi nici urmă de el.

Skilla era nerăbdător. Oare avea să fie umilit din nou?

– Poate că e atât de încet încât i-am luat-o înainte, spuse un războinic pe nume Tatos, unul dintre cei mai buni prieteni ai lui Skilla.

– Poate, răspunse Skilla. Sau poate că e aşa de rapid încât a trecut pe lângă noi pe vreun buştean sau o barcă furată, ori poate chiar a trecut râul călare. Nu ar fi imposibil. Dar se poate şi să se fi înecat. *Asta ar fi o soartă amară,* se gândi. Bine, voi doi căutaţi în josul râului, tu cauţi pe malul celălalt. Încă doi oameni să caute în susul râului. Cinci dintre voi vor trece pe aici şi vor merge către pasul Succi, întrebând fiecare persoană pe care o veţi întâlni şi oferind o recompensă pentru roman. Dar nu cred că a mers pe aici. El are alte gânduri.

– Ce anume?

– Cred că a pornit-o în altă direcţie.

– Spre răsărit? întrebă Tatos.

– Ar fi prea departe de zona pe care o cunoaşte.

– Apus?

– S-ar putea. Dar nu la început, deoarece ar risca să dea peste patrulele noastre. Aş spune spre miazănoapte, dar nu pentru mult timp. Germanii nu l-ar ascunde niciodată de noi - ştiu ei bine de ce. Cred că a pornit mai întâi spre miazănoapte şi apoi spre apus… spre apus, spre Aetius.

Încercă să-şi amintească harta zonei respective, pe care o văzuse. Hunii nu aveau ştiinţa întocmirii hărţilor, dar învăţaseră să le citească. Ce ciudat era ca un duşman să-i spună care e drumul spre ţara sa!

– Dacă mergem pe cursul Dunării către vechile provincii romane Noricum şi Raetia, departe pe valea fluviului, s-ar putea să ne întâlnim cu el. Tatos, întoarce-te la Attila şi spune-i ce vom face şi vezi dacă au mai aflat şi altceva. Ceilalţi vor călări spre miazănoapte, către cotul Dunării. Am mai călărit cu romani înainte şi ştiu foarte bine cât sunt de înceţi. Mai avem încă timp.

Porniră aşadar şi, când Tatos li se alătură peste cinci zile, le transmise ştiri neliniştitoare.

– Piticul şi soţia sa au dispărut şi ei.

– Piticul?

– Măscăriciul, Zerco. A dispărut.

Bineînţeles! Măscăriciul nu numai că îl hrănise pe roman în coliba sa, dar cei doi deveniseră conspiratori. Numai când au stat sub acelaşi acoperiş a avut Jonas curajul de a incendia palatul lui Attila. Oare cât din ceea ce se întâmplase fusese plănuit de Zerco?

– Şi ceva chiar mai ciudat s-a întâmplat, Skilla. Şi grecul Eudoxius a dispărut.

– Eudoxius! El nu e prieten cu Zerco.

– Sau cu romanul. Doar dacă nu cumva făcea un joc dublu.

Skilla se gândi puţin.

– Sau dacă nu l-au luat prizonier.

– Poate l-au luat ostatic, spuse Tatos, sau îl duc

romanilor ca să îl supună torturii.

– E clar atunci. Se îndreaptă spre locul unde se află fostul stăpân al lui Zerco, generalul roman Aetius. Aşa că vom călări şi noi tot într-acolo. Oricine îi va vedea îşi va aduce aminte de un pitic, o femeie, un roman şi un doctor grec. Ar putea să treacă drept o trupă ambulantă de circ.

Grupul nostru de patru fugari pătrunse mai adânc în ţinutul barbarilor. Planul lui Zerco era să călătorim făcând un ocol până în ţara germanilor, mergând întâi spre nord-vest şi apoi spre sud-vest, urmând a trece Dunărea din nou undeva între Vindobona la răsărit şi Boioduram la apus. Spusese că vor trece apele fluviului în siguranţa ţinutului Noricum, acea provincie la miazănoapte de Alpi care se afla încă sub controlul romanilor. De acolo, ne-am fi putut îndrepta spre Aetius sau spre Italia.

Posibilitatea de a fi descoperiţi de patrulele hunilor sau ale germanilor ne-a forţat să ocolim drumurile principale şi să înaintăm mai încet. Ne-am odihnit în mijlocul zilelor din ce în ce mai scurte pe măsură ce toamna avansa, călărind seara până târziu în noapte şi pornind din nou la drum înainte de răsăritul soarelui, pe furiş precum căprioarele urmărite de vânători. Din fericire, eram la mare depărtare de râurile mari sau de drumurile comerciale, iar aşezările erau rare. Cabane de buşteni se iţeau în luminişurile din pădurile vechi de când lumea, fumul focului pe care se pregătea mâncarea se pierzându-se în ceaţa deasă. Trunchiurile copacilor erau groase ca nişte turnuri, ramurile acestora întrecând în lungime braţele unor giganţi. Frunzele căzdeau, iar zilele deveneau din ce în ce mai înnorate şi mai reci. Lumea devenea mai întunecată.

Ţara aceasta era diferită de tot ceea ce văzusem până atunci, diferită până şi de munţii pe care i-am trecut pentru a ajunge la Attila. În pădure lumina era slabă şi de aceea era dificil de stabilit direcţia. Forme se mişcau în noapte şi

din când în când vedeam strălucirea ochilor de animale în lumina lunii. Aerul era mereu rece şi umed şi ezitarea noastră de a aprinde focul, deoarece fumul ne-ar fi putut da de gol, făcea ca mesele să fie reci şi triste. Singura mea consolare era faptul că hunii cunoşteau traseul acesta chiar mai puţin decât noi, având în vedere dragostea lor pentru cerul deschis şi pentru câmpii.

Cred că dacă aş fi fost singur m-aş fi deplasat mai repede, dar ar fi însemnat să mă vâr în gura lupului. Bucuria pe care m-aş fi aşteptat să o simt după evadarea din tabăra lui Attila se transformase în tristeţe din cauza pierderii Danei. În această dispoziţie sumbră, compania piticului şi a soţiei sale era de mare ajutor, scutindu-mă de a lua singur decizii referitoare la direcţia spre care să mă îndrept. Se purtau foarte frumos cu mine, pe când eu eram tulburat şi distant - abia mult mai târziu aveam să-mi aduc aminte să le mulţumesc iar Julia, care se născuse într-o astfel de ţară, ne dădea instrucţiuni despre cum să ne aşezăm corturile. Zerco a încercat să-mi explice sensurile ascunse ale politicii imperiale. Atât de mulţi regi, prea multe alianţe şi mai multe trădări! Duşmănii ce durau de aproape două sute de ani! Sabia, poate, avea să-i unească măcar pentru puţin timp.

Eudoxius cel răpit era o companie groaznică pe lângă cei doi. Grecul, odată ce i s-a luat căluşul de la gură, a început să se plângă neîncetat nu numai de faptul că a fost luat ostatic, dar şi de vreme, de mâncare, de drum, de pământul tare noaptea şi de tovărăşie.

– Eu mă însoţesc cu regii, nu cu bufonii, spuse. Eu am misiunea de a elibera o lume care e ţinută prizonieră. Eu sunt Pericle! Eu sunt Spartacus! Eu sunt Gideon! Deja aud tropotul copitelor! Ascultaţi, v-aţi condamnat la moarte atunci când m-aţi luat ostatic!

– Să ascultăm? răspunse Zerco. Oare cum am putea să nu o facem? Zbieri mai tare decât un măgar şi eşti de două

ori mai enervant decât el, iar pălăvrăgeala ta are cam tot atât de mult sens ca şi a lui.

– Lăsaţi-mă să plec şi nu o să vă mai deranjez.

– Taci din gură şi nu o să ne mai deranjezi! Îţi croieşti deja drum spre un lanţ greu şi înroşit, crede-mă!

– Haide să o facem acum, am sugerat iritat.

– S-a întâlnit cu Gaiseric, răspunse piticul. Sigur Aetius va fi interesat de asta. Ai încredere în mine. Merită să-l păstrăm în viaţă.

Zerco ştia mai multe decât bănuiam eu. Înfăţişarea sa îi permisese să treacă neobservat în timpul unora dintre consiliile hune şi astfel putuse să înveţe foarte multe despre locurile în care se aflau triburile barbare, despre drumurile lor favorite spre apus şi despre locurile din care se puteau cumpăra sau fura provizii. Călărind ca un copil bondoc în faţa soţiei sale, cu capul sprijinit de sânii acesteia, ne-a condus pe drumurile pe care le vedea pe harta din mintea sa. La o răscruce nemarcată sau la adăpostul şopronului vreunui neguţător, de unde ar fi putut cumpăra de mâncare, cobora de pe cal şi ne lăsa să aşteptăm în vreme ce el se prefăcea a fi pelerinul rătăcit şi misterios. Până la urmă, se întorcea cu informaţii şi pâine.

– Pe aici, ne anunţa încrezător.

Şi porneam iarăşi la drum. Niciodată nu scoteam la iveală sabia, care era înfăşurată în zdrenţe şi pe care o căram în spate.

Drumul era mai gloduros decât cel pe care îl parcurseserăm pentru a ajunge la Attila. Ploile de toamnă erau reci şi această parte a Germaniei părea un labirint de dealuri joase, acoperite de păduri întunecate, care se întindeau cât vedeai cu ochii. Dormeam iepureşte şi nu aveam sclavi care să ridice cortul sau să pregătească de-ale gurii. Ne îngrămădeam unii în alţii ca animalele.

În a patra noapte, Eudoxius a încercat să fugă. I-am legat mâinile la spate, i-am legat picioarele şi am mai prins

o frânghie de la glezna grecului până la a mea pentru a simţi orice mişcare, dar în întunericul nopţii m-am mişcat şi mi-am întins piciorul şi apoi mi-am dat seama că laţul se slăbise. Imediat m-am trezit. Cineva se mişca, pentru că îi auzeam respiraţia neliniştită.

Cornul lunii ieşise de după un nor când am zărit o siluetă întunecată aplecată peste şaua mea, unde pusesem marea sabie de fier.

Am reacţionat fără să mă gândesc, azvârlind o bucată de lemn, care îl luă prin surprindere pe Eudoxius. Lovit, grecul slobozi un geamăt, după care fugi către întunericul pădurii, abandonând sabia pe care voia să o fure.

Am înşfăcat repede arcul hun cu care exersasem şi pe care îl luasem cu mine, dar Zerco, de asemenea treaz, mă opri.

– Aetius are nevoie de el.

Aşa că am alergat şi eu, şi aici tinereţea mea m-a ajutat mult. Am reuşit să-l ajung din urmă pe doctorul care se mişca greu, în timp ce-i auzeam răsuflarea şuierătoare.

Chiar când eram cât pe ce să-l prind, se întoarse brusc atacându-mă cu un cuţit pe care nu ştiam că îl are. Deci aşa reuşise să taie frânghia! Abia mă zgârie înainte să-l lovesc ca un taur. Amândoi am zburat; cuţitul i-a căzut din mână şi s-a zdrobit. Apoi, acelaşi talent de pugilist pe care l-am folosit în lupta cu Skilla s-a dovedit din nou folositor. Nu eram sigur de ce sunt mai furios - de neglijenţa mea, de dorinţa lui lacomă de a avea sabia sau de încercarea de a mă ucide -, dar l-am lovit cu pumnii pentru toate trei. Imediat a renunţat să se opună şi s-a chircit.

– Te rog, ai milă! Voiam doar să mă întorc la Attila!

M-am oprit, gâfâind.

– De unde ai cuţitul?

Mă privi şi se strâmbă.

– De pe spinarea mea până la interiorul coapsei şi pe cusătura şeii, oriunde l-am putut ascunde…

Zerco veni şi cercetă cuţitul la lumina lunii, apoi îl luă de jos.

– Am fi putut să murim cu toţii, dacă ar fi fost destul de curajos să ne taie gâtul în timp ce dormeam, întoarse mânerul cuţitului bătut cu nestemate. Bună lamă! Priviţi ce lucrătură! Piticul se ghemui. De unde l-ai luat, doctore?

– Ce te interesează?

Zerco sări la gâtul lui.

– Ca să ştiu cui să-l trimit să-l cureţe!

– L-am primit cadou de la Gaiseric, scânci Eudoxius. L-a luat de la un general roman. L-a trimis lui Attila drept garanţie pentru cuvântul său, iar Attila mi l-a dăruit mie ca recompensă.

Piticul mi-l înmână.

– Şi acum va trece în mâinile lui Jonas, în timp ce tu vei fi legat în fiecare noapte ca un porc. Îl lovi pe doctorul întins la pământ. Asta fiindcă mi-ai tulburat somnul. Şi îl mai lovi o dată. Şi asta fiindcă a trebuit să-ţi ascult balivernele în ultimele patru zile.

– Am să continui să spun adevărul!

– Şi eu am să te lovesc din nou.

Ne-am continuat drumul. Fără însemnele romane şi cu prea puţine promotorii care să ne indice ce distanţă am parcurs, această lume nouă părea la fel de nesfârşită ca marea. Poteci proaspete se unduiau pe sub copacii înalţi care răsăriseră înainte de timpul lui Romulus şi Remus. Aceasta era o lume pe care romanii nu o cuceriseră niciodată şi nici nu o doreau, un loc al tăcerii umbroase, al mlaştinilor cenuşii şi al pâraielor întunecoase şi adânci. Soarele Bosforului părea foarte îndepărtat şi când ajunserăm la o aşezare, felul primitiv în care trăiau oamenii după violenţele hunilor era descurajam. La ruinele cetăţii Carnuntum, am trecut pe lângă un mic grup de gepizi care trăiau ca animalele. Ce dor îmi era de o baie romană! Dar băile erau o ruină, bazinele erau goale şi focul cazanelor

stins. Singura apă care curgea era cea din sistemul de scurgere al aşezării, părăsit, care era şi locul unde nefericiţii barbari îşi curăţau trupurile şi îşi spălau veşmintele.

Am cumpărat merinde şi am plecat mai departe cât de repede am putut. Apoi am avut ocazia să aflu mai multe despre ciudata căsnicie a lui Zerco şi a Juliei.

– Căsătoria asta trebuia să fie un fel de bătaie de joc în ceea ce mă priveşte, explică Julia. Eu am fost luată prizonieră de la tribul scurilor când eram copil şi am fost vândută de huni unui stăpân gepid pe cât de prost, pe atât de brutal. Credea că îmi poate câştiga afecţiunea cu ajutorul biciului şi voia să se însoare cu mine când împlineam treisprezece ani. Eram îndeajuns de atrăgătoare cât să-i trezesc dorinţa, iar el era îndeajuns de urât cât să o stingă pe a mea. Într-o noapte, s-a hotărât că eram destul de coaptă încât să renunţ la virginitate, dar eu i-am pus carne putredă în tocană şi i-am oferit o noapte de neuitat la privată. Vecinii săi au râs de el. A ameninţat că mă omoară, dar hunii l-au avertizat să n-o facă, aşa că s-a dus la Bleda, cerându-şi banii înapoi. Bleda, care nu voia să-i jignească pe gepizi în acel moment, m-a plătit din banii pe care îi datora bufonului său. Apoi m-a dăruit lui Zerco, drept insultă faţă de mine şi pedeapsă pentru comportamentul meu greşit.

– Pe mine nu m-a deranjat că am pierdut nişte bani pe care oricum n-aveam să-i mai văd, interveni piticul. Nu speram să mă căsătoresc vreodată şi apoi, dintr-odată, m-am pomenit cu acest înger. Hunilor li s-a părut ilar. S-au oferit să ne împrumute un scăunel.

– Ceea ce pentru alţii a însemnat o farsă pentru noi a fost salvare, spuse Julia. Zerco a fost primul bărbat cu adevărat bun şi manierat pe care l-am cunoscut. Am avut ceva ce ne-a unit: teama unui viitor dominat de huni. Attila este un parazit pe spinarea altora, mai buni.

– Şi are şi el două mari temeri, adăugă Zerco. Prima este că oamenii săi se vor lăsa corupţi de bogăţiile pe care le acaparează şi nu vor mai fi atât de aprigi.

– E puţin probabil să se întâmple aşa până la primăvară, am spus eu. Şi a doua?

– Se teme de propriul lui eşec. Îţi dai seama cum trebuie să se simtă un tiran care conduce prin teroare şi nu poate avea încredere în nimeni? Cum ştie dacă loialitatea unui supus este adevărată sau doar o aparenţă? De unde ştie el când e iubit cu adevărat sau nu? Puterea care îl face pe kagan atât de tare îl lasă măcinat de îndoieli. Va avea sprijin numai dacă câştigă. Dacă pierde, s-ar putea ca totul să se ducă pe apa sâmbetei.

– Crezi că va pierde fără sabie?

– Aşa sper.

– Şi Attila te-a trimis la Aetius, iar Aetius înapoi ca să fii spion.

– Căsătoria noastră a fost o scuză pentru a-l trimite pe Zerco înapoi la locul unde mă aflam eu, în tabăra lui Attila, continuă Julia. Şi acolo, piticul meu a găsit o soluţie pentru a ne rezolva problemele.

– Cum?

– Convingându-te pe tine să furi sabia, fireşte. Acest fapt îl va demoraliza pe Attila şi îl va încuraja pe Aetius. Dacă vom ajunge la armata romană, sabia furată va ajuta trupele să strângă rândurile şi, dacă romanii câştigă, Zerco şi cu mine vom putea trăi în pace.

Dădu din cap, fericită, ca şi când îndreptarea sorţii întregii lumi ar fi fost un fleac la îndemâna mea.

XVIII

AVALANŞA

Hunii lui Attila erau obosiţi şi resimţeau depărtarea de casă, călărind acum într-o regiune de frontieră care nu era revendicată ferm de nicio naţiune. Graniţa de miazănoapte a Imperiului Roman, de netrecut odată, căzuse acum în urma atacurilor. Romanii încă deţineau controlul asupra regiunii din josul Dunării, pentru a apăra intrările spre Italia. În miazănoapte, germanii dominau în interiorul pădurilor adânci care le împiedicau înaintarea celor care s-ar fi dorit cuceritori. Dar de-a lungul văii Dunării, vechea ordine lăsase locul unor guvernatori, căpetenii şi şefii de trib semiindependenţi, care-şi tăiaseră câte un fief propriu din trupul muribund al Imperiului dominat de dezordine. O armată atât de numeroasă şi de înverşunată precum cea a hunilor se putea mişca în limitele acestui teritoriu fără a fi în vreun pericol, dar grupul lui Skilla nu îndrăznea să se aventureze prea mult aici, de teamă ca nu cumva vreun senior local sau un centurion renegat să se decidă să-i considere o ameninţare. Sarcina hunilor era aceea de a recupera sabia şi de a-l ucide pe Jonas, nu de a provoca vreo altercaţie cu ţopârlanii locali. Aşa că, împreună cu oamenii săi, evita vilele şi forturile de pe culmile dealurilor, cu aceeaşi atenţie la care ne-am fi aşteptat din partea unor

fugari, vorbind în şoaptă pe sub umbrele copacilor şi bombănind din cauza vremii. Coardele arcurilor erau mereu umede, ceea ce le reducea puterea de a ucide, şi chiar şi săbiile aveau urme de rugină. Colac peste pupăză, Alpii se întrevedeau spre sud-vest. Zăpada îşi făcea loc pe aripile toamnei.

Zerco era cheia. Sute de curieri, vânzători ambulanţi, pelerini, mistici, mercenari şi vrăjitoare străbăteau non-stop drumurile în ruină, ceea ce îngreuna găsirea unui fugar cum era Jonas. Dar un pitic negru călărind cu o femeie de înălţime normală şi alţi doi bărbaţi, unul dintre ei legat, reprezenta o curiozitate pe care nici măcar ciudaţii ăştia nu o vedeau zilnic. În timp ce hunii urcau spre Lauriacum, începură să audă poveşti despre un grup neobişnuit de patru persoane care ieşise din pădure în nord. Nou-veniţii erau murdari şi obosiţi, ceea ce însă nu i-a împiedicat să plătească în aur un curier pentru a duce un mesaj în amonte. Se zvonea că documentul era o scrisoare adresată marelui Aetius însuşi. Trecuseră apoi fluviul şi porniseră spre minele de sare aflate încă sub stăpânirea romanilor. Unul dintre fugari ducea în spate o legătură ciudată: lungă, îngustă şi înaltă cât un om.

Dacă fugarii dădeau peste o escortă romană puternică, scăparea lor va deveni un lucru sigur.

Era nevoie ca hunii să-i găsească înainte ca asta să se întâmple.

Galopară în forţă spre Lentia şi spre ultimul pod care rămăsese în picioare în această parte a Dunării; acesta avea însă pietrele crăpate şi acoperite cu muşchi, iar balustrada de lemn nu era decât o lucrare necioplită care înlocuia lucrătura în lemn romană, de mult distrusă. Şi totuşi podul putea fi folosit. Era păzit de bandiţi care cereau vamă, dar îndată ce au auzit zgomote de copite şi au închis porţile de mărăcini, au simţit în aer mirosul acru de hun, asemenea fumului dus de vânt. Păzitorii podului s-au

răzgândit. Când grupul barbar ieşi dintre copaci şi galopă spre pod ca o haită de lupi de stepă, cu arcuri în mâini şi feţe oacheşe brăzdate de cicatrici, porţile erau deja deschise, iar paznicii ascunşi. Aceştia din urmă nu mai zăriră decât colbul ridicat în aer, însoţit de lătrăturile barbarilor care mergeau ţintă spre miazăzi.

Soldaţii zburau ca un nor negru şi rapid, strângând informaţii de ici, de colo. Pe drumul principal spre Iuvavum se aflau patru fugari obosiţi. Unul dintre ei vorbea în greacă.

Skilla descoperi că se gândea la Ilana mai mult decât şi-ar fi dorit, în ciuda umilinţei pe care o suferise în urma respingerii ei şi apoi a salvării din mâna lui Jonas. Ştia că trăieşte şi gândul de a o recuceri încă îl bântuia. De ce a dat la o parte suliţa lui Jonas chiar înainte de ultima aruncare? Dacă ura ideea de a ucide, de ce a încercat ulterior să-i dea foc lui Attila, în loc să fugă pur şi simplu cu Jonas? Faptele ei îl nedumereau şi tocmai acest mister îi păstra imaginea vie în mintea lui. A vizitat-o în cuşca ei înainte de a pleca, aducându-i mâncare drept scuză şi sperând că ar putea să-i dea unele indicii despre fugari, frânt fiind între milă, obligaţie şi exasperare.

– Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă ai fi venit cu mine, încercase el.

– Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă tu şi naţia ta aţi fi rămas acolo unde vă e locul, pe câmpiile cu iarbă, replicase ea. Nimic din toate astea nu s-ar fi întâmplat dacă l-aş fi lăsat pe Jonas să câştige duelul.

– Da. De ce nu l-ai lăsat, Ilana?

– Nu gândeam bine. Zgomotul, sângele…

– Nu, ci fiindcă şi tu mă iubeşti. Eşti îndrăgostită de amândoi.

Ea închisese ochii.

– Sunt o romană, Skilla.

– Toate astea s-au întâmplat în trecut. Gândeşte-te la

viitor.

– De ce mă chinuieşti?

– Te iubesc. Obişnuieşte-te cu asta, pentru că am să te eliberez din captivitate.

Ea vorbise cu glasul unui bolnav pe patul de moarte.

– Doar lasă-mă în pace, Skilla! Viaţa mea e terminată. S-a sfârşit în Axiopolis şi doar în urma unei greşeli monstruoase mi s-a permis să fiu martora ăsteia de acum. Sunt moartă de ceva vreme şi tu trebuie să-ţi găseşti o femeie din neamul tău.

Dar el nu voia pe nimeni din neamul său, o voia pe Ilana. Nu credea nicicum că ea era moartă deja. După ce-l va fi ucis pe Jonas, va fi recuperat sabia şi o va fi recucerit pe ea, totul se va dovedi simplu. Aveau să fie ca pisicile sălbatice: se vor zgâria şi se vor lovi, dar ce fii vor ieşi din împreunarea lor!

Terenul devenea mai abrupt, ceea ce îi aducea aminte de întrecerea pe cai pe care o avusese cu Jonas pe drumul dinspre Constantinopol. Skilla simţea că romanul e pe aproape, la fel cum simţea apropierea vreunei căprioare sau a unui cal sălbatic, şi totuşi părea a fi orb între aceste dealuri împădurite. Era din ce în ce mai descurajat - oare, în graba lor, îi depăşiseră cumva? - când unul dintre oamenii săi strigă ceva şi opriră caii la vederea unei descoperiri minunate: un inel grecesc strălucitor, lăsat asemenea unui far la marginea unei poteci care se depărta de drumul principal. Eudoxius!

Aşa că hunii se treziră cu mult înainte de răsăritul soarelui pentru a călări în linişte pe poteca lăturalnică şi, în cele din urmă, desluşiră un rotocol de fum gri. Erau oare fugarii atât de nesăbuiţi sau deveniseră mult prea încrezători? Apoi fumul dispăru, de parcă cineva îşi dăduse seama de greşeală. Hunii se urcară în linişte pe culmile de pe care puteai vedea de unde venise dara de fum, descălecând pentru a-şi conduce caii printre copaci. Era

perioada zilei de dinainte de răsărit, când munţii din faţă păreau a fi din cositor moale, iar copacii, o fundaţie întunecată. Din vârf, Skilla văzu trei cai în valea de dedesubt.

Acum va fi răzbunat! Dar Skilla nu era încă foarte obişnuit să conducă, oamenii lui erau tineri şi, înainte de a putea organiza o ambuscadă în toată regula, aceştia traseră. Un pitic şi o femeie? Floare la ureche.

Zgomotul fu cel care-l salvă pe Jonas. Sări la o parte ţipând, chiar când primele săgeţi, trase de la o distanţă mult prea mare, trecură pe deasupra locului unde campaseră şi se înfipseră în pământ. Apucă un cal, urcă în spinarea lui şi trase un bărbat cu el - doctorul grec? Femeia şi piticul luară un alt cal, în timp ce al treilea o luă la fugă şi nu mai putu fi ajuns. Alergă în direcţia atacatorilor, până ce săgeţile hune se înfipseră în pieptul său, pentru ca fugarii să nu-l mai poată folosi, iar animalul se prăbuşi în genunchi. Acum fugarii loveau cu călcâiele cei doi cai rămaşi în viaţă în timp ce săgeţile cădeau ploaie în jur; călăreau fără şa, abia izbutind să nu cadă. Erau la mâna hunilor! Dar armăsarii arabi părură să prindă viteza vântului, croindu-şi drum aproape instinctiv şi, într-o clipită, ajunseră între copaci. Hunii urlară de agitaţie şi frustrare şi îşi biciuiră caii să continue urmărirea, ruşinaţi că nu-şi încercuiseră prada. Dar caii fugarilor aveau forţe proaspete, căci prinseseră o noapte de odihnă, în timp ce ai hunilor erau epuizaţi din cauza munţilor pe care urcaseră vreo două ore şi sprintaseră apoi pentru a ataca. În câteva momente, ceea ce trebuia să fie o pradă uşoară se transformă într-o goană încăpăţânată.

Skilla era furios. Toţi oamenii lui abandonaseră tacticile pe care le învăţaseră încă din copilărie, în speranţa gloriei de a fi recuperat sabia lui Attila. Nu reuşiseră decât să-şi strice planurile unul altuia. Soldaţii blestemau, dar caii puternici ai pradei lor dispărură pe după un deal, năruindu-

le orice şansă de a-i ucide cu săgeţi. Până ce barbarii urcară pe creastă, fugarii apărură în valea de mai jos, unde un pod roman arcuit ducea drumul peste un râu spumegând.

– O să-i oprim până la urmă, le spuse el cu îndârjire oamenilor săi.

– Cară prea multe cu ei, fu Tatos de acord.

Caii hunilor erau biciuiţi pentru a coborî dealul în linie neregulată, arcurile luptătorilor erau încă întinse, iar săbiile le loveau coapsele ritmic. Observară cum cei pe care-i urmăreau s-au oprit o clipă pe pod, ca şi cum ar fi vrut să-l distrugă sau să-l blocheze. Apoi fugarii părură a renunţa şi plecară, părăsind drumul roman pentru a pătrunde printr-o spărtură între copaci de pe partea cealaltă a râului şi urcând dealul pieptiş. Era o mişcare prostească şi fatală, căci hunii nu aveau să obosească, atât timp cât mirosul pradei umplea aerul ca acela al unui cerb rănit.

Nu trebuia decât ca oamenii săi, îşi spuse Skilla, să treacă podul acela şi-i vor captura.

Atacul hunilor ne-a luat pe toţi prin surprindere, dar nu şi pe prizonierul nostru, vicleanul Eudoxius. După ce am traversat Dunărea şi am călărit spre miazăzi, spre Alpi, am presupus în mod precipitat că itinerarul nostru şerpuit se dovedise unul de succes şi am încetinit pasul, lăsându-ne caii obosiţi să se odihnească. Şi totuşi, nici chiar atunci când trecătorile spre Italia păreau a se oferi privirii nu am permis aprinderea vreunui foc şi nu am renunţat la precauţia obişnuită. Am riscat căutând nişte cărbuni, după ce am trecut Dunărea, şi căldura lor ne-a ţinut în viaţă. Credeam că nu fumegau.

Până în dimineaţa cu pricina.

De când evadaserăm din tabăra lui Attila, Eudoxius făcuse tot posibilul să atragă atenţia. Dacă-i puneam căluş dădeam naştere la tot felul de întrebări, aşa că el profita de

toate ocaziile pentru a vorbi greceşte. Se oferise să acorde ajutor medical paradei nesfârşite de bolnavi şi infirmi cu care se întâlnesc, de obicei, călătorii. Unul câte unul, îşi scotea de pe degete inelele de aur şi de argint şi le lăsa pe bolovani sau pe butuci, sperând că vreun hun venit să-l caute o să le observe, şi doar când am ajuns la poalele Alpilor, Julia remarcă furioasă că toate degetele îi sunt goale. Doctorul asculta paşii eventualilor salvatori atunci când îşi sprijinea seara capul de pământ. Nu-l văzuse sau auzise pe Skilla, dar îl simţise, cred, ca şi cum i s-ar fi întins un braţ prin apa care stătea să-l înghită. Cu cât ne apropiam de Alpi, cu atât îi creştea speranţa. În cele din urmă, focul meu cu cărbune a fost cel care ne-a pus capac. Ne-am încălzit cina şi l-am stins, dar am acoperit cărbunii cu pământ pentru a păstra căldura. Noaptea târziu, când Julia picotea din cauza oboselii, Eudoxius se întinse şi trase de legături suficient pentru a putea pune mâna pe o creangă de brad umedă de rouă. La răsăritul soarelui, strecură creanga în cenuşa fierbinte, înainte ca noi ceilalţi să ne apucăm să o vânturăm, şi fumul se ridică în aer. Julia se trezi ţipând, dar până când Zerco dădu lemnul la o parte şi-l lovi pe prizonier, era deja prea târziu. În scurt timp am auzit chiotele hunilor.

Eram cu adevărat disperaţi. Nu am putut distruge lemnul solid şi vechi al podului, aşa că am părăsit drumul roman şi am început să urcăm printre copaci. Eudoxius credea că încercăm să ne ascundem.

– Mai bine vă predaţi, ne sfătui el, în timp ce eu l-am legat şi l-am urcat pe cal asemenea un sac cu grâne, întrebându-mă a suta oară dacă valora suficient în ochii lui Aetius, cât să merite toată osteneala de a-l ţine captiv.

– Este inutil să-ncercaţi să vă ascundeţi. Este ca şi cum aţi fi copii şi aţi pune mâna la ochi, sperând că nu veţi fi văzuţi. Hunii vă vor găsi. I-am văzut cum au nimerit cu săgeata ochiul unui cerb de la două sute de paşi distanţă.

– Dacă mor eu, mori şi tu.

– Nici nu vei şti că se apropie săgeata, până ce nu-ţi va străpunge pieptul.

I-am dat un pumn, de nervi, iar el mă înjură.

– Dă-mi drumul şi lasă-mi sabia şi poate că hunii nu vă vor mai urmări, încercă el. O să negociez viaţa voastră pentru ea.

– Poate că am să renunţ la sabie, am zis eu, dar o să te păstrez pe tine pe post de scut.

Dacă am fi avut timp şi un instrument ceva mai eficient decât o veche sabie de oţel, poate că am fi reuşit să distrugem podul. Era evident că nu fusese reparat de generaţii întregi, iar puntea de lemn fusese doar grosolan cârpită de rarii călători suficient de mărinimoşi încât să le pese de cei care veneau după ei. Prin găuri se putea zări apa înspumată de dedesubt. În timp ce ne cântăream şansele, hunii începură să coboare panta ca o avalanşă cenuşie. Lucrul ăsta mă forţă să mă uit înainte şi ceea ce am văzut mă inspiră.

– Unde dracu' ne duci? răsuflă Zerco întretăiat în vreme ce caii noştri se chinuiau să urce coasta, împroşcând cu prundiş.

– Nu putem să fugim la nesfârşit de douăzeci sau treizeci de oameni, i-am spus eu. Trebuie să-i oprim.

– Dar cum? ţipă Julia.

O săgeată, trasă de la o atât de mare distanţă încât vibra în aer, şuieră printre copaci.

– Vedeţi panta aia de prundiş de deasupra podului? Dacă putem să punem totul în mişcare, stârnim o avalanşă.

– Şi ne dăm şi noi de-a dura, prezise Zerco.

Dar ce altă opţiune aveam?

Am ieşit dintre copaci la baza unei stânci care se desluşea deasupra râpei pe care o străbătea râul, aruncând umbre deasupra torentului. Pe la baza stâncii, am urcat de-a lungul pantei cu prundiş până când haoticul strat de roci

deveni atât de gros, încât nu se mai vedea nici urmă de vegetaţie. Caii începură să alunece, ca şi cum ar fi mers pe gheaţă. Jos, îi puteam vedea pe huni cum coboară spre trecere.

– Zerco, leagă-l pe doctorul ăsta ca pe o capră de sacrificiu. Julia, tu vii cu mine!

Am luat un par solid de pin ce zăcea în mijlocul pietrişului şi ne-am lăsat să alunecăm în zigzag pe povârniş, până la un punct deasupra râpei.

Hunii erau ca furnicile, îngrămădiţi la poale, arătând în sus, acolo unde ne depistaseră. Unul dintre ei le ordona celorlalţi nervos, iar poziţia şi gesturile sale îmi erau foarte cunoscute. Skilla! Voi scăpa oare vreodată de rivalul meu?

Văzusem ceea ce căutam. O piatră mai mare decât celelalte alunecase pe pietriş şi stătea într-o rână, ţintuită locului de pietrele mai mici din jur. Am băgat prăjina sub ea, folosind o piatră drept pivot.

– Ajută-mă să împing!

Julia apăsă cu disperare. Hunii, conducându-şi caii, începură să urce pe pod.

– Nu pot! strigă ea.

– Foloseşte-te de propria-ţi greutate!

– Asta şi încerc!

Atunci, o mică bilă de energie coborî panta şi se aruncă asupra prăjinii. Zerco! Impactul produs de pitic, greutatea lui sporită de viteză, era exact ceea ce ne trebuia. Pârghia se frânse, dar piatra zvâcni suficient de mult pentru a începe să se rostogolească. Toate celelalte pietre rupseră legătura nevăzută dintre ele şi începură să alunece ca apele ce au rupt digul.

Zerco se duse şi el la vale, dar soţia lui îl prinse de tunică. Pentru o clipă, se bălăngăni pe margine, gata-gata să cadă.

Am tras de ei, retrăgându-mă spre partea superioară.

– Trebuie să ne dăm din drum!

Dealul întreg mugea acum, curgând ca o perdea. Ne-am cățărat pe pantă, ne-am agățat de un colț mai solid și ne-am uitat în spate. Ce privelişte!

Porniserăm o avalanşă de toată frumusețea. Pietre căzând se loveau de alte pietre în cădere, distrugând echilibrul delicat al muntelui. Praful se ridica asemenea aburului deasupra unui gheizer. Huruitul crescu în intensitate, la început abia perceptibil pentru urechile hunilor, apoi dominând zgomotul apei. Barbarii se uitară în sus, stupefiați de imaginea de la buza stâncii. Un șuvoi de pietre țâșni și se arcui în aer.

Își întoarseră caii și fugiră.

Acum, sute de tone de pietre inundau prăpastia ca o cascadă și, când se loviră de pod, impactul fu ca o erupție. Scândurile săriră în lături ca și cum ar fi fost catapultate. Grinzile îmbătrânite explodară în nenumărate aşchii. Avalanşa își tăie drum prin pod, ca și cum ar fi sfâșiat hârtie, îngropând doi huni cu cai cu tot, valul lovindu-se apoi de torent cu un răpăit titanic.

Am urcat în vârf, acolo unde-l lăsasem pe Eudoxius, și ne-am uitat în urmă. Jubilam. Muntele părea a fi fost muşcat de un uriaş. Aerul era încărcat de praf. Jos, partea din mijloc a podului dispăruse. Hunii care scăpaseră cu viață își țineau caii în frâu de partea cealaltă a râului și priveau în sus, amuțiți de dezastru.

– Le va lua zile întregi să găsească un alt drum, am spus eu, deşi era mai mult o speranță decât o certitudine. Sau ore, cel puțin. L-am bătut pe Zerco pe umăr. Să ne rugăm ca Aetius să primească mesajul tău.

XIX

TURNUL ROMAN

Turnul de gardă de la Ampelum străjuia joncţiunea dintre două drumuri romane, unul mergând spre apus către minele de sare de la Iuvavum şi Cucullae, celălalt spre miazăzi către Ad Pontem şi trecătorile montane de dincolo de ea. Turnul avea formă pătrată, era înalt de cincisprezece metri, crenelat în vârf şi dispunând de un cazan cu ulei care să fie aprins pentru a trimite semnale altor turnuri aflate la mare depărtare. Focul fusese aprins de multe ori fără însă ca ajutorul solicitat să fi venit, dat fiind resursele tot mai firave ale Imperiului; de aceea, garnizoana de aici, la fel ca multe altele, învăţase să se descurce pe cont propriu. Roma era aidoma Lunii: mereu prezentă, şi totuşi foarte departe.

Baza turnului era fortificată de un zid de piatră înalt de doi metri şi jumătate, împrejmuind o curte interioară în care se găseau grajduri, magazii şi ateliere. Cei doisprezece soldaţi romani de aici dormeau şi mâncau în turn, bazându-se pe vacile din grajdul de la parter pentru a le da un pic de căldură. Aceasta era suplimentată de cea a mangalului care emana mult fum şi care, de-a lungul secolelor, făcuse grinzile negre.

A spune că garnizoana era "romană" însemna a lărgi înţelesul istoric al cuvântului. De multă vreme legiunile nu

mai erau formate doar din latini care părăseau Italia. În loc, armata devenise una dintre forţele de integrare cele mai mari ale Imperiului, recrutând oameni dintr-o sută de naţiuni cucerite şi instruindu-i într-o singură limbă comună. Încet-încet, universalitatea limbajului, a obiceiurilor şi a armamentului dispăru, aşa că aceia care administrau turnul acum erau o adunătură de băieţi de la ţară şi pierde-vară recrutaţi, toţi aflaţi sub comanda unui ofiţer grosolan, pe nume Silas, care se născuse în mlaştinile Friziei. Un soldat era grec, altul italian, altul african. Trei dintre ei erau ostrogoţi germani, unul gepid şi ceilalţi cinci nu se aventuraseră niciodată la o distanţă mai mare de treizeci de kilometri depărtare de fortăreaţă şi de aceea erau simpli locuitori din Noricum. Deşi aceşti bărbaţi juraseră credinţă Romei, în principiu ei încercau să-şi păzească propriul spate şi câteva sate din văile înconjurătoare, de unde îşi procurau proviziile şi câţiva bani din taxe. Călătorii care treceau pe la răscruce erau nevoiţi să plătească o taxă. Când pretenţiile funcţionarilor din Ravenna deveneau îndeajuns de insistente, o mică parte din acest impozit era cedat guvernului central. Soldaţii nu aşteptau şi nici nu primeau nimic în schimb. Singuri se ocupau de procurarea hranei, a veşmintelor, a armelor şi a oricăror materiale necesare pentru a repara turnul de pază. Răsplata lor era permisiunea de a percepe taxe de la vecini.

Totuşi, aceşti bărbaţi erau supuşii Romei: ai ideii de ordine, de civilizaţie. Speram că turnul lor reprezenta un refugiu. Distrugerea podului aflat la câţiva kilometri distanţă avea doar să-i încetinească, nu să-i oprească pe huni. O garnizoană romană s-ar putea să-l oblige pe Skilla să renunţe şi să se întoarcă acasă.

– Ce dracu' mai este şi *asta?* ne întâmpină ofiţerul comandant Silas, care ajunse la poartă şi, după ce văzu că patru persoane călăreau doi cai obosiţi, se zgâi la Zerco.

– Un ajutor important pentru generalul Flavius Aetius,

am răspuns, gândind că nu ar fi rău să exagerez puţin.

– E o glumă?

– Înţelepciunea lui este la fel de mare pe cât îi este statura de mică.

– Şi sacul ăla de grâne din şaua ta? întrebă el arătând spre Eudoxius care avea mâinile legate la spate şi gura acoperită de căluş, şi care ridică din sprâncene jignit.

– Un trădător al Romei. Aetius vrea să-l interogheze.

– Un ajutor şi un trădător, deci. Se întoarse apoi spre femeie. Şi ea cine e, regina Egiptului?

– Ascultă! Avem informaţii foarte importante pentru general, dar trebuie să ne ajuţi. Am fost urmăriţi de un grup de huni.

– Huni?! Asta-i bună! Hunii sunt departe, spre răsărit.

– Şi cum îţi explici atunci că suntem patru oameni călare pe doi cai, în vreme ce din ceilalţi doi cai ai noştri ies săgeţi hune? se răţoi Zerco. Se lăsă să alunece de pe cal şi merse spre căpitanul roman, pe care-l privi atent. Crezi că un om de valoarea mea s-ar opri într-o cocină ca asta, dacă nu ar fi cu adevărat în pericol?

– Zerco, nu-l insulta pe prietenul nostru, interveni Julia. Descălecă şi ea. Îmi cer scuze pentru insolenţa lui. Domnule ofiţer, am fost urmăriţi de oamenii lui Attila şi am scăpat de capturare doar fiindcă podul de mai jos s-a surpat. Îţi cerem protecţie.

– A căzut podul?

– Am fost nevoiţi să-l distrugem.

Ne privi nesigur, neştiind dacă să ne creadă sau nu, dacă să ne antipatizeze sau nu.

– Eşti cu el? Comandantul îi făcu Juliei semn către mine.

– Necioplitul ăsta este soţul meu, zise ea şi puse mâna pe umărul lui Zerco. E un nesăbuit şi câteodată face unele glume la care nu râde nimeni, dar nu-l lua în seamă. Înflăcărarea lui e demnă de un bărbat de două ori cât el şi, într-adevăr, îl serveşte pe generalul Aetius. Ştii cumva unde

este generalul?

Soldatul izbucni în râs.

– Uită-te în jur!

Turnul era acoperit de muşchi şi dărăpănat, curtea interioară era plină de noroi, iar animalele din grajd jigărite.

– O să-l văd pe Aetius când voi fi eu Attila. Am primit un raport că se află în Roma, în Ravenna sau pe Rin şi încă unul care zicea că ar veni încoace. Dar am mai primit un raport despre un unicorn în Iuvavum şi despre un dragon la Cucullae. În plus, generalul nu stă prea mult într-un loc. Şi, pentru că vine iarna, se prea poate să se retragă la Augusta Treverorum sau la Mediolanum. Dacă trebuie să-l găsiţi, mişcaţi-vă repede, înainte ca trecătorile să se înzăpezească.

– Atunci, avem nevoie de hrană, de nutreţ şi de încă un cal, am spus eu.

– Ceea ce-nseamnă că eu am nevoie de un solid, un solid şi de încă un solid, veni replica lui Silas. Să vă văd pungile, străinilor!

– Nu mai avem bani. Tocmai am fugit din tabăra lui Attila. Te rugăm, avem unele informaţii pe care Aetius trebuie să le audă. Nu poţi să ceri ajutorul administraţiei?

– Eu personal nu pot obţine nimic de la Roma. Ne examină apoi venitul sărăcăcios. Şi aia din spate ce e?

– O sabie veche, am spus.

– Dă s-o văd. Poate facem schimb.

M-am gândit preţ de o clipă, apoi am dat sabia jos şi am despachetat-o. Neagră şi ruginită cum era, arăta de parcă aş fi scos-o din noroi. Ceea ce şi făcusem. Impresiona doar prin faptul că era mare.

– Asta nu e sabie, ci ancoră, spuse Silas. Nu pot tăia brânza cu ea şi pare că nici nu poate fi mânuită uşor. De ce cari bucata asta de fier vechi?

– E o amintire de familie importantă pentru mine. Am pus sabia la loc. Un simbol al strămoşilor noştri.

– Strămoşii tăi aveau trei metri? E absurd.

– Ascultă-mă! Dacă nu ne dai nimic, lasă-ne măcar să stăm aici peste noapte. N-am dormit cu un acoperiş deasupra capului de săptămâni bune.

Se uită la Julia.

– Ştii să găteşti?

– Mai bine decât maică-ta.

Silas rânji.

– *Mă îndoiesc*, dar tot e mai bine decât să mă mai las pe mâna amărâtului de Lucius. În regulă, *tu* te vei ocupa de cină, *tu* vei aduce apa şi *tu,* omuleţule, vei aduce lemne. Cât despre prizonierul vostru, o să-l legăm în turn de un stâlp şi-l lăsăm să se umple de spume. Agenţi ai lui Aetius! Aia din garnizoana de la Virunum or să se strice de râs când o să le povestesc. Haideţi, o să vă las să vă umpleţi burţile şi să dormiţi în fortul meu. Dar plecaţi de dimineaţă. Asta este o garnizoană militară, nu o *mansio.*

Decurionul nu era o gazdă prea entuziastă, dar soldaţii lui ne-au primit încântaţi. Julia a pregătit o ciorbă gustoasă, Zerco le-a cântat cântece deocheate, iar eu le-am povestit despre Constantinopol care, pentru ei, era la fel de depărtat ca Roma sau Alexandria. Eudoxius, odată ce i-a fost îndepărtat căluşul, a insistat că este un prinţ hun şi le-a promis tuturor să le dea greutatea lui în aur, dacă-l eliberau. Soldaţilor li se păru că este la fel de caraghios ca Zerco. Îl asigurară că nu erau huni prin părţile astea sau, în caz contrar, erau oricum în drum spre casă. La mai puţin de o zi distanţă se aflau forturi care păzeau împrejurimile Italiei şi puteam călători de la unul la altul.

– Dormiţi liniştiţi la noapte, ne asigură Lucius, căci nu le permitem barbarilor să ajungă în Noricum.

Odată cu apariţia zorilor, perioada în care santinelele devin doar nişte siluete negre pictate pe cerul abia luminat, numai doi romani mai rămăseseră treji în întregul fort.

Amândoi îşi dădură sfârşitul, la câteva clipe unul de celălalt.

Primul, Simon, era la poartă şi se uita obosit şi plictisit la drum. Spera ca Ulrika, o lăptăreasă din împrejurimi, cu sânii ca ugerele, să-şi facă livrarea înainte să iasă el din post, dis-de-dimineaţă. Se gândea la sânii ei, rotunzi ca pepenii şi fermi ca nişte burdufuri pline, când din negură ţâşni un cal şi, înainte ca el să aibă vreo reacţie, un hun îl săgetă în gât. Gâlgâi în timp ce căzu lat la pământ, întrebându-se ce i se întâmplă şi ce-a păţit Ulrika. Se spune adeseori că pe chipul celor morţi se citeşte surpriza.

Al doilea bărbat, Cassius, era în vârful turnului şi mărşăluia înainte şi înapoi ca să nu-ngheţe de frig. Un murmur ciudat îl făcu să se uite în sus, chiar înainte ca o duzină de săgeţi, asemenea unei furtuni neaşteptate, să-l ucidă. Patru dintre ele îşi găsiseră ţinta, celelalte lovind acoperişul turnului, ca o grindină. Bufnetul trupului căzând ne trezi.

– Hunii! am strigat.

– Visezi, mormăi Silas, pe jumătate adormit.

Imediat o săgeată îşi făcu loc prin fereastra camerei şi se lovi de zidul de piatră.

Am auzit zgomot de copite, în timp ce oamenii lui Skilla se repeziră la zid, săriră de pe spatele cailor pe marginea zidului şi apoi se strecurară ca nişte umbre. Amintindu-şi de lecţia învăţată cu o zi în urmă, nu scoseseră niciun cuvânt.

Au sărit uşor în curte, ca o şoaptă, liniştea deplină fiind spartă doar de lătratul unui câine înainte de a fi străpuns de suliţă şi de tresăritul unui măgar care răgi o clipă, apoi capul îi fu crăpat de un topor. Cu săbiile trase, barbarii cercetară bucătăria, cămările şi grajdurile. Apoi, dându-şi repede seama că eram cu toţii în turn, atacară uşa acestuia, dar o găsiră blocată. Romanii se iviră la ferestrele turnului, dând alarma. Silas a fost primul care a ripostat, aruncând o suliţă de la fereastra aflată la etajul trei.

Lovitura ei fu atât de puternică, încât trecu prin hun ca prin brânză.

– Trezirea! urlă el. Luaţi-vă săbiile, nu sandalele, zevzecilor! Suntem atacaţi! Se dădu la vreme într-o parte, căci o altă săgeată îşi făcu loc prin cadrul ferestrei, se înţepeni într-o grindă şi mai tremură un pic înainte să-şi găsească liniştea.

M-am rostogolit de pe saltea şi, aşa aproape despuiat cum eram, am apucat sabia romană scurtă cu care o ucisesem pe santinela lui Attila. Julia mai avea încă suliţa cu care încercase să-mi omoare calul. În afară de astea şi de pumnalul pe care-l luasem de la Eudoxius, noi, fugarii, eram lipsiţi de orice alte arme.

M-am repezit spre locul de păstrare a suliţelor, am luat una şi am tras cu ochiul afară. Lumina era abia mijită, iar hunii de jos mişunau prin curtea interioară asemenea unor păianjeni. Unul dintre ei se opri, se uită în sus, apoi eu am aruncat suliţa. Omul întrezări mişcarea şi se feri. Iuţeala lui mi se părea cunoscută. Skilla?

Acum, din ce în ce mai mulţi romani aruncau cu suliţe sau trăgeau cu arcul, în timp ce săgeţile hunilor ricoşau pe pietrele turnului.

– Ce creaturi din Hades s-au pogorât asupra noastră? întrebă Silas.

– Hunii ăia despre care ziceai că gonesc spre casă, i-am răspuns.

– Dar nu există nicio dispută între noi şi huni.

– Se pare că ei sunt de altă părere.

– Tu eşti de vină! E vorba despre prizonierul ăla, aşa-i?

– El şi ruginitura aia căreia i-ai zis tu ancoră.

– Sabia?

– E vrăjită. Dacă Attila pune mâna pe ea, va cuceri lumea întreagă.

Silas se uită la mine cu uimire, neştiind dacă să mă creadă sau nu.

– Julia, încălzeşte supa! ţipă Zerco, arătând oala cu ciorbă care rămăsese caldă în tuciul de fier. Apoi omuleţul alergă pe scări spre vârful turnului, în tropăit de cizme.

Încălzeşte supa? Apoi mi-am dat seama ce-i trecuse piticaniei prin cap. Julia vântura cărbunii pentru a face focul. Eu am tras cu ochiul pe fereastră ca să identific o nouă ţintă. În cele din urmă, s-a găsit un hun care să se repeadă asupra uşii de la baza turnului. Aducându-mi aminte de lupta cu Skilla, am aşteptat ca săgeata îndreptată spre mine să se lovească de perete şi să cadă cu zgomot, abia apoi am ieşit în afară şi am lovit. Arma căzu ca un fulger, hunul căzu şi el şi muri, parcurgând numai jumătate din drumul spre uşă.

Satisfacţia a fost deplini Nu mai eram un băieţandru.

Romanii erau cu toţii în picioare acum şi lumina crescândă le venea în ajutor. Dar, socotindu-ne morţii şi răniţii - încă doi dintre noi fuseseră atinşi de săgeţi -, ne dădurăm seama că suntem în inferioritate. Raportul era de mai mult de doi la unul. Şi mai înfricoşător era că hunii desfăceau acoperişul grajdului, dând la o parte bucăţile de ţiglă. Intenţia lor era clară. Aveau de gând să folosească acoperişul ca scut pentru a ajunge la uşă. Alţi huni adunau paie pentru a da foc uşii.

Ambele tabere erau în alertă maximă, iar salvele de săgeţi se diminuară, pe măsură ce soldaţii începură să fie mai precauţi. Rezervele noastre de proiectile aveau nevoie de întăriri. Locul săgeţilor fu luat de înjurături în latină, germană şi hună.

– Daţi-ne sclavii! strigă Skilla în hună.

Nimeni din tabăra romană nu putu să-l înţeleagă.

Zerco se întoarse, având ochii strălucind de agitaţie. Era pe picior de egalitate în bătălia asta, dacă nu cumva avea chiar un avantaj, din moment ce nu trebuia să meargă aplecat pentru a se feri de săgeţi.

– Am aprins focul pentru a semnala, spuse el. Împreună

cu Lucius am slăbit nişte pietre din vârf, ca să le aruncăm atunci când vor ataca uşa. Este supa fierbinte?

– A început să dea în clocot, spuse Julia.

– Ia-l pe Jonas să te ajute să o torni. Ia banca şi scoate-o pe fereastră ca să faci o pârghie. Când se rupe acoperişul pe care şi l-au făcut, toarnă supa pe oricine se nimereşte.

– Şi dacă mi se face foame? încercă să glumească unul dintre soldaţi.

– Dacă nu ajungi la bucătărie când încep maţele să-ţi ghiorăie, eşti deja mort, îi dădu piticul replica. Apoi urcă din nou scările.

Afară se auzi un strigăt şi o grindină de săgeţi se îndreptă iarăşi în sus, multe dintre ele făcându-şi loc prin ferestre.

– Staţi culcaţi până când prietenul nostru aruncă pietrele! ordonă Silas. Când hunii se retrag să se adăpostească, ridicaţi-vă şi folosiţi arbaletele!

Eu urmăream totul printr-o crăpătură a unei ferestre. Acoperişul grajdului, odată detaşat de la locul iniţial, se ridică brusc şi se legănă un pic înainte şi înapoi, în timp ce hunii se poziţionau ca să poată să-l care, şi apoi fu împins înainte. În spate, ghemuindu-se, veneau soldaţi cu torţe aprinse. Ritmul săgeţilor hune ne zădărnicea încercarea de a-i lovi pe barbarii care se apropiau. Nu mă puteam abţine să nu mă înfior de fiecare dată când vreo săgeată nimerea prin ferestrele înguste. Se auzi o bufnitură atunci când acoperişul se lovi de baza turnului, apoi se porniră strigăte aspre, iar fânul, lemnul şi torţele fuseră împinse înainte.

– Acum! se auzi ţipătul ascuţit al lui Zerco, de undeva de sus.

Puteam distinge şuierul pietrelor grele căzând. O lovitură brutală şi s-au pornit ţipete şi înjurături, pe măsură ce bolovanii ce aveau jumătatea greutăţii unui om treceau prin acoperiş şi-i zdrobeau ţiglele.

– Banca! am ordonat.

Unul dintre soldaţi a strecurat banca pe fereastră şi a înclinat-o pentru ca ciorba să nu se scurgă pe pereţi. Apoi, Julia şi cu mine, cu mâinile învelite în haine, am ridicat ceaunul negru de pe foc, l-am dus la fereastră şi l-am răsturnat. N-am fost foarte îndemânatici, căci un galon sau două din lichidul gustos se răspândi la noi în încăpere, dar cea mai mare parte a ciorbei fierbinţi ţâşni afară, aşa cum planificaserăm, şi, lăsând o dâră de aburi, îi împroşcă pe hunii prinşi în dărâmături. De data asta, blestemele fuseră însoţite de ţipete de durere.

Hunii rupseră rândurile şi avântul lor ezită. Acum noi, romanii, ne-am dus cu toţii la ferestre pentru a trimite săgeţi sau a arunca pietre şi suliţe, doi adversari fiind loviţi în spate, căzând în timp ce fugeau să scape. Alţi doi zăceau leşinaţi sau morţi pe acoperişul sfărâmat, iar alţi câţiva şchiopătau sau se clătinau.

Sorţii se echilibraseră acum.

Am aclamat cu toţii până când un fum gros a început să se ridice. Am riscat şi am scos capul pe fereastră şi am sărit înapoi chiar la timp pentru a mă feri de o săgeată care mi-a trecut pe lângă ureche.

– Acoperişul a luat foc şi se află chiar lângă uşă, am dat raportul. Avem nevoie de apă.

– Fără apă, contramandă Silas ordinul. Abia ne-ajunge pentru ziua de azi, darămite pentru un asediu.

– Dar, dacă arde uşa…

– Să ne rugăm să nu se întâmple aşa sau îi vom omorî când urcă scările. Trebuie să rezistăm până când ne vin ajutoare.

– Ce ajutoare?

– Focul de semnalizare al micului tău prieten. Să ne rugăm să fim auziţi de Aetius sau de Dumnezeu.

Hunii începuseră să strige şi să urle de exaltare la vederea flăcărilor care ardeau în faţa uşii turnului. Unul dintre ei ţâşni de-a lungul curţii cu un braţ plin de fân şi

lemne pe care le puse pe foc şi apoi făcu drumul înapoi încă o dată, înainte ca vreun roman să apuce să-l lovească. Un al doilea hun făcu acelaşi lucru, apoi şi al treilea.

Cel de-al patrulea care încercă fu ucis, dar focul era deja turbat. Fumul gros bloca vederea de la ferestre. Silas şi cu mine am fugit la parter să vedem ce se întâmplă. Fumul intra prin crăpăturile uşii şi îi puteam auzi pe soldaţii romani de la etaj care începuseră să tuşească. Valul de căldură se simţea.

Deasupra se auzi un urlet. Încă un roman fusese străpuns de săgeţi.

– Daţi-mi drumul! ţipă Eudoxius de la stâlpul de care era legat. Pe mine mă vor. Dacă mă predaţi, o să le spun să vă cruţe nemernicele vieţi.

– Nu-l băgaţi în seamă! am strigat eu în vânt.

– Când ne vor ataca, vom folosi vitele, îmi murmură Silas. Julius şi Lucius vor sta la pândă cu arbaletele.

Trebuie să ucidem atât cât să-i facem să se sature de jocul ăsta.

– Ţinteşte spre conducător, dacă poţi, i-am spus celui cu arbaleta. El e cel care nu se va da bătut.

Hunii urlau acum un cântec mortuar adresat nouă. O treime din fiecare tabără murise.

Skilla lăsă focul să ardă uşa timp de oră, în vreme ce el îi zorea pe soldaţi să scoată o grindă uriaşă din bucătărie. Hunii ascuţiră cu un satâr unul dintre vârfuri. S-au făcut găuri şi s-au bătut mânere la capetele bârnei, toate acestea dându-le barbarilor un aer preocupat pe care nu-l mai văzusem niciodată înainte. Bârna urma să fie berbecele lor. Pe cât erau de energici la război, pe atât erau de leneşi la agricultură.

În cele din urmă, focul cedă. Uşa era încă în picioare, dar rămăsese doar o grămadă strâmbă şi înnegrită de lemne. Atacatorii veniră cu iuţeală din partea cealaltă a curţii şi berbecele lovi uşa. Aceasta explodă spre interior.

– Aşa, da! urlă Skilla. Hunii aruncară grinda şi scoaseră săbiile.

Deodată, intrarea se umplu de vitele pe care noi le împingeam de la spate şi care se loviră ca elefanţii cartaginezi de hunii care se avântau, obligându-i să se tragă la o parte. Hunii încercară să le mâne în cealaltă direcţie, dar avantajul era acum al nostru. Vitele împungeau cu coarnele şi călcau în copite orice hun căzut la pământ. În acel moment de confuzie, şi mai multe pietre şi mai multe suliţi îşi făcură loc şi încă doi huni deveniră prada dezastrului. În cele din urmă, atacatorii înţeleseră că trebuie să lase vitele să iasă, dar atacul lor îşi pierduse din viteză. Când atacatorii rămaşi în viaţă se repeziră încă o dată spre intrare, hotărâţi să termine lucrurile odată pentru totdeauna, noi îi aşteptam pregătiţi.

Două săgeţi fuseră trase din arbaletă şi doi huni muriră, împiedicându-i pe cei care veneau din spate. Am blestemat nenorocul că Skilla nu se afla în rândul întâi. Toate avantajele pe care luptătorii călare le aveau într-o bătălie normală se pierduseră în această confruntare în spaţiu închis şi ştiam că pierderile îl înnebuneau pe inamic. Dacă pierdeam, nu urma să avem parte de un tratament îndurător.

Soldaţii lui Silas manevrau furioşi arbaletele pentru a le reîncărca, retrăgându-se pe scări în timpul ăsta. Dar hunii cu arcuri sloboziră săgeţile. Lucius şi Julius se rostogoliră în jos pe scări.

O altă şarjă se îndreptă în sus şi ceaunul nostru cu ciorbă fu azvârlit spre huni, doborându-i. Fuseră întinse suliţele, un duşman fu împuns, iar altul înhăţat şi smucit într-o parte. Lupta de pe scări era disperată. Skilla îşi făcea drum printre romanii care-i blocau calea cu o hotărâre ce-i lipise un rânjet pe chip. Victoria i se putea citi în ochi. *Ai mei sunteţi!*

Deodată, cineva *din spatele* atacatorilor urlă în hună cu

un glas iritant, dar familiar.

– Eu sunt slujitorul lui Attila şi toţi trebuie să vă supuneţi mie! Luptaţi cu mai mult avânt! Luaţi sabia!

Eudoxius!

– Cum de a scăpat? am întrebat mânios.

– Un prost de soldat i-a dat drumul, gândindu-se că va putea negocia, răspunse Julia din spatele meu, împărţind suliţe pe care le puteam arunca. Grecul i-a tăiat beregata binefăcătorului său şi a sărit pe fereastră.

– Ardeţi grinzile de la bază şi turnul va cădea! îi sfătui Eudoxius.

– Mai vreau o arbaletă! ordonă Silas, împingând un hun înapoi cu ajutorul unui scut. Toate rănile îi sângerau şi nimeni nu-i răspunse.

Pas cu pas, mârâind pe măsură ce ne împingeau mai sus, tot mai sus, hunii urcau. Erau din ce în ce mai puţini dintre noi care să le facă faţă. Am aruncat pe scări banca pe care o folosiserăm ca să turnăm supa, iar ei au zvârlit-o într-o parte. Le cedaserăm deja primul etaj şi încercam să ne folosim de mobilă pentru a le bloca drumul spre cel de-al doilea. Multe săgeţi bufniră în timp ce străpungeau mobilele.

– Ardeţi tot! ţipa Eudoxius.

Şi apoi, de undeva de deasupra, am auzit glasul piticului:

– Cavaleria! Cavaleria!

Se putea distinge o goarnă romană; hunii se uitară unul la altul consternaţi. Întăriri? Supravieţuitorii noştri, recunoscând sunetul, aclamară.

Skilla folosea o măsuţă pentru a se proteja de tot ceea ce era aruncat spre el. L-am văzut cum ezita, agonizând din cauza indeciziei. Inamicul său şi sabia lui Attila erau atât de aproape! Şi totuşi, dacă hunii erau închişi în fort de forţele proaspete ale cavaleriei romane, totul ar fi fost pierdut.

Un ultim atac!

– Tatos! Ce se întâmplă? întrebă el agitat.

– Vin romanii. Mulţi şi călare.

– Încă mai avem timp să-i omorâm pe toţi!

Skilla ridică masa.

Am luat o arbaletă şi am tras. Săgeata pătrunse prin tăblia mesei, trecând la câţiva milimetri depărtare de nasul lui, dar Skilla îşi dădu capul pe spate. Cu faţa întoarsă spre ei, văzu că oamenii i se topeau pe picioare.

– Trebuie să fugim!

– Sabia! Sabia! implora Eudoxius.

Skilla ezita încă. Eu mă pregăteam, disperat.

În cele din urmă, se aplecă în faţă, iar eu am tras încă o săgeată care trecu la o palmă pe lângă el. Apoi fugi prin uşa sfărâmată, dând piept cu haosul însângerat. Hunii grav răniţi fuseră lăsaţi la mila justiţiei romane, iar restul fugiră spre caii pe care-i priponiseră în afara zidului. Skilla sări de pe parapet şi ateriză pe spatele calului său, tăindu-i frânghia cu care-l priponise. Şi, în timp ce noi ne strigam triumful, hunii se făceau nevăzuţi.

Mi-am strecurat capul pe fereastră pentru a vedea ce se întâmplă. Odată cu soarele, pe linia orizontului creştea lucirea armurilor unei companii de cavalerie neobişnuit de bine echipate. Aceasta din urmă apăru pe creasta dealului din sud, din direcţia munţilor. Skilla îşi biciui calul şi se îndreptă spre nord, în cealaltă direcţie, acolo de unde veniseră hunii. Se retrăgea în josul dealului şi niciun soldat din lume nu se pricepea mai bine la dispărut în ceaţă decât oamenii Răsăritului.

Când cavaleria romană ajunse cu surle şi trâmbiţe la turnul asediat, hunii erau la kilometri distanţă, galopând cu furie, împrăştiindu-se doar pentru a se regrupa mai târziu.

Bătălia se sfârşise la fel de brusc cum se iscase.

Noi toţi eram cu gurile căscate. Conducătorul soldaţilor care veniseră ca întăriri călărea un armăsar alb ca zăpada, cu capa roşie şi coiful cu creastă, după stilul vechi. Platoşa

sa era încrustată cu aur şi argint şi, pentru o clipă, ni se păru că Apollo însuşi coborâse de la soare-răsare. Galopă prin poarta fortăreţei spre uşa distrusă a turnului central cu unitatea de cavalerie care-l urma, ţinându-şi calul în frâu pentru a se uita uimit la ravagiile produse. Noi, cei care apăraserăm fortăreaţa, am ieşit să-l întâmpinăm şi-mi dau seama cam ce i-a trecut prin minte: o femeie cu părul transpirat lipit de frunte, un pitic soios şi eu, ţinând în braţe o veche sabie de fier mai mare decât mine.

Ofiţerul clipi, nevenindu-i să creadă.

– Zerco?

Surpriza nou-venitului nu fu mai mică decât a piticului. Şi el căscă gura, şocat, dar căzu apoi într-un genunchi, afişând o atitudine umilă pe care nu i-o văzusem niciodată în faţa lui Attila.

– Generale Aetius!

– Aetius? Silas, plin de sânge, dar cu triumful întipărit pe chip, rămase cu gura căscată, ca şi cum văzuse unicornul. Adică nebunul ăsta chiar spunea adevărul?

Generalul zâmbi.

– Mă îndoiesc, dacă mi-aduc aminte de cât e de viclean. În numele zeilor, ce faci aici, Zerco? Am primit mesajul tău, dar chiar să te găsesc aici…

Aetius era un bărbat frumos şi încercat, cu trupul bine legat, deşi avea peste cincizeci de ani; grijile şi funcţia îi lăsaseră urme pe chip, iar părul îi era grizonat.

– Am văzut focul de semnalizare. Ai ştiut întotdeauna cum să intri în necaz.

– Te căutam, stăpâne, spuse piticul. Am decis să-mi schimb din nou şeful, căci Attila s-a plictisit de mine. De data asta mi-am adus şi nevasta.

Julia făcu o plecăciune.

– Ei bine, sfinţii ştiu că avem nevoie să râdem în timpurile astea pline de primejdii, dar mi se pare că tu nu prea ai fost pus pe şotii.

Cu un zâmbet de satisfacţie, se uită la haosul însângerat din jur.

– Se pare că aţi început ceea ce sper să termin eu. Inspectez garnizoanele din munţi, din cauza avertismentelor tale privind un război iminent şi în eventualitatea că Attila va ataca Italia. Mesajul că ai scăpat mi-a parvenit acum două zile.

– Nu sunt simple avertismente, generale. Ţi-aduc veşti cumplite din tabăra lui Attila. Şi ţi-am adus şi un tovarăş nou, un roman de la Constantinopol care aproape că l-a omorât singur pe kagan. Zerco se întoarse. Ai un cadou pentru general, aşa-i, Jonas Alabanda?

Eram mai mult decât încântat să scap de povară.

– Într-adevăr. M-am dus spre calul ofiţerului cu sabia în mâini.

– Ai încercat să-l ucizi pe Attila?

– Am încercat să-i dau foc, dar are norocul ticălosului. Norocul meu a fost acest talisman. I-am arătat relicva roasă. Generale Aetius, acesta este un dar din partea zeului războiului.

XX

TOBELE LUI ATTILA

451 d.Hr.

Începu să ningă, iar lumea părea să fie cufundată în somn. Şi totuşi din capitala lui Attila, amplasată pe îngheţatele câmpii din Hunuguri, o sută de curieri au fost trimişi către o mie de forturi, sate şi tabere barbare. Nimeni n-a pomenit de pierderea legendarei săbii. În schimb, Attila aminti de alte poveşti magice, spunându-le credincioşilor săi că înşişi profeţii Romei prevăzuseră sfârşitul cetăţii. Toate curentele istoriei - cererea Honoriei, promisiunea lui Gaiseric, sfidarea lui Marcian şi petiţia lui Cloda pentru a primi ajutor spre a cuceri tronul francilor - formau un râu al destinului. Niciun pământ din lumea întreagă nu era mai dulce, mai verde, mai bogat sau mai blând decât pământurile din apus: Galia, Spania şi Italia. Fiecare hun trebuia să se pregătească pentru lupta finală. Fiecare aliat şi vasal trebuia să-şi reînnoiască jurământul. Fiecare inamic urma să primească o ultimă şansă să se alăture barbarilor sau, dacă se opunea, urma să fie distrus complet. Odată cu primăvara, Attila urma să dezlănţuie cea mai teribilă armată pe care o văzuse omenirea vreodată. Şi odată cu aceasta lumea veche avea să se sfârşească.

Curierii se întoarseră cu stindarde din păr de cal, drapele din pânză şi obiecte de cult de la triburile vasale, în semn de jurământ de supunere. Comandaţii de armate puteau să şi le recapete atunci când îşi uneau forţele cu Attila. Se făcură găuri în podele şi se ridicară, în proaspăt refăcuta sală de primire, stâlpi purtând însemnele tribale. Lemnul era crud şi verde. Până la sfârşitul iernii, odată cu explozia verde a ierbii şi cu urcuşul soarelui pe cerul albastru din Hunuguri, camera se umplu de stindarde şi Attila şi căpeteniile sale fuseră nevoiţi să-şi ţină întrunirile afară.

Ilana trebuia să asiste la toate acestea. Fusese eliberată din cuşca sa de lemn după două luni de arest, timp în care expunerea era cât pe-aci s-o ucidă. Acum dormea într-un colţ al bucătăriei, se hrănea cu resturi şi mergea atât doar cât îi permitea lanţul din jurul gleznelor. Guernna savura subjugarea aristocratei romane şi i-ar fi plăcut să-i mai dea din când în când câte un ghiont. Prima oară când încercă, Ilana o lovi, aşa că acum se ţinea departe de ea. Arsurile şi vânătăile lianei se vindecaseră şi speranţa îşi făcuse iarăşi loc în inima ei. Skilla se întorsese şi adusese vestea că Jonas este încă în viaţă.

Hunul îl adusese cu el pe grecul Eudoxius, dar nu şi sabia. Skilla era neobişnuit de tăcut, mai matur şi mai sobru, şi nu veni să o vadă. Se zvonea că luptase curajos, dar că tânărul roman îl învinsese din nou. În ciuda acestor lucruri, Edeco îl tratã cu respect, promiţându-i că vor încheia la primăvară socotelile pe acest front. În schimb, Attila îl ignora evident pe Skilla, cu o respingere tăcută care-l făcea pe acesta din urmă să agonizeze.

Iarba se înălţă şi mai tare şi dădură primele flori. Animalele se îngrăşară, numai bune pentru tăiat, iar nutreţ era din belşug. Venise timpul să fie hrănite armatele, şi deci timpul pentru război. Attila îşi semnaliză intenţiile, anunţând o adunare la vechea fortăreaţă romană de la

Aquincum, aproape de locul unde Dunărea cotea. Acolo, lângă barăcile fără acoperiş şi arena năpădită de buruieni, hunii urmau să se pregătească să atace spre apus. Attila anunţă că fusese rugat să fie salvatorul prinţesei Honoria, sora împăratului roman. Se va căsători cu ea şi va deveni rege al Romei.

Mulţimea hună veni din toate părţile către fortul în ruină, fiind formată nu numai din triburile hune, ci şi din aliaţii lor barbari. Călare sau pe jos, ostrogoţi, gepizi, sciri, turingi, dar şi contingente reprezentând vandalii din Africa, refugiaţii bagauzi din Galia şi barbari născuţi la malul mării pe pământurile îngheţate de peste Marea Baltică - toţi se adunau la fort. Unii aveau armuri, alţii erau zdrenţuiţi, unii luptau cu lancea, alţii cu toporul, unii erau arcaşi, alţii săbieri, dar cu toţii intuiau că Roma nu mai dăduse ochii cu o asemenea invazie. Armata, din ce în ce mai mare, şi zvonurile privind puterea ei dăduseră naştere unei forţe care atrăsese în vârtejul ei sclavi, hoţi evadaţi, politicieni exilaţi, aristocraţi compromişi, mercenari şomeri şi soldaţi bătrâni, plictisiţi. Mulţi îşi aduseră cu ei soţiile şi copiii, pentru a-i ajuta să care prada, atât timp cât soţul sau tatăl rămânea în viaţă, sau s-o revendice, dacă acesta murea. Erau acolo şi prostituate, vrăjitori, profeţi, preoţi, negustori, samsari, armurari, tăbăcari, cizmari, rotari, tâmplari, cantinieri, traficanţi de aur şi dezertori romani. Oraşul de corturi crescu, crescu şi mai mult, şi mai mult, iarba fu zdrobită până ce deveni simplu noroi şi o treime din armată se îmbolnăvi. Attila începu să trimită contingente de cavalerie în amonte de Dunăre doar pentru a putea face posibilă aprovizionarea uriaşei tabere. Pe măsură ce diviziile plecau spre apus, kaganul le puse să mărşăluiască pe sub porţile arcuite ale ruinatei cetăţi Aquincum, de parcă ar fi trecut pe sub arcul triumfal al Romei.

– Întreaga lume este în mişcare, murmură Skilla către unchiul său, în timp ce urmăreau noi trupe care mărşăluiau

spre apus, exact când altele veneau dinspre răsărit. Nici nu ştiam că există atâţia oameni.

Edeco zâmbi sinistru.

– Vor fi mai puţini la sfârşitul acestui anotimp.

Când a apărut luna nouă a târziei primăveri, Attila i-a chemat pe cei mai importanţi oameni de arme ai săi la o ultimă întâlnire organizată în faţa unui colosal foc de tabără. Aceasta era cea de pe urmă posibilitate, pentru ceva vreme de atunci încolo, de a li se adresa direct, folosindu-şi carisma ieşită din comun, îndată ce mulţimea se va fi răspândit asemenea valurilor, nu va mai putea să comunice cu ea decât prin mesager, până când nu se vor fi adunat din nou pentru război. Se îmbrăcă iarăşi modest, cu o armură simplă, cu capul descoperit şi haine obişnuite. Singura concesie făcută ornamentelor fu o broşă de aur care îi ţinea capa, o broşă în forma unui cerb de aur. Goţii purtau inelele legământului, pentru a-şi declara fidelitatea, iar gepizii - eşarfele colorate ale clanurilor lor. Ochii lui Attila îi ţintui pe toţi, ca şi cum i-ar fi ţinut într-un pumn.

– Oamenii Răsăritului, începu el, sunt meniţi să mărşăluiască până acolo unde apune soarele. Acesta este destinul nostru ce ne-a însoţit încă de când căprioara albă ne-a arătat drumul în afara ţinutului nostru natal.

Hunii din adunare încuviinţară solemn.

– Vom domni asupra întinderilor nesfârşite de iarbă până la oceanul fără de margini, pe care niciunul dintre noi nu l-a văzut încă. Toţi oamenii se vor uni sub îndrumarea noastră şi toţi cei prezenţi aici vor putea să îşi aleagă câte o sută de femei şi o mie de sclavi.

Un mormăit slab de mulţumire îi însoţi cuvintele.

– Campania care ne aşteaptă nu e una uşoară. Attila se încruntă. Împăratul de Apus este un nesăbuit, dar generalul său nu este, iar Aetius, pe care-l cunosc prea bine, va face tot ce-i stă în putere ca să mi se opună. Eram cei mai buni prieteni când eram mici, dar am devenit cei mai crunţi

duşmani ca adulţi. Şi aşa trebuie să fie, căci suntem mult prea asemănători şi ne dorim acelaşi lucru: imperiul.

Un alt murmur de aprobare.

– Prinţesa Honoria m-a implorat s-o salvez din mâinile nedemnului ei frate. Fiind cel mai mare rege al lumii, nu pot să-i ignor cererea. Tânjeşte să ajungă în patul meu, şi cine poate s-o condamne?

Luptătorii râseră.

– Mai mult, am primit veşti de la fraţii noştri, vandalii. Regele lor, Gaiseric, ne-a dat de ştire că, dacă vom ataca în apus, va face şi el acelaşi lucru. Cloda îşi va aduce francii de partea noastră. Înşişi profeţii Romei ne-au prezis victoria.

Capetele se mişcară iarăşi solemn, în semn de aprobare. Ştiau cu toţii că sorţii sunt de partea hunilor.

– Iată ce se va întâmpla. Nu vom porni raiduri. Vom *cuceri* şi vom rămâne acolo, până ce toţi vor jura credinţă oamenilor Răsăritului. Vom distruge Apusul pornind cu ceea ce i-a devenit inimă: Galia. Îi vom înfrânge acolo pe romani, ni-i vom lua pe germani aliaţi şi vom coborî spre Italia şi Spania şi vom deveni stăpâni. Mă voi căsători apoi cu Honoria şi voi da noi Attila acestei lumi.

Aici rânji. Mulţimea urlă, bătând din picioare cu entuziasm.

– Attila! Attila! Attila!

Doar fiii săi mai mari priveau încruntaţi.

– Apoi, având tot Apusul sub drapelul meu, îi voi distruge pe Marcian şi tot Răsăritul.

– Attila! strigară toţi.

Lătrară precum câinii şi ţipară ca vulturii. Urlară şi scheunară şi mârâiră. Bătură pământul cu capetele suliţelor, iar bubuitul rezultat fu atât de mare, încât toată tabăra le putu împărtăşi entuziasmul.

Attila ridică mâna să se facă linişte.

– Hunul va câştiga, şi ştiţi de ce? Pentru că nu este

moale ca un roman. Hunul n-are nevoie de acoperiş, deşi îşi poate face rost de unul. Nu are nevoie de sclavi, deşi şi-i poate câştiga. Poate dormi în şa, se poate spăla în râu şi adăposti sub un copac. Oamenii Răsăritului vor câştiga nu pentru că au multe, ci pentru că au puţine. Am dovedit asta în toate bătăliile. Cetăţile fac din oameni nişte cârpe. Dacă le dăm foc, femeile noastre vor avea motive să cânte.

De data asta, certitudinea nu mai fu deplină. Oamenii aceştia se deprinseseră cu confortul unui cămin retras sau al unei băi încălzite. Le plăceau bijuteriile fine şi săbiile împodobite.

– Ascultaţi-mă! O să simplificăm tot ce-i complicat. Îmi doresc puritatea focului. Curăţenia stepei. Nu lăsaţi nicio piatră una peste alta. Nu lăsaţi niciun acoperiş nesfărâmat. Nu lăsaţi nimic în afară de cenuşa renaşterii ce va veni şi vă jur pe toţii zeii în care credeţi că victoria va fi a noastră. Asta e ceea ce zeii îşi doresc cu adevărat.

– Attila! răcni mulţimea.

Attila îşi plecă fruntea, satisfăcut, dar cunoscând natura umană a celor care-l urmau.

– Faceţi asta, le promise el, şi vă voi face bogaţi!

Ca tunetul care anunţă furtuna ce se apropie, Zvonurile şi rapoartele despre adunarea lui Attila ajunseră şi la Aetius. Acesta îşi stabilise tabăra de iarnă la Augusta Treverorum, în partea de sus a văii Mosel, un oraş care avea aceeaşi moştenire găunoasă ca şi armata sa. Odată sediu al împăraţilor, Augusta Treverorum fusese distrusă, reconstruită şi i se dăruiseră ziduri noi. Palatul lui Constantin devenise biserică, din moment ce nicio delegaţie imperială nu-şi mai făcea drum aşa de departe la miazănoapte. Băile fuseseră închise şi nou-veniţii franci şi belgi le transformaseră în case, podelele de lemn împărţind fostele săli cu arcade. Jocurile nu mai erau de actualitate, aşa că arena se transformase în piaţă.

Şi totuşi Treveris era cel mai strategic şi mai bine

păstrat oraş roman din zonă. De aici, Aetius a plecat cu o navă pe Rin şi l-a străbătut în sus şi-n jos, predicând nerăbdător nevoia de a întări apărarea şi de a arde podurile de peste râu, atunci când timpurile o vor cere. Mesajele au fost răspândite către alani, burgunzi, franci, armoricani, saxoni, împreună cu avertismentul că hunii vor distruge Apusul şi îi va transforma în naţiuni vasale. Doar unindu-se, îi avertiză el, puteau spera să li se poată opune.

Regatele barbare îi răspunseră cu precauţie. Multe fuseră curioase în legătură cu o sabie măreaţă de care auziseră, sabia lui Marte, pe care Aetius o capturase cumva de la Attila. Exista ea cu adevărat? Ce puteri deţinea?

Veniţi la primăvară să ne întâlnim şi veţi vedea cu ochii voştri, le răspundea Aetius.

În acelaşi timp, spionii lui Attila ajunseseră şi ei la aceleaşi curţi şi le îndemnau să se predea şi să se supună, dacă voiau ca triburile lor să supravieţuiască. Invazia ce urma să vină nu putea fi oprită şi a te alătura Imperiului Roman ce stătea să cadă era curată nebunie.

Cheia, atât pentru Aetius, cât şi pentru triburile ezitante, era Teodoric, regele vizigot şi cel mai puternic şef de trib barbar. Dacă li se alătura romanilor, le dădea lui Aetius şi aliaţilor săi o mică şansă de câştig. Dacă rămânea neutru sau mergea de partea lui Attila, totul era pierdut.

Teodoric însuşi era perfect conştient de valoarea sa strategică şi precaut la tertipurile lui Aetius. Generalul manipulase triburile germanice de prea multe ori înainte.

Ca răspuns la fiecare misivă şi tentativă de linguşire, îl tot amâna. "Nu am niciun conflict cu Attila, după cum nu am niciunul nici cu tine", îi scrisese el generalului roman. "E iarnă, iar oamenii ar trebui să se odihnească. La primăvară, vizigoţii vor lua cea mai bună decizie pentru ei, nu pentru voi."

Împăratul Valentinian păru la fel de insensibil în faţa pericolului. Ca răspuns la cererea lui Aetius de a primi mai

mulţi oameni, mai multe arme şi mai multe provizii, el îi trimise înapoi lungi scrisori în care se plângea de incompetenţa perceptorilor, de purtarea ticăloşită a celor bogaţi, de lipsa de onestitate a birocraţilor, de trădările surorii lui şi de egoismul tacticienilor militari. N-ar putea oare armata să înţeleagă greutăţile prin care trece curtea imperială? Nu putea Aetius să vadă că el făcea tot ce-i stătea în puteri?

Bănuiesc că spionii tăi sunt prost informaţi în legătură cu intenţiile lui Attila. Poate nu ştii,dar Marcian a sistat tributul pe care Răsăritul îl dădea hunilor şi şi-a rechemat trupele din Persia. Nu ţi se pare mai plauzibil ca mania hunului să se îndrepte asupra Constantinopolului? Nu este Attila unul dintre cei mai vechi prieteni ai tăi? Oare nu au servit hunii cu curaj în campaniile tale ca mercenari? Nu e jumătatea mea de imperiu mai săracă decât jumătatea lui Marcian? De ce ar ataca Attila aici? Temerile tale sunt exagerate, generale...

E ca şi cum aş fi o nevastă cicălitoare care-şi plânge de milă, se gândi Aetius cu amărăciune. Ştia că Valentinian alocase largi părţi din buget circurilor, bisericilor, palatelor şi banchetelor. Noii împăraţi refuzau să recunoască faptul că nu-şi mai puteau permite să trăiască asemenea celor dinaintea lor. Legiunile aveau o putere înjumătăţită. Contractorii erau corupţi. Echipamentul era de proastă calitate. Poate că profeţii aveau dreptate, se gândi generalul. Poate că venise timpul ca Roma să moară. Şi eu la fel, îşi spuse el. Şi totuşi…

Se uită în zare, peste râul verde umflat de ploile de primăvară. Trecuse multă vreme de când nu mai exista aici traficul intens legat de comerţul imperial, dar valea făcea încă legătura cu rămăşiţele agriculturii şi comerţului din partea de nord a Galiei. Poate că barbarii dispreţuiau Roma, dar o şi copiau la nivel inferior, aşa, ca într-o joacă de copii. Bisericile lor erau rustice, casele neprelucrate, mâncarea

simplă, animalele neţesălate, iar dispreţul faţă de cultură iremediabil. Şi totuşi simulau stilul de viaţă roman, se împodobeau cu haine jefuite şi trăiau în vile pe jumătate ruinate, ca maimuţele în templu. Încercau să gătească mâncarea cu seminţe de anason şi cu ulei de peşte. Unii bărbaţi chiar îşi tăiau părul scurt, ca romanii, iar unele femei îşi schimbaseră saboţii cu sandale, în ciuda noroiului.

Era ceva. Dacă Attila câştiga, nici măcar nu va mai fi vorba de imitaţie. Viitorul va consta într-o întoarcere la sălbăticie, la eclipsa cunoaşterii şi dispariţia Bisericii Creştine. Oare nebunii nu puteau vedea asta?

Era, desigur, un nebun care înţelegea: Zerco. Era chiar ciudat cum un pitic se transformase în tovarăşul lui preferat. Nu era numai distractiv, ci avea o minte pătrunzătoare. Nu se întorsese doar cu informaţii despre puterea lui Attila, dar şi despre hun însuşi: frica lui de civilizaţie corupea. Aetius îşi amintea de Attila ca fiind cel mai tăcut şi mai ursuz hun pe care-l întâlnise, din perioada în care fusese ostatic al taberei lor. Aetius se întrebase dacă omul acela nefericit, îngrijindu-şi nişte răni secrete, era un om simplu.

Bineînţeles că exact opusul s-a dovedit a fi adevărat şi, în timp ce căpeteniile hune se făleau, Attila încheiase alianţe secrete, folosindu-şi magnetismul său tăcut şi fioros. Se dovedise a fi un maestru tactician atât pe terenul de bătălie, cât şi în afara lui. În timp ce alţii păşeau ţanţoşi, el se ridicase stăruind, aliindu-se şi ucigând. Şi ceea ce înainte fusese doar o pacoste de atacatori se transformase sub Attila în ceva mult mai rău: o bandă de cuceritori care doreau să se întoarcă la o salvare al cărei nume era simplitatea animalică.

Zerco încercă să explice toate astea şi mai mult: că miezul armatei hune nu era mare, că barbarii se certau adesea ca nişte câini pe o bucată de carne şi că avântul le scădea uluitor de repede, dacă nu câştigau.

– Vor câştiga doar dacă Apusul crede că ei sunt cei care *trebuie* să câştige, spuse piticul. Luptă-te cu ei, generale, şi o să vezi că vor da înapoi ca un şacal care caută o masă mai uşor de câştigat.

– Aliaţilor mei le e teamă să li se opună. Au intimidat lumea întreagă.

– Şi totuşi, cel mai des, atacatorul este cel mai temător şi mai slab.

Tânărul pe care Zerco îl adusese cu el, acest Jonas de la Constantinopol, avea ceva curaj. Era îndrăgostit de o femeie ţinută captivă şi era - vai! - la vârsta când o asemenea dragoste te poate măcina, dar nu-şi lăsase sentimentele să-i întunece raţiunea. Se dovedise a fi un bun diplomat, în ciuda dorinţei de a o salva şi de a se răzbuna. Deşi se chinuia cu îndatoririle sale - "Vreau să lupt!" - tânărul era mult prea valoros pentru a fi folosit doar ca simplu soldat. Era la fel de interesant ca Zerco, şi-i povestea cum supravieţuise lăsându-şi rivalul să-şi termine toate săgeţile într-un duel, susţinând că Roma putea face şi ea acelaşi lucru.

Într-o seară rece de martie, după ce ordonă să se facă un foc, Aetius ceru să-i fie aduşi cei doi. Frunzele înmugureau şi, îndată ce iarba avea să fie suficient de înaltă pentru a-şi hrăni caii, hunii vor veni. Pe partea aceasta a Rinului, fiecare aliat va sta cu privirile aţintite ca să vadă câţi au trecut de partea generalului roman. Fără o mână fermă, totul avea să fie distrus.

– Am câte o însărcinare pentru fiecare dintre voi, le spuse Aetius.

Putu să vadă cum chipul bizantinului se însenină.

– M-am antrenat cu soldaţii din cavalerie!

– Ceea ce, în cele din urmă, îţi va fi de folos. Între timp, ai o sarcină mult mai importantă şi mai urgentă.

Tânărul se aplecă în faţă, arzând de nerăbdare.

– În primul rând, Zerco. Se întoarse spre pitic. Te voi

trimite la episcopul Anianus din Aurelia.

– Aurelia?

– Capitala tribului alanilor, al cărei nume a fost corupt de noii conducători în limba lor natală şi pare a fi acum "Orleans". Este poarta către cea mai bogată vale a Galiei, Loara, şi un punct strategic către întreaga provincie.

Zerco se ridică, parcă luându-se în râs, cu privirea ajungându-i doar la nivelul cingătorii.

– Sunt sigur că o să-l opresc, dacă ajunge atât de departe, generale. Făcu cu ochiul. Şi sunt sigur că o să mă distrez de minune, dacă nu o să apară.

Aetius zâmbi.

– Vreau să deschizi urechile şi gura, nu să lupţi. Te trimit la Anianus în semn de prietenie şi, într-adevăr, una dintre sarcinile tale este să te împrieteneşti cu el. Mi s-a spus că este un roman extrem de pios, care a trezit mult respect în rândul alanilor. Aceştia cred că este o persoană sfântă, care le aduce noroc. Când hunii vor veni, reacţia lui va fi urmărită îndeaproape de populaţie. Trebuie să-l convingi să pledeze pentru cauza noastră.

– Dar de ce tocmai eu, o jumătate de om? protestă Zerco. Cu siguranţă că un bărbat de o statură mai semeaţă…

– Ar fi mult prea îndeaproape urmărit de Sangibanus, regele tribului alan. Am primit de veste că acesta apleacă urechea la emisarii din partea hunilor. Îi e teamă de Attila şi vrea să păstreze ceea ce are acum. Am nevoie de tine să mai joci o dată rolul nebunului, al poznaşului de la Curtea sa, şi să-mi spui spre ce parte înclină. Dacă dă Aurelia pe mâna lui Attila, atunci Galia întreagă devine vulnerabilă în faţa invaziei. Dacă însă i se opune, câştigăm timp pentru a învinge.

– O să ştiu cum îi funcţionează mintea mai bine decât el însuşi, promise Zerco.

– Şi dacă există vreun plan de trădare, mă voi lupta să-l

opresc, interveni şi Jonas.

Aetius se întoarse imediat.

– Nu, tu ai o sarcină mai importantă şi mai dificilă, Aducător al Săbiei. Te trimit la Tolosa.

– Tolosa!

Mult în sudul Galiei, Tolosa se afla la două săptămâni distanţă.

– Regele Teodoric trebuie convins să meargă alături de noi. Am folosit argumente logice, l-am implorat, dar refuză în continuare să se implice. Uneori, o singură vizită contează mai mult decât o sută de scrisori. Te fac pe tine mesagerul meu special. Nu mă interesează ce vei face, dar trebuie să-i determini pe vizigoţi să îmbrăţişeze cauza noastră.

– Dar cum?

– Îl cunoşti pe Attila. Vorbeşte din inimă.

În timp ce Zerco şi Julia se îndreptau spre Aurelia, eu am luat-o în amonte pe Rin, cu barca. Totul părea a fi liniştit în valea înverzită, iar războiul - doar un vis îndepărtat. Totuşi, schimbarea se simţea în aer. Cavaleria bătea încă vechile drumuri romane, dovadă a pregătirilor ce se făceau şi, când vasul nostru acosta pentru a livra bunuri şi mesaje sau pentru a se aproviziona, atmosfera din satele de pe mal şi din vechile forturi romane era una solemnă şi vigilentă. Seara, bărbaţii îşi ascuţeau armele. Femeile afumau carnea şi încărcau grânele de anul trecut în saci, pentru cazul în care trebuiau să fugă. Cu toţii auziseră zvonuri de agitaţie la răsărit. Puţini dintre ei văzuseră vreodată un hun. Odată ajuns la fortăreaţă, am trecut trupele în revistă, în numele lui Aetius.

Acesta mă rugase să fac un ocol pe la fortăreaţa legiunii din Sumelocenna.

– I-am spus tribunului de acolo, pe nume Stenis, să-şi transforme oamenii în viespi, îşi aminti generalul.

Vreau să văd dacă a reuşit, aşa că să-mi trimiţi o scrisoare în care să-mi spui rezultatul.

De la depărtare, fortul mi s-a părut mic şi neînsemnat, unul dintre turnuri fiind dărâmat, cu vopseaua crăpată. Dar pe măsură ce mă apropiam, mi-a venit inima la loc. Şanţurile din jur fuseseră curăţate de tufişuri şi de buruieni. La distanţă de o aruncătură de săgeată fusese construit un gard din ţepuşe de lemn, pentru a proteja fortăreaţa de turnuri de asediu şi de berbeci. Vechile ziduri fuseseră reparate cu pietre noi, de culoare deschisă. Recruţi din rândul ţăranilor se antrenau în curtea interioară.

– Suntem o nucă pe care Attila nu şi-ar dori s-o spargă, spuse Stenis cu o mândrie rară şi binevenită în voce. Cu doar un an în urmă, şi un copil ar fi putut cuceri garnizoana asta, iar Aetius şi-a dat imediat seama de acest lucru. Acum aş vrea să văd o armată întreagă încercând. Am construit douăzeci de catapulte noi şi o sută de arbalete şi am recrutat şaptezeci şi cinci de oameni.

– Îi voi spune toate astea generalului.

Decisesem să nu dezvălui dimensiunile armatei lui Attila.

– Spune-i doar că sunt gata de atac.

Am călătorit apoi spre sud-vest, spre Ron, unde un bac m-a dus în josul râului, spre Mediterana. În timp ce mergeam spre sud, soarele deveni mai strălucitor, iar vegetaţia mai luxuriantă. Era o ţară frumoasă, mai verde decât distantul Bizanţ, şi m-am întrebat cum ar fi să trăieşti aici. Dar venirea primăverii făcea să-mi crească şi neliniştea. Timpul se grăbea, la fel şi Attila. Cum voi putea să-l conving pe Teodoric?

Am cumpărat un cal aproape de gura râului şi am luat-o pe drumul roman principal spre apus, spre Tolosa şi vizigoţi, trăgând din când în când cu ochiul la marea strălucitoare aflată la stânga mea. Cât de departe ajunsesem! Departe de casă. Departe de Ilana. Pornisem în

vis şi eşuasem în coşmar.

Era deja sfârşitul lui aprilie când am reuşit să ajung în capitala vizigotă din vechea cetate romană, fortăreaţa ei centrală ridicându-se deasupra acoperişurilor din ţiglă roşie. M-am oprit o clipă înaintea zidurilor cenuşii ale cetăţii şi m-am întrebat cum voi reuşi să-i conving pe barbarii semicivilizaţi să se alieze cu Imperiul pe care îl cuceriseră pe jumătate, pe care-l urau, invidiau şi de care se temeau. Să-l înfricoşez pe Teodoric cu poveşti despre Attila? Misiune mea era absurdă.

Şi totuşi destinul îşi are propriile sale şiretlicuri. Neştiut de mine, privind de pe o fereastră îngustă de sus din turn, stătea răspunsul meu.

XXI

BICIUL LUI DUMNEZEU

Armatele lui Attila erau mult prea mari pentru a putea înainta pe un singur drum, aşa că urcară pe valea Dunării în coloane paralele, înghiţind străvechea graniţă dintre Roma şi Germania asemenea unui val. Cavaleria hună porni prima, ca vârful unei săgeţi, lovind înainte de orice avertisment şi cucerind orice garnizoană înainte ca soldaţii întâlniţi să aibă timp să se pregătească. Cavaleria mai greoaie a ostrogoţilor era următoarea în rând, caii lor masivi, scuturile impozante şi lăncile lungi strivind pe oricine şi orice i s-ar fi opus. Dacă locuitorii încercau să caute refugiu în vreun turn, fortăreaţă, mănăstire sau biserică, rămâneau la mâna infanteriei, printre rândurile căreia se găseau mercenari şi meşteri care ştiau să construiască turnuri de atac, catapulte şi berbeci. Rotocoale de fum marcau locurile unde fusese învins vreun mic grup de rezistenţă.

Niciodată înainte nu mai reuşiseră hunii să strângă laolaltă o armată atât de mare şi niciodată aprovizionarea nu reprezentase o provocare atât de serioasă. Distrugeau locurile prin care treceau, asemenea lăcustelor. Cei care se ascundeau, când reveneau, nu găseau decât terenuri pustiite. Toate casele erau arse. Fiecare grânar era golit.

Fiecare vie şi pom fructifer erau tăiaţi. Nu mai semăna cu o cucerire, ci cu o depopulare. După uciderea bărbaţilor, violarea femeilor şi transformarea lor în sclave, cavaleria hună era deosebit de grijulie să omoare copiii şi femeile gravide. Nicio generaţie nu urma să crească pentru a se răzbuna. Puţinii orfani supravieţuitori tremurau de frig prin păduri, asemenea animalelor. Câinii abandonaţi se sălbăticiseră şi-ncepură să mănânce cadavrele foştilor lor stăpâni.

Unul câte unul, avanposturile civilizaţiei deveneau ruine. Astura, Augustiana, Faviana, Lauriacum, Lentia, Boiodurum, Castra Batava, Castra Augusta, Castra Regina... cu toate fuseseră şterse din istorie. Era ca şi cum pământul înghiţise civilizaţia. Aerul se umpluse de cenuşă în loc de miros de flori de măr, iar casele dărâmate aveau duhoarea lemnului ars, a putreziciunii şi a ruinei. Mozaicuri complicate musteau de sânge. Frescele erau mânjite cu creierii şi lichidele scurse din cei care muriseră uitându-se la ele. Profeţii avuseseră dreptate: armatele blestemate anunţau sfârşitul lumii. O mie de ani avea Europa să ţină minte marşul acesta. Răul venise călare pe cai sălbatici de stepă, iar îngerii fugiseră. Era primăvară, dar zilele deveneau din ce în ce mai întunecate.

Attila era extrem de mulţumit.

Într-o după-amiază se opri să se înfrupte din prada unui fort roman numit Sumelocenna, ai cărui apărători fuseseră masacraţi cu deosebită furie, pentru că se împotriviseră cu un curaj neobişnuit. Attila îşi odihni cizmele pe trupul unui tribun despre care oamenii lui ziceau să se numise Stenis, observând că tunica mortului avea o cataramă sub forma unei viespi. Regele se aplecă să scoată broşa. Nu mai văzuse ceva asemănător şi voia să i-o dea Herekăi. "Omul care o purta înţepa", urma el să-i spună.

Nu existase vreun ofiţer care să-i predea arta războiului lui Attila. Niciun curtean nu-l ajutase să dobândească graţia

nobilimii. Niciun artist nu-i învăţase degetele aspre să atingă coardele unei harpe sau lire. Nicio femeie nu-i alinase mânia permanentă, acea furie mocnită rezultată în urma unei copilării marcate de bătăi şi a unei tinereţi însemnate de trădare şi război. Niciun preot nu-i explicase pentru ce se află el aici şi niciun profet nu îndrăznise să-i spună că ar putea eşua. El reprezenta o forţă primitivă, trimisă să cureţe lumea.

Era de părere că hunii sunt diferiţi de alţi oameni, atât de diferiţi de parcă nici nu mai erau oameni, ci zei. Sau poate că nici *nu mai existau* alţi oameni decât ei, lumea fiind în rest locuită de forme de viaţă inferioare, oameni de lut. Nu ştia exact. Cu siguranţă moartea acestor romani nu avea nicio semnificaţie pentru el. Vieţile lor îi erau mult prea străine, obiceiurile lor mult prea inexplicabile. Înţelegea că viaţa e o luptă, iar bucuria pe care unii o resimţeau într-o existenţă simplă îl nedumerea. Trebuia să fii vânător sau pradă. Credinţa lui că viaţa e crudă îi colora toate faptele. Attila îşi conducea hunii spre victorie, dar nu se-ncredea în niciunul. Nu iubea pe nimeni. Nu se baza pe nimeni. Ştia că nu va avea parte de niciun fel de odihnă, căci odihna însemna moarte. Oare nu în somn aproape că reuşise căţeaua aia romană să-i dea foc? *Asta* da lecţie! Acum dormea doar câte puţin, îmbătrânind mai repede şi având vise tulburi. Dar totul era aşa cum *trebuia să fie.* Uciderea era esenţa vieţii lui. Distrugerea era singura care-l făcea să se simtă în siguranţă.

Attila nu era un strateg. Nu putea să-şi imagineze pământurile pe care planifica să le cucerească. Caracterul lor dezirabil sau nu era aproape imaterial. Attila înţelegea frica şi plănuia o catastrofă, dar una care îi era dedicată lui Aetius. La fiecare roman ucis, doi sau trei alergau către ţinta lui Galia. Fiecare dintre aceştia trebuia hrănit. Fiecare dintre ei transporta panica, asemenea unei epidemii de ciumă. Cu fiecare poveste, călăreţii lui erau din ce în ce mai

detestaţi, scopul lor mai ucigător, lăcomia lor tot mai mare. Această teroare era necesară. Hoarda sa, deşi numeroasă, nu se putea compara cu milioanele de oameni din lumea romană. Puterea lui stătea în aparenta invincibilitate. Hunii nu fuseseră niciodată învinşi, pentru că nimeni nu crezuse cu adevărat ca *pot* fi învinşi.

Ce nu ştia el era că Aetius începuse să-şi întindă pânza şi să intercepteze zeci de mii de fugari, recrutând bărbaţi şi trimiţând femeile şi copiii să cultive pământul.

Attila n-avea nici cea mai mică intenţie să se lupte cu Aetius - decât dacă era nevoit. Generalul era un soldat mult prea bun. Dar, dacă se va lupta cu el, o va face când Aetius va rămâne aproape singur, când alianţele vor fi rupte, când cetăţile vor geme sub flăcări, resursele de hrană vor fi jefuite de cei fără de adăpost, când legionarii vor fi bolnavi şi demoralizaţi; atunci împăratul va şovăi, iar locotenenţii îl vor trăda. Attila nu pierduse niciodată vreo bătălie, pentru că nu lupta cinstit. Surpriza, înşelătoria, trădarea, superioritatea numerică, teroarea şi hoţia îl ajutaseră de fiecare dată să câştige, de la uciderea fratelui său la distrugerea provinciilor răsăritene. Doar pierderea vechii săbii îl supărase, dar nu lăsase pe nimeni să vadă acest lucru. Ştia că este doar un talisman inventat cu viclenie de el, dar oamenii lui credeau în magia ei. Puterea unui conducător era strâns legată de credinţă. Despre dispariţia săbiei nu se vorbea deschis, dar reuşise să planteze o sămânţă de frică.

Victoriile vor compensa pierderea simbolului. Barbarul îşi conduse alaiul de căpetenii şi mesageri pe o pantă ierboasă pentru a se putea uita înapoi pe valea Dunării, la coloanele lungi şi şerpuitoare ale forţelor de atac întinzându-se până la linia ascunsă de ceaţă a orizontului, bărbaţii aspri odihnindu-se direct pe caii care se înfruptau cu iarbă. Attila nu pierdea niciodată, pentru că ştia că toţi şacalii s-ar fi întors împotriva lui. Căpeteniile puteau fi

ţinute în frâu doar cu ajutorul pradei faţă de care erau coruptibili. Cu cât adunau mai multe, cu atât le creştea setea, cu atât deveneau din ce în ce mai asemănători cu romanii. Attila nu vedea nicio portiţă de ieşire din această situaţie, în afara distrugerii complete. Pustiirea era salvarea hunilor.

Aştepta cu nerăbdare să vadă pământul devastat.

Şi ceea ce avea să-i facă lianei, odată ce îşi va recupera sabia.

Era în natura lucrurilor, un ciclu care nu se putea sfârşi.

Ilana devenise un exponat în ciudata grădină zoologică a lui Attila.

Ca toate soţiile şi sclavele lui Attila, fusese adusă să slujească invaziei. Dar în loc să stea în confortabilele căruţele cu coviltir şi covoare, culcuşul ei era o cuşcă de lemn, fără acoperiş, pentru a o lăsa pradă soarelui şi intemperiilor. Era doar una dintre cele douăsprezece căruţe ale unui şir care transporta urşi, un leu eliberat de la o vilă romană, un lup agitat, trei generali romani, capturaţi şi închişi într-o singură cuşcă, şi bursuci, animalele preferate ale lui Attila. Aceste cuşti erau, de obicei, folosite pentru a transporta sclavi şi prizonieri, dar orice sclav roman era trimis în rândurile armatei, iar criminalii erau pur şi simplu executaţi. Aşa că Attila decisese ca ele să fie umplute cu curiozităţi - printre acestea, femeia care încercase să-l ardă de viu şi căreia, din cauze neelucidate încă, i se permisese să rămână în viaţă.

Mila lui temporară era de fapt o tortură. Viaţa Ilanei fusese redusă la cea mizeră a unui animal, căci stătea inertă în cuşca ei, în mijlocul armatei, învăluită în praf şi atacată continuu de muşte: avea hainele murdare, nu mai beneficia de pic de intimitate şi era mereu jignită. Ziua îi era cald, noaptea frig. Abia primea suficientă apă de băut, darămite să i se permită să se spele. Paznicul ei era

Guernna, căreia îi făcea deosebită plăcere s-o umilească de la distanţă.

– Sunt convinsă că o să vină să te salveze acuşica, îi spunea aceasta atunci când îi dădea nişte rămăşiţe de mâncare. Îşi va face loc printre o jumătate de milion de oameni, doar cu sabia aia pe care a furat-o.

– Ne aşteaptă pe amândouă, Guernna, îi răspundea cu un tupeu mai mare decât avea în realitate. Te va elibera şi pe tine. Când va începe bătălia, vei avea şi tu şansa să scapi şi să treci de partea romanilor.

– Crezi că va mai rămâne vreun roman în viaţă, Ilana? Edeco spune că asta este cea mai mare armată din lume.

Ilana era de aceeaşi părere. Odată, cuşca ei se împotmolise în noroiul din vârful unui deal. În timp ce doisprezece soldaţi din infanteria gepidă încercau s-o ridice pentru a o elibera, avusese şansa să se uite înapoi la mulţimea uriaşă care venea în urma ei. Câmpurile de suliţe se mişcau asemenea grânelor bătute de vânt, miile de cai ridicau nori de praf în aer de parcă s-ar fi iscat furtuna, căruţele se mişcau ca elefanţii care toceau iarba, încărcate până la refuz cu pradă de război.

– Aetius şi Jonas vor veni şi ei cu o armată mare.

Guernna zâmbi.

– Ne întrebăm cu toţii ce va face Attila cu tine în cele din urmă. Majoritatea femeilor cred că-ţi va da foc, din moment ce asta aproape că ţi-a reuşit ţie. Alţii se gândesc că te va crucifica sau că-i va lăsa pe ostrogoţi să te violeze sau îşi va pune animalele să facă asta. Unii cred că vei fi jupuită, iar ceilalţi sunt de părere că Attila aşteaptă să adune suficient aur pentru a-l topi să ţi-l toarne pe gât, pentru a te arde dinăuntru spre afară, transformându-ţi trupul într-o matriţă.

– Ce amuzante trebuie să fie toate speculaţiile astea. Dar tu ce crezi, Guernna?

– Eu cred că plănuieşte o execuţie atât de deşteaptă, că

niciunul dintre noi nu s-a putut gândi la aşa ceva până acum.

Ochii îi jucară în cap. Guernna nu prea avea imaginaţie, dar îi admira pe cei care se bucurau de ea.

– Şi tu îl vei ajuta.

Guernna se uită la ea cu reproş.

– Ilana, eu sunt doar cea care-ţi dă de mâncare. Ai greşit când ne-ai atacat stăpânul şi totuşi eu îţi aduc apă de băut şi îţi arunc o găleată cu apă ca să spăl mizeria pe care o laşi în urmă. De la mine trebuie să te aştepţi la ce-i mai bun.

– După cum ştii, cel mai bine pentru mine ar fi o suliţă între coaste. Cred că m-aş putea aştepta la asta de la tine, dacă mă gândesc la trădarea din seara în care am încercat să fug.

Guernna zâmbi.

– Da, într-adevăr, dacă te-aş omorî *ar însemna* că ne-am consumat relaţia. Dar mă gândesc şi la alte femei, dulce Ilana. Este întotdeauna incitant să asişti la tortură. Am discutat asta cu toţii şi ne-am dat seama că vrem să te auzim cum ţipi.

Aetius se gândise să ardă podurile de peste Rin, dar cavaleria hună ajunsese la ele cu trei zile înainte ca apărătorii să facă un plan. Traversaseră râul în toiul nopţii, ucigându-i pe toţi meşterii, de parcă marea barieră nici n-ar fi existat. Attila însuşi traversă două zile mai târziu, urmărind cu interes cadavrele plutind în voia curentului, umflate de apă şi pline de săgeţi hune. Soldaţii lui îşi făceau datoria. Aetius îşi stabilise sediul la Argentorate, o sută cincizeci de kilometri mai la sud, şi planul hunului era să-l flancheze prin terenurile înalte şi împădurite din nord-estul Galiei şi să-l înfrunte la est de Luttia. Cavaleria putea apoi să măture sudul cu câmpiile lui fertile, să cucerească răspântiile strategice din Aurelia şi să pună stăpânire pe centrul strategic al Apusului.

Attila călări către orizontul acoperit de fum, lăsând şi mai mult fum în spate - un inel de fum care marca devastarea pe care o făceau armatele sale pretutindeni. Francii se retrăseseră, iar celelalte triburi erau ezitante. Dacă hunii atacau suficient de puternic şi de rapid, îl puteau anihila pe Aetius înainte ca acesta să adune o forţă cât de cât importantă. Oraşele erau pustii, armoariile confiscate, apeductele sparte şi grânarele jefuite. Corbii erau atât de umflaţi de la festinul cu morţi, că se bălăbăneau pe drumurile romane ca nişte oameni beţi.

Mii de oportunişti, trădători şi laşi se alăturau armatei lui Attila: laşe căpetenii de trib, sclavi evadaţi, mercenari lacomi. Unii fugeau de căsătorii ratate, de inimă rea sau de datorii. Nu erau atât de mulţi cât se aşteptase regele hun să fie, dar cei care i se alăturau participau la măcel cu un fel de isterie. Toate regulile îşi găsiseră sfârşitul. Iadul triumfa asupra raiului. Anarhia şi jaful ofereau şansa rezolvării unor dispute mai vechi, luptei contra bogaţilor sau violării mârşave a vreunei fecioare care refuzase avansurile cinstite. Pe măsură ce o lege era încălcată, următoarea părea şi mai uşor de zdrobit. Indisciplina intră şi în rândurile armatei hune, unde certurile începură să se finalizeze prin crimă. Căpeteniile erau nevoite să-i despartă pe soldaţi ca pe câinii care-şi arată colţii şi menţineau o plăpândă ordine cu ajutorul biciului, lanţurilor şi execuţiilor. Atât de mare era armata şi atât de mult spaţiu ocupa, încât era aproape imposibil de controlat.

Attila ştia că se află în fruntea un vifor, dar el era zeul furtunilor.

Într-un luminiş dintr-o pădure a Galiei se întâlni cu un om sfânt roman, care-i dădu noul titlu. O patrulă de huni prinsese un pustnic creştin care fusese atât de nesăbuit, încât plecase în pelerinaj chiar în drumul armatei lui Attila. Soldaţii râdeau cu poftă alergându-l pe bietul om, care tremura spasmodic. Pustnicul ţipa, probabil gândindu-se la

martiriul care îl aştepta.

– Bucură-te de triumful tău, căci zilele îţi sunt numărate, odraslă a diavolului! ţipă bătrânul în hună, legănându-se pe picioare. Profeţiile îţi prezic sfârşitul.

Asta îi captă interesul lui Attila, care credea în destin şi care citea în oase şi în măruntaie. După ce ucisese câţiva prezicători în accese de furie, ceilalţi profeţi învăţaseră să-i spună ceea ce dorea să audă, dar asta deja îl plictisea. Iar acum apăruse pustnicul ăsta care avea un punct de vedere diferit. Aşa că le ordonă soldaţilor săi să-şi dea caii înapoi până când funiile fuseră perfect întinse, iar bărbatul fu ţintuit locului.

– Ne vorbeşti limba, bătrâne!

– Domnul mi-a dat darul de a-i avertiza pe damnaţi.

Era plin de zdrenţe, murdar şi umbla desculţ.

– Ce profeţie?

– Că vei muri de propria ta sabie. Că şi cea mai întunecată noapte anunţă răsăritul.

Unele căpetenii murmurară neliniştite la menţionarea săbiei şi Attila se încruntă.

– Noi suntem oamenii *Răsăritului*, pustnicule!

Bărbatul se uită la Attila în zeflemea, de parcă nu-i venea să creadă o asemenea prostie.

– Nu, voi veniţi înconjuraţi de praf şi plecaţi acoperiţi de fum şi întunecaţi soarele. Sunteţi creaturi ale nopţii, născute din pământ.

– Noi repunem pământul în drepturi. Nu-l săpăm. Nu-l transformăm.

– Dar profiţi de cei care *fac asta,* bătrâne luptător. Ce idioţenii mai spun şi hunii ăştia! Dacă Attila ar fi fost aici, ar fi râs de prostia ta.

Pe huni chiar îi pufni râsul la auzul glumei.

– Şi unde crezi tu, bătrâne, că e Attila acum? întrebă regele blând.

– De unde să ştiu eu? Bănuiesc că e cu cele o mie de

neveste ale sale sau că torturează un pustnic sfânt, în loc să-ndrăznească să-l înfrunte pe marele Flavius Aetius. Da, este mai uşor să te iei de un om pios decât să lupţi cu un inamic înarmat.

Chipul lui Attila nu mai trădă amuzamentul.

– O să mă lupt cu Aetius cât de curând. Pustnicul se uită la călăreţ cu mai multă atenţie.

– Tu eşti Attila? Tu?

– Da, eu sunt.

– Dar nu porţi niciun semn de avuţie.

– N-am nevoie.

– Nu ai niciun însemn al rangului.

– Toţi ştiu cine sunt, în afară de *tine.*

– Sfântul încuviinţă.

– Nici eu nu port niciun însemn. Dumnezeu Atotputernicul ştie cine *sunt.*

– Şi cine eşti, mai precis?

– Mesagerul Său.

– Attila râse.

– Aşa legat şi neajutorat? Ce fel de Dumnezeu e ăsta?

– Dar tu, barbare, în ce zeu crezi?

– Attila hunul crede în el însuşi.

– Captivul arătă spre negura de fum.

– Tu ai ordonat asta?

– Eu ordon lumii întregi.

– Câţi inocenţi ai măcelărit! Câţi copii ai lăsat orfani!

– Nu-mi cer iertare în numele războiului. Sunt aici s-o salvez pe sora împăratului.

Pustnicul izbucni în râs, ochii luminându-i-se a recunoaştere.

– Da, ştiu *acum* cine eşti. Te recunosc, monstrule! O ciumă! Un bici trimis din Răsărit să ne pedepsească pentru păcatele noastre. *Tu* eşti Biciul lui Dumnezeu!

Regele păru uimit.

– Biciul lui Dumnezeu?

– Este singura explicaţie. Eşti un instrument divin, o pedeapsă groaznică, la fel de cumplită ca potopul sau ca molimele din Egipt. Eşti Baal şi Belzebut, Aşron şi Pluto, trimis să ne biciuiască cu pedeapsa divină.

Oamenii săi aşteptau ca Attila să-l ucidă pe nebun, dar el părea dus pe gânduri.

– Biciul lui Dumnezeu. Asta e un titlu nou, aşa-i, Edeco?

– Pe care-l adăugăm la alte câteva mii. Să-l ucidem, kaganule?

Attila zâmbi.

– Nu… Biciul lui Dumnezeu. Mi-a oferit o explicaţie, nu-i aşa? Tocmai mi-a dat o justificare pentru toţi creştinii pe care-i întâlnim. Nu, îmi *place* pustnicul ăsta. Dă-i drumul, da, dă-i drumul şi dă-i şi un măgar şi o monedă de aur. Vreau să fie trimis înainte către Aurelia. Bătrâne, ştii unde-i cetatea?

Pustnicul se smuci.

– Acolo m-am născut.

– Prea bine. Insulta ta mi-e pe plac şi o s-o adopt ca noul meu titlu. Du-te în cetatea ta natală, în Aurelia, şi spune-le celor de acolo că vine Attila. Spune-le că vin să le curăţ păcatele în sânge, ca Biciul lui Dumnezeu. Ha! *Eu* sunt trimisul Lui, nu tu! Eu, Attila, instrumentul divinităţii!

XXII

FIICA LUI TEODORIC

Tolosa fusese un oraş celt, apoi roman şi acum era vizigot. Iar noii conducători nu făcuseră altceva decât să ocupe ruinele vechilor clădiri. Faimoasa dibăcie în luptă nu le era egalată de o pricepere asemănătoare în arhitectură. Oraşul strategic construit pe un vad al Garumnei dominase multă vreme sud-vestul Galiei şi, când Athaulf, regele vizigot, căzuse de acord să cedeze Iberia şi s-o trimită pe prinţesa romană Galia Placidia înapoi la Roma în schimbul unor noi pământuri din Aquitania, Tolosa deveni capitala firească. Barbarii făcuseră înaintea zidurilor cetăţii un şanţ şi o întăritură de pământ, dar în interior oraşul arăta de parcă o familie săracă se mutase într-o casă aleasă şi adăugase nuanţe ţipătoare proprii. Pietrele şi cărămizile erau vechi şi peticite, străzile erau pline de gropi şi prost reparate, vopseaua era mai bătrână decât locuitorii, iar locuinţele construite din stuc şi marmură aveau adăugiri din cherestea, tencuială şi stuf.

Şi totuşi sub marele rege barbar Teodoric - care domnise atât de mult, treizeci şi şase de ani, încât majoritatea supuşilor săi nu cunoscuseră alt conducător - Tolosa pulsa de activitate. Aşa cum elementele de cultură romană fuseseră aşezate peste cele celte, la fel cultura

tribală germană fusese aşezată asupra celei romane. Rezultatul fusese o fuziune între arta artizanului păgân, a birocratului imperial şi a luptătorului barbar, ceea ce dăduse oraşului o energie pe care nu o mai văzuse de o sută de ani. Neguţătorii şi precupeţele strigau în pieţe în vreo douăsprezece limbi, preoţii arieni predicau unor mulţimi dense şi un număr nemaivăzut de copii se alergau pe străzi.

Ferocitatea nu dispăruse însă şi Aetius spera că o poate capta şi stăpâni cumva. Vizigoţii erau la fel de mândri ca hunii şi la fel de imperiali ca grecii. Erau la fel de cunoscuţi pentru lungile şi masivele lănci ale cavaleriei lor, precum oamenii lui Attila pentru arcurile lor. Iar gardienii palatului arătau ca nişte uriaşi bărboşi acoperiţi cu zale, iar ochii lor palizi străluceau metalic şi plini de suspiciune de sub marginea coifului de fier, asemenea unor pietre preţioase. Când vârful lungii lor săbii se odihnea pe podeaua ciobită de marmură, mânerul ei le ajungea la piept. Oamenilor ăstora nu ar trebui să le fie frică de huni. De ce nu vin atunci să lupte alături de noi?

Probabil că ezitau pentru că strămoşii lor fuseseră, cu generaţii în urmă, puşi pe fugă de huni. Oare de asta traversaseră vizigoţii Europa, doar ca să mai înfrunte acelaşi pericol încă o dată? Îşi vor spune şi ei cuvântul odată? Ori vor deveni vasali ai lui Attila? Trebuia să-l conving pe Teodoric că supravieţuirea era în mâinile lui Aetius şi ale detestaţilor romani.

Sosirea mea fusese deja anunţată prin corespondenţă de către Aetius. Un căpitan vizigot îmi duse calul la grajduri, îmi dădu vin să-mi potolesc setea şi, în cele din urmă, mă escortă până la Teodoric. Palatul avea o curte interioară care îmi părea cunoscută, cu o singură excepţie: fântâna era secată pentru că nu găsiseră pe nimeni priceput să o repare, iar plantele muriseră, căci niciun barbar nu se deranjase să le menţină în viaţă. Apoi intrarăm cu toţii în

holul de recepţie. Vechile stindarde şi simboluri romane fuseseră scoase de mult, iar coloanele erau acum împodobite cu scuturi strălucitoare şi lănci ale goţilor, aşezate în formă de cruce. Steagurile şi tapiseriile confiscate dădeau un dram de culoare zugrăvelii şterse, iar podelele de marmură erau acum acoperite de rogozul împrăştiat pentru a absorbi noroiul de pe cizmele barbarilor. Ferestrele înalte lăsau să pătrundă lumini mozaicate. Nobilii erau grupaţi şi şopteau în spatele unei balustrade care separa tronul sculptat în lemn al lui Teodoric de petiţionari şi de curteni. Doar un singur secretar era de faţă pentru a lua notiţe - oare ştia regele în vârstă de cincizeci şi şase de ani să citească? iar coroana monarhului era un simplu cerc de oţel. Părul îi era lung, barba cenuşie, nasul coroiat şi privirea veşnic încruntată. Omul acesta era obişnuit să spună nu.

Teodoric îmi făcu semn să înaintez, să trec de balustrada de lemn, pentru a putea vorbi fără a fi auziţi de nimeni. Am făcut o plecăciune, încercând să-mi amintesc formalităţile de la Curtea lui Maximinus, mentorul meu diplomatic, minunându-mă de odiseea care-mi purtase paşii până aici.

– Rege Teodoric, îţi aduc salutările prietenului şi aliatului Flavius Aetius. Grozave întâmplări zguduie lumea şi este nevoie de fapte măreţe.

– Generalul Aetius mi-a trimis deja salutări în sutele de misive din timpul iernii ăsteia, replică barbarul cu o voce joasă şi sceptică. Salutările vin de obicei însoţite de veşti, iar veştile de cereri. Aşa-i, Hagan? Se întoarse către scribul său.

– Romanul vrea să luptăm în locul lui, spuse scribul.

– Nu în locul lui, ci *alături* de el, l-am corectat eu. Attila merge spre apus şi, dacă nu ne unim forţele, toţi vom pieri separat, înfricoşaţi şi singuri.

– L-am auzit pe Aetius perorând la fel, îmi dădu regele

replica. Este maestru la profitat de pe urma temerilor triburilor. Există întotdeauna un pericol cumplit care ne cere să ne conducem armatele în luptă pentru Roma şi să *ne* sacrificăm sângele pentru Imperiul *lui.* Dar, în timp ce ne cerşeşte ajutorul, nu se dă în vânt să ne spună câte legiuni va conduce *el* sau câte *alte* triburi ni se vor alia. Şi nici nu poate să ne explice de ce Attila ne este duşman. Eu nu am nicio dispută cu hunii.

Misiunea se dovedea a fi una dificilă.

– Lumea s-a schimbat, mărite.

Spuneam ceea ce Teodoric ştia deja: rugămintea Honoriei, înaintarea lui Marcian spre răsărit şi revendicările prinţului franc Cloda privind pământurile din miazănoapte. El mă ascultă fără răbdare.

– Şi mai e şi problema doctorului grec Eudoxius, am încercat eu.

– Cine? Regele se întoarse cu o privire întrebătoare către Hagan.

– Cred că se referă la cel care a agitat spiritele în miazănoapte, la bagauzi, spuse scribul, un intelectual care a condus o gloată.

– În revolta pe care Aetius a înăbuşit-o acum câţiva ani, am adăugat eu.

– A, îmi amintesc acum de grecul ăsta. Ce-i cu el? întrebă Teodoric.

– A fugit de partea lui Attila.

– Şi?

– L-a convins pe Attila să-l trimită drept ambasador la Gaiseric, în Cartagina. Când Eudoxius s-a întors de la vandali, atunci s-au hotărât hunii să mărşăluiască spre apus.

La auzul acestor cuvinte, se auzi o mişcare în penumbră, cineva tresări ca şi cum ar fi fost luat prin surprindere. Dintr-o firidă, o siluetă acoperită de un văl asculta conversaţia. Cine era oare?

– Gaiseric? Teodoric îşi miji ochii la auzul numelui regelui vandal. De ce vorbeşte Attila cu vandalii?

– O întrebare la fel de presantă, sire, este de ce vorbesc vandalii cu hunii?

Reuşisem, în sfârşit, să ating un punct sensibil. Attila era departe, împăratul roman Valentinian era neputincios, dar Gaiseric şi vandalii săi mândri erau singurii de care vizigoţii se temeau cu adevărat. Era un trib cu origini germanice ca şi ei, care ajunsese în Africa şi râvnea, fără îndoială, la Aquitania. Am văzut că ştirea asta a avut un efect puternic. Mi-am adus aminte că vandalii îi umiliseră pe vizigoţi respingând-o şi mutilând-o pe fiica lui Teodoric.

– Gaiseric li s-a alăturat hunilor? întrebă el.

– Probabil. Nu ştim. Ştim doar că a aştepta şi a sta cu mâinile în sân este o nebunie.

Teodoric se lăsă pe spate pe tron, bătând din degete în timp ce se gândea. Gaiseric, ai cărui luptători se puteau măsura cu ai lui. Gaiseric, singurul care se potrivea cu Teodoric la vârstă, longevitate ca domnitor şi listă de victorii sângeroase. Gaiseric, care-l umilise aşa cum nu mai fusese umilit niciun alt bărbat înainte, mutilând-o pe Berta, iubita lui copilă. Se uită la mine, tânărul roman din faţa lui.

– Ce dovezi ai pentru cele pe care mi le spui?

– Cuvântul lui Aetius şi bunăvoinţa lui Dumnezeu.

– Bunăvoinţa lui Dumnezeu?

– Cum altfel îţi explici faptul că port cu mine sabia lui Marte? Ai auzit de ea? Am furat-o de la Attila însuşi şi i-am dus-o lui Aetius. Se spune că este sabia zeilor pe care Attila a folosit-o ca să-şi ridice oamenii la luptă. Acum o foloseşte Aetius să adune Apusul.

Teodoric părea neîncrezător.

– Sabia aceea e aici, la centura ta?

Am zâmbit la deschiderea acestei şanse de a aduce noi dovezi şi am ridicat cuţitul pe care-l luasem de la Eudoxius.

– Acesta este un pumnal pe care l-am luat de la grec.

Cât despre sabie, imaginează-ţi ceva de o sută de ori mai mare.

– Hm! Dădu din cap. Silueta acoperită din spate dispăru. Hunii sunt cei care-l atacă pe Aetius, nu vizigoţii, insistă Teodoric. Ce dovadă aduci în privinţa vandalilor? Vreau să aflu mai multe despre vandali, nu despre huni.

Am ezitat.

– Eudoxius însuşi mi-a spus că Gaiseric a jurat să poarte război alături de Attila, ceea ce înseamnă că hunii şi vandalii sunt mână în mână. Gaiseric speră că Attila te va distruge.

– Şi tu de unde *ştii* asta?

– L-am capturat pe doctor. Eu însuşi am fost captiv într-o tabără hună şi, când am reuşit să fugim cu sabia, l-am luat şi pe doctor cu noi.

– Deci grecul îmi poate spune el însuşi, cu gura lui.

La auzul acestora, mi-am plecat capul.

– Nu. Hunii ne-au urmărit şi ne-au atacat într-un turn roman, unde ne adăpostiserăm. Grecul a scăpat.

Regele vizigot râse.

– Vezi? Ce mai dovadă pentru ceea ce Aetius pretinde că se întâmplă!

Secretarul său, Hagan, râse batjocoritor.

– Întregul imperiu şi întreaga lume sunt în pericol! am exclamat. Asta nu e o dovadă suficientă? împreună cu tine, Aetius poate câştiga. Fără…

– Care este dovada? întrebă încet Teodoric.

Gura mi-era încleştată de furie.

– Propriul meu cuvânt.

Regele se uită lung la mine ceva vreme şi, până la urmă, se înmuie puţin.

– Nu ştiu cine eşti, tinere, dar ai vorbit cât se poate de bine în numele unui stăpân care este cunoscut ca fiind evaziv. Eu nu sunt frustrat din cauza ta, ci din a lui Aetius, pe care-l cunosc foarte bine. Du-te şi lasă-i pe intendenţii

mei să-ţi arate unde te poţi odihni, ca să mă gândesc la ceea ce mi-ai spus. Nu am încredere în Aetius. Oare pot să am încredere în tine? Ştiu doar următorul lucru: când vizigoţii vor porni la drum, o vor face în nume propriu şi nu pentru Roma.

Eram deprimat. Palida laudă a lui Teodoric părea doar prevestirea unui eşec. Clipa fericită în care tatăl meu mă anunţase că pot să mă alătur emisarilor care mergeau la Attila părea a se fi întâmplat în altă viaţă. Ceea ce sperasem că-mi va lumina viitorul părea doar a-l fi înnegurat. Contactul nostru diplomatic cu hunii fusese un dezastru. Tentativele mele de a o câştiga sau de a o salva pe Ilana nu avuseseră niciun rezultat. Acum iată-mă iarăşi, un diplomat ageamiu, şi singurul lucru de care aveam nevoie pentru a-i convinge pe vizigoţi - declaraţia lui Eudoxius - fusese pierdut la turn. Aşadar, această misiune de ambasador nu promitea să fie mai fructuoasă decât cealaltă. Dacă stăteam să mă gândesc, nu reuşisem să conving pe nimeni, de la aducerea Oliviei în Constantinopol până la acest rege barbar. Faptul că eram un mesager era chiar o glumă bună.

M-am gândit că puteam aştepta sfârşitul aici, în Tolosa. Prezenţa mea nu schimba cu mai nimic echilibrul şi aşa precarei armate a lui Aetius, iar lui Attila îi lua ceva vreme să călărească până aici. Sau puteam să mă întorc, să mă azvârl în luptă şi să termin lucrurile mai repede. Exista un fel de finalitate şi în asta. Nu va fi niciun fel de unire împotriva hunilor, Roma era prea bătrână şi prea slabă. Totul va fi doar o bătălie fără speranţă, foc, uitare…

Se auzi un ciocănit în uşa camerei mele. Nu aveam chef să răspund, dar ciocănitul fu din ce în ce mai insistent. Am deschis în cele din urmă şi am dat nas în nas cu un servitor cu o tavă plină de fructe uscate şi carne, un gest de ospitalitate la care nu mă aşteptam. Omul purta o pelerină

lungă, cu glugă trasă pe cap.

– Energie după călătorie, ambasadorule, spuse o voce de femeie.

– Nu mi-e foame.

– Nici măcar de un pic de companie?

Am devenit brusc precaut.

– Ce fel de ofertă e asta?

– Pentru a afla mai multe din ceea ce ştii.

Să afle mai multe? Cine auzise discuţia mea şoptită cu Teodoric? Apoi mi-am amintit.

– Ascultai din umbră, lângă coloana din spatele tronului.

– Ca un om care înţelege avertismentul tău mai bine decât tine.

– Dar cine eşti tu?

– Grăbeşte-te! Tonul era unul nazal. Nu am voie să merg în camera unui bărbat.

Aşa că am lăsat-o să intre. Spre marea mea surprindere, îşi lăsă gluga pe cap, chipul fiindu-i cufundat ca într-o gaură neagră. Puse tava jos pe o masă laterală şi se trase în spate.

– Vreau să te văd mâncând.

– Poftim?

– O să-ţi explic.

M-am uitat la mâncare cu neîncredere.

– Nu este otrăvită.

Am luat un măr uscat şi am muşcat într-o doară, apoi am sorbit un pic de apă. Nu părea nimic suspect, aşa că mi-am scos pumnalul şi mi-am tăiat un pic de carne.

– Da! şuieră ea. De unde ai pumnalul acela? întrebă apoi, cu vocea dură, ca o palmă pe obraz.

M-am uitat în jos şi mi-am dat seama ce-o interesa.

– De la Eudoxius, doctorul acela grec. L-am luat de la el când am încercat să evadez. Aproape că m-a ucis cu el.

– Şi *el* de unde l-a luat?

M-am uitat la armă mai cu atenţie. Am observat încă o

dată sculptura fină în fildeş a mânerului, rubinul încastrat şi licărirea ameninţătoare a lamei.

– Nu ştiu.

– Eu da.

M-am uitat la ea stupefiat.

– Cu siguranţă ţi-ai dat seama până acum cine sunt. Întreaga lume ştie de ruşinea Bertei.

Întinse mâna şi-şi dădu jos gluga. Am scăpat un icnet involuntar de groază.

Era, într-adevăr, o femeie, dar una desfigurată într-un mod oribil, plină de zbârcituri roz şi cicatrici roşiatice. O ureche îi lipsea aproape cu desăvârşire şi cealaltă era crestată, aşa încât era acum formată din două părţi cu vârfuri zbârcite. Buzele îi fuseseră tăiate de-a latul, făcându-i fiecare zâmbet să pară o grimasă. Cel mai rău îi arăta nasul, care avea vârful tăiat, iar ceea ce rămăsese din el se turtise, dând senzaţia unui rât de porc.

– Acum ştii cine sunt, nu-i aşa?

Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul.

– Prinţesă, nu mi-am imaginat…

– Nimeni nu-şi poate imagina ruşinea şi umilinţa tatălui meu sau nevoia de a interzice oglinzile în camera mea. Nici propriul meu rege nu suportă să mă vadă şi mă ţine închisă, dacă nu-mi acopăr capul sau dacă nu port o mască. Mă ascund în umbrele palatului ca o nălucă, o amintire nedorită a aroganţei vandalilor.

– Ai fost soţia lui Lochnar Vandalul, am spus eu cu milă în glas.

– Nora marelui Gaiseric, un simbol al unităţii dintre poporul meu şi al lui. Cât de mândră eram în ziua nunţii! Regimente de goţi şi vandali purtând armuri s-au aliniat pe drumul de procesiune din Cartagina, iar Gaiseric a plătit o mică avere ca zestre către tatăl meu. Şi totuşi, când Valentinian i-a oferit lui Lochnar o prinţesă romană în schimb, eu am fost uitată într-o clipită.

– Dar de ce...? Eram şocat de urâţenia ei.

– Lochnar a cerut divorţul ca să se poată căsători cu creştina romană, dar fiica lui Teodoric nu putea fi alungată aşa de uşor. Tatăl meu nu i-a acordat divorţul. Aşa că socrul meu, Gaiseric, beat fiind şi mânios pe încăpăţânarea noastră care-i împiedica alianţa cu Roma, m-a transformat într-un monstru. Ar fi fost mult mai blând dacă m-ar fi omorât.

– De ce m-ai întrebat de pumnalul meu?

– Pentru că ştiu al cui a fost. Se uită la armă cu amărăciune. Ştiam de misiunea voastră şi v-am urmărit de la o fereastră a turnului. Îl cunosc pe Gaiseric la fel de bine cum îl cunoşti tu pe Attila şi l-am avertizat pe tatăl meu că seamănă ca doi fraţi gemeni. Apoi ai intrat în sala tronului şi aproape că am leşinat văzând mânerul acelui cuţit. Aceea, arătă ea, este lama cu care m-a tăiat Gaiseric.

Am scăpat cuţitul din mână, de parcă ardea.

– N-am ştiut. Te rog, iartă-mă! Eudoxius a încercat să *mă* taie cu el, aşa că i l-am luat.

– Bineînţeles că n-ai ştiut.

Tonul ei era calm în timp ce înaintă şi ridică arma, cântărind-o în palmă.

– Nici cel mai nebun dintre nebuni nu l-ar fi adus în casa tatălui meu, dacă ştia povestea. Doar un inocent, din cauza ignoranţei, ar face-o.

– Eudoxius trebuie să-l fi luat de la Gaiseric...

– Să i-l arate lui Attila. Vocea îi era joasă, dar amară. Să scape de propriul păcat. Ştii ce mi-a zis Gaiseric? Că din cauza încăpăţânării mele, niciun alt bărbat nu mă va mai dori şi că voi avea un chip care-i va speria pe copii şi îngreţoşa pe adulţi. Mi-a spus că speră să trăiesc o sută de ani şi să-mi amintesc în fiecare zi de nebunia îndrăznelii mele de a înfrunta un prinţ vandal.

– Doamnă, gestul lui a fost unul monstruos.

– Poţi să-ţi închipui cât de mare este ura mea? Şi totuşi

tatăl meu este atât de stânjenit, încât stă împietrit în vechiul său palat, mult prea înfricoşat ca să-l provoace pe Gaiseric de unul singur şi mult prea mândru pentru a cere ajutorul romanilor. Şi acum Roma vine şi i-l cere pe al lui! Acum, cel mai mare duşman al meu a devenit şi al vostru. Ochii îi scânteiară. Eşti un dar de la Dumnezeu, Jonas Alabanda, un mesager trimis ca un arhanghel ca să-l trezească pe tatăl meu din letargie. Îşi permite să se îndoiască, dar eu nu, căci ţi-am văzut pumnalul. Porţi o dovadă a provocării din partea vandalilor şi nu ştiai acest lucru.

Am întrevăzut speranţa.

– Atunci trebuie să-l convingi pe tatăl tău că tot ceea ce am spus este adevărat.

– Voi cere să mi se facă dreptatea pe care o merită fiecare femeie vizigotă. Attila crede că victoria sa este sigură prin alierea cu Gaiseric. Dar eu cred că toţi cei care negociază cu ticălosul vandal este otrăvit de soartă şi la fel se va întâmpla şi cu Attila.

Ridică pumnalul, cu mâinile tremurânde şi albe.

– Jur pe cuţitul care mi-a curmat fericirea că poporul meu se va ridica la luptă să-i ajute pe Aetius şi Roma, pentru că alierea asta înseamnă înfrângerea hunului şi a vandalului… O dată pentru totdeauna!

S-au aprins focuri de avertizare şi goarnele sunară de pe cele mai înalte dealuri până în cele mai adânci văi. Întreaga Aquitania era în mişcare, de la malurile marelui ocean din apus până pe piscurile masivului central. Regele îi chema pe vizigoţi la război! Săgeţile împodobite cu pene în timpul zilelor întunecate de iarnă erau acum puse snop şi legate, lungile săbii ale germanilor erau ascuţite de pietre date cu ulei şi lăncile viguroase cu capete de argint în formă de frunză erau scoase la lumină. Scuturile mari erau puse pe umăr, armurile erau fixate, iar coifurile şlefuite. Băieţi

nerăbdători au fost selectaţi pentru campanie, în timp ce, urlând de disperare, fraţii lor mai mici fuseră sfătuiţi să mai stea acasă încă un an. Nevestele mohorâte împachetau pungi cu carne uscată şi grâne, în timp ce fiicele lor coseau hainele de campanie şi plângeau gândindu-se la ceea ce se va întâmpla. Vizigoţii mergeau la război! Şeile erau unse bine, cizmele primeau pingele noi, iar mantalele de călătorie erau ajustate. Soldaţii se adunau de peste douăsprezece dealuri în fiecare sat şi din douăsprezece sate în fiecare oraş, izvoarele transformându-se în pârâuri şi pârâurile în râuri.

Vestea ajunsese peste tot. În cele din urmă, Berta va fi răzbunată.

În Tolosa, o mie de cavaleri îşi aşteptau regele călare. Caii lor erau uriaşi, copitele acestora grele, cozile legate cu funde, iar coamele ornate cu monede. Coifurile vizigote se terminau cu un vârf ascuţit şi cu o pană, platoşele cailor erau ovale şi suliţele înalte cât casele. Mă lua cu fiori doar să stau şi să aştept alături de ei.

În cele din urmă, păşi pe vechiul portic roman însuşi regele Teodoric, înalt şi splendid în platoşa aurită şi cu scutul din cel mai arzător bronz. Alături de el călăreau fiii săi, Torismund şi Teodoric cel Tânăr, care nu erau mai prejos în ceea ce priveşte armura şi armele. La vederea lor, mulţimea luptătorilor salută cu un strigăt care mă făcu să tremur.

Regele le vorbi profund, dar lipsit de stridenţă, cuvintele fiindu-i murmurate de întreaga adunare.

– Strămoşii noştri s-au luptat pentru acest pământ. Acum este rândul nostru să-l apărăm. Hunul şi vandalul s-au aliat şi, dacă oricare dintre ei câştigă, lumea noastră este pierdută. Fiica mea cere răzbunare. Ascultaţi-mă deci, luptătorii mei! Mergem să ne găsim răzbunarea!

O mie de suliţe fuseră lovite de o mie de scuturi în strigăte de aclamare. Apoi Teodoric se urcă în şa, ridică

braţul şi porniră cu toţii. O paradă numeroasă şi ucigătoare porni pe străzile din Tolosa către marile porţi romane, vuind asurzitor în drumul către hoardele mult mai numeroase ale semenilor care aşteptau pe câmpiile din depărtare. Miile se vor transforma în zeci de mii şi zecile de mii într-o armată. Mulţimea vizigoţilor se va întâlni cu Aetius şi întregul Apus se va uni cu ei.

Va fi suficient ca să-l oprească pe Attila?

Am galopat înainte ca să-i dau generalului meu vestea cea bună, aruncând o privire înapoi spre turnul de unde mă urmărea Berta. Acum va fi răzbunată.

PARTEA A III-A

BĂTĂLIA NAŢIUNILOR

XXIII

CAMERA SECRETĂ

Aurelia era un oraş roman fortificat care se înălţa în calea oricărei armate ce străbătea câmpia Galiei. Situată pe râul Loara, Aurelia se afla în inima celei mai bogate provincii a Romei. Dacă hunii ar fi ocupat-o, ar fi deţinut astfel un oraş strategic de unde ar fi putut domina Apusul. Însă, dacă romanii ar fi fost capabili să o păstreze, ar fi putut apoi să se apere mult mai uşor.

Attila spera însă că trădarea îl va ajuta să cucerească oraşul. Asediile erau scumpe, însă trădarea, ieftină.

Era una dintre ironiile istoriei că alanii, care ajunseseră să controleze Aurelia şi Loara, erau veri îndepărtaţi ai hunilor. Făceau acum parte din confederaţia popoarelor roman, german şi celt, care alcătuiau Imperiul de Apus. Migraţiile tribale, care tulburaseră regiunea cu două generaţii înainte, formaseră o tumultuoasă coaliţie de căpetenii, generali şi oportunişti care îşi creaseră sfere de influenţă. Deşi fiecare trib manifesta o supunere convenţională faţă de Imperiu, toate se bucurau de o anumită independenţă, deoarece Imperiul era slab.

Fiecare trib fusese pus de împărat să-şi verifice vecinul. Barbarii depindeau de Roma, o invidiau, o dispreţuiau, se temeau de ea, dar se considerau şi ei romani.

Chiar dacă vizigoţii erau consideraţi cel mai puternic trib, bagauzii, francii, saxonii, armoricanii, liticienii, burgunzii, belgii şi alanii aveau şi ei propriile lor teritorii şi armate. Cu două luni înainte de sosirea hoardelor hune, în Aurelia veniră soli la regele alanilor, vicleanul Sangibanus. Regele era avertizat că Attila venea cu cea mai mare armată pe care o văzuse vreodată Apusul. Sangibanus putea fie să lupte pentru romani şi să fie distrus, fie să se alăture hunilor şi să rămână rege, chiar dacă vasal.

Era o alegere cumplită, cu atât mai cumplită cu cât luptătorii lui Sangibanus nu aveau sub nicio formă intenţia de a se preda. Mai mult, dacă trădarea regelui ar fi fost descoperită înainte de sosirea hunilor, Aetius ar fi putut să-l transforme într-un exemplu pentru ceilalţi. Pe de altă parte, să te lupţi cu Attila însemna să rişti să fii anihilat.

– Nu poţi să stai deoparte în acest război - trebuie să alegi, insistă tânărul hun trimis să-l convingă pe Sangibanus. Poţi să domneşti sub Attila sau să mori sub romani.

– Poporul meu nu mă va urma alături de huni. Se cred deja romani şi creştini. Nu vor să se întoarcă la lucrurile din trecut.

– Nu *ei* trebuie să aleagă, ci *tu,* pentru siguranţa lor. Ascultă, am un plan astfel încât nici măcar gărzile ce străjuiesc intrarea nu vor fi nevoite să aleagă. Uite ce trebuie să faci…

Numele hunului era Skilla.

– Un copil doreşte să vă vadă, Sfinţia Ta.

– Un copil?

– Nu se poartă ca unul obişnuit. Şi, din câte văd, nu se poartă bine deloc. Spune că e vorba despre siguranţa Bisericii. Destul de ciudat.

– Un copil îndrăzneţ, spuse episcopul Anianus cu o privire îngrijorată.

– Insistă să nu-şi descopere capul. Dacă e un asasin?

– Bertrand, dintre toţi, eu sunt cel mai uşor de ucis. Nu e nevoie să se trimită un copil cu capul acoperit ca să mă ucidă. Mă pot ataca pe stradă, poate să treacă o căruţă peste mine, să-mi arunce în cap o cărămidă de pe un parapet sau să-mi pună otravă în împărtăşanie.

– Sfinţia Ta!

Era adevărat însă. Vizitatorul era neobişnuit, însă episcopul era şi mai neobişnuit. Avea obiceiul să dispară cu săptămânile şi să devină pustnic sau pelerin, găsind propriul mod de a dialoga cu Dumnezeu. Apoi reapărea deodată, ca şi cum nu lipsise deloc. Îi vizita pe bolnavi şi pe schilozi fără să se teamă că s-ar putea molipsi, îi pedepsea pe criminali şi hoţi şi se sfătuia cu cei puternici. Într-o lume din ce în ce mai ticăloasă, el reprezenta legea divină. Mila şi faptele bune îl făcuseră popular, dar şi un adevărat conducător.

– Însă ei nu-mi fac rău fiindcă e voia Domnului, continuă Anianus. Şi Domnul vrea ca eu să-l primesc pe acest vizitator. Trăim vremuri ciudate, în care oamenii ciudaţi uneltesc. Demonii, poate. Şi îngerii! Să vedem din care tabără face parte acesta.

Vizitatorul auzise aceste ultime cuvinte.

– Sunt prea urât pentru un înger şi prea fermecător pentru un demon, spuse el, descoperindu-şi capul. Un ciudat, aş spune.

Bertrand îl privi uimit.

– Nu-i copil, e un pitic.

– Sunt un sol din partea lui Aetius, Sfinţia Ta. Mă numesc Zerco.

Pe faţa episcopului se citea surprinderea.

– Se vede treaba că nu eşti un reprezentant obişnuit.

– Când nu-mi reprezint stăpânul, sunt bufonul lui. Zerco făcu o plecăciune. Sunt de acord că sunt neobişnuit, însă nu sunt inutil. Nu numai că sunt bufon de profesie, dar am

intrat pe porţi odată cu refugiaţii burgunzi. Nimeni nu observă un pitic printre copilandri.

– Credeam că treaba unui bufon e să fie remarcat.

– În vremuri mai puţin periculoase. Însă în Galia sunt atât spioni ai lui Attila, cât şi ai lui Aetius, şi prefer să nu-i întâlnesc. Vă aduc salutări de la general şi avertismentul că Aurelia se află în calea hunilor. Aetius vrea să ştie dacă oraşul va rezista.

– Răspunsul e simplu. Va rezista dacă va veni Aetius.

– Armata lui s-a retras pentru o vreme la Limonurr sperând că Teodoric îşi va aduce vizigoţii. Dacă Aurelia i-ar putea da un răgaz generalului să se alieze cu triburile apusene…

– Dar ce vor să facă vizigoţii?

– Nu ştiu. Un prieten iscusit a fost trimis să-i convingă să ni se alăture, însă nu am veşti dacă a reuşit. Misiunea mea e să aflu ce va face Aurelia.

Anianus râse.

– Fiecare aşteaptă mişcarea celuilalt. Ştiu sigur că exista o pildă despre supunere, însă nu-mi vine în minte acum. Totuşi, ce şanse are fiecare dintre noi? Dacă hunii câştigă, Biserica va fi distrusă înainte de a fi început, iar eu voi fi ars de viu, ca un exemplu al pedepsei eterne. Ştiu mai multe despre Attila decât te-ai aştepta, piticule, îndeajuns de multe încât să mă fi obosit să învăţ limba hunilor! Nu există nicio îndoială cu privire la ceea ce intenţionez să fac: să rezist şi să rezist cu toată fiinţa mea. Însă regele m-a înlăturat de la consfătuirile sale. Soldaţii lui nu vor să se supună jugului unui nou imperiu, însă nici nu vor să se jertfească fără rost. Fiecare se întreabă dacă cel care îi stă alături e credincios, însă niciunul nu are curajul să facă primul pas. Francii îi ispitesc pe alani, alanii pe burgunzi, burgunzii pe saxoni, saxonii pe vizigoţi şi goţii presupun că pe romani! Cine, în afară de Aetius, se va mai opune?

– Să începem cu noi doi, Sfinţia Ta. Zâmbi.

– Un om al păcii şi un pitic? Şi totuşi nu e acesta mesajul Bisericii noastre, de fapt? Să ne opunem răului? Să ne întoarcem la credinţă?

– Aşa cum Sfinţia Ta ştii ceva despre Attila, eu ştiu ceva despre Sfinţia Ta. Cu cât mă apropiam mai mult de Aurelia, cu atât mai mulţi oameni te proslăveau. Dacă Sangibanus i-ar lăsa, ei s-ar uni cu tine. Însă Aetius se teme că regele alanilor nu crede în el şi în nimeni altcineva şi că se va vinde hunilor.

Anianus dădu din umeri.

– Eu sunt episcop, nu rege. Ce pot face eu?

– Îl voi asculta pe Sangibanus, însă am nevoie de ochii şi urechile preoţilor, călugărilor şi prelaţilor tăi ca să aflu ce se petrece cu adevărat. Dacă se pune la cale un complot pentru predarea oraşului, trebuie să aflăm din timp şi să-i punem capăt. Şi să-i convingem pe alani să reziste până la sosirea lui Aetius.

Anianus era calm.

– Dacă nu, Attila ne va omorî pe toţi.

– Dacă predaţi Aurelia şi Attila câştigă războiul, va distruge întregul Imperiul şi, odată cu el, Biserica. Lumea se va întuneca, iar oamenii vor trăi ca nişte animale sute de ani de acum înainte. Şi eu cunosc multe despre Attila, căci am făcut pe bufonul pentru el. Însă mereu îmi voi aminti un lucru: încă nu am reuşit să-l fac să râdă.

Dacă hunii aveau un trimis în Aurelia, acesta era bine ascuns, însă veştile dinspre răsărit erau sumbre. O mare de refugiaţi se îndrepta către oraş. Mediomatrica fusese cucerită în ajunul Paştelui, locuitorii ei ucişi şi clădirile arse. Durocortorum fusese distrus, iar populaţia fugise. Nasium, Tullum, Noviomagus, Andematunum şi Augustobona fuseseră mistuite de flăcări, iar vasta armată a lui Attila se divizase, pentru a rezista. Episcopul Nicacius fusese decapitat, iar călugăriţele violate şi ucise. Preoţii fuseseră

crucificaţi, negustorii schingiuiţi până spuseseră unde ţineau ascunsă averea, copiii erau luaţi sclavi şi animalele sacrificate. Unii dintre aurelieni fugeau deja spre mare. Cu toate acestea, veştile stârniră o sumbră hotărâre. În toiul disperării, unii îşi regăseau curajul. Aurelia era divizată - aşa cum fusese şi Axiopolis - între cei care doreau să opună rezistenţă şi cei care voiau să se predea.

În final, descoperirea lui Zerco a depins de noroc. Un băiat care ajuta o miliţie alcătuită în grabă se dusese la prăvălia de arme din oraş şi se strecurase, curios fiind, într-un pasaj îngust care se deschidea în spatele unei etajere mobile. Acolo, băiatul zări un depozit secret de arme şi armuri. În acele vremuri, tinerii se pregăteau întotdeauna asiduu pentru împărtăşania de Sabat, însă mereu aveau dificultăţi în timpul confesiunii pentru că nu găseau păcatul pentru care să facă penitenţă. Era greu să fii îndeajuns de păcătos ca să ocupi timpul confesionalului, când aveai doar opt ani! Băiatul se gândi să mărturisească întâmplarea, iar vestea despre existenţa camerei secrete ajunse la urechile preotului. Depozitul secret de arme i s-a părut destul de neobişnuit, astfel că a povestit despre el unui prelat care, la rândul său, îşi aminti de rugămintea episcopului de a raporta evenimentele neobişnuite. Anianus îl anunţă pe Zerco.

– E ciudat că ascund armuri.

– Poate le ţin pentru o unitate de elită, se gândi *Zerco.*

– Pentru când? Pentru vremea de după căderea oraşului? Şi nu e singurul lucru ciudat. Băiatul a spus că toate coifurile, scuturile şi săbiile erau la fel.

Asta chiar că era ciudat. Triburile care se stabiliseră în Galia aveau un gust deosebit cu privire la arme. Fiecare bărbat avea propria sa armură, fiecare clan avea propriile lui culori, fiecare naţiune avea propriile ei modele. Doar unităţile romane slabe şi epuizate conduse de italieni mai păstrau uniformitatea echipamentului. Însă trupele romane

erau departe, cu Aetius.

– Poate că e numai imaginaţia băiatului. Însă aş vrea să arunc o privire la acest depozit, Sfinţia Ta. Mă poţi duce acolo?

– E domeniul conetabilului, aşa cum altarul este al meu. Însă aş putea trimite un băiat de altar să îl aducă pe Helco, tânărul care s-a spovedit. Cineva de statura ta, într-o robă, s-ar putea apropia suficient…

– Atunci, voi fi băiat de altar.

Zerco fu ajutat de confuzia iscată de apropierea hunilor. Dimineaţa, bărbaţii fabricau arme, la prânz lucrau la turn, la apus munceau în hambar şi la miezul nopţii la fântână. Armele erau vândute, donate şi redistribuite. Drept urmare, un băiat de altar cu glugă, trimis de episcop în căutarea unui coleg, putea trece neobservat. Zerco zări o deschizătură îngustă în spatele prăvăliei de arme şi, când văzu că nimeni nu se uita, încercă să se strecoare înăuntru.

Însă un paznic îl observă.

– Stai pe loc, băiete. Nu ai voie acolo.

– M-a trimis domnul episcop să-l aduc pe Helco. Căpitanul mi-a spus să-l caut aici.

– Căpitanul gărzii?

– Poţi să-l întrebi. Însă Anianus se cam grăbeşte.

Bărbatul se încruntă.

– Aşteaptă aici.

După ce bărbatul plecă, Zerco nu zăbovi. În coridorul de piatră era o uşă de lemn cu un lacăt mare. Piticul adusese cu el un ciocan şi o daltă şi dintr-o lovitură deschise uşa. Dacă ar fi fost prins, nu ar mai fi contat modul în care intrase.

În cameră era întuneric, astfel că piticul aprinse o lumânare şi văzu mormanul de arme din oţel şi piele. Era aproape cum descrisese Helco, numai că băiatul omisese un detaliu crucial.

– Romane!

Erau aici suficiente armuri romane pentru a echipa o trupă de cavalerie, însă nicio trupă romană nu ar fi venit în Galia fără echipament şi niciuna nu i-ar raporta lui Sangibanus înainte de a-i raporta lui Aetius. Erau pentru barbari, însă de ce? Şi de ce echipamentul era ţinut secret? Pentru că oricine l-ar fi îmbrăcat ar fi fost considerat roman…

Zerco auzi voci şi stinse lumânarea, pierzându-se în întuneric. Îşi scoase gluga şi medalionul pe care i-l dăduse Aetius, în speranţa că astfel gărzile ar ezita îndeajuns de mult ca el să le poată aduce aminte că Anianus ştia unde este.

Coridorul se lumină şi în uşă apărură câţiva bărbaţi. Era garda care îl văzuse mai devreme şi un bărbat mai în vârstă, un soldat cărunt, probabil căpitanul. Aveau mâinile pe mânerele săbiilor. Un al treilea bărbat, mai scund şi mai îndesat, cu o pălărie cu boruri care-i acoperea faţa, apăru în spatele lor. Intrară cu o torţă.

Zerco se arătă. Oricum ar fi fost descoperit. În clipa în care le întinse medalionul, piticul văzu cum cel de-al treilea bărbat tresare.

Necunoscutul vorbea în hună.

– Şoarece!

Era Skilla.

– Omul ăla e hun! spuse Zerco surprins.

Căpitanul gărzii scutură din cap.

– V-am avertizat să nu veniţi aici.

Skilla se adresă alanilor în latină, cu accent:

– Îl cunosc pe piticul ăsta. E un asasin, un răpitor şi un hoţ.

– Sunt ajutorul lui Aetius şi Anianus! Dacă îmi faceţi rău, veţi avea de suferit!

– Dacă îl lăsăm să-i vorbească episcopului, avertiză Skilla, îl va induce în eroare.

– Nu va vorbi cu nimeni.

Traseră toţi săbiile din teacă.

– Ascultaţi-mă! E o capcană. Se plănuieşte predarea oraşului.

O sabie şuieră în aer, pe lângă urechile lui Zerco. Acesta aruncă ciocanul spre capul lui Skilla, însă hunul se feri, cu un rânjet dispreţuitor. Piticul căzu şi încercă să fugă, însă bărbaţii izbiră săbiile de podeaua de piatră, blocându-l. Apoi făcu o tumbă, rostogolindu-se peste un rastel de suliţe şi scuturi. Bărbaţii izbucniră în râs.

– Hunii vor să vă supună, răcni piticul din întuneric.

O suliţă zbură spre el şi aproape că îl atinse.

– Ieşi de-acolo, şoricelule! spuse Skilla în hună. A venit pisica să te mănânce.

Chiar avea nevoie de o gaură de şoarece. Nu exista o altă uşă şi nici fereastră. Un canal de scurgere? Nu văzuse niciunul. Căută un colţ întunecat. Pe podeaua de piatră se auzeau paşii atacatorilor îndreptându-se către partea în care se afla. Şi acolo, în colţul în care zidul se întâlnea cu tavanul…

Bărbaţii atacară, piticul sări peste vârful unei săbii şi se agăţă de platoşa soldatului, orbindu-l cu o lovitură. Apoi se căţără peste capul acestuia cu agerimea unei veveriţe şi sări, aterizând într-o adâncitură. Degetele lui căutau cu înfrigurare un punct de sprijin.

– Prindeţi-l! Prindeţi-l! Nu văd!

O mână îi alunecă pe gleznă. Zerco se feri, lovind cu piciorul în ceva tare, apoi se trase mai sus cu toate puterile, încolăcindu-se într-un tunel îngust ca o ţeavă.

– Ridică-mă! urlă unul dintre ei.

Auzea o mână căutând în spatele lui.

– E ca un nenorocit de şoarece. E prea îngust aici! Nu pot să-l apuc.

– Ce e gaura aia? întrebă Skilla.

– Cine ştie? O gură de aerisire, poate.

– Poate să iasă pe partea cealaltă?

– Pe exterior sunt gratii, ca să nu intre animalele. Nu poate ieşi, însă nici noi nu-l putem prinde.

– Poate dacă am aduce un câine…

– Ce să ne mai batem capul? spuse Skilla. Oricum lucraţi la întărirea zidurilor. Aduceţi pietre şi mortar. Îl zidim înăuntru. Astfel nu vom avea de dat explicaţii pentru cadavru.

În timp ce lucrau, Skilla parcă simţea blestemul piticului. Micuţul era grotesc şi se căţăra ca un păianjen. Părea legat de toate necazurile lui, de Jonas şi de Ilana. Vrăjitoarele îi spuseseră legende cu piticii îndesaţi şi scabroşi din pădurile germane care îi chinuiau pe oamenii obişnuiţi cu farmece şi vrăji. Zerco era unul dintre ei, credea Skilla, iar zidirea lui într-un mormânt de piatră avea să fie considerat un dar pentru omenire.

Războinicul privea nerăbdător la gărzile care zideau. Skilla nu se simţea deloc bine aici. Niciunui hun nu îi plăceau spaţiile înguste, întunecate; iar aceste pasaje construite de romani erau şi înguste, şi întunecate. Era mândru că i se încredinţase misiunea de a conspira cu Sangibanus - era un semn că încrederea unchiului său în el creştea, în ciuda piedicilor - şi ştia că succesul operaţiunii i-ar aduce recunoaşterea şi pe Ilana. Însă ultima săptămână în Aurelia fusese mult mai mult decât ar fi crezut că poate suporta. În oraş nu era niciodată linişte. Simţurile îi fuseseră chinuite de sunete, culori, mulţimi, zgomote continue. Îi era nespus de dor de casă. Însă în curând Sangibanus îşi va trăda capitala şi Aurelia va ceda. În curând, hunii vor fi stăpâni peste toate, iar cei care îi complicaseră viaţa nu vor mai exista.

Însă Skilla ştia că regele alanilor nu îndrăznea să-şi predea pur şi simplu oraşul. Propriii lui războinici, care îi detestau la fel de mult pe verii huni şi pe romani, s-ar fi putut întoarce împotriva lui. Sangibanus nu îi putea

convinge de slăbiciunea Apusului, fără să pară un laş. Nici nu putea să organizeze un grup de trădători care să păcălească santinelele. Pe cât de laş era ca să se bată cu Attila, pe atât de laş era să-şi omoare propriii săi soldaţi, deoarece şansa de trădare şi rebeliune civilă era foarte mare. Astfel, Skilla propusese o alternativă. Cu ajutorul armurii romane şi al unui ofiţer aurelian convingător, hunii ar fi putut să captureze santinelele cu o minimă vărsare de sânge, ţinând porţile deschise doar atât cât să le permită celorlalţi huni să pătrundă în cetate. Astfel, războiul s-ar sfârşi înainte de a începe, şi nimeni - inclusiv regele Sangibanus - nu avea să moară.

Acum trebuia să acţioneze mai repede decât plănuiseră. Dacă Zerco aflase de armurile ascunse, cine altcineva mai putea şti? Aurelia trebuia să cadă înainte ca dispariţia piticului să fie observată.

XXIV

PORŢILE AURELIEI

Există lucruri mai groaznice, gândea Zerco, decât să asculţi cum ţi se zideşte mormântul. Încerca să facă haz de necaz, aşa cum încercase să-şi ia în derâdere întreaga viaţă. Cât se zbătuse să fie egal cu cei care luau parte la consiliile oamenilor puternici! Umorul său ascundea de fapt amărăciunea urâţeniei, aşa cum ascunsese uimirea că s-ar putea căsători cu o femeie atât de bună precum Julia sau să aibă un prieten atât de promiţător precum Jonas. Acum venise vremea să plătească pentru mândria şi ambiţia lui! închis într-o catacombă, fără nicio şansă de scăpare. Să se predea înainte să termine de zidit şi să spere într-o moarte rapidă în locul torturii? Sau să stea pe loc şi să se sufoce? Pentru un pitic care se baza pe agilitate şi ironie, ultima variantă părea un mod jalnic de a muri. Însă viaţa îi demonstrase că speranţa piere ultima. Era până la urmă un ciudat care ajunsese să dea sfaturi generalilor şi să se consulte cu episcopi. Aşa că, poate, nu era acum momentul să dea înapoi şi să cedeze, ci să caute o scăpare. Chiar când se zidea ultima cărămidă, Zerco se căţără pe panta abruptă a tunelului în care se afla, pentru a găsi o ieşire.

Ce a urmat nu-şi mai amintea. Nu putea să-şi aducă aminte dacă stătuse în întuneric ore întregi sau zile sau

dacă trăise senzaţii de căldură sufocantă ori de frig înfiorător. Îşi amintea numai că a continuat să se târască înainte. O simplă ridicătură de piatră i se părea la fel de insurmontabilă precum un munte, însă se agăţa de ea cu degetele şi o rostogolea în spate. Apoi expira cu putere tot aerul din plămâni, ca să se subţieze şi să înainteze, puţin câte puţin. Se strângea, îşi ţinea răsuflarea, îşi sugea burta ca şi cum ar fi ţinut pe umeri greutatea Terrei, urechile îi ţiuiau, expira, se târa, respira, gâfâia de durere, expira... iar, şi iar, şi iar, până când în sfârşit coapsele-i treceau de obstacol. Trecea printr-un tub nu mai mare decât un cocon, în care auzea numai bătăile proprie-i inimi. De undeva, venea aer proaspăt care îl ţinea în viaţă. Hainele i se dezintegrau pe măsură ce înainta. Păstrase numai nişte fâşii cu care să-şi înfăşoare mâinile. Sângele care îi ţâşnea prin piele îl făcuse alunecos; şi, pe măsură ce sângele curgea, el se subţia. *Niciodată până acum nu mi-am dorit să fiu mai mic decât sunt*, gândea el, târându-se ca un şarpe. Din când în când, se panica, începea să respire agitat, însă îşi înăbuşea ţipetele gândindu-se la Julia. *"Nu-ţi mai plânge de milă şi ieşi odată din gaura aia îl îndemna ea. "* Ce-i atât de greu să-ţi faci loc afară? Până şi copiii pot!"

Aşa că Zerco îşi continuase efortul. Ajunsese într-o gaură şi mai mică, care ducea într-un canal colector de apă uzată, pe care îl simţise ca pe un botez diavolesc. Slavă Domnului! Apa îl făcuse să alunece mai uşor. Însă cel mai rău a fost când a zărit o rază de lumină în capătul unei cavităţi atât de strâmte încât la început păruse prea îngustă chiar şi pentru el. *Strâmtă ca vaginul unei virgine*, scrâşnise el printre dinţi, ca şi cum ar fi avut o grămadă de virgine la viaţa lui. Însă ce altceva putea să facă, dacă nu să renască? Îşi întinsese mâinile în faţă, ca şi cum voia să plonjeze, îşi lipise umerii de urechi şi se împinsese înainte precum un peşte. Coastele îi sunaseră la contactul cu

piatra, precum mărgelele pe abac, iar durerea fusese chinuitoare, ca şi cum ar fi fost jupuit. Îşi trăsese burta şi îşi strânsese coapsele, găsise ceva de care să se apuce şi se trăsese înainte cu o putere animalică, scrâşnind din dinţi. Apoi aerul i se păruse mai rece şi mai proaspăt, iar lumina mai intensă. Dăduse cu nasul de un grilaj de fier.

Slavă sfinţilor pentru rugina şi lenea cuceritorilor barbari. Metalul nu era în stare mai bună decât zidurile Aureliei, doar de aceea lucrau neîncetat alanii acum. Cu ultimele puteri, se izbise de gratii ca un apucat, iar şi iar, până când acestea cedaseră şi se prăbuşiseră cu un zăngănit puternic. Aşteptase să audă ţipete, însă nu se auzise nimic. Era încă departe de centrul cetăţii. Zerco pătrunsese într-un tunel mai larg, prin care putea să se târască uşor. Noul pasaj părea un labirint fără sfârşit, care îl făcuse să intre din nou în panică, dar deodată simţise miros de abur şi auzise pălăvrăgeala spălătoreselor din spălătoria fortăreţei. O ţeavă aflată în încăpere arunca aburul, iar Zerco alunecase uşor în jos. Se prăbuşise într-un morman de îmbrăcăminte, arătând ca un diavol însângerat. Una dintre spălătorese ţipase şi o luase la fugă; o alta leşinase. Zerco se înfăşurase într-un cearceaf şi pornise către episcop.

– Cred ca ştiu ce pun la cale, spusese el. Apoi se prăbuşise.

Nu era de mirare că romanii erau aşa neîndemânatici şi de lenţi în luptă.

Skilla se simţea încorsetat ca un cârnat în solida armură romană, casca de protecţie îl împiedica să vadă, iar trunchiul i se chircise sub greutatea platoşei. Scutul oval era la fel de greoi ca uşa unui hambar. Lancea era ca o grindă, iar sabia la fel de dreaptă precum drumurile lor. Odată intrat pe porţile Aureliei, va renunţa la echipament şi va lupta cu arcul, însă până atunci, modul în care se

deghizase îl va ajuta să ajungă neobservat de zidul cetăţii. Odată ce va pune mâna pe santinele, divizia de cinci mii de oameni a lui Edeco putea pătrunde, iar nefericitul Sangibanus nu va putea fi învinuit.

Era miezul nopţii, luna era ascunsă, oraşul dormea, iar despre huni se credea că erau departe. Sub conducerea lui Edeco, divizia străbătuse trei sute douăzeci de kilometri în trei zile. Acum, oamenii lui aşteptau în pădure, în timp ce armata deghizată de o sută de luptători ai lui Skilla mărşăluia către zidurile Aureliei, zăngănind în veşmintele romane. Ca întotdeauna, Skilla studie zidurile cu ochii unui soldat. Chiar şi la lumina stelelor, parapeţii şi turnurile proaspăt ridicate erau vizibil mai strălucitoare decât peretele vechi, pătat de capriciile vremii. Câteva torţe licăriră pentru a identifica porţile şi, pe măsură ce se apropiau, hunii putură zări capetele santinelelor alane.

Căpitanul alan, plătit îndeajuns de mult pentru a păstra secretul, părăsise oraşul alături de Skilla şi se întorcea acum cu el, cu aurul zornăindu-i în pungă la fiecare pas al calului.

– O companie de la Aetius venită să-i aducă întăriri lui Sangibanus, strigă gornistul când ajunse în dreptul turnului central. Deschideţi uşile pentru prieteni!

– N-am primit de veste de la romani, răspunse cu băgare de seamă una dintre santinele.

– Dar de la huni aveţi veşti? Nu sunt departe, cred ca ştiţi asta. Vreţi să vă ajutăm sau nu?

– Ce unitate sunteţi?

– A patra Victorix, nu vezi? Arătăm a negustori noricani de sare? Deschide! Avem nevoie de hrană şi de odihnă!

Poarta începu să se deschidă încet. Planul funcţiona. Însă pe la mijloc se opri, lăsând să se întrevadă prin deschizătură doar o parte a cetăţii. O voce strigă:

– Trimiteţi-l pe ofiţer. Singur.

– Acum! răcni Skilla.

Atacară şi, în ciuda faptului că soldaţii începură să împingă uşa, caii hunilor o loviră şi le izbiră pe santinele cu putere, deschizând poarta. Dacă treceai prin tunelul cu arcade, ajungeai în curtea cetăţii. Hunii dădură bice cailor.

O căruţă apărută de nicăieri blocă drumul. O torţă aprinse fânul, iar acesta explodă într-o minge de foc. Caii se traseră înapoi nechezând, iar războinicii blestemară, căutându-şi cu înfrigurare armele romane. Până să riposteze, o duzină de săgeţi şuierară prin foc, unele se aprinseră şi îi loviră din plin. Oamenii şi caii se îngrămădiră sub arcadă. Monedele de aur ale trădării din punga căpitanului alan se împrăştiară, rostogolindu-se pe pietre.

– Nu sunt romani, sunt huni! Trădare!

Un clopot începu să bată.

Preoţii alergau pe lângă căruţa aprinsă, ameninţând cu suliţe lungi primul rând de luptători călare. Le înfipseră în pământ, formând un zid impenetrabil de oţel. Goarnele începură să sune. În lumina focului, Skilla îi zările soldaţii din clădirile alăturate gonind spre ziduri. Începu să plouă cu pietre peste hunii îngrămădiţi la baza zidurilor. Apoi valuri de ulei se aprinseră. Căzuseră în capcana propriei lor viclenii.

Calul lui Skilla se întoarse spre zidul de suliţe. Să-i fi trădat Sangibanus? Nu… Cine era stârpitura care trăgea asupra lor?

Pe scara de pe o parte a porţii, se zări un pitic mânuind o praştie. Skilla blestemă şi îşi căută arcul. Să fie oare adevărat?

O piatră şuieră pe lângă urechea lui chiar când îşi întindea arcul. Apoi Tatos îl înhăţă de braţ.

– Nu e timp!

O barieră de fier cobora de sus, ca să-i izoleze pe liderii huni.

– Sună cornul să vină Edeco! urlă Skilla.

– E prea târziu!

Tatos sări şi îl trase pe Skilla de pe cal, salvându-l din calea unei a doua mingi de foc care puse la pământ o jumătate de duzină de oameni şi cai. Calul lui Skilla necheză şi căzu. Spaţiul porţii devenise scena unui măcel. Prin aer zburau copite, picioare rupte şi false arme romane. Skilla şi amicul său alergară spre bariera care cobora, alunecară şi se rostogoliră. Astfel, ajunseră de partea cealaltă chiar înainte ca gratiile să formeze un dig. În spatele lor, preoţii care îi atacaseră scoaseră urlete de furie şi începură să-i omoare pe răniţi cu securi şi coase. Nu se zărea aici nimic din blândeţea şi pacea din mănăstire.

Skilla era de partea cealaltă a arcadei. În jur era haos. Hunii ardeau. Alţii se învârteau aiurea, neajutoraţi. O piatră lovi capul unui luptător şi acesta explodă precum un fruct copt, împroşcându-i pe toţi cu sânge. Sute de alani alergau către ziduri. Skilla auzi cu groază tunetul atacului lui Edeco şi alergă să-l întoarcă din drum.

Poarta de stejar se închise din nou.

Să fie blestematul de pitic?

– Înapoi! înapoi! Retragerea!

Chiar dacă încercară să se ferească, uriaşa divizie de huni ameninţători a lui Edeco împinse compania înmărmurită a lui Skilla, iar aceasta se izbi ca un val de zidurile cetăţii. Alanii erau surprinşi de această apariţie neaşteptată a inamicului, clopotele băteau şi cornurile sunau în tot oraşul, iar orice ocazie ca Sangibanus să se predea dispăruse într-o clipă. În schimb, hunii se vedeau în situaţia de a lupta împotriva unui zid înalt de cincisprezece metri.

A existat un scurt moment de confuzie înainte ca Edeco şi oamenii lui să înţeleagă eşecul şi să înceapă să se retragă. Hunii erau morţi sau răniţi, boitele de flăcări îi urmăriră distanţă de sute de paşi. Vicleşugul se transformase într-un dezastru.

– Preoţii erau pregătiţi, ne aşteptau, şuieră Skilla nervos.

– Am încheiat cu promisiunile lui Sangibanus, spuse Edeco.

– Zerco, cel înviat din morţi, i-a prevenit!

– Zerco? Credeam că l-ai îngropat pe piticul blestemat.

– A trecut prin zid ca o fantomă!

Edeco scuipă.

– E doar un pitic viclean. Într-o bună zi, o să afli cum să-ţi nimiceşti toţi duşmanii, nepoate, de la piticul hidos până la tânărul hoţ roman.

Am călărit spre o Aurelie înconjurată de o aură portocalie, strălucirea focurilor formând pe cerul înnorat coroane ce se zăreau de la cincisprezece kilometri depărtare. După miezul nopţii, am ajuns pe culmea unui deal de pe care vedeam malurile Loarei şi oraşul asediat pe ţărmul dinspre miazănoapte, într-un dramatic joc de lumini. Focurile taberelor hune înconjurau oraşul. Din clădirile din interiorul Aureliei se înălţau nori de fum. Din ambele părţi, catapultele trimiteau proiectile de flăcări care trasau parabole de foc în întuneric, ca o decoraţie filigranată. De la distanţă, era frumos şi liniştit, precum stelele pe cerul unei nopţi de vară, însă ştiam cât de disperată trebuia să fie situaţia la faţa locului. Speranţa pe care o aduceam cu mine era vitală pentru rezistenţa Aureliei.

Dacă oraşul ar putea rezista, în curând Teodoric şi Aetius ar fi aici.

Mă deghizasem în variate feluri. Devenisem hun când ucisesem unul, un soldat rătăcit pe care îl prinsesem jefuind ferma unei familii de ţărani. Dâra de fum care se înălţa din colibă şi ţipetele înfundate îmi atrăseseră atenţia, astfel că am depistat războinicul care se îmbuiba cu vin roman şi îşi cântărea prada, alergând de colo până colo în căutare de alte bunătăţi. Trupurile celor pe care îi ucisese erau împrăştiate în curtea fermei şi un fum gros se înălţa din colibă. Mi-am luat arcul, cu care exersasem conştiincios,

şi l-am doborât de la cincizeci de paşi, auzindu-i grohăitul în timp ce se prăbuşea. Un astfel de omor nu mi se mai părea spectaculos, în aceste vremuri apocaliptice. Îi luasem hainele şi poneiul şi pornisem spre Aurelia în veşminte de hun, ştiind că sângele uscat de pe ele nu va stârni suspiciune în aceste vremuri înnegurate.

Acum, la umbra întunericului, călăream spre tabăra hunilor. Spre deosebire de cea romană, se vedea că fusese ridicată la întâmplare. Hunii nu construiau fortificaţii, ca şi cum îi sfidau pe cei care ar îndrăzni să-i atace. Trupele lor se aflau la miazăzi de râu, Loara oprind atacul sau evadarea. Tabăra barbară avea un aer dezorganizat. Hunii erau îngrămădiţi în jurul focurilor de tabără, privind la oraşul de pe malul celălalt al râului.

– Caut tribul rugilor, am spus în hună, ştiind prea bine că aspectul şi accentul meu riscau să dea în vileag faptul că nu eram hun. Mi-am satisfăcut plăcerile cu o *târfă* prea mult timp şi m-am rătăcit de tabără. De două zile călăresc pentru a demonstra că sunt la fel de viteaz pe cât de bărbat.

Pentru o astfel de confesiune m-aş fi ales cu o bătaie zdravănă în armata romană, însă barbarii au râs şi mi-au făcut loc lângă foc, oferindu-mi *kumiss*. Gâtul mi-a luat foc de la prima înghiţitură, ceea ce a atras alte hohote de râs la vederea grimasei mele. Am rânjit prosteşte şi m-am şters la gură.

– Cât avem de aşteptat în gaura asta împuţită?

Mi-au spus că nu era genul de bătălie în care le plăcea să lupte hunilor. Nu aveau îndeajuns de multe maşini de război. În plus, preferau să lupte în câmp deschis, bărbăteşte, nu chirciţi în spatele maşinilor de război. Şi pentru că hunilor le plăcea să tragă în capetele apărătorilor, folosiseră mii de săgeţi, astfel că Edeco a ordonat o pauză până când atacatorii ar fi fost gata pentru un atac coordonat. Astfel, mulţi dintre ei îşi pierduseră

răbdarea şi plecaseră, luând calea jafului, cum fusese şi hunul pe care îl omorâsem.

– Credeam că voi, hunilor, aţi găsit un şiretlic să pătrundeţi înăuntru, am spus.

Mi s-a răspuns că planul de a intra în oraş fusese dat peste cap de un pitic, ceea ce mi s-a părut o glumă ce nu prevestea nimic bun. Acum alanii erau stârniţi precum furnicile. Hunii fuseseră ucişi în timp ce încercau să pună mâna pe un loc pe care nu îl mai doreau.

– Ar trebui să mergem acasă.

– Dar e un pământ bogat, nu-i aşa? am întrebat.

– Prea mulţi copaci, prea mulţi oameni şi prea multă ploaie.

Am plecat de lângă ei sub pretextul că îmi fac nevoile şi m-am îndreptat către râu. O rază de foc se arcui deasupra apei, lăsând o urmă roz. Loara era lată, dar brăzdată din loc în loc de insule de nisip pe care mă puteam odihni din înot. Am alunecat în apa rece şi am început să înot pe spate, renunţând la hainele râncede de pe mine. Capul meu apărea ca o lună împotriva curentului, şi aşteptam cu emoţie din clipă în clipă o săgeată care să mă lovească, dintr-o parte sau din alta. Dar nu apăru niciuna. M-am oprit pe o fâşie de nisip să-mi trag sufletul, am cercetat zidurile şi apoi am continuat să înot către cheiul pietros al Aureliei. În adâncuri se aflau epavele corăbiilor care fuseseră arse şi scufundate pentru a-i împiedica pe huni să se folosească de ele. M-am agăţat de un inel de fier pentru acostare ca să mă ridic. Să fi fost cineva acolo?

Ca un răspuns la întrebarea mea, am văzut un licăr şi ceva m-a lovit în obraz. Am sărit înapoi în apă imediat, ţinându-mă în continuare de inel.

– Stai! Nu trage! Am un mesaj de la Aetius! am spus în latină.

O altă săgeată ricoşă, trecând pe lângă mine.

– Stop! De la Aetius! ar fi trebuit să recunoască numele.

Am aşteptat şi în final cineva întrebă în latină:

– Cine eşti?

– Jonas Alabanda, ajutorul lui Aetius! Am venit prin trupele hune cu un mesaj pentru Sangibanus şi episcopul Anianus! Aruncaţi-mi o frânghie!

– Ce? Vrei să intri? Când toţi nu vrem altceva decât să ieşim de aici?

Însă o frânghie a apărut, m-am ridicat pe chei, m-am târât şi am înhăţat-o.

– Trage repede, hunii s-au plictisit!

M-au tras atât de repede încât abia m-am ţinut. Mă balansam pe lângă pietrele ascuţite, încercând să nu mă gândesc la hăul de dedesubt, când deodată o rază de foc de ridică deasupra mea, luminând zidul. Am auzit strigăte de pe malul celălalt al râului şi nu mi-a fost greu să-mi dau seama ce însemnau.

– Mai repede!

Am auzit un foşnet şi o săgeată se opri în piatra de lângă umărul meu.

– La dracu', trage odată!

O altă săgeată se auzi în aer şi o a treia îmi străpunse glezna. M-am oprit într-o gaură din zid, gata să mă prăbuşesc pe parapet, ud, îngheţat şi fără suflare.

O faţă mică apăru în faţa mea.

– Ţi-a fost atât de dor de mine că ai venit până în iad ca să mă vezi? Zerco era rănit, înfăşat pe jumătate în bandaje, însă pe deplin satisfăcut de el însuşi.

M-am aşezat şi am privit inelele de foc din jurul oraşului.

– Am venit să vă făgăduiesc salvarea.

În zori, garnizoana Aureliei se adună în cea mai mare biserică a oraşului, construită în templul roman al lui Venus, pentru a asculta sfaturile episcopului Anianus. Regele lor, Sangibanus, era şi el acolo, însă şedea într-o parte, mohorât şi abătut, înconjurat de seniorii săi. Sangibanus

declarase că nu avusese ştiinţă de vicleşugul care aproape nimicise oraşul, însă declaraţia sa fusese prea rapidă şi prea zgomotoasă, în vreme ce cuvintele preoţilor şi prelaţilor mult prea sobre şi convingătoare, astfel că nu s-a putut absolvi complet de vină. Să fi fost regele lor un laş? Sau un bărbat realist, care încercase să-i salveze pe toţi? În orice caz, acum era prea târziu: bătălia începuse şi singura şansă de scăpare era să opună rezistenţă. Cu o noapte înainte, un sol roman escaladase zidurile cetăţii, aducând veşti pentru episcop şi pentru rege. Acum Anianus îi chemase să le împărtăşească noutăţile. Adunarea ştia că nu mai era mult timp. Hunii începuseră să bată tobele, semnalând iminenţa unui atac, şi sunetele sacadate se puteau auzi chiar şi prin zidurile groase ale bisericii.

Anianus impunea respect nu numai prin prisma credinţei, ci şi prin puterea exemplului. Nu fusese el acela care, cu ajutorul piticului, pusese în secret la cale un plan de apărare a porţilor pentru a da timp soldaţilor să se pregătească? Nu fusese el acela care mărşăluise de-a lungul zidurilor în timpul atacurilor, purtând un fragment din Cruce, îndemnându-i pe soldaţi să fie tari? Nu fusese el acela care stătuse în calea săgeţilor hune? Oamenii deja vorbeau pe la colţuri despre sfinţenie şi miracole. Cu tobele hune în fundal, acesta rosti:

– Nu puteţi da greş.

Cuvintele rămaseră suspendate, ca fumul de tămâie care se înalţă în lumina dimineţii. Soldaţii tresăriră, un amestec de călăreţi răsăriteni, germani aspri, celţi robuşti, romani aristocraţi - amestecul care forma acum Galia.

– Nu puteţi da greş, continuă episcopul, pentru că sunt în joc mai mult decât vieţile celor din familiile voastre. Este în joc mai mult decât cetatea Aureliei, mai mult decât dioceza mea, mai mult decât urmaşii regelui vostru sau mândria voastră.

Dădu din cap, confirmându-şi încă o dată spusele.

– Nu puteţi da greş, pentru că această Biserică este acum parte a noului adevăr al lumii, iar acest adevăr este o parte din marele şi onorabilul Imperiu. Suntem moştenitorii unei tradiţii care-şi are rădăcinile acum o mie două sute de ani, moştenitorii speranţei că omenirea va fi unită. Nu puteţi da greş, pentru că dacă o faceţi - dacă hunii doboară aceste ziduri şi distrug regatul, punând stăpânire pe centrul strategic al Galiei - atunci Imperiul, tradiţia şi Biserica îşi vor găsi sfârşitul.

A tăcut un timp, scrutând încăperea cu privirea.

– Toată viaţa este o luptă între lumină şi întuneric, între bine şi rău, între civilizaţie şi barbarie, între ordine şi jugul tiraniei. Acum această luptă se dă la porţile Aureliei.

Oamenii înălţară capetele instinctiv. Strânseră din pumni şi scrâşniră din dinţi.

– Nu puteţi da greş, pentru că Sfânta Biserică e cu voi şi vă spun acum că Dumnezeu e de partea legiunilor voastre şi că cei care se vor jertfi vor fi primiţi în rai.

– Amin! murmurară creştinii.

Apucară cu îndârjire săbiile, ciomegele, securile şi topoarele. Anianus zâmbi văzând atâta ferocitate, scrută din nou încăperea şi zăbovi cu privirea pe fiecare om în parte. Spuse uşor:

– Nu puteţi da greş, bravi războinici, pentru că un sol a venit la noi azi-noapte cu veşti măreţe. Teodoric şi vizigoţii s-au alăturat alianţei împotriva lui Attila şi chiar în clipa asta se îndreaptă alături de Aetius spre Aurelia, pentru a o întări. Sunt la câteva zile sau ore distanţă. De aceea se aud tobele, pentru că hunii au intrat în panică şi vor să ne cucerească înainte de sosirea întăririlor. Vor lupta cu disperare să ajungă între zidurile cetăţii, însă nu vor reuşi, pentru că voi nu îi veţi *lăsa*. Trebuie să luptaţi şi să câştigaţi, iar ei se vor preda.

Adunarea din biserică fremătă şi începu să vorbească în şoaptă, realizând că într-o clipă se schimbase întreaga

configuraţie a bătăliei. Fără Teodoric, orice rezistenţă era disperată. Cu el, exista şansa înfrângerii hoardei lui Attila.

– Veţi da greş? întrebă Anianus în şoaptă.

– Nu, strigară toţi în cor.

Apoi clopotele şi trompetele începură să sune alarma, în acelaşi timp cu goarnele barbarilor care răsunau de dincolo de ziduri. Începea marele atac.

Hunii nu puteau asedia oraşul, pentru că nu aveau maşini de război. Tot ce aveau erau săgeţile, scările şi foarte mult curaj.

Au atacat Aurelia din toate părţile, mai puţin de pe Loara, într-un asalt rapid menit să slăbească apărarea. Cum dimensiunile atacului erau evidente, era nevoie ca fiecare locuitor al oraşului - de la femei până la copiii de nici zece ani - să se alăture bărbaţilor de pe parapeţi şi să arunce cu pietre, cărămizi şi bolovani. Văzduhul era brăzdat de săgeţi venite din toate părţile şi se auzea un zumzet permanent, ca acela al unui cuib de viespi. Preoţii şi călugăriţele alergau în toate părţile pentru a aduna săgeţile hune în coşuri şi a le duce arcaşilor; din când în când, o săgeată izbea un cleric în cap cu o asemenea forţă încât ieşea prin maxilar, sigilându-i gura astfel încât muribundul nu-şi mai putea striga nici propria durere. Cădea răpus, însă un alt preot prelua încărcătura.

Proiectilele zburau, barbarii năvăleau spre oraş, sute cădeau sub salvele apărătorilor, însă mii se îndreptau spre zidurile cetăţii. Urcioare de ulei şi apă fiartă erau vărsate de sus către bazele zidurilor, aprinzând limbi de foc care ardeau trupele inamice. Pietrele le zdrobeau membrele şi coifurile. Cu toate acestea, strădania lor nu avea rezultate vizibile. Hunii erau pur şi simplu prea mulţi. Scările începură să se înalţe. Arcaşii huni începură să tragă, fiecare ropot de săgeţi şuiera la mică distanţă de celălalt, astfel încât să nu le permită alanilor să ridice capetele din spatele baricadei

protectoare de pietre fără a-şi găsi sfârşitul. În acelaşi timp, atacatorii se căţărau pe parapeţi. Alanii se ghemuiră şi aşezară pietre la marginea parapetului, aşteptând ca primul hun să ajungă sus. Apoi se auzi un strigăt şi toţi se năpustiră asupra atacatorilor. Din loc în loc, reuşeau să doboare o scară, însă în alte locuri hunii izbuteau să se caţere până sus. De-a lungul parapetului se dădea o bătălie disperată.

Cruzimea luptei făcea ca înfruntarea de la turnul din Noricum să pară o joacă de copii. Aici, lupta se dădea la o altă scară - oamenii se tăiau, se ciopârţeau şi se muşcau ca animalele, căci într-o clipă de neatenţie şi-ar fi putut găsi sfârşitul. Unii dintre cei care se luptau pe buza parapetului se prăbuşeau împreună, strangulându-se reciproc în timp de cădeau; şi dacă un apărător supravieţuia cumva unui astfel de plonjon, hunii care aşteptau la baza zidului îl sfâşiau în bucăţi, înălţându-i în aer membrele, ca pe nişte trofee însângerate.

Acum, că mesajul meu adusese speranţă, am împrumutat o armură să mă alătur în luptă. Mă simţeam mult mai iscusit la acest "meşteşug", ridicându-mă după norul de săgeţi pentru a tăia cu sabia şi a para cu scutul, ferindu-mă de un nou val de săgeţi, pentru ca apoi să mă înalţ din nou. Ajungea o singură greşeală de ritm şi eram mort. Nu era un act de curaj, pentru că nu aveai vreme să ţi se facă frică. Să pierzi însemna să mori, aşa că am făcut ce făceau toţi ceilalţi în jurul meu. Am luptat.

Curând parapetul era plin de răniţi, apărători şi atacatori deopotrivă, unii gemând, alţii neclintiţi, ciuruiţi de săgeţi. Mulţi dintre cei morţi erau femei şi copii, însă alţii se căţărau pe parapet, le trăgeau trupurile deoparte pentru a aduce pietre, săgeţi sau vase cu ulei şi osânză. La baza zidului, mulţi dintre oamenii lui Attila se târau pe pământ, zvârcolindu-se în agonia arsurilor sau încercând să-şi mişte picioarele rupte. Am reuşit să lovim cu pietre scările,

rupându-le în două şi blocând astfel calea atacatorilor. Însă ca să ţinteşti cu o piatră însemna să te expui unei ploi de săgeţi şi de multe ori o scară ruptă era plătită cu preţul vieţii apărătorului.

Pe partea din răsărit a oraşului unde mă aflam şi unde concentrarea hunilor era cea mai mare, apărătorii ridicaseră un *tolleno* roman, o bară imensă cu cârlige la ambele capete, care puteau fi manipulate printr-o contragreutate pentru a o prăvăli de partea cealaltă a zidului, ca o pasăre de pradă care se repede asupra victimei. Cârligul şuiera, prindea în capcană un hun, îl lovea, scoţându-i măruntaiele. Deşi maşinăria nu putea ucide foarte mulţi inamici, huruitul pe care îl scotea în aer era îndeajuns ca să-i dezorienteze pe atacatori.

Însă această luptă crâncenă nu era decât un pretext pentru primul asalt hun, care înainta cu un berbece pe roţi ca să distrugă poarta principală a Aureliei. Ce nu reuşeau să cucerească prin furtişaguri, doborau prin forţa brută. Berbecele hurui, înconjurat de scuturi, care formau un acoperiş ondulat. Săgeţile noastre erau neputincioase în faţa ploii de săgeţi ale arcaşilor huni.

Berbecele putea aduce dezastrul, ştiam asta. Ţipete de avertizare îl anunţară pe episcop şi Anianus îşi flutură crucea ca pe un stindard, pentru a aduna mai multe trupe la punctul critic. Şi totuşi ce puteam face? Atunci apăru Zerco. Nu ştiu de unde venise, însă când apăru în turnul roman părea că avea acea prezenţă de spirit care nouă ne lipsea. Stătea pe buza zidului, încercând cu înfrigurare să lege un imens cârlig de o frânghie suficient de groasă să ţină o corabie.

– Ce faci acolo, micul meu prieten? am şuierat într-un moment mai slab al luptei. Rişti să fii călcat în picioare.

Piticul zâmbi.

– Dar nu şi săgetat. Invidiază-mă, Jonas. Eu nu trebuie să mă ascund.

– Nu face pe eroul într-o luptă cu sabia.

– Erou! Mă strecor printre picioarele lor şi-i fac să alerge ca găinile. Lasă-i pe ceilalţi să-i hăcuiască pe huni şi ajută-mă să-mi termin jucăria. Creierul mi-e la fel de mare ca al celorlalţi, însă voi avea nevoie de un spate lat ca al tău ca să fac jucăria asta să meargă.

– Dar ce este?

– Un agăţător de berbece. Mi-a venit ideea când am văzut *tolleno.*

Berbecele străbătea ultimii metri, trecând peste cadavre; apoi, cu un bubuit puternic, lovi poarta de stejar. Zidul se zgudui. Garnizoana lăsă să cadă o avalanşă de pietre peste cei care împingeau buşteanul, buimăcindu-i şi împrăştiindu-i în toate părţile; însă răniţii erau apoi târâţi deoparte şi alţii le luau locul pentru a pune în mişcare maşinăria pe roţi, care lovi din nou. În lemnul porţii începură să apară fisuri, precum crăpăturile la un cutremur de pământ. Nu prea mai aveam pietre, iar acei apărători care se ridicau să mai arunce cu bolovani erau doborâţi de săgeţi.

– Se vor retrage imediat ca să pregătească următorul atac, spuse Zerco. Fii gata, Anianus. Adu întăriri!

Episcopul înţelese imediat ce încerca să facă piticul. Strigă la oamenii din apropiere şi reuşi să adune repede câţiva.

Am văzut şi eu ce intenţiona Zerco să facă.

– Vom fi doborâţi de săgeţi.

– Nu şi dacă arcaşii noştri îi vor ţinti pe ai lor. Aliniază-i şi spune-le să fie pregătiţi.

Piticul se repezi spre parapet, derulând frânghia. Număra paşii. În final, ajunse la o distanţă de poartă egală cu înălţimea zidului şi se opri. Am întins frânghia. Alţii s-au chircit în spatele meu, ţinând-o. Piticul privea la huni prin baricada de pietre, urmărindu-le mişcările. Am auzit strigătul teribil ce vestea că berbecele era gata pentru o

nouă lovitură în poartă, care de data aceasta putea să o doboare.

– Sunteţi gata? întrebă Zerco.

Am aprobat din cap, întrebându-mă dacă avea să meargă.

– Domnul fie cu noi! intonă Anianus.

Hunii au dat comanda de atac, care pentru noi a fost un semnal pentru o ploaie de săgeţi. Acestea au zburat spre arcaşii huni, dezorientându-i. Zerco se folosi de moment şi, ridicându-se pe vârfuri, împinse cârligul în afară, în timp ce eu ţineam funia deasupra porţii. Cârligul zăngăni pe peretele exterior, se izbi de o scară şi căzu exact în dreptul locului în care ţineam eu funia. În momentul în care berbecele a fost împins înainte, cârligul s-a fixat în el precum undiţa într-un peşte.

– Acum! strigă Zerco.

Ne-am înălţat şi am întins funia. Aceasta s-a ridicat şi odată cu ea şi capătul din faţă al berbecelui, ratând poarta. Capătul din spate s-a clătinat, iar hunii au început să înjure pe măsură ce pierdeau controlul asupra propriei lor arme. Pe măsură ce trăgeam de funie, partea din faţă a berbecelui se înălţa, în vreme ce atacatorii priveau consternaţi şi săreau neputincioşi în încercarea de a tăia funia. Îi biruisem. Însă un hun curajos şi cu mintea clară începu să urce pe scară, simţind că o mare parte a oamenilor noştri veniseră să ne ajute să tragem berbecele, lăsând culoare libere. Era clar că avea de gând să taie frânghia de sus. Mi-am părăsit locul ca să-l întâmpin.

Am ajuns chiar în momentul în care era sus, ne-am izbit unul de altul şi ne-am prăbuşit. Ne-am împins din nou, el s-a ferit, apoi ne-am pregătit să sărim la bătaie. Mi-am dat seama că avea un curaj rar întâlnit. I-am scos casca şi i-am recunoscut chipul, la fel cum şi el m-a recunoscut pe mine.

– Tu? murmură Skilla.

– Zerco credea că te-a omorât, am spus.

– La fel cum şi eu am crezut că l-am strivit pe şobolanul ăla care ţi-e prieten. Se trase într-o parte, căutând o cale de scăpare.

– Unde e sabia pe care ai furat-o?

– Acolo unde-i este locul, la Aetius.

Skilla atacă, însă eu am blocat lovitura, mâinile tremurându-mi când cele două săbii se loviră în aer. Am şarjat din nou, iar şi iar, apoi ne-am tras un pas înapoi, căutând fiecare punctul slab al celuilalt. Îmi ieşise din minte complet adevărata luptă care se dădea în jurul nostru. Hunul rânji.

– După ce te voi ucide, o voi avea încă o dată pe Ilana. Attila o ţine pregătită într-o cuşcă.

Cuvintele lui mă făcură să-mi pierd concentrarea.

– Trăieşte?

A fost îndeajuns pentru hun ca să mă atace pe nepregătite. Am parat cu disperare. M-am împiedicat de un cadavru şi am căzut. Skilla ridică sabia deasupra mea. Însă deodată Zerco apăru din spate, înjunghiindu-l cu un pumnal. Skilla urlă de furie, se întoarse şi-l pocni pe piticul care îl rănise la picior. Am profitat şi m-am urcat pe parapet. Am riscat şi am aruncat o privire la ceea ce se petrecea jos.

Berbecele era complet vertical şi aproape cincizeci de oameni trăgeau de funie.

Am privit înapoi la Skilla. Înmărmurise şi el, la vederea luptei de dedesubt.

Săgeţile hune începură să se înfigă în funia suspendată, ciopârţind-o din loc în loc. În final a cedat, aruncându-i pe cei care trăgeau şi lăsând să cadă berbecele într-o parte. S-a prăbuşit cu putere, frângându-se. Roţile de lemn s-au rostogolit precum monedele.

Am profitat şi m-am năpustit asupra lui Skilla. Făcu un salt înapoi. Era singur pe zid, iar goarnele hune sunau retragerea. Acum, că scăpaseră de funie, soldaţii alani mi-

au sărit în ajutor, formând un semicerc în jurul inamicului. I-am oprit.

– Ai greşit tabără, Skilla, am icnit. Aetius e pe drum. Nu lupta pentru monstrul tău.

– O vreau pe Ilana!

– Atunci ajută-ne să o salvăm!

– O pot salva numai dacă te ucid *pe tine.*

Era disperat. Apoi, dându-şi seama că nu are scăpare, se întoarse şi se aruncă în gol.

Am crezut că îşi va găsi sfârşitul şi am alergat la marginea zidului, îngrozit. Nu aş fi vrut să nu fiu eu cel care îl ucide. Însă Skilla se apucase de fragmentul de funie care se balansa în aer, la jumătatea distanţei dintre bază şi vârful zidului. Îşi lăsă sabia să cadă, apoi se azvârli, prăbuşindu-se de la zece metri, rostogolindu-se şi ferindu-se de săgeţile care încercau să îl atingă. Săgeţile hune se înălţară din nou, pentru a-i acoperi retragerea, nimerindu-l pe un apărător în ochi şi pe un altul în umăr; Skilla se ridică şi şchiopătă către trupe, ajutându-şi unul dintre camarazi să care una dintre roţile berbecelui. Aveau să o folosească la confecţionarea altuia, ştiam asta. Skilla nu va renunţa niciodată.

Îl puteam vedea cum mă priveşte, în timp ce se retrăgeau. Camarazii lui huni se retrăgeau între copaci. Îi învinseserăm?

– Trebuia să-l ucidem, spuse Zerco.

M-am uitat în jur. Parapetul arăta ca un osuar. Erau atât de multe cadavre, că se formaseră pârâiaşe de sânge care se scurgeau prin jgheaburi şi burlane. Aurelia era pe jumătate în flăcări; toţi erau murdari, însângeraţi şi epuizaţi.

Nu puteam face faţă încă unui atac de felul ăsta.

Aşa că ne-am prăbuşit, întrebându-ne cât îi va lua inamicului să pregătească un berbece nou. Femeile şi bătrânii urcară ca să ne aducă vin şi apă. Am băut, privind

chiorâş la soarele care părea că stă nemişcat. Apoi cineva a strigat că a văzut ceva în pădurea dinspre sud şi am auzit goarnele romane. Aetius!

XXV

REUNIREA ARMATELOR

Hunii se topiră precum zăpada. Pentru o clipă, Aurelia păruse a fi încolţită de cotropitori, ca mai apoi ameninţarea morţii să pară un coşmar. Maşinile de luptă erau abandonate, berbecele distrus, focurile de tabără lăsate să fumege. Barbarii se urcară pe cai şi luară drumul înapoi spre nord-est, fugind din calea trupelor romane şi vizigote care veneau din direcţia opusă. Nu ne venea să credem că bestiile care ne chinuiseră se retrag. Era adevărat, episcopul ne promisese salvarea, însă câţi dintre noi crezuseră cu adevărat? Şi totuşi, aşa cum ni se făgăduise, Aetius sosea dinspre sud-vest cu legiunile sale, cu cavaleria goţilor, veterani şi adolescenţi deopotrivă. Îmi dăduseră lacrimile privind la trupele care se apropiau. Zerco începuse să ţopăie, intonând un cântecel prostesc.

Am privit cum conducătorii aliaţi trecură prin poarta sfărâmată plini de mândrie şi îngrijorare în acelaşi timp. Da, misiunea mea la Tolosa de a-i convinge pe vizigoţi să se alăture alianţei fusese un succes. Cu toate acestea, vasta desfăşurare de forţe părea deodată lipsită de importanţă în comparaţie cu vestea pe care mi-o dăduse Skilla. Ilana era în viaţă! Cum şi unde, hunul nu spusese, însă vestea mă pusese pe jar, făcându-mă să înţeleg cum mocnise în mine

gândul că am pierdut-o de când scăpasem din tabăra lui Attila. Acum mi se luase de pe suflet povara vinei, însă îngrijorarea o înlocuise. Ştiam cât de egoist putea fi un asemenea sentiment în vremuri atât de zbuciumate, însă, dacă retrăiam momentul în care Skilla îmi făcuse această dezvăluire, o mulţime de amintiri veneau să mă răscolească. Ea îl salvase pe Skilla când ne-am luptat, însă după aceea eu fusesem cel căruia îi îngrijise rănile. A ei fusese ideea de a pune focul şi de a fura sabia pentru Aetius. Vocea ei, trupul ei, privirea ei… Aş fi vrut să alerg după Skilla chiar acum, să-i hăituiesc pe huni aşa cum şi ei mă hăituiseră pe mine. Poate că aş fi putut să mă deghizez din nou în barbar, spionând armata lui Attila pentru a aduna informaţii…

– Jonas Alabanda? întrebă un centurion care mă descoperise pe zid.

Am înlemnit.

– Generalul te aşteaptă la raport.

Consiliul de război din acea seară a fost plin de mulţumiri pentru înlăturarea asediului asupra Aureliei. Însă toţi ştiam că ne aştepta o sarcină mult mai grea. Unii dintre căpitanii alani care fuseseră prezenţi la întrunirea de dimineaţă nu mai erau acum, trupurile lor zăcând fără suflare pe parapeţi. Locul lor fusese însă luat de alţi bărbaţi, din regatele barbare vecine. Unii dintre ei nu mai făcuseră parte dintr-o alianţă. Aetius era liderul nostru recunoscut, deşi puţini erau aceia care nu se certaseră cu el într-un anumit moment. Fiecare trib era mândru de individualitatea sa, deşi se aliaseră pentru unitatea Romei. Teodoric şi vizigoţii lui reprezentau contingentul militar cel mai puternic şi mai numeros. Sangibanus şi alanii erau gazdele unificării, eroii Aureliei. Însă mai erau prezenţi şi francii riparieni de pe malurile Rinului, francii salici, belgii, burgunzii, saxonii din nord, liticienii, armoricanii şi veteranii

romani. Armele lor erau diferite, la fel şi tacticile de luptă sau originile. Noi, romanii, luptam în mod tradiţional, cu scuturi şi maşini de război, însă barbarii aveau o diversitate de echipamente şi armuri. Unii preferau arcurile, alţii securile, alţii suliţele, iar alţii săbiile. Arcaşii sarmaţi îşi măsurau măiestria cu hunii, aruncătorii cu praştia din Siria şi Africa adăugau noi feluri de proiectile. Erau arcaşi, pedestraşi cu lănci, călăreţi în armuri solide, pe cai cu harnaşamente complexe, aruncători de suliţe şi artişti ai focului specializaţi în doborârea proiectilelor. Reuşita depindea de voinţa noastră combinată de a-l înfrunta pe Attila. Asta dorea Aetius să întărească în noaptea de după prima noastră victorie.

– Prima coloană a lui Attila se retrage, se adresă Aetius regilor şi războinicilor care îl înconjurau. A pierdut controlul asupra armatei, care s-a împrăştiat în Galia de Nord. Dacă atacăm acum, rapid şi concertat, putem să îl învingem o dată pentru totdeauna.

– Se retrage sau se regrupează? întrebă Sangibanus îngrijorat. Haideţi să nu riscăm să pierdem victoria pe care am avut-o.

– Un război dus pe jumătate este un război aproape pierdut, replică Aetius. Hunii vor profita de ezitarea noastră. Nu-i aşa, Zerco, doar ai trăit printre ei?

– Am învins numai un deget din armata lui Attila, însă nu pe Attila, spuse piticul. Dacă nu ar fi existat loialitate între zidurile Aureliei, n-am fi reuşit nici măcar acest lucru.

Spusele lui rămaseră suspendate în aer. Sangibanus ne aruncă o privire aspră.

– Noi, alanii, am făcut mai mult decât ne-a revenit, micuţule. Cred că poţi auzi cum îşi plâng unii dintre noi morţii. Nu m-am certat niciodată cu Attila şi a încetat să îmi mai pese de el atât timp cât nu-mi ameninţă regatul.

– Şi unde se termină regatul tău? întrebă Aetius.

– Ce vrei să spui? În valea acestui râu, dăruită nouă de

împăratul Romei. Am răspuns chemării sale apărând pământurile lui şi pe ale noastre. Cine ştie ce va face Attila? Poate că se va întoarce în Hunuguri.

La auzirea acestor cuvinte, ceilalţi izbucniră în râs, iar Sangibanus roşi.

– Ce *vreau* să spun, Sangibanus, continuă Aetius, este că atât timp cât Attila ameninţă Roma, ne ameninţă pe noi toţi. Inclusiv pe tine.

– Am auzit argumentul ăsta de o mie de ori. La naiba cu Imperiul! Vrei să spui că trebuie să moară războinicii mei pentru bogăţia Italiei?

– Vreau să spun că, dacă nu ne unim, nu vom reuşi să obţinem ce am dorit cu toţii venind aici. Roma a rezistat peste de o mie de ani. Galia a fost romană vreme de cinci secole.

Se întoarse spre noi:

– Ascultaţi-mă cu toţii. Strămoşii voştri au venit la Rin şi Dunăre ca să găsească o lume nouă, a puterii şi bogăţiilor pe care nici nu şi le imaginau. Cu cât vă apropiaţi mai mult de ea, cu atât doreaţi mai mult să faceţi parte din ea. Împăraţii v-au dat pământuri, însă numai cu condiţia să apăraţi civilizaţia care vă acceptase. Acum trebuie să vă plătiţi datoria. Dacă Attila învinge, lumea voastră va cădea pradă întunericului. Însă, dacă este învins, regatele voastre vor deveni moştenitoarele mileniilor de civilizaţie. Alegerea pe care o aveţi de făcut este simplă. Fie luptaţi pentru a trăi ca regi liberi pe tărâm al făgăduinţei, fie alegeţi să fiţi distruşi pe rând, unul câte unul, poporul vostru să fie asuprit, fiicele voastre violate, soţiile torturate, casele incendiate. Vom fi laşi şi ne vom lăsa la mila hunilor? Sau vom fi în sfârşit cei mai bravi soldaţi romani?

Se auzi un murmur în timp ce vorbea, mulţi dintre cei prezenţi dându-i dreptate lui Aetius. Prea multe cetăţi erau deja cucerite, erau prea mulţi refugiaţi şi prea multe veşti despre măcelurile hunilor. Acum aveam ocazia să ne

răzbunăm.

– Alanii nu sunt laşi, spuse Sangibanus supărat, ştiind că Aetius pusese la încercare curajul lui înaintea oricărui bărbat din încăpere.

– Într-adevăr, nu sunt, acest măcel o dovedeşte, răspunse Aetius. Ceea ce înseamnă că am păstrat locul de onoare pentru poporul *tău,* Sangibanus: în mijlocul trupelor noastre, în bătălia ce va urma.

Regele tresări. Centrul era fără îndoială locul unde se dădeau cele mai crâncene lupte. În acelaşi timp, era locul din care cu greu puteai să te retragi sau să te repoziţionezi pe flancuri. Odată aflat acolo, Sangibanus nu putea face altceva decât să lupte cu hunii pentru viaţa sa.

Aetius aşteptă. Toate privirile erau îndreptate către regele alanilor, ştiind că romanii îl manipulaseră prin cuvinte, punându-i la încercare curajul şi reputaţia. Sangibanus se uită posomorât la sutele de războinici care aveau ochii aţintiţi spre el. Apoi înghiţi în sec şi îşi ridică arogant capul.

– Alanii nu vor lupta *decât* la centru, iar eu voi fi în primul rând.

Se auzi un strigăt de aclamare. Acum regii adunaţi acolo dezbăteau cine ar trebui să aibă onoarea de a ocupa periculosul, dar decisivul flanc drept. În final, poziţia a fost atribuită lui Teodoric şi vizigoţilor.

Unul câte unul, celorlalte regate li s-au atribuit poziţii în bătălie. Pe măsură ce îşi aflau rolurile, prinţii se mândreau şi se făleau. Anthus, regele francilor, dorea să conducă atacul de pe partea stângă, în speranţa că va strica planurile fratelui său Cloda de a accede la tron. Veteranii au cerut să se alăture alanilor la centru. Burgunzii doreau să-i pună la încercare pe ostrogoţi.

– Şi eu? apăru Zerco de nicăieri, stârnind un hohot de râs.

– Tu vei fi sfătuitorul meu, micuţule războinic.

– Lasă-mă să călăresc pe umerii tăi, generale, şi împreună îl vom domina pe Attila! Este îndesat şi urât!

Oamenii izbucniră din nou în râs.

– Am o idee mai bună. Tu îi cunoşti pe huni şi limba lor mai bine decât oricine. Vreau să afli de la ei starea armatei lui Attila. Dacă într-adevăr îşi regrupează forţele, probabil că va face acest lucru în fermele de dincolo de Sena, acolo unde îşi poate pregăti cavaleria. Însă acolo e acum pustiu, doar el a pustiit totul. Vreau să ştiu pentru cât timp îi mai ajung proviziile.

– Vom avea noi grijă să aibă mai puţine trupe de hrănit, am spus semeţ.

Aetius e întoarse înspre mine:

– Nu, Jonas din Constantinopol, pentru tine am o sarcină specială. Se aude că acest război a început în parte pentru că Gaiseric şi vandalii săi au fost de acord să îl ajute pe Attila în atacul său asupra Romei. Până acum, nu am auzit nimic despre vreun astfel de atac, însă, dacă se întâmplă, toate eforturile noastre vor fi zadarnice. Avem nevoie disperată de ajutor din partea lui Marcian. Am nevoie de tine să te întorci acasă cu corabia, cu inelul meu cu sigiliu, şi să încerci să îl convingi pe împăratul de la Răsărit să vină în spatele trupelor lui Attila.

– Şi astfel să-i forţăm pe huni să se retragă? am spus.

Aetius zâmbi.

– Ai început să-mi înţelegi strategia, tinere.

Am făcut o plecăciune.

– Dar nu sunt pe deplin convins de reuşita ei, generale.

Ridică din sprânceană.

– Îmi faci o mare onoare arătând că ai atâta încredere în mine, am continuat. Ce doreşti să fac este într-adevăr important. Însă voi avea nevoie de săptămâni întregi să ajung la Constantinopol, chiar şi cu cel mai rapid cal şi cea mai bună corabie şi - dacă reuşesc să-l conving, împăratului meu îi va lua luni de zile să ajungă cu armatele la Hunuguri.

Sau să lupte cu Gaiseric. Mă îndoiesc că o să reuşească prea curând. Aşa că e nevoie timp, stăpâne, pentru aşa un plan între Răsărit şi Apus. Iar bătălia noastră cu hunii se va fi încheiat până atunci. Te rog, lasă-mă să iau parte la confruntarea care cred că va fi slăvită mii de ani de-acum încolo.

– Sunt convins că ai văzut destul sânge până acum, Alabanda.

– Mi-a ajuns pentru o viaţă întreagă. Însă mai mult decât oricine de aici, am văzut ce reprezintă Attila. L-am privit cum mi-a crucificat fără motiv un prieten. M-a îndepărtat de iubirea vieţii mele, umilindu-mă şi trimiţând călăi să ne omoare, pe mine şi pe Zerco. Lasă-mă să iau parte la luptă.

Cuvintele mele primiră aprobarea adunării. Toţi înţeleseseră disputa mea personală cu Attila.

– Îţi admir curajul, spuse Aetius uşor, şi îţi cunosc prea bine isteţimea ca să cred că tot ce vrei este să fii un simplu soldat în această luptă.

Am ridicat din umeri:

– Attila o ţine încă prizonieră pe femeia pe care o iubesc, generale. Vreau să îl omor, să ajung la ea şi să obţin iertarea ei pentru faptul că am părăsit-o.

Toţi îmi strigau cuvinte de încurajare.

– Deci lupţi pentru iubire, nu numai din ură? întrebă Aetius.

– Lupt pentru ideea de viaţă bună şi simplă.

Teodoric se ridică deodată:

– Noi toţi de asemenea! rosti cu glas tunător. Lasă-l pe băiat să lupte alături de noi pentru femeia lui, cum şi eu lupt pentru fiica mea! Lasă-l să vină alături de mine!

– Pentru femeile noastre! strigară căpeteniile.

Aetius ridică mâna ca să facă linişte.

– Nu, Teodoric, cred că îl voi păstra în legiunile mele, spuse zâmbind. El luptă pentru el însuşi, dar ceva îmi spune că Alabanda ne-a fost trimis pentru un alt motiv şi că încă

nu am descoperit cu adevărat la ce ne poate ajuta.

O sută cincizeci de kilometri la răsărit, armata lui Attila aştepta de două zile. Ilana nu ştia ce înseamnă acest lucru. Soarele era aproape la fel de puternic ca vara şi pe scuturile încinse se aşeza praful ridicat de caii şi de turmele de animale de pe Câmpiile Catalaunice. Ilana nu visase niciodată că lumea ar putea fi atât de mare şi acum se întreba dacă ajunsese cumva la capătul ei. Augustobona, numită Troyes de noii ei locuitori, se afla la miazăzi, îi spusese cel care conducea căruţa. Durocatalauni, locul pe care francii îl numeau Châlons, se afla la miazănoapte sau mai degrabă se aflaseră. Coloanele de fum marcau acum locul unde fuseseră amândouă.

Numele căruţaşului era Alix, îşi pierduse un picior într-o bătălie cu romanii bizantini şi acum îşi câştigase locul de căruţaş pentru capturile stăpânului, fie că erau soţii sau sclavi. Pe parcursul călătoriei, dispreţul său pentru cea încarcerată se transformase într-un sentiment foarte apropiat de milă. Ilana era vânătă din cauza salturilor continue ale căruţei, murdară din cauza prafului care se ridica, slabă, căci nu fusese hrănită decât cu resturi, şi înţepenită, fiindcă de săptămâni întregi era închisă într-o cuşcă. Vorbea puţin, privea cum străbăteau Rinul, munţii împăduriţi şi ceea ce mai rămăsese din Hunuguri. Abia când se opriră începu să devină curioasă. Oare găsise Attila în sfârşit un loc care-i plăcea destul de mult ca să rămână? Oare Jonas şi Zerco scăpaseră? Oare hunii ajunseseră în sfârşit la ocean?

– Probabil că nu, îi spuse Alix. Se dăduse o bătălie mai înainte şi hunii se retrăgeau ca să-şi refacă puterile.

Vestea era şocantă.

Ilana crezuse că aşa-i era soarta, să călătorească spre apus totdeauna, fără speranţă, însă acum tot mai multe căruţe soseau. Regimentele de huni veneau să se

reunească. Ceva se schimbase în ritmul invaziei.

Apoi sosi chiar Attila, cu un contingent de războinici. Ca întotdeauna, venirea lui generă emoţie. Străbătu frontul forţelor sale precum vântul, alergând dintr-o parte în alta împărţind comorile prădate, merinde, urcioare de vin, stindarde furate, relicve religioase, femei răpite, sclavi şi urechile, nasurile, degetele şi bărbăţiile celor mai mari duşmani ai săi. El era Biciul lui Dumnezeu, care pedepsea lumea pentru păcatele ei. Era ca un actor care îşi interpretează rolul. Putea să râdă în faţa unui masacru, cum putea la fel de bine să lăcrimeze la moartea unui singur hun, ştia să-şi impună voinţa asupra locotenenţilor săi cu o furie atât de mare încât în acele momente ochii i se rostogoleau în cap şi sângele îi ţâşnea pe nas. Acum, că aflase veştile despre Aetius care se grăbise să salveze Aurelia, îşi condusese cavaleria pe aceste dealuri. Aşadar, romanii îşi refăcuseră forţele, câştigându-i de partea lor chiar şi pe vizigoţi. Atunci şi el va face la fel! Totul se va decide într-o singură zi mare şi sângeroasă, şi când aceasta se va fi terminat, el va fi mort sau rege peste întreaga lume.

Niciodată nu mai simţise o asemenea emoţie.

Niciodată nu mai simţise atât de puternic că ceva rău avea să se întâmple.

În acea noapte, în timp ce mii de focuri de tabără reflectau ca în oglindă stelele de pe cer, Attila refuză să mănânce, bău puţin şi apoi, brusc, trimise după Ilana.

– Spălaţi-o, îmbrăcaţi-o şi faceţi-o frumoasă. Apoi aduceţi-o la mine.

Ea sosi la miezul nopţii. Părul i se încreţise după spălat, strălucind ca pietrele curăţate continuu de apă pe o plajă la lumina lunii. Era îmbrăcată într-o rochie de mătase roşie, care fusese capturată de la romani, cu brocart argintiu şi curea de aur, bătută cu rubine. Un rubin mai mare, de mărimea ochiului unei capre, sălăşluia la gâtul ei, iar

sandalele erau de culoarea argintului. Sub ameninţarea morţii, pe fiecare deget îi fuseseră puse inele care aparţinuseră unor femei acum moarte, şi în urechi avea cercei masivi, care atârnau ca nişte trofee. Îi făcuseră ochii cu funingine şi buzele cu roşu, pielea îi fusese frecată şi unsă cu grăsime din lână de oaie, iar răsuflarea îi fusese împrospătată cu frunze de mentă. Femeia care, cu doar câteva ore înainte, şedea ghemuită în cuşca ei ca un animal acum stătea băţoasă, ca un copil uimit de hainele noi şi frumoase. Cu toate acestea, nici îmbrăcată astfel nu avea mai multă libertate decât atunci când era încarcerată, iar situaţia ei era la fel de umilitoare.

– În genunchi în faţa stăpânului tău! ordonă Attila.

Ea îngenunche, plecându-şi privirea şi înroşindu-se de furie. Dacă ar fi refuzat, nu ar fi făcut altceva decât să le oblige pe gărzile lui Attila să o îngenuncheze ele. Cu coada ochiului, căută înfrigurată o armă. liana nu-şi închipuia că ar putea să îl ucidă pe Attila, însă ştia că, dacă *ar fi încercat*, el sau gărzile lui ar fi ucis-o pe loc. Atunci ar fi fost eliberată. Dar avea curajul să o facă? Din păcate, nu era nimic prin preajmă cu care l-ar putea măcar ameninţa.

– Poate te întrebi de ce te-am adus aici.

Ea îşi ridică privirea.

– În cortul tău sau în Galia?

– Aş fi putut să ordon să ai parte de o moarte înfiorătoare de sute de ori până acum, însă nu am făcut-o, spuse Attila. Mă distrează să-l văd pe tânărul Skilla că râvneşte la ceea ce eu urăsc. Aud că luptă ca un leu ca să-mi intre în graţii şi să te câştige înapoi. Mi-a amintit că trebuie să mă feresc de dorinţe şi lăcomie, pentru că acestea sunt schimbătoare precum vremea. De aceea folosesc o farfurie de lemn, dorm pe piei de animale şi mănânc pâine în loc de carne. Dacă speri la prea mult, rişti să pierzi totul pentru totdeauna.

Cu greu, ea îşi găsi puterea să rostească:

– Dacă ţi-e teamă să speri, înseamnă că eşti laş.

Attila îi aruncă o privire furioasă:

– Nu mă tem de nimic în afară de prostia celor cu care am de-a face. Cum ai fi tu, care tânjeşti la ceva imposibil: trecutul. Un hun ca Skilla te-ar face prinţesă. Un roman ca Jonas te-a închis într-o cuşcă.

Ea se clătină pe călcâie, îndreptându-şi corpul.

– Este cuşca *ta,* kaganule. Şi ştiu că poţi să-mi iei gâtul într-o clipă. Aşa că zi-mi de ce m-ai adus aici?

El se lăsă pe spate în scaun.

– Alabanda trăieşte.

Deodată, ea deveni încordată:

– De unde ştii?

– Skilla l-a văzut pe zidurile Aureliei. Se luptau, dar niciunul nu a câştigat.

Îi citi nedumerirea în ochi, nu numai la auzul acestei veşti, ci şi la vederea bunăvoinţei lui de a i le spune. El rămase mut un timp, amuzându-se de visurile ei deşarte, apoi grăi:

– Te-ai gândit vreodată că te-am adus în Galia ca să te restitui lui?

Ea tremură:

– Să mă dai lui sau să mă vinzi lui?

– Să te vând, dacă aşa vrei să-i spui, în schimbul săbiei.

– Nici măcar nu ştii dacă are sabia.

Attila se ridică brusc, izbind cu pumnul braţul scaunului, făcând-o să tresară:

– Bineînţeles că ştiu. De ce oare s-ar fi aliat Teodoric cu Aetius? De ce oare au refuzat triburile din Galia să se alieze cu mine? De ce oare nu se mai ştie nimic despre Gaiseric şi vandalii lui? Pentru că Romei i s-a dat curaj prin sabia lui Marte. Însă sabia aceea este a mea, pentru că eu am descoperit-o şi pentru că e dreptul meu. El mi-a furat-o şi o vreau înapoi înainte de bătălie!

– Şi m-ai cărat atât drum pentru asta? Era ciudat cum

curajul care mai devreme o părăsise acum o înflăcărase din nou. Găsi puterea chiar să şi zâmbească. Cred că ştii că pentru nimic în lume romanii nu ar renunţa la sabie pentru mine. Nici măcar Jonas n-ar face-o.

Attila bătu din degete şi ochii săi întunecaţi şi afundaţi în orbite îi aruncară o privire aspră:

– O va face, dacă îl rogi tu să o facă. O va face numai dacă îi ceri tu acest lucru.

Inima începu să îi bată cu putere.

– De ce crezi că te-am îmbrăcat ca pe o târfă romană, ţi-am *scos* mirosul de porc din piele şi ţi-am vopsit buzele în culoarea depravării? De ce crezi că aş face eu asta unei vrăjitoare care l-a ajutat pe hoţ să fure ce era al meu de drept şi care mi-a dat foc casei, făcându-mă aproape să-mi pierd viaţa în flăcări? Ca să-ţi conving amorezul.

– Mi-aş dori să fi pierit cu toţii în *flăcări*, spuse ea încet.

– Vom pieri, vrăjitoare ce eşti, dacă pierd următoarea bătălie din cauza faptului că mi-am pierdut sfânta sabie. Vom arde împreună, tu şi eu, pe un rug ridicat cu bunurile mele cele mai de preţ - şi în vreme ce eu îmi voi înfige un cuţit în inimă ca să-mi grăbesc moartea, tu vei arde încet.

– Te temi de romani, nu-i aşa? spuse ea ca şi cum ar fi făcut o descoperire bruscă. Tu, regele care pretinde că nu se teme de nimic. Apusenii se unesc ca să lupte cu tine. De aceea te-ai oprit. Te temi de Aetius. Te temi chiar şi de Jonas. Regreţi că ai venit aici. Planul tău nu merge prea bine.

El dădu din cap:

– Attila nu se teme de nimic. Attila nu are nevoie de nimic. Însă multe vieţi, romane şi hune, vor fi cruţate dacă bătălia finală va fi mai uşoară în loc de foarte dificilă. Dacă te întâlneşti cu Jonas şi îţi aduce sabia, te voi lăsa să pleci cu el.

– Şi Skilla?

– Skilla e hun. Într-un an o să uite de tine. Lui Skilla îi voi

da o mie de femei, toate mai frumoase ca tine. Tu trebuie doar să mă ajuţi să îmi recuperez sabia.

Privi nedumerită la acest rege care voia să facă un târg cu cel mai lipsit de apărare membru al alaiului său.

– Nu. Dacă vrei sabia înapoi, atunci trebuie să o iei de la Aetius.

Attila ţâşni din scaun şi se năpusti asupra ei, tunând şi urlând de furie:

– Vreau să-mi aduci de la Aetius ce mi-a furat! O faci sau te omor acum! Pot să te batjocoresc, să te dezbrac, să te jupoi, pentru ca apoi să te dau soldaţilor mei să te batjocorească şi ei şi apoi să te arunce câinilor!

Furia era punctul lui slab şi asta îi dădu speranţă.

– Poţi face ce doreşti, însă eu nu aduc sabia înapoi! spuse încet.

Aici *era* puterea, puterea de a se juca acum cu fricile lui. El avea privirea unui om bântuit de coşmaruri.

– *Te-am blestemat*, te-am blestemat în clipa în care Edeco mi-a ucis tatăl. Batjocoreşte-mă, iar blestemul va fi dublu. Ucide-mă şi-ţi voi sta alături în bătălie, amintindu-ţi de mormânt. Maltratează-*mă* şi îţi vei pierde imperiul.

Se năpusti asupra ei ca un animal sălbatic:

– Dacă pierdem lupta asta, vei arde pe rugul meu!

– Şi voi fi mai fericită astfel decât să trăiesc să-ţi văd victoria.

XXVI

CEL DINTÂI SÂNGE

Hunii care atacaseră Aurelia nu erau decât un copac în pădure. Acum se vedea imensitatea întregii păduri.

Attila îşi aduna forţele pe Câmpiile Catalaunice, acolo unde avea să îl înfrunte Aetius. O sută de regi şi războinici veniseră de la consiliu, conducând o sută de armate care formau acum o singură oaste. Unii veneau din garnizoanele decimate ale oraşelor şi fortăreţelor căzute. Alţii din alaiurile regilor germanici. Erau şi legiuni romane ale căror stindarde şi fapte eroice erau cunoscute de secole, şi care acum mărşăluiau către ultima şi cea mai grea bătălie. Iar altele erau regimente organizate în grabă din bărbaţi care fugiseră de frică şi acum, mânaţi de disperare şi speranţă deopotrivă, doreau să-şi recâştige mândria şi să-şi răzbune căminele distruse. Hunii puseseră pe fugă peste un milion de oameni, creând haos, însă în acelaşi timp mobilizaseră o armată vastă pe care Aetius o înarma frenetic acum.

Unii dintre ei erau bătrâni veterani. Alţii tineri neprihăniţi. Mulţi erau negustori şi meşteşugari cu puţine cunoştinţe despre arta războiului. Însă puteau ţine o suliţă şi învârti o sabie. În prăpădul care urma să vină, s-ar putea ca nu priceperea să conteze, ci numărul.

Mă simţeam ca purtat de curentul unui râu şi plutind

spre Ilana într-o revărsare irezistibilă. Decizia mea de a nu merge ca sol la Marcian, în Constantinopol, îmi redusese rolul de la diplomat la soldat, însă mă simţeam foarte bine aşa. Nu trebuia să mai fac nimic complicat, ci să execut ordine, să lupt şi să aştept ocazia de a o găsi pe femeia pe care fusesem silit să o părăsesc. Pe măsură ce coloanele înaintau, ca nişte suliţe lungi şi strălucitoare pe drumurile romane drepte, mi se părea că mărşăluim alături de fantomele romanilor fără număr care făcuseră acelaşi drum înaintea noastră: Cezar şi Traian, Scipio şi Constantin, legiuni după legiuni care impuseseră ordinea într-o lume a haosului. Acum dădeam ochii cu cel mai mare întuneric. În căldura sfârşitului de iunie, tunetele care se auzeau la răsărit şi fulgerele lovind în direcţia armatei lui Attila nu prevesteau nimic bun. Aerul era umed şi greu, şi furtuna era simbolică pentru testul care avea să urmeze. Cu toate acestea, nu ploua, şi coloane uriaşe de praf se ridicau pe măsură ce masele de oameni, cai şi animale se îndreptau către locul confruntării. Viaţa obişnuită se oprise şi fiecare soldat din Europa migra spre câmpul de luptă.

Zerco mergea alături de mine pe poneiul lui, spunându-mi că voia să vadă încheindu-se ceea ce începuserăm.

Îl urmam pe Aetius ca nişte câini de vânătoare. Lângă noi, pusă într-o chingă ca un stindard roman şi purtată ca un talisman de un ofiţer veteran, se afla sabia de fier a lui Attila. Prezenţa sa era o dovadă, le spusese Aetius ofiţerilor săi, că Domnul este cu noi, şi nu cu ei.

Am urcat pe un deal şi am privit de sus dimensiunea desfăşurării de forţe. Era emoţionant să vezi cum atâţia oameni mărşăluiau sub stindardele romane, trupă după trupă, umplând toate drumurile, în dreapta şi-n stânga, oriunde te uitai.

– Parcă ar fi venele care se văd pe sub pielea subţire de pe antebraţ, am remarcat.

– Am văzut băieţandri de doisprezece ani şi bărbaţi de

şaizeci laolaltă în mijlocul plutoanelor, spuse Zerco încet. Armuri care erau amintire de familie. Arme care cu câteva zile înainte fuseseră folosite pentru a răsturna brazdele, nu pentru a ucide. Soţii purtând securi. Bunici purtând pumnale ca să pună capăt zilelor celor răniţi. Şi o mie de focuri care arată pe unde a trecut Attila. Aceasta e o luptă pentru răzbunare şi supravieţuire, nu un test al regilor.

Acest bărbat mic şi urât se mândrea cu faptul că avusese o anumită contribuţie la toate acestea.

– Să nu te pierzi în bătălie, brav războinic, l-am sfătuit.

Seriozitatea i se spulberă.

– Tu eşti cel care îşi va face drum prin toată armata hună. Eu voi rămâne lângă Aetius, precum am spus.

Peisajul pe care îl traversam era bogat, plin de coline, cu păşuni, câmpii şi pământuri odată prospere. În multe privinţe, era cel mai frumos peisaj pe care îl văzusem vreodată, cu mai multă verdeaţă şi lacuri decât Bizanţul în care mă născusem. Dacă aveam să-mi găsesc sfârşitul în Galia, nu aş fi regretat. Însă dacă voi supravieţui…

În noaptea aceea am rămas în spatele cortului principal, unde Aetius primea rapoarte de la fiecare contingent.

– Aici e o întretăiere de drumuri numită Maurica, spuse Aetius arătând cu degetul pe o hartă. Toate armatele care mărşăluiesc printre Sena şi Marna vor trece pe acolo, şi la fel noi şi hunii. Acolo ne vom întâlni cu Attila.

– Anthus şi francii lui se apropie deja de loc, spuse un general. E la fel de nerăbdător să-şi găsească fraţii trădători precum e acel tânăr să-şi întâlnească femeia iubită.

– Asta înseamnă că francii ar putea să-l întâlnească pe Attila înainte ca noi să fim pregătiţi. Vreau să-i mai domolim. Jonas?

– Da, generale.

– Testează-ţi propria nerăbdare şi du-te să-l găseşti pe nerăbdătorul rege Anthus. Avertizează-l că s-ar putea să dea ochi cu hunii. Spune-le francilor să aştepte ajutorul

nostru.

– Şi dacă nu vrea să aştepte? am întrebat.

Aetius dădu din umeri.

– Atunci spune-i să-i ducă pe duşmani direct în iad.

Am călărit toată noaptea, pe jumătate rătăcit şi speriat că aş putea fi lovit sau înjunghiat în mod accidental. Dimineaţa, l-am găsit pe Anthus. Nu dormisem decât foarte puţin şi simţeam că aveam nevoie să mă odihnesc. Niciodată nu fusesem mai îngrijorat şi mai tulburat decât acum. Cerul era din nou brăzdat de fulgere, lăsând în urmă un miros metalic, dar nici urmă de ploaie, şi când am descălecat să-mi odihnesc calul, am simţit pământul tremurând de marşul trupelor.

Regele francilor se prezentă în faţa mea cu capul descoperit, din cauza căldurii teribile, şi ascultă politicos mesajul meu de avertizare, apoi râse:

– Nu trebuie să-mi spună Aetius unde sunt inamicii! Pe unii dintre ei deja i-am întâlnit, oamenii mei poartă încă semnele confruntării! Dacă atacăm cât hunii sunt încă împrăştiaţi, îi putem distruge.

– Aetius vrea să ne unim forţele.

– Dar astfel le dăm timp hunilor să facă la fel. Unde *e* Aetius? Romanii călăresc pe măgari? Se mişcă mai încet decât o căruţă plină cu minereu.

– Încearcă să păstreze forţele cailor pentru bătălie.

Anthus îşi puse înapoi coiful.

– Bătălia s-ar da aici, acum, dacă ar veni. Duşmanul e aproape. Nu vorbesc despre huni, ci despre alţi duşmani.

– Gepizii, spuse unul dintre locotenenţi. Vasalii hunilor.

– Da, regele Ardaric, un vierme care speră la un favor din partea hunilor. Trupele lui arată ca şi cum s-ar fi târât de sub o piatră. Îi voi nimici.

– Aetius ar prefera să aştepţi, am spus din nou.

– Dar Aetius nu e franc! Nu casele lui sunt în flăcări! Nu fraţii lui sunt cei care şi-au dat viaţa în confruntarea cu

Attila! Nu aşteptăm pe nimeni şi nu ne temem de nimeni. Acesta e acum pământul nostru. Jumătate dintre oamenii mei şi-au pierdut familiile din cauza invadatorilor şi ard de nerăbdare să-şi ia revanşa.

– Dacă Attila se întoarce…

– Atunci eu şi francii mei îl vom ucide. Ce zici de asta, romane? Vrei să aştepţi o zi şi apoi încă una, sperând ca duşmanul să dispară? Sau vrei să te lupţi cu el în după-amiaza asta, cu soarele în spate şi cu iarba ajungând până la vintrele cailor? Te-am auzit lăudându-te că ţi-ai făcut drum către femeia ta. Să vedem!

– Aetius ştia că n-ai să mă asculţi, i-am spus.

– Asta înseamnă că de fapt te-a trimis ca să iei parte la luptă! Rânji, cu ochii strălucind răutăcios. Eşti norocos, Alabanda, să iei parte la luptă ca un franc.

Goarnele lui Ram erau gata să sune adunarea. Cavaleria grea a francilor înaintă, fiecare scut în formă de zmeu având o culoare diferită, iar lăncile lor erau groase ca nişte securi. Cavalerii aveau mănuşi de piele neagră, iar zalele erau de culoarea apei murdare. Coifurile erau ascuţite şi erau atât de strâns legate încât lăsau urme albe pe feţele cavalerilor. Aşa mi-am dat seama de ce barbarii purtau părul lung şi barbă. Ca să atenueze strânsoarea.

M-am apropiat de ei şi m-au împresurat o sumedenie de mirosuri stranii - de bălegar, de praf şi sudoare, de fân şi iarbă, de metal şi lemn. Războiul are duhoare de sudoare şi grăsime. Zgomotul făcut de armata în mişcare era asurzitor, caii zăngăneau şi tropăiau, oamenii urlau unii la alţii, fălindu-se cu bărbăţia lor în luptă sau cu femeile. În multe dintre cuvinte se simţea tensiunea, teama şi în acelaşi timp încercarea de a înfrânge frica, aşteptând înfruntarea pentru care se pregătiseră toată viaţa. Erau atât de diferiţi de huni cum este un taur de un lup: înalţi, dârji şi albi la faţă ca laptele.

Numai o parte dintre franci îşi puteau permite să aibă

cal şi armură. Mii dintre ei mergeau paralel cu călăreţii, înaintând pe jos prin lanurile înalte. Platoşele le ajungeau până la coapse, nu până la gambe, şi tecile săbiilor li se loveau de şolduri. Aceştia îi vor pune la pământ pe gepizi.

Duşmanii se aflau în faţa noastră, adunaţi lângă un râu lent, dar adânc, unde se opriseră să adape animalele. Jumătate dintre ei intraseră în apă până la piept pentru a se alătura armatei principale a lui Attila spre răsărit. Jumătatea cealaltă se aflau încă pe malul dinspre noi. Mi-am dat seama că Anthus nu era doar un om aprig la mânie, ci şi un bun strateg, care tocmise cercetaşi ca să-i dea informaţii despre această oportunitate de a ataca. Armata inamicului era acum divizată în două de apele adânci ale râului.

– Vezi? îşi spuse parcă lui însuşi. Blestemaţii de arcaşi nu vor dori să rişte să traverseze înapoi pe partea noastră. Distanţa faţă de ei va fi un avantaj.

Acum inamicul părea să se agite fără sens, ca un muşuroi de furnici pe care l-ai deranjat dintr-odată, unii grăbindu-se să se retragă peste pârâu, care ar fi devenit un şanţ protector, alţii gata să-i înfrunte curajoşi pe francii care se apropiau. Ordinele lui Attila de a se regrupa fuseseră respectate cu reţinere de către războinicii obişnuiţi să conducă lupta. Însă acum inamicii veniseră la ei: nu mult-discutata vastă armată a lui Aetius, ci nerăbdătorii şi temerarii franci, care ajunseseră mult prea departe.

L-am privit pe regele Ardaric, care ieşea în evidenţă prin stindardele regale, cum descalecă şi îl caută cu privirea pe Attila, aşteptând parcă de la acesta să îi spună ce are de făcut.

Era exact cum sperase Anthus.

– La atac!

Mă aşteptasem la mai multă frică, nu la o plăcere bizară de a mă alătura lor. Puterea şi avântul cavaleriei francilor erau molipsitoare şi niciodată nu mă simţisem mai viu decât călărind alături de aceşti neînfricaţi cavaleri.

Pământul se cutremură de tropăitul cailor şi se auziră ţipete din ambele tabere, pe măsură ce distanţa se micşora, caii francilor şi mult mai numeroasele trupe gepide ajungând să formeze în curând două linii paralele.

Când ne-am apropiat, au început să ţintească şi să tragă cu suliţe şi săgeţi, o salvă menită să pareze atacul nostru. Când cei mai apropiaţi călăreţi se ciocniră de mulţimea de săgeţi, căzură alunecând sub linia inamicilor, ca un val care se sparge de ţărm. Apoi următorul rând de luptători sfâşie trupele duşmane, francii străpungând şi ciopârţind totul în calea lor până la malul râului, pentru ca apoi să se întoarcă să-şi recupereze supravieţuitorii. Violenţa atacului îi luă prin surprindere pe gepizi, care erau obişnuiţi ca ei să facă victime. Imensele săbii france spintecară lăncile şi coifurile inamicului, deşi gepizii îi atacau din părţi pe călăreţii lui Anthus, aruncându-i pe unii din şa. Pentru o vreme, gepizii ne-au depăşit ca număr, însă apoi francii se aruncară cu adevărat în luptă, cu urlete care aproape că acopereau bătaia tobelor.

Mult timp bătălia a fost atât de echilibrată încât victoria putea să fie obţinută de oricare dintre părţi. M-am folosit de cal pentru a-i împinge şi dezechilibra pe pedestraşii gepizi, lovind cu sabia, însă în acelaşi timp vedeam cum francii erau înghiţiţi de vârtejul luptei. Însă deodată furia francilor începu să dea roade şi curajul gepizilor scăzu pe măsură ce erau împinşi către apă. Malul era abrupt şi dacă ar fi alunecat, nu ar mai fi putut lupta, aşa că fie alegeau să-şi abandoneze camarazii şi să înoate ca să-şi scape pielea, fie se lăsau tăiaţi de săbiile francilor sau loviţi de săgeţile lor. Începură să strige după ajutor, spre camarazii aflaţi pe malul celălalt. Unii plonjară în apă să le vină în ajutor, în timp ce alţii cereau retragerea înainte de a fi prea târziu. Armata inamică era cuprinsă de haos, iar generalii gepizi, obişnuiţi să se afle sub comanda războinicilor huni, erau pierduţi între dorinţa de a contraataca şi instinctul de a se

retrage. Pe măsură ce din ce în ce mai mulţi franci intrau în luptă, gepizii înconjuraţi din toate părţile începeau să se teamă.

Un regiment de huni se apropie dintr-o parte şi începu să arunce săgeţi în sprijinul camarazilor, însă aşa cum sperase Anthus, distanţa şi busculada creată făcură ca eforturile lor să fie zadarnice. Arcaşii huni omorau în aceeaşi măsură franci şi gepizi. Dacă luptătorii călare ar fi mers contra curentului şi i-ar fi înconjurat pe franci, efectul ar fi fost altul, însă detestau să fie separaţi de Attila.

Şi totuşi gepizii de pe malul îndepărtat nu doreau încă să-şi abandoneze camarazii, retrăgându-se. Aceştia erau ciuruiţi de săgeţi, unii plonjând în apă şi înecându-se. Supravieţuitorii se căţărară pe malul dinspre franci, încercând să întărească liniile, deşi malul se fărâma văzând cu ochii. Acest ultim efort nu reuşi altceva decât să prelungească lupta, şi nicidecum să-i schimbe cursul. Cavaleria noastră făcu ravagii în rândurile gepizilor, săbiile şi securile lovind în trupele inamice, pentru ca apoi să le strivească sub copitele cailor. Între timp, pedeştrii franci studiau cum ar putea să-i înconjoare pe gepizi. Lupta începu să se transforme într-o fugă dezordonată, care curând deveni un măcel. Slugile lui Attila plonjară în râu cu disperare, în timp ce arcaşii franci continuau să îi ameninţe de pe ţărm. Fiecare invadator încerca să-şi salveze pielea, însă majoritatea îşi pierduseră viaţa în apa care începu să capete culoarea roşie.

Obţinuserăm victoria pe ţărmul de apus, câţiva dintre călăreţii lui Anthus continuară să-i împingă pe inamici înaintând în apele adânci, însă acum inamicul, mult mai numeros, avea şi avantajul unui ţărm mai înalt, drept care francii care se avântaseră erau ori ucişi, ori forţaţi să se retragă. În final, gepizii dădură înapoi, ambele tabere depărtându-se de câmpul de bătălie şi lupta fiind astfel încheiată.

Dezorientată, zdrobită de agresivitatea luptei, ariergarda lui Attila se târî până la un deal şi dispărură în spatele lui. Hunii care îi acopereau, chemaţi de forţele principale ale lui Attila, călăreau când în faţă, când în spate, de parcă ar fi vrut să continue lupta, însă în final renunţară. Umbrele zilei erau lungi, soarele la apus le bătea în ochi, orbindu-i, în vreme ce priveau neputincioşi cum alte formaţiuni de romani veneau în ajutorul francilor. Era mai bine să aştepte ziua de mâine, când forţele unificate ale lui Attila ar fi putut face faţă atacului.

Se întoarseră şi dispărură dincolo de creasta dealului.

Mi-am ţinut răsuflarea. Braţele mă dureau de la forţa cu care strânsesem la piept scutul. Sabia era roşie, iar eu, în mod miraculos, scăpasem fără nicio zgârietură. Am privit înapoi la covorul de trupuri, la miile de vieţi distruse şi am realizat cu groază că acesta era numai începutul. Nu era prima oară când vedeam cadavre, însă mă îngrozea numărul lor. Trupurile zăceau nemişcate şi parcă se micşoraseră dintr-odată. Moartea era peste tot.

În acelaşi timp, eram bucuros că supravieţuisem, inspirat parcă de strălucirea fulgerului de mai devreme. Să fie oare un semn faptul că nu fusesem atins de nicio săgeată şi de nicio sabie? Zdrobiserăm ariergarda, aşa cum prevăzuse regele franc, şi în nebunia momentului cea mai mare frică a mea fusese aceea că hunii vor continua să fugă atât de departe încât nu voi putea ajunge la Ilana.

Anthus îşi scoase coiful; părul îi era ud de strădania cu care mânase trupele în luptă, dar în ochi avea strălucirea triumfului.

– Veniţi, haideţi să-i mai privim o dată înainte de lăsarea întunericului! răcni el. Acest câmp de luptă este al meu şi vreau ca şi dealul acela să-mi aparţină.

Acum, că duşmanul era departe, mii de cavaleri franci luară cu asalt râul şi se năpustiră spre vârful dealului, pe care inamicul tocmai îl părăsise. Ne-am oprit acolo şi am

privit cu uluire spre răsărit.

Soarele se topea, accentuând întunecimea norilor dinspre răsărit, colorându-i în negru, în timp ce peisajul care ni se desfăşura înaintea ochilor strălucea precum aurul. Efectul era ameţitor, iar panorama era una pe care nu o voi uita niciodată. Îi vedeam acolo, mi se părea, pe toţi cei născuţi la răsărit de Rin.

Câţiva kilometri mai departe începea tabăra hunilor, rânduri întregi de luptători care se pregăteau să înnopteze. În spatele lor se zărea un lung şir de căruţe şi corturi. În depărtare puteam distinge răscrucea numită Maurica şi zeci de mii sau poate sute de mii de războinici ai lui Attila adunaţi în jurul ei ca o cireadă. Erau, de asemenea, şiruri de cai, turme de oi şi sute de boi. Pământul întreg părea că se zguduie şi se smuceşte ca un animal în lanţ. Fumul de la zecile de mii de focuri de tabără se ridica în aer ca un labirint în culoarea purpurei, iar tăişul nenumăratelor lănci strălucea ameninţător. Se părea că toţi oamenii de pretutindeni veneau aici, ca să-şi impună supremaţia asupra lumii o dată pentru totdeauna.

– Priviţi şi uitaţi-vă bine, fraţii mei, căci de o mie de ani nu s-a mai văzut aşa ceva, spuse Anthus solemn. Credeţi că merită să purtăm această bătălie?

– Parcă s-ar fi adunat toate naţiunile pământului, rosti cu înfrigurare un căpitan franc. Braţele mă dor de la învârtitul săbiei, stăpâne, şi cu toate astea suntem abia la început.

– Da, însă romanii şi vizigoţii şi restul trupelor sunt pe drum, aşa că ne vor ajuta să terminăm ceea ce am început. Noi le-am arătat cum se face.

Ne întoarserăm şi văzurăm cum şiruri lungi de trupe aliate veneau din toate direcţiile, înghiţind pământul şi îndreptându-se ameninţător spre tabăra lui Attila. Praful ridicat de ei făcea ca soarele la apus să pară roşu ca sângele. Armurile care se îndreptau spre noi străluceau ca

valurile care se izbesc de mal.

– Uitaţi-vă la acest tablou şi încercaţi să îl memoraţi pentru copiii voştri, murmură Anthus. Priviţi şi nu uitaţi. Dădu din cap, aprobându-se parcă pe sine. O asemenea desfăşurare de forţe nu numai că nu s-a pomenit vreodată, însă nici nu se va mai întâmpla.

– Niciodată? întrebă căpitanul.

Regele scutură din cap:

– Nu. Pentru că până mâine-seară la căderea nopţii mulţi dintre ei şi dintre noi vor fi pierit.

XXVII

BĂTĂLIA NAŢIUNILOR

Tot ceea ce îmi amintesc din noaptea dinaintea marii înfruntări nu este teama sau oboseala, ci cântecele. Germanii erau nişte cântăreţi foarte buni, mult mai zgomotoşi şi mai demonstrativi decât liniştiţii şi metodicii romani; şi, pe măsură ce regiment după regiment, divizie după divizie şi armată după armată mărşăluiau să-şi ocupe locurile pe care Aetius le alocase, aşezându-se să petreacă noaptea pe iarba câmpiei, începeau să cânte despre un trecut înnegurat şi legendar cu monştri şi eroi, comori şi fete fermecătoare şi despre nevoia ca fiecare bărbat să se convingă că, din toate nopţile din viaţa lui, în noaptea aceasta trebuie fie să învingă, fie să moară. Dacă mureau, ar fi trecut în viaţa de apoi, un amestec de templu păgân şi rai creştin, şi îşi vor ocupa locurile într-un panteon de eroi şi sfinţi. Însă dacă supravieţuiau, ar fi dus o viaţă lipsită de teamă. Pe măsură ce cuvintele se ridicau în aerul nopţii pline de stele, cald şi încă umed de la furtuna care se risipise, se auzea cântec după cântec, care dădea curaj soldaţilor.

Hunii cântau şi ei. În urma invaziilor, fuseseră percepuţi ca fiind inumani: o ciumă de o ferocitate atât de mare că îi făcuse să pară fiii Satanei. Sau, aşa cum îşi spunea însuşi

Attila, Biciul lui Dumnezeu. Totuşi, deşi ştiam că trebuie înfrânţi, îi cunoşteam ca oameni, ca popor: mândri, liberi, aroganţi şi temători de lumea civilizată asupra căreia se năpustiseră. Distanţa era prea mare şi nu puteam distinge foarte bine cuvintele - cu atât mai mult cu cât cântecele germanilor se auzeau foarte aproape -, însă murmurul lor era mai lin şi mai trist, venit parcă din adâncuri. Cântecele hunilor erau despre un pământ natal pe care-l părăsiseră de mult, despre libertatea stepelor, despre simplitatea pe care nu o puteau recâştiga, indiferent cât de mult şi de departe ar fi mers. Cântau de dragul timpurilor apuse, indiferent de cine ar fi câştigat bătălia aceasta.

Pentru început, romanii au fost tăcuţi, încercând să doarmă sau, dacă nu puteau, să îşi ascută armele şi să aranjeze în dispozitiv sute de maşini de război pentru a azvârli săgeţi ce ar fi putut pune la pământ o duzină de inamici deodată. Disciplina lor obişnuită era liniştea. Însă curând, în această poate cea mai scurtă noapte a anului, starea care domnea pretutindeni îi cuprinse şi pe ei. Începură să cânte la rândul lor, alegând imnuri creştine. Episcopul Anianus ne urmase din Aurelia; acum îl priveam cum merge printre soldaţi, îmbrăcat ca un simplu pelerin, binecuvântând şi spovedindu-i pe cei credincioşi şi îmbărbătându-i chiar şi pe aceia pe care credinţa încă nu îi cucerise.

Soarele răsări întocmai cum apusese, roşu printre norii fumurii. Ne licări în ochi şi Aetius ordonă generalilor şi regilor săi să adune trupele dezorganizate pentru a fi pregătiţi în cazul în care hunii ar fi profitat de acest moment în care ei aveau soarele în spate, iar noi eram orbiţi. Însă inamicul nu era pregătit pentru atac mai mult decât noi. Niciodată nu se mai strânseseră atâtea trupe pentru o luptă şi confuzia domnea de ambele părţi, căci oamenii erau mutaţi când aici, când dincolo, şi deveniseră nerăbdători, iar soarele urca din ce în ce mai sus şi

atmosfera era sufocantă. Un mic râu curgea printre cele două armate, însă niciuna dintre părţi nu îndrăznea să se aventureze acolo, căci era în bătaia săgeţilor. Femeile trecură în spatele trupelor, cu urcioare de apă din râul pe care tocmai îl lăsaserăm în urmă. Bărbaţii îşi potoliră setea. Năduşeau sub greutatea armurilor şi îşi făceau nevoile în picioare, astfel încât până la miezul zilei câmpul de bătălie se umpluse de mirosuri.

– *Când începe*? protestarăm.

Planurile celor două tabere nu se potriveau. Attila îşi plasase hunii în centrul liniei de atac, sperând evident să-şi arunce în luptă cavaleria, cea mai temută dintre forţe, ceea ce ar fi împărţit armata noastră în două.

Ostrogoţii lui Attila, împreună cu regele Valamer, se aflau în dreapta lui, cu faţa la romanii din stânga, la fel şi puternicii gepizi şi rebelii bagauzi. Cloda, prinţul franc care râvnea la coroană, ar fi dat astfel ochii cu fratele său, Anthus.

Triburile rugilor, scirilor şi turingilor, aliate cu hunii, se aflau la rândul lor în stânga lui Attila. Ei erau întăriţi de forţa a mii de vandali care veniseră să-i nimicească pe vizigoţi.

Spre deosebire de Attila, Aetius îşi plasase cele mai puternice trupe în margini şi, aşa cum promisese, pe Sangibanus şi pe alani în centru.

– Nu e nevoie să învingă. Tot ce trebuie să facă este să reziste, spuse Aetius.

Această forţă era întărită de trupe proaspete, care încă nu avuseseră şansa să se lupte, liticienii şi olibrionii - veteranii romani. Ce le lipsea acestora din urmă, vigoarea tinereţii, compensată de îndârjirea şi hotărârea dobândite prin experienţă.

Teodoric şi vizigoţii lui formau flancul drept al armatei romane. Erau cavaleria noastră cea mai puternică, aliniată împotriva rugilor, scirilor şi turingilor.

În final, Aetius şi regiunile sale romane, alături de franci, saxoni şi armoricani, formară aripa stângă a armatei romane. În afară de cavaleria francilor, ce luptase atât de bine cu o zi înainte, trupele erau în majoritate pedestre. Scuturile se îngemănau formând un zid impenetrabil, care înainta ca un dragon mişcător spre pedestrimea germană aflată de partea inamicului. Ceea ce spera Aetius era ca hunii să se repeadă spre centru şi el să-i încercuiască, împingându-i spre interior, prinzându-i acolo şi măcelărindu-i aşa cum romanii fuseseră măcelăriţi la Cannae de Hanibal sau la Hadrianopolis de către Fritigern şi goţi.

– Soarta va fi hotărâtă de două lucruri, ne spuse el. Centrul trebuie să reziste, altfel Attila ar putea să-şi facă loc şi să ne lovească din spate, atacându-ne cu săgeţi. În al doilea rând, flancul nostru trebuie să ajungă la micul deal din faţă, pentru că de acolo am putea să lansăm săgeţi către inamic şi astfel să întoarcem atacul. Lovitura decisivă va fi dată de Teodoric şi vizigoţii săi. Dacă hunii sunt dezorientaţi, cavaleria lui Teodoric poate stabili victoria. Îşi puse coiful pe cap şi adăugă: I-am spus lui Teodoric că toate bogăţiile Răsăritului şi Apusului îl aşteaptă în tabăra lui Attila. Iar el a răspuns că, în cazul ăsta, până la căderea nopţii fie va fi bogat peste măsură, fie va zace mort pe câmpul de bătălie.

Rânji, însă se vedea că e neliniştit. Profeţia asta se potrivea în aceeaşi măsură fiecăruia dintre noi.

Istoria a consemnat planurile bătăliei ca fiind simple şi clare. În realitate însă în ambele părţi era un amestec de limbi, dar în acelaşi timp o coaliţie de regi mândri; aşa că nici măcar diplomaţia răbdătoare a lui Aetius şi carisma înfricoşătoare a lui Attila nu puteau pune în mişcare cu uşurinţă trupele. Abia ne înţelegeam unii cu alţii, iar câmpul de bătălie părea nesfârşit. Dura chiar şi o jumătate de oră până ce puneam în aplicare un ordin.

Nimeni nu poate şti cu siguranţă câţi au fost mobilizaţi în acea zi. Zeci de mii de sclavi romani evadaţi se alăturaseră trupelor lui Attila. În vreme ce zeci de mii de negustori, comercianţi, fermieri şi chiar preoţi îngroşară liniile romane, ştiind că alăturându-se lui Aetius puteau utiliza singura şansă de a susţine civilizaţia. În îmbulzeala creată şi în praful care se înălţa, era imposibil să se stabilească numărul exact al luptătorilor, însă cred că erau sute de mii. Părea că *era* Armageddonul, bătălia finală în istoria omenirii.

Trecu ceas după ceas, iar cele două armate încă se aflau la aproape doi kilometri distanţă. Pârâul nu fusese luat în stăpânire de niciuna dintre ele, era numai o linie pală în iarba înaltă. Niciuna dintre armate nu era gata să înainteze. Obosisem de atâta călărit, iar pedestraşii erau epuizaţi.

Spuneam că noaptea aceea mi-o amintesc acum ca pe una a cântecului, însă ziua care a urmat, ca pe una a nemişcării. Până la miezul zilei, era clar că ambele părţi ajunseseră la un anumit grad de ordine şi că înfruntarea avea să înceapă în curând. Unii se simţeau plini de hotărâre, bănuiesc, alţii simţeau frică, iar alţii erau cuprinşi de superstiţii şi începeau să spună rugăciuni - însă cu toţii ştiau că testul se apropia în sfârşit. Nu îmi găseam cuvintele. Niciodată nu înfruntaseră romanii un inamic atât de înspăimântător. Hunii nu avuseseră până acum ocazia să înfrunte o armată atât de hotărâtă: într-un fel, stăteam cu spatele la mare, deşi oceanul era departe. Erau cel puţin o mie de stindarde şi drapele care se înălţau printre şirurile infinite de soldaţi, care formau parcă un desiş în aşteptarea furtunii. Am zărit stindardele aurii ale legiunilor romane; pe cele din păr de cal ale hunilor;

steagurile, crucile şi simbolurile păgâne ale tuturor triburilor şi popoarelor care se adunaseră aici, fiecare om identificându-se cu simbolul aflat în faţa lui. Suspansul

părea de nesuportat, gura îmi era uscată precum hârtia, în ciuda faptului că tocmai băusem apă, şi mă întrebam unde s-ar putea afla Attila în acea hoardă imensă. Trebuia să aflu acest lucru, pentru că acolo era probabil şi Ilana.

Nu îmi închipuiam cum ar putea arăta după luni de încarcerare, dacă era arsă sau torturată, dacă a simţit că, fugind cu sabia, am abandonat-o sau că am făcut ceea ce şi ea dorea. Toate astea nu mai contau. Ea era Ilana, o amintire la fel de aievea precum tăişul săbiei pe care o ţineam în mână. Cu cât conflictul se înteţea, cu atât eram din ce în ce mai preocupat de fericirea mea. Indiferent cine ar fi învins, eu nu mi-aş fi aflat liniştea până când nu o voi fi găsit, până când nu o voi fi recâştigat şi până când nu aş fi scăpat-o de acest coşmar. Regii luptau pentru popoarele lor. Eu însă luptam pentru propria mea pace.

Ca şi cum mi-ar fi citit gândurile, un călăreţ se desprinse din centrul armatei hune şi începu să se îndrepte spre liniile noastre. Era un cal de culoarea castanei, iar hunul şedea semeţ în şa. Coada calului flutura în aer, iar tolba cu săgeţi a călăreţului zăngănea la fiecare mişcare. Caii începură să tresară. Călăreţul hun ajunse la pârâu, însă nimeni nu trase spre el; când mai avea doar o sută de paşi până la liniile noastre, se întoarse încet şi călări paralel cu trupele noastre, scrutând miile de luptători aliniaţi, căutând cu privirea parcă pe cineva. Apoi, când se îndrepta către formaţiile romane din stânga, în sfârşit l-am recunoscut şi mi-am dat seama după cine se uita: mă căuta pe mine.

Era Skilla.

Când ajunse în dreptul mulţimii de stindarde din jurul lui Aetius şi al ofiţerilor săi, încetini, scrutând feţele acestora. Am ridicat braţul. A văzut gestul meu şi în acel moment mi-am dat jos coiful, ca să fiu sigur că mă recunoaşte. Îşi opri calul şi arătă spre mine, ca şi cum mi-ar fi spus că era vremea să ne reluăm lupta. L-am văzut rânjind, dezvelindu-şi dinţii albi care contrastau cu faţa arsă de soare. Apoi se

întoarse, îndreptându-se înapoi şi luându-şi locul în flancul din dreapta al armatei hune, cumva în partea opusă celei în care mă aflam eu. Luptătorii din jurul lui aclamară.

– Cine era? întrebă Aetius vădit curios.

– Un prieten, am răspuns fără să gândesc, surprinzându-mă chiar şi pe mine însumi. Însă cine altcineva m-ar fi înţeles mai bine decât cel care o dorise pe Ilana numai pentru el? Cine ar fi putut să înţeleagă mai bine prin ce treceam dacă nu cel cu care mă luptasem atât de des?

Aetius se încruntă când auzi cuvintele pe care le rostisem, privindu-mă pentru o clipă ca şi cum era prima oară când mă vedea cu adevărat şi ar fi dorit să păstreze imaginea mea întipărită în memorie. Apoi făcu un semn din cap către Zerco, iar piticul se aplecă, aproape chircit sub greutatea măreţei săbii a lui Attila. Generalul îngenunche să o apuce, muşchii de pe braţ i se contractară şi ridică sabia cât de mult reuşi. Feţele celor zece mii de războinici se întoarseră să o privească, apoi, pe măsură ce vestea se răspândea printre rânduri, zeci de mii de alţi războinici o căutară cu privirea. Acesta era semnalul mult aşteptat. Chiar şi hunii începură să se agite, iar în momentul acela ştiam că o pot vedea şi ei - talismanul care li se furase - şi mi-l puteam imagina pe Attila îndemnându-şi camarazii să privească sabia lungă şi neagră îndreptată către cer şi spunându-le că acela care ar fi recâştigat-o ar fi obţinut greutatea ei în aur.

Apoi, la semnalul tobelor, lungile linii ale romanilor şi ale aliaţilor îşi luară scuturile şi, la unison, formară un zid impenetrabil. Astfel, aripa noastră porni spre pârâu.

De pe cal, puteam vedea foarte bine toată desfăşurarea de forţe. Împreună cu celelalte ajutoare, păstram o distanţă oarecum sigură de trupele noastre, minunându-mă de cadenţa disciplinată cu care marea de coifuri şi suliţe mărşăluia în faţa noastră. Răpăitul tobelor era însoţit de sunetul de fundal al veşmintelor de piele care scârţâiau şi

al echipamentului care zăngănea, precum şi de zgomotul sutelor de mii de paşi. Era ca şi cum un monstru imens se ridicase şi ieşea din grotă, greoi şi înţepenit, cu privirea fixă, fioroasă. Pe măsură ce ne apropiam de dealul pe care Aetius dorea să-l cucerească, ostrogoţii care stăteau în faţa noastră dispăruseră din câmpul nostru vizual, însă pe măsură ce înaintam auzeam tot mai bine strigăte din depărtare şi apoi un urlet înfiorător, ca sunetul strident al unui stol de o sută de vulturi. Sunetul ne zbârli părul. Invadatorii doreau să ajungă în vârful crestei înaintea noastră. Aşa că tobele noastre dublară tempoul şi trupele porniră la galop, apoi o luară la fugă. Mi-am scos sabia, iar tăişul scârţâi când am tras-o din teacă. La fel făcură şi camarazii mei. Tot ce puteam vedea acum era pajiştea verde de la marginea pârâului, însă tropăitul pedestraşilor goţi care se îndreptau înspre noi se auzea atât de tare şi de puternic încât simţeam cum vibrează pământul.

Apoi cerul se înnoră, străbătut de săgeţi.

Cum să descriu acele imagini? Nimeni nu mai văzuse aşa ceva şi nu cred că cineva va mai vedea aşa ceva. Era ca un val de pleavă, uruit de lemn, şuierat de săgeţi care despicau aerul cu un sunet de pânze sfâşiate. Se auzea un zumzăit de parcă o mare de lăcuste punea stăpânire pe tot pământul. Acum legiunile atacau în formaţii, ridicându-şi scuturile ovale deasupra capului şi prima salvă ne lovi, iar apoi alta şi alta îi urmă, într-un ritm fără sfârşit.

Săgeţile loveau răpăind ca grindina, urmate de ţipetele celor mai puţin norocoşi, pe măsură ce găseau loc să se strecoare printre scuturi şi să îi doboare. Imediat propriul meu cal fu lovit şi se prăbuşi cu capul în jos, aruncându-mă în mijlocul suliţelor. Am aterizat pe pământul tare, la început nedumerit de ceea ce se întâmplase. Apoi se auzi un alt răpăit, iar voleul de săgeţi lovi, ocolindu-mi trupul în mod miraculos. Nechezatul calului mă făcu să realizez că săgeţile îi străpunseră gâtul şi trupul. Venindu-mi în fire, am

înşfăcat scutul unui camarad mort şi m-am acoperit cu el, exact la timp pentru a mă feri de următoarea salvă de săgeţi. Oare câte săgeţi se aruncau în acele momente? Un milion? Şi totuşi acesta nu era decât începutul unei zile ce părea nesfârşită.

Se auzi cum aerul e din nou sfâşiat, dar am îndrăznit să arunc o privire pe după scut. Erau săgeţile şi proiectilele luptătorilor noştri, care loveau necontenit. Am văzut propriii noşti arcaşi aruncându-se înainte. Acum săgeţile zburau din ambele direcţii, atât de multe încât se loveau în aer şi se prăbuşeau în spirale. Suliţele cădeau, străpungând pământul ca şi cum ar fi crăpat suprafaţa unui lac îngheţat.

Se auzea un vuiet imens, o mare de voci. Apoi cele două flancuri, roman şi ostrogot, se întâlniră în vârful mult-râvnitului deal. Ecoul coliziunii se propagă pe câmpul de luptă, ca un tunet, o ciocnire violentă, ca şi cum se izbiseră două ziduri; şi disciplina trupelor romane ale lui Aetius acum se văzu. Se aplecară şi se unduiră, dar nu rupseră rândurile, în ciuda faptului că ostrogoţii începură uşor să se retragă.

M-am târât din scoica protectoare şi am ridicat scutul. În busculada creată, ploaia de săgeţi se diminuase. Trei săgeţi rămăseseră prinse în discul oval de protecţie, reamintindu-mi de lupta mea de odinioară cu Skilla. Într-un fel, eram încă şocat de furtuna de săgeţi, însă a mi-am amintit repede care era sarcina mea. Ilana! Viaţa! Gândul îmi făcu sufletul să vibreze şi mă înflăcără pentru ceea ce aveam de făcut. Până la urmă nu eram decât un luptător şi în acel moment era cu disperare nevoie de mine, ca de altfel de toţi romanii. Cele două tabere se prezentau în faţa mea ca într-o spumă şi, când îndeajuns de mulţi căzură, se făcu o breşă. Am intrat în bătălie, călcând peste trupurile care se tânguiau şi am contribuit cu propria mea sabie la înteţirea zgomotului. În faţa mea îl puteam vedea pe Valamer, ostrogotul, şi pe fraţii săi, Teodimer şi Valodimer,

conducându-şi trupele înainte, şi pe Anthus al nostru încercând să-şi facă loc către rivalul său, Cloda. Romanii şi hunii se luptau pentru Imperiu. Aliaţii de ambele părţi luptau însă pentru a plăti poliţe vechi.

Aş vrea să vă pot povesti despre cum am parat atacul inamic şi cum am lovit inteligent, însă nu-mi amintesc nimic din toate astea sau din vreo măiestrie deosebită. Îmi amintesc numai marea de capete, unele cu coifuri şi altele descoperite, aruncându-se spre creasta dealului şi pe noi, romanii, urlând, împingând, înjunghiind şi lovind. Ne împingeam reciproc. Cu doar câţiva paşi, am câştigat un mic avantaj în altitudine, ceea ce a contat foarte mult. Mi-am ţinut ferm scutul, în vreme ce auzeam cum se izbesc de el tot felul de lucruri, ca intruşii care se străduiesc să doboare o uşă, şi loveam în orb cu sabia, izbind de cele mai multe ori ceva tare, care îmi făcea braţul să tremure… Însă uneori lovind lucruri mai moi şi stârnind urlete de durere. Simţeam cum sunt apucat de glezne din senin, înjuram şi loveam. Un bărbat de lângă mine căzu pe spate, cu capul despicat de o secure: mi-l amintesc pentru că sângele ţâşnea, împroşcând pe toţi în jur. Altceva nu prea îmi mai amintesc. Trupele se împuţinau încet-încet, de parcă le-ar fi înghiţit pământul, însă îndată erau întărite de altele care veneau din spate. M-am împiedicat de ceva, de un cadavru sau de o suliţă, şi m-am prăbuşit cu răsuflarea întretăiată, deja epuizat. Eram jos, cu spatele expus, şi m-am încordat pentru atacul final. Însă nu, linia s-a mişcat înainte, alţi romani luându-mi locul. Goţii se rostogoleau, se retrăgeau, iar legiunile lui Aetius presau. Mai târziu aveam să aflu că această primă confruntare fusese vitală, ne dăduse acel avantaj pe care nu l-am mai pierdut în lungul coşmar care avea să vină, însă semnificaţia acestei lupte nu mi se dezvăluia atunci. M-am ridicat exact în momentul în care Skilla se îndrepta către marea de goţi şi gepizi în retragere, urlând la ei în hună să rămână pe poziţii. Aceştia îi

răspundeau pe limba lor, blestemându-l şi încercând să-şi revină după moartea camarazilor. Mă îndoiesc că m-a zărit. Mă aflam prea jos.

Cornurile sunară şi Aetius se regrupă în josul dealului atât de greu revendicat. Mii de trupuri marcau vârful lui, unele dintre ele zăcând nemişcate, altele contractându-se şi gemând în vreme ce sângele ţâşnea şi oasele străpungeau pielea. Romanii îi uciseră pe ostrogoţii care erau încă în viaţă, în vreme ce ostrogoţii îi luară pe romanii pe care îi capturaseră şi le scoaseră măruntaiele şi îi sfâşiară în bucăţi chiar în faţa noastră. Ajunşi aici, unde înălţimea dădea un avantaj romanilor, ne-am ţinut răsuflarea.

Lupta abia acum începea.

Dacă înainte pământul se cutremurase, acum se zguduia, şi se zguduia cu violenţa cutremurului care doborâse zidurile Constantinopolului cu câţiva ani înainte. Supravieţuitorii de atunci ne spuseseră mai târziu că Attila refuzase să comande cavaleriei să îi ajute pe ostrogoţi în lupta pentru deal, crezând că bătălia pentru ridicătura de pământ este nesemnificativă în comparaţie cu atacurile cavaleriei. Urlă către războinicii lui, spunându-le că romanii pedestraşi erau o adunătură care putea fi ignorată şi că adevărata bătălie ar avea să fie decisă de luptătorii călare. Aşa că, la un semn, îşi conduse armata către Sangibanus şi alanii aflaţi în centru, jurând să-l doboare pe regele care nu predase Aurelia. Dacă Attila ar fi ajuns la Sangibanus, bătălia s-ar fi sfârşit. Hunii se aruncară înainte, lansând o ploaie de săgeţi. Mi-am amintit lecţia de mai devreme cu Zerco, în confruntarea de lângă râul Tisa, şi m-am întrebat când ar fi rămas călăreţii fără săgeţi şi dacă ar fi rămas, dacă nu cumva era prea târziu. M-am întrebat, de asemenea, şi dacă Aetius fusese înţelept atunci când îl plasase pe Sangibanus în centru, căci generalul nu părea să

se grăbească să-i învăluie pe huni cu cele două flancuri. Până când ar fi făcut acest lucru, bătălia i-ar fi cuprins pe alani, liticieni şi pe olibrioni. La primul asalt al hunilor, ne-am ţinut răsuflarea.

Armatele noastre încercară să îi oprească acum cu proiectile, săgeţile noastre erau puţine, însă maşinile de război aruncau cu pietre şi mingi de foc care încetineau ritmul hunilor. În acelaşi timp, alanii loveau de pe cai, unii cu ultimele puteri, pentru a-i pune la punct pe barbarii care le asediaseră oraşul şi le uciseseră familiile. Trupele erau ciuruite de săgeţi, pe măsură ce spaţiul dintre cele două cavalerii se micşora şi pedeştrii erau acoperiţi. Lipseau câteva valuri de săgeţi pentru ca hunii să facă o breşă în rândurile noastre, despărţind armata în două. Însă nici chiar cei mai destoinici războinici nu reuşeau să lovească suficient de repede; iar numărul lor era atât de mare încât, în loc să ne copleşească, se încurcau unii pe alţii. Niciuna dintre naţiunile aflate acolo nu avea experienţa controlării unei asemenea desfăşurări de forţe. Aşa că în sfârşit centrele celor două armate se întâlniră, iar coliziunea dintre ele implică nu numai oameni, ci şi cai. Încă nu văzusem oceanul, însă mi-am închipuit că aşa ar suna zgomotul lui, ca acela scos de zeci de mii de călăreţi care se izbeau unii de alţii. Caii nechezară, lăncile şi scuturile se despicară, unele ciocniri fiind atât de violente încât capete de suliţele, coifuri şi fragmente de armură sau chiar şi bucăţi de carne erau proiectate în aer. Acestea zburau încet, părând suspendate parcă minute în şir, înainte de a cădea înapoi în mijlocul luptei.

În acele momente domnea confuzia, însă hunii nu erau echipaţi pentru acest gen de contact brutal, faţă de alanii dotaţi cu armuri mai mari şi mai solide. Poneii eviscerați ai hunilor se târau înapoi cu călăreţii morţi în şa. Armurile de piele erau ciuruite şi rupte de oţelul armelor alane. Baniere care nu căzuseră vreme de generaţii acum se răsturnară.

Hunii erau zdrobiţi în centru, iar legendele care dăinuiseră veacuri erau distruse în acest carnaj. Chiar în momentul în care ostrogoţii înaintau către liniile noastre, Aetius ridică şi flutură sabia imensă de fier cu braţul bandajat, prin care ţâşnea sângele:

– Rezistă! Rezistă!

Pedestraşii din centru veneau, iar caii hunilor se opuneau, în ciuda comenzilor stăpânilor lor de a înainta. Îmi imaginam frustrarea lui Attila.

Linie după linie, cavaleria hună fu doborâtă şi nebunia puse stăpânire pe huni. Barbarii începură să se retragă şi să se reorganizeze, chiar dacă tot mai multe cornuri şi tobe sunau şi flancul stâng al lui Attila începu să avanseze spre Teodoric şi vizigoţii lui, aflaţi în partea dreaptă. Dacă nu ne puteau distruge într-o parte, poate că ar fi izbutit în alta!

Bătălia se desfăşura acum pe o suprafaţă întinsă, grupuri mari de oameni zbuciumându-se înainte şi înapoi sub arcul de săgeţi nenumărate. Nu puteam spera că cineva ar fi fost în stare să controleze furia care a urmat. Era un spectacol teribil de cai şi picioare, de suliţe şi săgeţi, de săbii şi dinţi care muşcau. Companii întregi păreau să fie înghiţite de furia luptei, însă imediat cum dispăreau topite de masacru, altele le luau locul.

Ostrogoţii ne atacară din nou şi din nou şi din nou, galopând către culmea dealului şi încercând să câştige avantaj. De fiecare dată când trebuia să urce panta, alunecau din cauza sângelui şi a trupurilor camarazilor lor, căci dealul era plin de membre înţepenite deja şi de bucăţi de arme. Regele gepizilor, Ardaric, căzuse sub lovitura unei săbii şi fuse cărat în spate, în agonie; iar ambiţiosul Cloda se prăbuşi undeva în mijlocul carnajului, corpul lui fiind în mod deliberat călcat în picioare de armăsarul fratelui său. De fiecare dată când ostrogoţii atacau, legiunile disciplinate aruncau spre ei un val de săgeţi. La fiecare salvă de săgeţi, sute de duşmani erau doborâţi. Goţii ne sfâşiau, ne scuipau

şi ne tăiau şi ei, însă era clar că pierderea în rândul lor era mai mare. Prea mulţi războinici erau răpuşi, iar flancul drept al armatei lui Attila slăbea. Ce-ar fi dacă Aetius ar începe să îi strângă către centru, aşa cum sperasem?

Dar soarele era încă sus; alţi ostrogoţi continuau să vină, numărul lor părea infinit, precum firele de nisip. Noi, romanii, nu puteam rămâne pe loc, însă în acelaşi timp nu aveam cum să înaintăm. După fiecare atac, unii dintre noi cădeau epuizaţi, gâfâind, cu sângele ţâşnindu-le pe membre în pârâiaşe subţiri. În pauzele dintre atacuri, îşi puneau scuturile pe pământ şi se chirceau în spatele lor pentru a-şi reveni şi pentru a se feri.

M-am reîntâlnit cu Aetius şi mi s-a dat calul unui centurion mort. Am încălecat încă o dată, însă întâlnirea cu generalul nu-mi adusese liniştea. Era clar că acum era la fel de frustrat că nu reuşise să-i nimicească pe ostrogoţii din faţa lui pe cât era Attila de furios că nu izbutise să ne zdrobească centrul.

– Trebuie să-i rupem în două şi nu suntem în stare! bombăni el. Se pare că lupta se va decide în altă parte.

Aruncă o privire îngrijorată spre restul trupelor.

Într-adevăr, Attila îşi dovedea acum talentul de strateg. La dreapta noastră, Teodoric şi vizigoţii lui reuşiseră ceea ce sperasem. Într-un atac masiv, eroic, cavaleria lor se aruncă asupra vandalilor, rugilor, scirilor şi turingilor. Era ca o avalanşă de zăpadă care culca la pământ copaci, un popor barbar care ataca o mulţime mai puţin numeroasă, şi dreapta noastră era gata să nimicească stânga hunilor. Preţul plătit a fost din nou teribil, o generaţie de luptători căzând pradă mulţimii de săgeţi, însă lăncile vizigoţilor îi loviră şi-i împinseră pe inamici în spate, către Attila. Teodoric şi oamenii lui avansară atât de uşor, cerând răzbunarea Bertei, încât se îndepărtară de centrul nostru. Între ei şi restul armatei noastre începu să se facă o breşă ameninţătoare.

Attila văzu acest lucru şi se aruncă înainte, conducându-şi hunii spre flancul vizigoţilor.

Oamenii lui Teodoric păreau acum un câine care îşi arată colţii, dar care e tras în spate de un lanţ prea scurt. Hunii loviră ca un fulger, aruncând un val de săgeţi şi apoi alergând repede să-i atace pe vizigoţi cu săbiile. Vizigoţii ezitară, aliaţii huni care se retrăseseră se întoarseră din drum şi deodată Teodoric se trezi într-o mare de inamici.

Puteam vedea înfruntarea de la distanţă şi nu înţelegeam mare lucru, însă se spune că marele rege al vizigoţilor, tatăl mutilatei Berta, îl căută înfrigurat, cu furie în privire, pe Attila. În loc să se retragă, se năpusti pe cal asupra regelui hun, răcnind că l-a găsit pe diavolul însuşi şi că vrea să îl omoare, iar apoi pe Gaiseric. Attila, la fel de înnebunit de furie, se aruncă spre inamic, însă înainte ca cei doi lideri să se întâlnească, un grup de huni îl încercuiră pe regele vizigoţilor, ciuruindu-l cu săgeţi şi lovindu-l cu sabia. Una, două, trei şi apoi patru săgeţi loviră pieptul lui Teodoric. Se clătină ameţit, urlând cu ultimele puteri către zeităţile păgâne şi către cele creştine, şi căzu din şa, pentru ca apoi să fie călcat în picioare, stors precum un fruct copt. Hunii îşi strigară triumful, iar vizigoţii fuseră cuprinşi de dezordine, fugind înapoi către punctul din care porniseră. Cu toate acestea, oamenii lui Attila erau şi ei dezorientaţi, fiind cuprinşi de busculadă. Mulţi dintre ei fuseseră duşi de val către divizia arcaşilor romani, iar hunii - pe care Attila îi menajase atâţia ani prin forţarea aliaţilor de a duce cea mai grea parte a luptei - mureau pe capete.

Acum lupta era echilibrată. Vizigoţii se retrăseseră în dezordine, regele lor murise. Alanii pierduseră jumătate din trupe la centru şi numai liticienii şi olibrionii îi mai ţineau în luptă. Flancul lui Aetius, cu franci, saxoni şi armoricani, apăra încă dealul, însă nu putea avansa; iar Attila însuşi mai avea încă forţe nenumărate care fremătau în faţa noastră, încurajate de căderea lui Teodoric.

Ambele tabere înregistraseră victorii. Însă care dintre ele urma să învingă cu adevărat?

Cele două armate se năpustiră una asupra alteia din nou, mai disperate decât niciodată.

Şi apoi iar.

Şi iar.

Orele treceau. Ploaia de săgeţi se mai linişti pentru că, aşa cum prevăzuse Zerco, nici măcar hunii nu aveau provizii inepuizabile. Cu cât dura mai mult bătălia, cu atât erau mai forţaţi să dea piept cu cavaleria apuseană, astfel că pierderile în rândul lor sporiră. Profeţia piticului se îndeplinea. Nu era o înfruntare în care conta cât de bun arcaş eşti. Era o luptă corp la corp, şi la acest lucru europenii se pricepeau cel mai bine. Niciunul dintre noi, indiferent din ce tabără făcea parte, nu putea să lupte la nesfârşit, fără oprire, aşa că unii se aruncau în luptă, se băteau, pentru ca apoi să se retragă, epuizaţi, în vreme ce alţii le luau locul. Pământul se umplu de trupuri, apoi se transformă într-un covor de carne vie, un tablou pe care nicio cronică nu şi l-ar putea imagina. Niciuna nu a putut stabili preţul a ceea ce unii numesc bătălia de la Châlons, alţii lupta de la Maurica, iar alţii, simplu, Bătălia Naţiunilor. Toţi au înţeles că aici se desfăşura un episod istoric, confruntarea dintre întuneric şi lumină, dintre opresiune şi speranţă, dintre glorie şi disperare; aşa că niciuna dintre părţi nu dorea să cedeze. Dacă săbiile li s-ar fi rupt, ar fi continuat să lupte cu ele frânte, iar dacă n-ar mai fi rămas decât cu mânerul în mână, s-ar fi târât pe pământ, sărind unul la gâtul celuilalt, scoţându-şi ochii, lovind şi zgâriind cu o furie nemărginită. Fiecare moarte trebuia răzbunată, fiecare pas pierdut trebuia recâştigat; aşa că, în loc să se domolească, bătălia devenea din ce în ce mai intensă. Era foarte cald, un nor de praf se ridica deasupra câmpului de luptă, iar răniţii strigau deopotrivă după mamele lor şi după apă.

Cei măcelăriţi, care încă respirau, se târâră către cursul de apă dintre armate, ca să bea, însă în corpul uman se află mai mult sânge decât şi-ar putea imagina cineva. Acesta se revărsa pe pământ, îmbibându-l până la refuz şi apoi forma râuleţe care deveneau pârâuri, care apoi se transformau în râuri, o mare de sânge care inunda pajiştea. În final, sângele umplu micuţul curs de apă spre care se târau oamenii, aşa încât atunci când ajungeau la el nu mai găseau decât sânge închegat. Mureau cu sutele, înecându-se cu sângele camarazilor lor.

M-am aruncat în luptă alături de toţi ceilalţi, încă în şa, cu sabia scoasă din teacă, pregătit să-i măcelăresc pe ostrogoţii pedestraşi sau pe hunii căzuţi din şa, cuprinşi de confuzie. Armele mi se înroşiseră, însă nu-mi aduceam aminte pe cine şi când ucisesem, ci numai că lovisem în toate părţile cu disperare, căci era singurul mod în care puteam supravieţui. Lupta nu mai avea nicio raţiune şi nicio strategie, devenise un aspru test de voinţă. În final, mi-am dat seama că pe flancul drept lupta slăbise în intensitate, căci vizigoţii erau încă dezorientaţi de moartea lui Teodoric, ceea ce însemna că hunii puteau să ne atace. Mă temeam că fără Teodoric, vizigoţii ne-ar putea abandona. Încă nu înţelesesem sufletul vizigoţilor sau dorinţa lor de a-şi răzbuna regele. Nu se retrăgeau, ci se regrupau.

Între timp, Attila îşi concentra forţele în stânga şi în centru. Bătălia începea să ia o întorsătură ciudată. Aetius şi trupele sale făceau progrese împotriva ostrogoţilor, forţându-i să coboare panta dealului şi să treacă pârâul însângerat, târându-i către centrul armatei hune. Însă în acelaşi timp alanii, chiar şi sprijiniţi de dârjii olibrioni, erau şi ei răpuşi, ceea ce mărea distanţa dintre ei şi vizigoţii din flancul nostru drept. Mulţimea de luptători se rotea încet. Hunii erau cheia şi, atac după atac, erau răpuşi de trupele noastre, de fiecare dată afundându-se mai mult în mormanul de cadavre. M-am trezit că mă bat exact în linia

formată între romani şi alani, interceptându-i pe hunii care reuşeau să pătrundă printre trupele noastre. M-am luptat cu o putere de dincolo de moarte, dându-mi seama cât de mult mă schimbase anul care trecuse. Moartea nu mă mai şoca. Dădeam ochii cu ea neîncetat, în această zi care parcă nu se mai sfârşea. Timpul trecea, răniţii sângerau până la moarte înainte de a ajunge să strige după ajutor, câmpul devenise o mlaştină de iarbă şi noroi îmbibat cu sânge. Cu toate astea, înfruntarea continua.

Şi apoi sosi Skilla.

Încă o dată, mă zări. Apoi îşi făcu drum către mine, pentru ca aici, pe acest câmp nesfârşit al carnajului, să terminăm ceea ce începuserăm. Duelul pe care ar fi trebuit să-l sfârşesc în Hunuguri se va termina aici.

Avea tolba goală, terminase de mult săgeţile, şi era plin de sânge, aşa cum eram şi eu, însă nu puteam spune dacă era propriul lui sânge sau al altora. Frustrarea din ultimul an îi aprinsese un foc negru în ochi; şi dacă niciunul dintre noi nu putea decide această imensă bătălie, poate că ne-am putea decide soarta unul altuia. Se folosi de cal pentru a împinge un legionar rănit, apoi se îndreptă spre mine. Caii nechezară.

Am aruncat suliţa, însă am ratat cu foarte puţin şi am căutat încă o dată teaca. Săbiile se loviră în aer şi ne-am învârtit în luptă, încercând să nu-l scăpăm din ochi pe celălalt pe măsură ce armăsarii se întorceau; îmi doream să îl ucid la fel de mult cum şi el îşi dorea să mă ucidă. Dacă nu era el, aş fi plecat de mult cu Ilana! Însă era clar de fapt că *nu* am fi avut unde să fugim, că războiul oricum ar fi început. Oare asta să fi fost frustrarea lui Skilla, că a devenit parte dintr-un destin straniu? Cât de inexplicabilă e soarta!

Eram epuizat, cum nu mai fusesem niciodată în viaţa mea. Iar Skilla avea o prospeţime şi o ferocitate ca şi cum nimic din tot ce se întâmplase înainte nu avusese loc.

Încheietura mâinii mi se roti sub lovitura lui. Năduşeam din cauza oboselii şi a fricii, aşteptându-l să facă o greşeală şi uimit că nu făcea niciuna. Iar eu greşeam mult prea des. În final, am parat o lovitură, sabia aproape mi se curbă de forţa izbiturii şi se rupse în două.

Pentru o clipă, am rămas mut de uimire, uitându-mă prosteşte la arma ruptă. Apoi Skilla lovi din nou, răcnind un victorios "da!" care se auzi strangulat, şi m-am ferit în ultima clipă să nu fiu decapitat, lăsându-mă atât de mult pe spate încât am putut simţi coada calului lovindu-mi capul. În disperare, m-am rostogolit din şa în măcelul de dedesubt, un iad de membre zdrobite şi muribunzi. Am căutat cu privirea o armă, târându-mă printre picioare de cal şi om, în vreme ce Skilla blestema şi încerca să dea bice calului ca să mă ajungă din urmă.

Am găsit o secure care stătea încă agăţată de stăpânul ei şi am smuls-o. Mi-a luat ceva până când am scos-o din mâinile încremenite ale bărbatului mort. Apoi am alergat. Am zărit copita calului şi am atacat piciorul din faţă. Skilla îşi feri poneiul, uitându-se în acelaşi timp ca să se asigure că nu îl mai atacau şi alţi romani din spate. Stăteam acum cu securea în mână, hotărât să îl dobor de pe cal, aşa cum o făcusem în arenă, şi să-l ucid odată pentru totdeauna, după care să îmi fac drum în tabăra lui Attila. Eram nebun de epuizare şi de disperare. Tot ce voiam era să o iau pe Ilana şi să fug departe de nebunia asta. Însă Skilla era precaut, amintindu-şi aceeaşi confruntare, şi l-am văzut cum tremura de furie că nu are o săgeată. Erau sute în jurul nostru, bineînţeles, unele rupte, însă altele întregi, aşa că am aşteptat cu înfrigurare să se aplece după una, închipuindu-mi că acela era momentul în care ar fi trebuit să atac şi să-l ucid.

Apoi mi-am dat seama că sunetul goarnelor avea un volum ciudat şi cântecul era atât de frumos că mi-a amintit de poveştile cu îngeri şi de zidurile Ierihonului. Ce se

petrecea? Nu puteam vedea decât oameni care se zbăteau şi praf, începuse deja să se întunece. Această lungă zi se îndrepta spre întunericul nopţii. Apoi Skilla îşi conduse calul spre un loc liber şi se aplecă să apuce o săgeată.

M-am năpustit asupra lui, ridicând securea.

Pe un câmp liber, probabil că aş fi reuşit. Însă m-am împiedicat de un cadavru, iar calul lui pieri din raza mea vizuală. Skilla avea trei săgeţi în mână şi una deja în arc. Nu aveam unde să fug, nu aveam niciun scut cu care să mă apăr, iar el era prea aproape ca să sper că ar putea rata. Mă simţeam înfrânt şi mă cuprinse regretul că poate aş fi putut evita toate astea dacă… ce?

Trase ca să mă ucidă.

Însă deodată un val de huni se aruncă spre noi ca o avalanşă, izbindu-l dintr-o parte. Războinicii erau zăpăciţi, în ochi li se vedea nebunia şi, cu voci răguşite, strigau retragerea. Îşi apucau camarazii şi îi cărau din faţa noastră, ca un val în retragere. Fugeau, iar Skilla, blestemând, se văzu prins în mijlocul panicii lor.

Împingându-i pe huni, am zărit cavaleria noastră, ca un zid, un amestec de romani şi vizigoţi, şi franci, şi alani urlând şi trecând peste hunii care erau prea lenţi pentru a putea scăpa. Am fugit şi eu din calea cailor. Acum toate goarnele sunau, romane şi hune deopotrivă, iar întregul câmp de luptă părea să se mişte de la apus spre răsărit, ca şi cum ne aflam pe o farfurie înclinată. Bătălia se îndrepta către tabăra lui Attila.

Am găsit un maldăr de cadavre şi m-am urcat pe el, pentru a vedea ce se petrece. Vizigoţii nu părăsiseră câmpul de luptă, aşa cum ne temuserăm. Se regrupaseră. Însă de data asta se aruncaseră în luptă ca un val de neoprit, sub conducerea lui Torismund, fiul lui Teodoric, iar atacul lor nimicea totul în cale. Era răzbunarea morţii regelui şi a mutilării prinţesei lor. Mulţi huni luptau încă înfrigurați, alţii erau nimiciţi, însă zeci de mii se retrăgeau

către convoiul de căruţe pe care Attila îl aranjase ca o fortăreaţă, găsindu-şi acolo refugiul.

Erau învinşi.

Soarele se vedea încă la orizont.

– Înainte! urlă Aetius. Înainte!

Să fi funcţionat vechea sabie de fier? Să fie asta lovitura decisivă dată lui Attila?

Am înaintat alături de ceilalţi, însă cei mai mulţi dintre noi nu mai erau siguri pe propriile picioare. Luptaserăm cu ferocitate întreaga zi; bătălia devenise o apocalipsă a morţii; devenise dificil până şi să ridicăm sabia, darămite să o şi folosim. Hunii nu erau nici ei într-o stare mai bună. Cu toate acestea, atunci când ajunseră la căruţe, ajunseră şi la apă, ceea ce îi revigoră îndeajuns de mult încât să îşi ia arcurile şi să umple cerul cu săgeţi. Propriii noştri arcaşi şi maşinile de război erau departe, astfel că, atunci când ploaia de săgeţi căzu asupra noastră, ne-am dat seama că nu aveam cu ce şi nici putere să mai ripostăm. Nici măcar eu, care o doream pe Ilana. Eram uimit că sunt în viaţă, ameţit de oboseală şi incapabil să continui lupta. Ne-am retras din calea săgeţilor hune şi ne-am prăbuşit pe un osuar care era câmpul victoriei noastre. Soarele apusese şi întunericul veni ca o binecuvântare. Am găsit un burduf de apă asupra unuia dintre camarazii mei ucişi, am băut şi m-am prăbuşit sleit de puteri.

XXVIII

SABIA LUI MARTE

Mi-am revenit peste câteva ceasuri. Luna răsărise şi lumina câmpul morţilor. Trupurile măcelăriţilor se întindeau cât vedeai cu ochii, mai departe decât ar fi putut vedea un om vreodată: nimeni nu-şi aducea aminte să mai fi fost o bătălie aşa de mare şi de înspăimântătoare ca aceasta. Cine ar fi putut să numere? Nimeni nu a încercat să îi îngroape. În schimb am fugit toţi de locul acesta când s-a terminat totul, lăsând natura să ceară oasele înapoi.

Era o noapte sinistră, bântuită. Gemetele răniţilor sunau ca un bocet, încet, şi mersul lor târâş şi chinuit se auzea de parcă erau nişte insecte grăbite. Câinii abandonaţi de stăpânii lor pe vremea invaziei din vară veneau să mănânce din marginile carnajului. Au venit şi lupii, mi s-a spus mai târziu, cu ochii strălucind în lumina lunii. Urlete şi mârâituri prelungi se auzeau departe.

Fusese nevoie de întreaga lume, se pare, ca să îl oprească pe Attila, însă niciunul dintre noi nu era sigur dacă fusese oprit pentru mai mult de o seară. Da, se retrăsese, dar va ieşi din nou din tabăra sa mâine-dimineaţă? Sau ar putea Roma să ia din nou cu asalt armatele sale? O întreagă generaţie fusese pe jumătate ştearsă de pe faţa pământului într-o singură şi lungă după-amiază şi sacrificiul

acestei bătălii va fi ţinut minte şi pomenit secole întregi. Niciodată nu mai muriseră atâţia oameni, în atât de scurt timp.

Şi nu numai oameni, ci şi cai, mii de cai. La lumina lunii vedeam cadavre de soldaţi şi animale formând imagini stranii: linii, semicercuri şi cercuri care marcau locul unde bătălia fusese mai cruntă. Era ca modelul unui covor încâlcit şi macabru. Unii dintre cei care supravieţuiseră mergeau fără noimă pe câmp căutându-şi prietenii sau pe cei dragi, dar şi ei se prăbuşiseră de oboseală aşa încât rândurile morţilor erau îngroşate de numărul mare al celor adormiţi şi fără cunoştinţă. Se simţea deja duhoarea sângelui, a urinei şi a materiilor fecale. Până a doua zi la prânz, se va ridica şi mirosul putreziciunii, dar acum armata noastră se odihnea printre cei căzuţi.

Nu aveam nici cea mai vagă idee ce trebuia să fac. Văzusem atât de multă oroare anul trecut, încât viaţa devenise de neînţeles. Mă simţeam detaşat, secătuit, visător. Numai şansa îl oprise pe Skilla de data asta să mă omoare. De ce? Care fusese scopul lui Dumnezeu în tot ceea ce văzusem? Îl puteam găsi pe Aetius, dar la ce folos? Mă putem târî până la Ilana, dar ea părea la fel de evazivă şi de îndepărtată ca întotdeauna. Armata supravieţuitoare a lui Attila se afla între noi. Mă puteam lupta cu Skilla din nou, dar şi el părea nemuritor. Ciudat, devenise războinicul de care mă simţeam cel mai apropiat. Împărtăşeam împreună o dragoste, bătălii şi o călătorie istorică; şi mă întrebam dacă atunci când acest război se va termina am putea să nu ne mai luptăm şi să bem împreună vin şi *kumiss* în faţa unui foc iute, încercând să ne amintim ce tineri încrezători fuseserăm înainte de masacrul de aici.

Dispăruse şi el pentru totdeauna, măturat de atacul vizigoţilor? Sau încă mă vâna cu arcul şi săgeata încordate?

Mi-am pipăit corpul, descoperind cu uimire că nu aveam nicio rană, în ciuda hainelor însângerate şi a câtorva

zgârieturi şi vânătăi. Nu eram ca atâţia războinici care muriseră, căci iată-mă aici, răsuflând, când ei nu mai aveau suflare. Însă de ce? Crezusem înainte vreme că experienţa îmi va desluşi misterele vieţii, însă iată că se adăugau altele noi.

Stăteam cu gândurile mele înceţoşate, fără rost ca şi sabia mea frântă, până când în cele din urmă am observat o formă întunecată venind spre mine, căutând parcă un tovarăş căzut. Sarcina nu era uşoară. Rănile erau atât de brutale şi cei ucişi călcaţi în picioare, aşa încât mulţi nu mai puteau fi recunoscuţi. Am admirat loialitatea acestui om.

S-a dovedit însă o loialitate de un alt fel. Silueta sa deveni tulburător de familiară şi deodată neliniştea luă locul oboselii. M-am ridicat ameţit. S-a oprit, lumina lunii din spatele său luminându-mi faţa, şi vorbi cu glas moale către mine, de la vreo treizeci de paşi distanţă.

– Alabanda?

– Tu nu te odihneşti niciodată? Vocea îmi tremura de sfârşeală.

– Nu am venit să ne luptăm. M-am săturat de ucis. Azi nu a fost război - a fost o nebunie. Poporul meu a fost distrus. Skilla privi spre trupuri în lumina lunii, Ilana are nevoie de ajutorul nostru, Jonas Alabanda.

– Ilana? Numele îmi ieşi ca un hârşâit din gâtlej.

– Attila a înnebunit. Se teme de înfrângerea finală mâine şi a făcut un rug din şei de lemn şi din cele mai mari bogăţii ale sale. Dacă Aetius sparge zidul de căruţe, are de gând să aprindă rugul şi să se arunce în flăcări.

Inima îmi bătu năvalnic la auzul acestor veşti neaşteptate. Atât de disperaţi erau hunii sau acesta era un alt truc?

– Dacă Attila moare, Ilana devine liberă, am sugerat ameţit.

– A legat-o cu lanţuri de rug.

– De ce îmi spui asta?

– Crezi că aş veni la tine dacă nu aş avea încotro, romanule? Ai fost ca o ciumă pentru mine de când te-am întâlnit. Puţin mai lipsea să te ucid ieri, dar zeii au intervenit. Acum ştiu de ce. Numai tu o poţi salva.

– Eu?

Era oare o capcană? Skilla se hotărâse să câştige printr-un şiretlic ceea ce soarta îi furase în multe lupte?

– Este imposibil să o salvez eu, a spus. Rugul este înconjurat de o mie de bărbaţi. Dar Attila vrea sabia în locul femeii.

Deci asta era.

– Sabia lui Marte.

– El crede că pierderea ei e pricina răului care s-a abătut asupra noastră astăzi. Jumătate din poporul hun a pierit. E clar că nu mai putem ataca, dar ne putem retrage ca o armată, nu ca o hoardă. Sabia lui Attila îi va reda poporului meu inima.

– Cred ca tu ai înnebunit de fapt! am ţipat. Sabia nu e la mine, ci la Aetius. Crezi că el vrea să o dea înapoi când mai avem puţin şi obţinem victoria finală?

– Atunci trebuie să o furăm, aşa cum ai furat-o tu de la Attila.

– Niciodată!

– Dacă nu facem asta, Ilana va arde pe rug.

Am privit în întuneric. Capul mă durea. Am ajuns atât de departe şi m-am luptat atât de tare numai ca să o văd pe cea pe care o iubeam mistuită de flăcări din pricina victoriei? Cum putea soarta să fie atât de crudă? Şi totuşi ceea ce Skilla îmi cerea era să risc un triumf sigur al romanilor pentru o singură femeie, să pun în mâinile lui Attila simbolul de care avea nevoie pentru a-şi aduna din nou armata greu încercată. Nu aveam nicio garanţie că hunii i-ar fi dat drumul Hanei dacă le predam sabia. Puteau să ne ardă pe amândoi doar ca să se distreze. Poate acesta era modul în care Skilla mă distrugea de fapt - atrăgându-

mă în tabăra lui cu amăgirea că o voi avea pe Ilana.

Sau poate şi el o iubea cu adevărat, atât de mult încât această nebunie avea cumva sens pentru el. Aşa că a crezut că şi eu voi înţelege la fel. M-am oprit, încercând să gândesc.

– Dacă o salvăm, a cui va fi?

– Asta va fi alegerea lianei.

Desigur că spunea asta pentru că presupuneam că mă va alege pe mine. Ea era romană. Însă ce ştiam eu de fapt? Singura veste despre supravieţuirea ei venise chiar de la Skilla. Puteam să cred că murise în Hunuguri sau se măritase cu Attila sau poate chiar cu Skilla! Mi-ar fi spus orice ca să obţină sabia. Şi totuşi privindu-l - acest bărbat pe care ajunsesem să-l cunosc prea bine în prea multe lupte - ştiam că spune adevărul. Ştiam asta în sufletul meu mai mult decât în mintea mea. Războiul ne dăduse o camaraderie ciudată.

Dacă nu făceam nimic, ea urma să moară. Dacă acceptam planul lui Skilla, exista posibilitatea ca atât Ilana, cât şi eu să murim. Deci nu era nicio şansă, sau era? Sămânţa unei alternative disperate începu să prindă contur în mintea mea.

– Nici nu sunt sigur unde este sabia, am spus îngândurat. Dacă acum slujea unui alt scop - să descurajeze, şi nu să încurajeze?

– Chiar şi un fraier ştie unde este. L-am văzut pe Aetius când a ridicat-o. Unde doarme generalul vostru, acolo este sabia.

– E o nebunie!

– Nebunie este că oamenii se preocupă de bucata aia veche de fier, spuse Skilla. Amândoi ştim că nu are putere mai mare decât îi oferă superstiţia. Relicva aia nu va schimba ce s-a întâmplat aici sau ce trebuie să se întâmple mâine. Poporul meu nu poate cuceri Apusul - este prea mult de cucerit. Dar sabia îi salvează pe Uana şi pe kaganul

meu. Îmi va salva mândria.

L-am privit, întrebându-mă dacă planul ar putea reuşi.

– Trebuie să lucrăm împreună, Jonas. Pentru ea.

Pe marginile exterioare ale câmpului de luptă, unde se odihneau armatele romane, zeci de mii de soldaţi supravieţuitori dormeau de parcă fuseseră loviţi cu un ciomag, fiecare fibră din trupurile lor fiind stoarsă de lupta prin care trecuseră. Mii de alţi soldaţi fuseseră căraţi sau se târâseră până aici ca să moară. Alte trupe proaspete veneau spre câmp, aşa de mare fusese reacţia la rezistenţa din Galia. Războiul continua. Aceşti nou-veniţi formau culoare de înaintare printre morţi, strângându-i unii peste alţii de parcă erau lemne. Aduceau provizii proaspete de apă şi hrană, catapulte şi baliste şi se pregăteau pentru reluarea luptei în zori. Alţii erau trimişi pe câmpurile de luptă pentru a strânge săgeţile nerupte. M-am oprit să vorbesc încet cu un dulgher care lucra la o catapultă şi am luat unealta pe care mi-a cerut de opt ori mai mult decât făcea.

Torţe luminau drumul către grupul de corturi care marcau tabăra lui Aetius. Îl lăsasem pe Skilla în urmă, spunându-i să stea nemişcat ca un cadavru de hun, pentru a nu fi descoperit. Voi aduce sabia prin convingere sau deloc; amândoi nu ne puteam croi drum printr-o armată romană stârnită. M-am dus singur ştiind că generalul meu mă va crede nebun. Însă nu aveam şi eu drepturi asupra săbiei? Puteam să mă ating de ea? Aventura era oare mai rea decât o nouă măcelărire?

Dacă Aetius dorea să i se aducă aminte ce meşteşug avea, sunetele nopţii făceau asta. Auzeam ţipătul ascuţit al răniţilor din toate părţile taberei. Mese puse pe capre de lemn fuseseră aşezate în apropiere; mădularele celor destul de nenorocoşi să fie răniţi, dar încă în viaţă, erau tăiate, puse la loc, cusute şi legate. Era ca un cor de demoni, în

ciuda faimoasei îndemânări a chirurgilor romani. O estacadă din şanţuri şi lemne fusese ridicată în jurul acestui nucleu al armatei şi eram îngrijorat că aş putea fi oprit să intru, ceea ce ar fi pus capăt planului meu înainte de a începe. Dar, nu, Jonas din Constantinopol era binecunoscut ca aghiotant, sol, spion şi sfătuitor al generalului. După ce mi-am şters bine faţa, am fost lăsat să trec cu un salut de respect din partea străjilor. M-am îndreptat spre sabie, ascultând plânsetele muribunzilor.

Ce mai contează încă un mort? m-am întrebat. *Chiar dacă acela sunt eu?*

– Am crezut că ai pierit, remarcă un centurion când am ajuns la corturi.

Am văzut străjeri vizigoţi şi franci şi o mică galaxie de lumini în unul dintre corturi şi am auzit un murmur încet. Se pare că cei mai mari regi şi generali erau încă de veghe, probabil dezbătând ce să facă la răsăritul soarelui. Aetius era înăuntru, dar trebuia să vorbesc cu el singur.

Unde ar fi pus Aetius bătrâna sabie? Nu pe masa consiliului, ca simbol al norocului său. Ar fi pus-o deoparte şi şi-ar fi îndreptat atenţia spre mândria regilor de care se legase. Acest triumf trebuia să fie al lor aşa cum era şi al lui. Arma ar fi fost pusă în locul său de dormit.

– Generalul mi-a cerut să aduc hărţi şi sabia cea mare, am minţit eu. Aetius călătorise cu hărţi în întregul Apus, studiindu-le seara aşa cum un negustor îşi socotea bugetul. Ca aghiotant al său, le transportasem de sute de ori.

– El nu se culcă niciodată? străjerul întrebă, dându-şi în vileag dorinţa de a face asta. Arăta deznădăjduit, ca noi toţi, de altfel.

– Când victoria va fi finală, i-am răspuns. Să sperăm că sabia va pune capăt luptei.

Am ridicat apărătoarea, căutând cu privirea înăuntru alţi străjeri. Nu era nimeni. Am ezitat înadins, ştiind că o însărcinare care nu putea trezi suspiciunea unui străjer

frânt de oboseală l-ar fi intrigat totuşi unul loial. Ceva s-a mişcat după colţ în afara cortului, ceva mic şi tainic, şi am fost mulţumit. Am intrat.

Era întuneric, aşa că am aprins o lampă de argilă. Acolo erau cuferele şi scăunelele din echipamentul său aşa cum le văzusem de multe ori: iată patul lui, masa de scris şi un morman de haine transpirate şi pătate de sânge. Dar unde era sabia? Am pipăit cu mâinile. Ah! Stătea învelită pe patul lui ca o curtezană, la fel de necesară ca dragostea. Am mângâiat duritatea familiară a metalului greu şi diform. Ce mărime stranie avea! Chiar era făurită de zei? Oare soarta făcuse ca Attila să o găsească, dându-i curajul să cucerească lumea? Şi tot soarta o dăduse în mâinile lui Aetius? Cum se joacă soarta cu noi, fiindu-ne binevoitoare într-un moment şi potrivnică în altul, încurajându-ne şi apoi zdrobindu-ne toate visurile. Sensul tuturor lucrurilor care se întâmplau îmi scăpa din nou.

Am luat pila pe care o cumpărasem şi m-am pus pe treabă.

După puţin timp, o umbră apăru la intrarea în cort.

– Deci ai venit să iei înapoi ce ai dat, Jonas Alabanda? întrebă generalul cu voce moale.

– Am hotărât să o dăruiesc altfel.

– O anumită strajă mi-a spus că poate doresc să văd ce pui la cale.

Am zâmbit.

– Mi-am închipuit că străjerul acela era la datorie.

O umbră mică apăru din spate.

– M-aş odihni mai mult dacă nu ar trebui să am grijă de tine, Jonas, spuse Zerco.

– Staţi jos, vă rog, i-am îndemnat arătând spre scăunele de tabără ca şi cum cortul lui era al meu. Sunt surprins că voi doi sunteţi pe picioarele voastre şi eu pe ale mele.

– Da, spuse Aetius, acceptând invitaţia mea. Cât de importanţi trebuie să fim, dacă suntem atât de neobosiţi. Şi

ce ai de gând să faci cu asta? Să-l omori pe Attila? Încerci să o ascuţi cu pila?

Am pus pila deoparte.

– Mi s-a spus că femeia pe care o iubesc este legată cu lanţuri de un rug funerar. Va fi arsă mâine cu Attila dacă atacăm şi el pierde bătălia. Un hun mi-a spus asta, şi îl cred.

– Skilla, ghici piticul.

– Se pare că sunt la fel de legat de el cum eşti tu de Attila, generale, sau cum pari tu de legat de Aetius, Zerco. Legat de soartă. Este un războinic tânăr, nepotul căpeteniei Edeco, cu care m-am luptat în Noricum când m-ai întâlnit prima oară.

– Ah, da. Un hun viteaz, dacă te-a urmat atât de departe pe tărâmul roman. El este cel care te-a salutat azi?

– Da.

– Acum înţeleg mai bine de ce. Vrea să dai sabia în schimbul acelei femei?

– Da.

– Şi el o iubeşte?

– Da.

– Şi crezi că Attila va accepta târgul?

– Nu. Va lua sabia cu siguranţă, însă va vrea să se răzbune pentru că am dat foc palatului său. Voi muri dacă voi merge în tabăra lui şi nu voi realiza nimic.

Generalul zâmbi.

– Atunci, nu văd ce logică are planul tău.

– Nu există nicio posibilitate să scap din tabăra lui Attila. Nu am nicio posibilitate să o salvez pe Ilana.

Cât despre mine, nu mai pot trăi dacă nu o salvez. Am văzut mulţi oameni murind pentru ceea ce credeau şi acum sunt gata să mor pentru ceea ce cred eu: ea.

Generalul privi amuzat.

– Am de gând să îi cer lui Skilla să o ia şi să mă dau pe mine în schimbul vieţii ei. Hunii au un cuvânt pentru asta,

konoss. O plată pentru datorie. Este modul în care familiile şi clanurile îşi rezolvă disputele. Voi plăti *konoss* cu viaţa mea pentru a ei, şi *konoss* lui Skilla cu sabia în schimbul făgăduinţei solemne că va avea grijă de ea cât de bine poate.

– Să-l lăsăm pe Attila să-şi conducă trupele cu acest simbol după tot ce am făcut ca să ajungem aici, acuză Zerco, pentru ca o femeie să fie dată unui hun în loc să fie arsă!

– Da, am spus ridicând din umeri. Nu pot să suport gândul că ea va muri, nu după ce atâţia alţii au murit. Ai putea suporta gândul de a o pierde pe Julia, Zerco?

O linişte lungă, stânjenitoare, se aşternu. Apoi Aetius vorbi din nou.

– Îţi recunosc dorinţa de sacrificiu, dar chiar crezi că te voi lăsa să iei sabia pentru un schimb fără rost?

– Nu să o iau, de fapt.

– Atunci, ce?

Le-am explicat planul meu. Au rămas tăcuţi mai mult timp de data asta, analizând riscul în mintea lor.

– Attila trebuie să fie distrus şi înfrânt dacă are de gând să se arunce singur în foc, spuse Aetius în cele din urmă.

– Într-adevăr.

– Armata mea nu e într-o formă mai bună. Oamenii mei au suportat pierderi pe care nu ni le-am fi imaginat şi prăpădul ameninţă să distrugă alianţa noastră. Torismund îi conduce pe vizigoţi după moartea tatălui său, dar fraţii săi tânjesc la domnie la fel de mult ca el. Vizigoţii care erau un popor unit şi furios la apusul soarelui vor fi un popor divizat până în zori. Tot astfel, Anthus este mulţumit cu moartea lui Cloda şi se teme de alte sacrificii. Francii luptă deja de două zile la rând. Sangibanus mă urăşte pentru că i-am pus în centru pe el şi pe alanii săi. Olibrionii abia mai rezistă încă o zi; nu mai sunt tineri. Şi aşa mai departe. Caii noştri au nevoie de mai multă apă. Carele noastre de luptă nu mai au

muniţie. Tolbele noastre sunt goale. Toate problemele abătute asupra hunilor sunt de fapt şi alte noastre. Dar *noi* mai avem încă una. Attila este un tiran şi atât timp cât trăieşte poate să păstreze coaliţia hunilor şi triburile unite prin frică. Puterea mea, în schimb, este doar aceea de convingere, şi numai ameninţarea lui Attila a convins naţiunile noastre să se unească. Deşi ameninţă să distrugă Imperiul de Apus, Attila a reuşit să-l unească. Dacă el este distrus de atacul de mâine, propria noastră unitate va dispărea într-o secundă şi, odată cu ea, influenţa Romei. Aliaţii noştri nu vor mai avea nevoie de noi. Attila îi este la fel de necesar lui Aetius cum îi este Satan necesar lui Dumnezeu.

Eram uimit.

– Vrei să învingă el?

– Vreau să supravieţuiască. Niciunul dintre noi nu-şi poate permite un atac mâine. Dar, dacă el se retrage schilodit, eu am unealta - teama hunilor - care îmi trebuie pentru a ţine Apusul laolaltă. Cu două zile în urmă, existenţa lui era cea mai mare ameninţare pentru Roma. Mâine, absenţa lui va fi cea mai mare ameninţare. Am păstrat acest Imperiu laolaltă timp de treizeci de ani mânând o forţă împotriva alteia, şi astfel îl voi ţine şi acum. Am nevoie ca el să se retragă demoralizat, dar să nu piardă.

– Atunci, îmi vei da o şansă să-mi încerc planul?

Generalul oftă.

– Este riscant. Dar sabia a făcut ce putea face în mâna mea.

Am zâmbit sec, ameţit de uşurare şi teamă. Zerco râse de expresia feţei mele.

– Numai un prost, ostenit de bătălie şi înamorat, ar veni cu o ideea aşa de absurdă ca a ta, Jonas Alabanda! dădu el din cap aprobator, ca şi cum îşi confirma singur ceea ce spunea. Şi numai un prost de meserie ca mine ar născoci

alte absurdităţi ca să facă planul mai bun!

XXIX

TABĂRA LUI ATTILA

Skilla şi cu mine am străbătut cu greu câmpul de luptă perfid ca o mlaştină. Luna era mai întunecată, dar acum cerul avea o culoare roşiatică spre răsărit, luminând doar atât cât să vedem ce cărare grotescă trebuia să urmăm. Păşeam încet ca să evităm lamele săbiilor, săgeţile, vârfurile suliţelor, bucăţile de armuri zdrobite şi trupurile moarte. Catastrofa se întindea tot mai mult, mii şi mii peste alte mii şi mii. Cel mai rău era de cei încă în viaţă gemând slab, târându-se ca nişte melci sau cerând apă. Nu aveam apă, aşa că treceam repede mai departe. Erau prea mulţi! Când ne vom apropia de tabăra hunilor, voi termina de tot cu războiul.

Încă o dată îmi legasem măreaţa sabie a lui Marte de spate, dar de data asta era ca şi cum căram o cruce. Oare planul va reuşi? Eram pe cale s-o găsesc din nou şi poate s-o pierd pentru totdeauna pe singura persoană de care îmi păsa cu adevărat. După ce scăpasem o dată din cuşca leului, mă duceam din nou în ea. Eram nebun, fără îndoială.

Skilla şi-a priponit calul la marginea câmpului, o siluetă întunecată cu capul în jos, păscând iarba umedă de rouă, nepăsătoare la carnajul istoric. În apropiere era un alt cal, cu o înfăţişare întrucâtva familiară.

– Vom călări, nu vom merge pe jos să-l vedem pe Attila, spuse el. Ţi-am adus calul.

– Diana!

– Am luat-o în rândul meu după ce ai fugit. Se întoarse spre mine în lumina ivorie şi zâmbi în modul său cunoscut, dezvelindu-şi dinţii. E bună numai de muls, dar am ţinut-o oricum.

Deodată mă năpădi un sentiment frăţesc pentru acest om, acest hun, acest barbar, un sentiment care îmi inundă trupul şi mă dezorientă. Cel mai urât duşman al meu devenise, după Ilana, cel de care mă simţeam cel mai apropiat: mai apropiat chiar şi decât Zerco. Eram parteneri încercând să salvăm o viaţă, în loc să luăm una. Şi totuşi eu plănuiam să-l trădez.

Am urcat pe cai şi am pornit. Veşmintele mele romane atrăgeau atenţia, desigur, dar Skilla era prea bine cunoscut chiar şi în această armată uriaşă, şi lumina devenise suficient de puternică, aşa încât era uşor recunoscut. Străjerii huni se ridicau cu grijă din iarbă, dar se dădeau la o parte ca să ne facă loc. Am ajuns la marele cerc format din căruţe ale hunilor, o tabără care se întindea pe aproape un kilometru în diametru, cu alte tabere similare răspândite în jur ca nişte sateliţi.

Caii epuizaţi păşteau pe păşunile întinse. Rânduri de arcaşi huni încă dormeau în umbra căruţelor, gata să se ridice dacă romanii avansau.

Caii noştri au sărit peste osia unei căruţe şi am mers mai departe, întâlnind a doua linie de căruţe înăuntrul ei, ca şi cum ar fi fost un al doilea zid al Constantinopolului. Mă întrebam dacă Edeco recomandase asta din amintirile sale despre oraşul meu natal. Am trecut şi de ea şi am ajuns la corturi şi la îngrozitorul rug funerar pregătit minuţios de Attila. Rugul avea cam şase metri înălţime - o grămadă dezordonată de şei, mătăsuri, tapiserii, mobilă sculptată, blănuri, veşminte, bijuterii, parfumuri, toiege şi steaguri.

Multe fuseseră prădate în ultimele luni. În mod sigur kaganul intenţiona nu numai să-şi ia viaţa dacă romanii ajungeau aici, ci şi să îi împiedice să-i captureze bogăţiile.

Am recunoscut-o pe Ilana, legată lângă un morman de şei, şi inima mi se strânse. Dormea sau cel puţin se prăbuşise cu ochii închişi. Mă aşteptam să găsesc o sclavă bătută şi epuizată, dar ea era îmbrăcată într-un veşmânt minunat de mătase împodobit cu bijuterii. Ce însemna asta? Oare Attila o luase de soţie sau concubină? Făcusem această ultimă călătorie degeaba?

Am atins braţul lui Skilla, oprindu-l împreună cu calul său.

– Ascultă. Vreau să-mi făgăduieşti că vei avea grijă de Ilana şi o vei duce departe de acest loc, departe de toate armatele astea.

– Poftim? se uită la mine confuz.

– Attila nu ne va lăsa să trecem. Ştii asta. Dar poate *te* lasă pe tine să pleci cu Ilana dacă eu mă ofer să fiu *konoss.* Viaţa şi sabia mea ca plată pentru focul de la palatul său, în schimbul vieţii tale şi a lianei.

Mă privi cu uimire.

– Nu te-am adus aici ca să mori, romanule. Dacă voiam asta, te-aş fi ucis cu mâna mea.

– Nu e vorba despre ce vrei tu, ci despre ce vrea Attila. Gândeşte! Asta e singura şansă a lianei - să-ţi fie dată ţie. Attila se aşteaptă să te căsătoreşti cu ea şi să îl slujeşti pe el. Dar dă-mi cuvântul tău că vei fugi de nebunia asta, ca să poată avea o viaţă normală. Ai văzut Imperiul, Skilla. Stai cu ea acolo.

Dădu din cap cu încăpăţânare.

– Nu înţelegi niciodată nimic, romanule! Am văzut Imperiul vostru şi nu îmi place! Prea mulţi oameni, prea multe avuţii, prea multe legi!

– Dar este lumea *ei.* Nu va fi niciodată fericită în a voastră. Ştii asta şi trebuie să accepţi. Trebuie să îmi

promiţi asta, dacă mă ofer să fiu *konoss.*

– Şi dacă nu promit?

Am întins mâna spre spate, să eliberez sabia cea mare, ridicând-o şi punând-o peste şaua mea.

– Atunci voi muri încercând să-l ucid pe Attila, Ilana probabil va pieri şi tu vei fi crucificat pentru că m-ai dus la cortul lui.

Dădu din cap dezgustat de propunerea mea şi îmi trecu prin minte că poate avea pentru mine un sentiment de camaraderie, aşa cum şi eu aveam pentru el: poate mă căutase pe câmpul de luptă nu doar datorită socotelilor pe care şi le făcuse, ci din singurătate. Era puţin probabil că avea deplină încredere în mine. Dar în cele din urmă făcu un semn aprobator din umeri.

– Foarte bine, sacrifică-te. Mă voi duce oriunde îmi cere Ilana să merg.

– Îţi mulţumesc, am spus cu o uşoară înclinare a capului, surprinzător de mulţumit.

Toată diplomaţia mea condusese la o măcelărire catastrofică şi toate eforturile mele de a o elibera pe Ilana avuseseră ca rezultat faptul că era o prizonieră fără speranţă. Faptul că mă târguiam pentru propria-mi viaţă, după sacrificiul atâtor alte vieţi, îmi părea un lucru ciudat de eliberator.

Mă aşteptasem însă la o oarecare surpriză şi recunoştinţă. În schimb, el părea să mă privească acum cu o nerăbdare iritată.

– Nu te lăsa ucis până ce nu o luăm pe Ilana.

Am mai călărit câţiva paşi şi am descălecat. Cât de ciudată părea această întâlnire cu Attila! Iată-mă, un roman singur printre mii de huni, după cea mai rea bătălie de pe pământ. Bărbaţii se strângeau în jurul nostru ca nişte câini care adulmecau pericolul. Unul, cu un bandaj plin de sânge, îmi părea cunoscut şi l-am privit mai îndeaproape. Era Eudoxius, doctorul grec! Iată-l, în armata la care visase;

bătrânul său inamic Aetius îl putea zdrobi în orice clipă. Şi el m-a recunoscut, dar mi-a aruncat o privire plină de dezgust.

Alături de Ilana erau legate de rug cu lanţuri uşoare alte femei frumos îmbrăcate, care acum se treziseră şi arătau speriate. Pofta de victorie a lui Attila îi condusese poporul spre dezastru şi, dacă el trebuia să moară, atunci dorea ca şi cei apropiaţi lui să piară împreună cu el.

Ilana privi spre Skilla şi spre mine cu uimire. Se trezise ameţită la zgomotul apropierii noastre şi ochii i se umplură de uimire când ne recunoscu în lumina dimineţii. Părea uluită de posibilul nostru parteneriat: stăteam împreună ca aliaţi, amândoi mânjiţi cu sânge uscat. Apoi văzu sabia şi ochii i se înceţoşară. Ştiam că voia ca romanii să câştige şi să se răzbune pe Attila, mai mult decât dorea să trăiască. Kaganul ieşi din cort.

Dacă Biciul lui Dumnezeu dormise nu ştiam, dar purta aceleaşi veşminte din piei de animale de ieri, pătate de sângele uscat al vrăjmaşilor săi. Părul lui era vâlvoi şi sârmos, barba cenuşie şi ochii pătrunzători înroşiţi de îngrijorare sau de nesomn. Eram şocat şi cred că la fel era şi Skilla; Attila părea îmbătrânit cu un deceniu de când îl văzusem.

– Tu! strigă el, şi mărturisesc că am tresărit, îl văzusem folosindu-şi puterea de multe ori. Dar acum arăta de parcă şocul acestei bătălii îl făcuse să-şi piardă judecata. Nu mai muriseră niciodată atât de mulţi huni deodată. Niciodată Attila nu se retrăsese de pe câmpul de luptă fără să obţină victoria. Acum şedea după căruţele sale, aşteptându-l pe Aetius să îl distrugă complet. Nu mi-am dat seama până atunci cât de amplă era victoria romanilor. Spiritul kaganului fusese înfrânt.

Am ridicat sabia, ca să o vadă.

– Vin de la Aetius, kaganule.

Mă privi cu suspiciune, dar imediat şiretenia lui nativă

lua locul surprinderii.

– Vrea să negociem?

– Nu, eu vreau, am spus arătând spre Ilana. Femeia aceea nu are nicio vină pentru ce s-a întâmplat în Hunuguri; am furat-o din tabăra ta, ţi-am luat sabia şi am dat foc. Singurul ei păcat a fost că am răpit-o eu. Am venit să ofer *konoss*. Ţi-am adus înapoi sabia, şi pentru viaţa ei îţi ofer viaţa mea. Ucide-mă pe mine, dar dă drumul femeii.

Ochii lui Attila se îngustară. Se întoarse spre Skilla.

– Ce rol ai tu în asta?

– Am făgăduit că voi aduce sabia înapoi. Am adus-o.

– Şi încă îţi doreşti ceea ce am făgăduit în schimb?

Skilla dădu din cap aprobator.

– Ilana va merge cu mine.

Ea ţipă.

– Jonas! Asta nu are…

Am intervenit.

– Am venit neînarmat ca să o salvez pe femeia pe care o iubesc. Viaţa mea este un preţ mic de plătit pentru viaţa ei. Dă-i o lui Skilla şi lasă ca binecuvântarea lor să cadă peste sabia lui Marte.

Attila privi de la unul la altul, un trio pe cale să devină doi.

– Îţi pasă atât de tare de o *druugh?*

Era denumirea în limba hunilor pentru partea ei genitală. Am înghiţit în sec.

– Aruncă-mă pe mine în flăcări în schimb.

Însă Attila ezita.

– E vorba despre *konoss*, kaganule, spuse o căpetenie. Trebuie să accepţi.

Am tresărit cu surprindere la auzul vocii şi mi-am dat seama că apăruse Edeco. Nu mă privea pe mine, ci pe nepotul său, Skilla, cu multă curiozitate. Regele se încruntă. Asta era un truc?

– Nu trebuie să accept nimic. Ochii i se îngustară de

lăcomie. Dă-mi sabia!

Căpeteniile lui dădură din cap aprobator, nerăbdătoare să recapete talismanul pentru a-şi însufleţi oamenii.

– Las-o mai întâi să se ducă la Skilla.

– Dă-mi sabia mai întâi. Sau trebuie să te omor chiar acum?

Am ezitat, dar ce puteam face? Am păşit spre el şi a înşfăcat sabia de fier, sprijinindu-i vârful greu în iarbă. Eram la câţiva paşi depărtare unul de celălalt. Privirea lui era uşor zâmbitoare.

– Acum nu va mai fi aşa de uşor.

Am apucat din nou sabia.

– Am făcut un târg.

– Pe care am de gând să-l schimb. Întoarse capul şi dădu un ordin: Dezlegaţi fata!

Transpiram în ciuda răcorii dimineţii. Au dezlegat-o pe Ilana, care s-a ridicat ţeapănă, uimită şi precaută.

Attila vorbi mai tare, ca să poată fi auzit de ceilalţi.

– Ea poate pleca, *konoss* va fi plătit, dar niciun asasin roman nu va dicta plata. Rânji spre ea. *Ea* va alege cu cine pleacă… Skilla sau romanul.

– Poftim? exclamă Ilana.

– Celălalt îi va lua locul pe rug.

– Nu!

– Ce nebunie este asta, kaganule? strigă Edeco.

Skilla se albise, privindu-şi regele cu uimire.

– A refuzat un târg mai bun când i l-am oferit, acum două zile. Las-o să facă ea unul acum. Pe care dintre peţitorii ei alege să-i ucidă?

– Nu pot să fac o asemenea alegere. Este monstruoasă!

– Atunci te voi lega la loc de rug împreună cu celelalte femei şi îi voi da foc chiar acum! Spune cine e alesul!

Mi s-a făcut rău, lucrurile scăpaseră de sub control. Unde erau aliaţii mei? Oare Attila îl va ucide într-adevăr pe Skilla în locul meu? Ce fel de truc injust era acesta, să te

joci cu vieţile oamenilor, să ne ameninţi pe toţi trei cu soarta capricioasă pe care o avusese sărmanul Rusticius? Câţi nevinovaţi trebuie să mai condamne acest tiran? O priveam pe Ilana stând acolo îndurerată, îngrozită, confuză şi fierbeam de mânie. Poate Chrysaphius avusese dreptate, nu Aetius. Scapă de Attila, şi cea mai mare problemă a noastră era rezolvată!

Am sărit şi l-am împins; din cauza mişcării surprinzătoare, Attila, eu şi sabia am căzut la pământ, înainte ca primul să îşi poată reveni, m-am tras în spatele lui cu sabia pusă la gâtul său, târându-ne spre rug, ca să-l pot folosi drept scut pentru spatele meu. Sabia era atât de lungă, încât parcă ţineam o lance la gâtul lui.

– Sabia asta a devenit blestemul lui! am ţipat. Dacă ne faceţi vreun rău, îi voi zbura capul!

– Vicleşug roman! urlă Edeco. Avea mâna pe sabie. Alţi huni îşi ridicaseră armele. Dar toţi ezitau, deoarece Attila era scutul meu. Am văzut cu coada ochiului că Eudoxius îmi scăpa din raza privirii. Ce urma?

– Niciun vicleşug! strigă o altă voce. Ai grijă la blestemul său, Attila!

În sfârşit! Două siluete călare îşi făceau loc prin mica ceată de huni care se strânsese în jurul nostru, ignorându-le murmurul mânios, ca nişte oameni care ignoră mârâitul câinilor. Călăreau un singur cal, cel mai mic dintre ei privindu-mă cu uimire.

– Deci până la urmă ai găsit un iubit, Alabanda, spuse Zerco.

Atenţia hunilor se mută pe moment de la mine la nouveniţi.

– Attila, gândeşte-te la ce i s-a întâmplat poporului tău de când ai găsit sabia asta! strigă cel înalt. Gândeşte-te unde a fost, la romani!

– Ce e asta? şuieră Attila frustrat. Oricine din lumea asta poate intra în tabăra mea?

Un căpitan din escortă căzu în genunchi şi privi stupefiat la tabloul care i se înfăţişa înaintea ochilor: Attila şi cu mine încleştaţi, Ilana şi Skilla albi la faţă din pricina şocului şi Edeco arătând furibund.

– A spus că are un mesaj urgent de la Aetius, explică hunul. A spus că, dacă nu-i lăsăm să treacă, soarta tuturor este pecetluită. Mi-am adus aminte de pitic. E un demon, stăpâne. Dar mai mult mi-am amintit de acest om sfânt.

– Om sfânt? Attila îşi îngustă ochii. Pe toţi zeii! Pustnicul!

Tresări şi Edeco. Păru să-l recunoască pe cel pe care îl ştiam ca fiind episcopul Anianus.

– Piticul pe care îl detest, spuse Attila. Şi tu, îmi aduc aminte de tine…

– Cum şi eu îmi amintesc de tine, Biciul lui Dumnezeu, spuse episcopul Anianus.

– Eram nedumerit. Cei doi se întâlniseră?

– Ai biciuit Apusul pentru păcatele sale, aşa cum intenţionai. Acum e timpul să te întorci de unde te-ai târât. Lasă sabia. Lucrul la care ai tânjit a fost corupt pentru cei de teapa ta.

– Corupt?

– Scăldat în apă sfinţită, binecuvântat de înalţi episcopi şi uns din sticluţa în care se păstrează sângele Mântuitorului. Crezi că Aetius e atât de prost încât să îl lase pe tânărul acesta să înapoieze o unealtă a puterii hunilor în schimbul unei singure femei? Aceasta nu mai este sabia lui Marte, Attila. Este sabia lui Hristos. Pentru tine a fost blestemată şi dacă o iei cu tine, poporul tău va fi distrus.

Attila se suci mânios, aşa că am apăsat din nou lama săbiei.

– Dă-ne drumul şi îţi voi da şi eu drumul, am şoptit.

– Îndrăzneşti să vii aici să faci o prorocie rea?

– Am venit aici ca să vă dau un avertisment corect. Gândiţi-vă! Ar fi putut acest tânăr fără minte să fure sabia din cortul lui Aetius? Sau generalul l-a lăsat să o ia?

Întrebaţi-l.

Attila întoarse capul.

– Care este adevărul?

– Aetius a spus că doreşte să supravieţuieşti…

– Gândeşte-te! îl întrerupse Anianus. Sabia aceea nu v-a purtat deloc noroc, Attila.

Aproape că îl simţeam pe rege calculând.

– Atunci îi va nenoroci şi pe romani, încercă el să spună. Uită-te la câmpul de luptă. Au pierdut mai mulţi decât noi.

Zerco râse.

– De aceea te-ai ascuns de frică în tabăra ta!

Acum sabia lui Edeco ieşise pe jumătate din teacă, dar am strigat să-l avertizez:

– Nu! M-am aplecat apoi spre urechea regelui: Viaţa mea pentru a ta. Ilana în schimbul săbiei. Nu te mai pot ţine mult timp. Trebuie să-ţi tai gâtul, şi amândoi vom muri, sau să plec.

Se aşternu tăcerea. Eram amândoi transpiraţi. Ilana părea că se transformase în marmură. Skilla părea ameţit de tot ceea ce se întâmpla. În cele din urmă, Attila scoase un mârâit.

– Bine.

Niciunul dintre noi nu se clinti, nefiind siguri că l-am auzit corect.

– Mergeţi. Tu şi vrăjitoarea. Duceţi-vă şi să fiţi o ciumă pentru Aetius! Amândoi aţi atras blestemul asupra taberei mele de când aţi venit. Coboară sabia şi te voi lăsa să treci în siguranţă.

Am simţit mişcare la marginea rugului, în spatele meu. Nu aveam mult timp.

– Îmi dai cuvântul tău?

– Îţi dau cuvântul meu. Dar, dacă te voi vedea din nou în luptă, te voi ucide.

I-am dat drumul şi m-am îndepărtat, ţinând bătrâna sabie la îndemână şi atent să nu fie o trădare. Ochii lui

Attila erau ca vârful unei lănci, dar nu făcu nicio mişcare spre mine şi nu dădu niciun ordin. Am văzut cum Eudoxius încercase să se strecoare în spatele rugului şi să tragă o săgeată în spatele meu, dar acum şi el se oprise, cu săgeata pe jumătate scoasă.

Attila îşi frecă urma roşie de la gât.

– Sabia, romanule!

Aplecându-mă cu atenţie, am pus sabia în iarbă, apoi am început să mă retrag spre Diana.

– Am nevoie de un cal pentru Ilana, am spus.

– Daţi-i un cal, mormăi kaganul.

M-am urcat pe Diana, iar Ilana încălecă pe calul ei. Skilla ne privi cu o tristeţe tăcută, acceptând în final că nu o va avea niciodată.

– Skilla, vino cu noi, am încercat eu.

Atunci îşi îndreptă spatele mândru, dispreţuitor şi încrezător.

– Eu sunt hun, spuse el simplu.

– Skilla…, şopti Ilana, cu vocea tremurând. Ştiu ce ai…

– Plecaţi de aici, ne întrerupse Attila, înainte să mă răzgândesc.

Skilla aprobă din cap. Doream să îi ofer ciudatului meu duşman-prieten ceva, dar ce? Nu pe Ilana. Ea plângea în tăcere, lacrimile curgându-i pe obraji.

– Plecaţi, spuse Skilla cu o voce înăbuşită. Plecaţi, romanilor, şi nu ne mai corupeţi.

– *Acum!* şopti Zerco.

Eram uimit că eram în viaţă, că Ilana era în urma mea, că Ananius apăruse şi că sabia pe care o purtasem atâta vreme zăcea neatinsă în iarbă. Caii noştri începuseră să se mişte, iar hunii se dădură la o parte fără tragere de inimă, şi liniile noastre apărură la orizont. Poate că vom reuşi!

Am auzit o voce familiară.

– Iată un sfârşit mai bun, kaganule.

Am întors capul şi l-am văzut pe Eudoxius, cu chipul

contorsionat de ură, încordându-şi arcul. Fierul săgeţii tremură uşor când ţinti spre Ilana.

– *Nu*!

Trase în timp ce Skilla sări fără să se gândească, încercând să devieze săgeata. Dar aceasta îl lovi pe el şi hunul fu azvârlit înapoi, căzând pe spate. Privi cu uimire săgeata ce îi ieşea din piept. Eudoxius făcu ochii mari de groază.

– Un hun îşi ţine cuvântul, rosti Skilla, o spumă roşie apărându-i pe buze.

Se ridică un urlet de furie şi grecul se întoarse şi tresări. Sabia lui Edeco zbură în jos şi aproape că îl despică pe doctor în două.

– Acum, acum! strigă Zerco. Fugiţi! Fugiţi şi salvaţi-vă vieţile!

Attila scoase un urlet, ridică sabia de fier din iarbă cu ambele mâini şi veni alergând spre noi, ca un nebun. Mi-am împins calul între el şi Ilana, iar el se clătină, greşind ţinta la mică distanţă. Am simţit suflul săbiei care se abătu peste marginea şeii mele, aproape încovoind-o pe Diana.

Sabia se frânse. Fierul vechi se zdrobi în bucăţi care zburară ca un geam spart, rotindu-se în cercul hunilor speriaţi, care încercau să le evite cu o groază superstiţioasă. Regele hun se uită la mânerul de fier, nevenindu-i să-şi creadă ochilor.

– Te-ai blestemat singur! strigă Anianus.

Am dat pinteni, aplecându-ne cât mai jos pe cai. Un hun sărise să-mi tragă hăţurile şi am trecut peste el. Altcineva o prinse pe Ilana şi o trase în jos. M-am uitat spre ea. Era nemţoaica, Guernna! Iubita mea o lovi cu pumnul şi sclava căzu la pământ, cu părul fluturând în timp ce se rostogolea.

Zidul interior al taberei se ivi amenințător şi ne-am îndreptat spre oiştile joase ale căruţelor. Câteva săgeţi trecură pe lângă noi, dar erau mai sus, arcaşii temându-se să nu lovească huni de-ai lor. Se auzeau strigăte, dar erau

mai degrabă din cauza confuziei. Cine a tras în Skilla? Pe cine a ucis Edeco? Ceea ce păruse a fi negocieri liniştite se transformase în haos.

Am privit înapoi. Attila şi Edeco îngheţaseră, holbându-se la resturile săbiei. Pila mea îşi atinsese scopul.

Am lăsat-o pe Ilana să o ia înainte şi îi vedeam calul săltând. Într-o secundă, am ajuns-o din urmă, trecând printre căruţe. Partea interioară a zidului taberei ne ascundea şi ne proteja acum de hunii din cortul lui Attila şi ne-am avântat spre cel exterior, deoarece unii dintre huni tocmai se trezeau, clătinându-se pe picioare în timp ce treceam în galop pe lângă ei.

Ne-am năpustit printr-un foc de tabără, răsturnând oale şi oameni în cale, şi am ajuns la cel de-al doilea zid. Câţiva huni au încercat să ne oprească, dar i-am dat de-a dura. Am sărit din nou, copitele sunând în timp ce loveau marginile căruţelor, şi apoi am ajuns la câmpul de luptă, galopând peste trupurile morţilor. Ceva pâlpâia în zare şi când mi-am ridicat privirea, am văzut proiectilele căzând.

– Săgeţi! am strigat.

Cădeau şuierând în jurul nostru, dar niciuna nu ne-a lovit.

Acum romanii trăgeau şi ei. Ilana călări îndârjită mai departe, în timp ce săgeţile cădeau la pământ, dar ochii i se umplură de groază când văzu îndeaproape pentru prima dată ceea ce se întâmplase, aşternutul nesfârşit de cadavre. Am călărit repede prin această grozăvie şi am trecut de ea, bărbaţii din jur aclamându-l acum pe Anianus, şi în final am ajuns pe terenul lui Aetius. Abia trăgându-mi sufletul, am privit înapoi cu uimire. Tabăra lui Attila era la trei kilometri în urma noastră, iar Ilana stătea îmbujorată şi strălucitoare lângă mine.

Eram liberi.

Generalul roman era deja călare şi purta armura, gata de luptă, dacă se ajungea acolo.

– Ce s-a întâmplat?

– Skilla ne-a salvat, spuse Zerco.

– Şi sabia s-a rupt, adăugă Anianus. Un semn de la Dumnezeu.

Generalul dădu aprobator din cap.

– Într-adevăr. Zâmbi cu înţeles spre mine.

– Când am ţinut-o la gâtul lui Attila, m-am temut că se va frânge în loc să taie.

– Gâtul lui Attila!

– Se numeşte diplomaţie, generale. Este viu, demoralizat şi învins, aşa cum ai dorit.

Aetius dădu din cap, la fel de uimit ca mine de întorsătura evenimentelor.

– Şi aceasta este femeia pentru care erai gata să rişti naţiuni întregi?

– M-ai ajutat să o salvez de rug.

– Văd acum de ce. Prin urmare, ce va face mai departe Attila, tinere diplomat?

Am răsuflat şi m-am gândit.

– Pare să fie în stare de şoc din pricina bătăliei şi a distrugerii săbiei. Dacă îi oferi şansa, cred că se va retrage.

– Episcopule, eşti de acord?

– Cred că aceia care îl urmează vor lua înfrângerea lui drept dovadă a puterii creştine, comandante. Eu n-aş mai ataca. Dacă înaintezi, poţi pierde sau câştiga, dar dacă aştepţi…

– Nu cred că oamenii mei vor înainta după mine. Sunt prea istoviţi.

– Atunci, păzeşte-ţi liniile, strânge-ţi morţii şi roagă-te. Ceea ce ai început ieri prin victoria ta a terminat Alabanda azi cu sabia aceea.

Eram ameţit de oboseală, durere şi exaltare. Skilla murise, sabia era frântă, Ilana era cu mine, Attila era învins…

Ilana îşi puse mâna pe braţul meu.

– Hai să mergem acasă, şopti ea.

Dar după tot ce văzuserăm şi făcuserăm, unde era acasă?

Încă o dată orizontul se umplu de fum, dar de data aceasta datorită retragerii, nu a înaintării. Attila nu aprinsese rugul, dar arsese căruţele care erau în plus şi bunurile jefuite prea numeroase pentru a putea fi cărate de armata sa decimată. Apoi porni pe drumul spre casă, invazia sa asupra Galiei luând sfârşit. Aetius îl urmă încet la o distanţă precaută, nemaifiind dornic să provoace o altă luptă. Vizigoţii o luară la sănătoasa ca să-şi ducă regele decăzut înapoi la Tolosa. Anthus plecă împreună cu francii săi, pentru a-şi susţine pretenţiile. Uriaşa adunare se destrăma.

Nori de furtună se adunară şi dădură drumul unui torent de ploaie, care limpezi apa sângerie a pârâului. Armurile începură să ruginească, oasele să se transforme în pulbere şi seminţele să încolţească. Cea mai mare bătălie a secolului începu să se afunde încet-încet, în pământ.

Zerco şi Julia au ales să rămână în preajma lui Aetius.

– Sunt prea pocit ca să duc o viaţă obişnuită, mi-a spus el, şi mă plictisesc prea uşor ca să duc o viaţă serioasă. Viitorul meu este alături de general.

– Este încă un drum periculos.

– Dar nu plictisitor. Vezi dacă nu mă urmezi şi tu, după ce munceşti pământul un an sau doi.

Aetius îmi dăduse mulţi galbeni pentru serviciile mele şi îmi oferea şi mai mult dacă rămâneam să slujesc ca aghiotant şi diplomat. Nu eram tentat. Ilana şi cu mine am pornit spre apus.

Nu voi povesti prea multe despre regăsirea noastră, deoarece a fost un lucru intim, decât că am avut să ne spunem o mie de lucruri şi o mie de alte lucruri puteau rămâne nespuse. Anianus ne-a cununat într-un crâng de

plopi. Ne-am prins apoi unul de celălalt ca nişte melci care se agaţă de o stâncă pe marea furioasă, până când am obosit satisfăcuţi de atâta dragoste. Apoi am călărit mai departe cu episcopul înapoi spre Aurelia, departe de Attila.

Ce căutam de fapt? Nu ştiam şi nu prea vorbeam despre asta. Erau o mulţime de ferme părăsite unde ne-am fi putut opri, dar fiecare părea plină de amintirile celor care locuiseră acolo. Astfel am ajuns la Aurelia şi am trecut de meterezele ei, iar în final am luat o barcă în jos pe Loara. Ce molcom era curentul de vară al apei şi ce liniştitor! Când întâlneam oameni care doreau să ne împărtăşească veşti despre mişcările armatelor, îi ignoram. Nu doream să ştim.

În cele din urmă, ne-am oprit pe o insulă cu maluri înalte de pe râu, un refugiu de un kilometru şi jumătate lungime departe de tumultul lumii, cu iarbă deasă şi aerul auriu al verii târzii. Florile umpleau malurile, păsările zburau prin copacii dantelaţi şi insectele bâzâiau uşor. Am străbătut întreaga insulă, scaieţi prinzându-se de hainele noastre.

Aveam destui galbeni în pungă ca să pot angaja mână de lucru pentru a construi o casă şi o fermă, socoteam eu. Acesta era pământul pentru care luptasem, aparent fără speranţă, şi acum popoare noi se ridicau din cenuşa celor vechi. Apusul fusese salvat, dar se schimbase irevocabil. Imperiul se destrăma. Dăduse ultima sa bătălie măreaţă. Ceva diferit - ceva ce noi şi copiii noştri vom consolida - avea să-i ia locul.

Am mers pe pajiştile insulei pentru a alege un loc de casă, mâncând mere pădureţe în bătaia soarelui. Iniţial, am ales un loc mai depărtat spre răsărit.

– Aşa putem privi înapoi spre locul de unde am venit, i-am spus lianei.

Ea dădu din cap, îndreptându-se spre copacii din punctul dinspre apus al insulei, învăluit de soarele cald de după-amiază.

– Eu vreau să privim spre viitor, şopti ea.

Aşa am făcut.

EPILOG

Attila a fost învins la bătălia de la Châlons în anul 451 d.Hr., dar, la îndemnul lui Aetius, nu a fost ucis. Echilibrul puterii pe care "ultimul dintre romani" a încercat să-l realizeze printre barbari a necesitat ca hunii să fie stăpâniţi, dar nu distruşi. Nu folosise Aetius războinici huni de multe ori pentru a pedepsi aspru alte triburi? Ameninţarea lui Attila nu justifica oare dăinuirea Imperiului Roman? Era cel mai crunt fel de politică, dar înţelept în realismul său. Attila nu îşi va mai reveni niciodată cu adevărat după bătălia de la Châlons, şi de atunci încolo, niciun barbar din Răsărit nu avea să mai ajungă atât de departe. Alianţa salvase Europa.

Istoria nu s-a oprit, desigur. Împăratul Valentinian, care se ascunsese în Roma în timpul amarnicei lupte, era la fel invidios pe măreaţa victorie pe cât era de recunoscător. Se bucură aflând veştile de pace. Dar îl învinovăţi pe Aetius pentru că l-a lăsat pe Attila să scape.

Cu siguranţă că ambiţiile hunului nu fuseseră încă satisfăcute. După ce şi-a lins rănile, Attila a invadat nordul Italiei în anul următor cu armata sa decimată, sperând să îşi refacă reputaţia distrugând Roma. Dar forţele sale obosite au intrat într-o regiune care suferea de foame şi ciumă. Boala a ucis mai mulţi huni decât săbiile. Când papa Leon l-a întâlnit pe Attila ca să-l roage să cruţe Roma, kaganul căuta un pretext ca să se retragă. Aceasta a fost ultima sa mare campanie.

În anul următor, Attila şi-a luat încă o soţie, o tânără frumoasă pe nume Idilco, pentru a-şi alina eşecul. Dar, după ce a dus-o în patul său în noaptea nunţii, a avut o sângerare nazală în timp ce era ameţit de băutură. În anul 453 d.Hr., s-a înecat în propriul său sânge.

Moartea lui bizară a marcat sfârşitul Imperiului Hun. Niciunul dintre moştenitorii săi nu a avut puterea de a-i uni pe huni aşa cum a făcut-o Attila şi nici de a ţine alte triburi în robie. Hunii s-au risipit, precum o furtună care a trecut.

Succesul lui Aetius i-a pecetluit soarta în ochii invidioşi ai împăratului apusean, care l-a surprins pe general sărind de pe tron şi lovindu-l cu sabia la numai un an după moartea lui Attila. Un an mai târziu, în 455, susţinătorii generalului l-au asasinat pe Valentinian. Aşa cum Attila a fost ultimul mare hun care a făcut din poporul său o ameninţare, Aetius a fost ultimul mare roman care a ţinut Imperiul laolaltă. După moartea sa, dezintegrarea Apusului în noi regate barbare s-a accelerat. În decurs de o generaţie, Imperiul de Apus nu mai exista. Viziunea lui Romulus părea într-adevăr că s-a împlinit.

Iar Honoria, prinţesa necugetată şi orgolioasă care declanşase aceste evenimente? Şi ea a dispărut din istorie, o Pandora care bântuie câmpiile din Châlons.

NOTĂ ISTORICĂ

Puţine subiecte merită mai mult eticheta de "ficţiune istorică" decât un roman despre Attila. Chiar şi cele mai incredibile amănunte din această poveste - rugămintea de a o salva adresată de o prinţesă romană lui Attila, complotul de asasinare pus la care de Chrysaphius, mutilarea fiicei lui Teodoric de vandali, sabia pe care Attila pretindea că o are de la zeul războiului şi existenţa unor personaje precum rebelul Eudoxius şi piticul Zerco - sunt adevărate. Detaliile prozaice despre modul în care se îmbrăcau, mâncau, călătoreau şi locuiau oamenii din secolul al cincilea au fost însă deduse şi presupuse de romancier din puţinele dovezi de care dispunem în urma cercetărilor arheologice şi istorice. Puţinele comentarii romane pe care le avem din această perioadă nu acordă o atenţie deosebită detaliilor de zi cu zi pe care le găsim atât de fascinante astăzi, şi autorul a trebuit să apeleze la presupuneri mai des decât ar fi preferat. Am descris faptele şi atmosfera epocii cât de fidel am putut, nu doar pe baza documentării pentru această carte, ci şi pe baza artefactelor descoperite în siturile arheologice din Franţa, Austria, Germania, Italia şi Ungaria. Romanul de faţă nu este însă un text antropologic. Chiar şi cei mai neobosiţi savanţi care studiază poporul hun recunosc cât de puţine cunoaştem de fapt.

Deoarece hunii şi popoarele barbare pe care ei le-au întâlnit nu aveau un limbaj scris, informaţiile noastre principale despre ei vin de la romani şi greci, care aveau, firește, propriile lor prejudecăţi despre subiect. Dovezile arheologice sunt sărăcăcioase pentru că nomazii de stepă puteau duce cu ei puţine materiale şi majoritatea erau perisabile. Hunii nu băteau monede, nu ciopleau în piatră, nu făureau unelte, nu cultivau grâne şi nu zugrăveau chipurile conducătorilor. Există bijuterii din aur care pot fi atribuite acelei ere şi unele vase de lut şi cazane de bronz care aproape sigur le-au aparţinut lor, deşi au fost lucrate de alţii. Ştim că istorisirile despre aplatizarea capului sunt adevărate deoarece s-au găsit cranii de huni care arată o deformare intenţionată. Dar cântecele, legendele şi limba lor au dispărut. Avem mult mai multe informaţii despre societăţi mult mai vechi, cum ar fi babilonienii, sau unele exotice, ca mayaşii, ori unele mult mai îndepărtate geografic, ca eschimoşii, decât avem despre huni.

Este cu atât mai fascinant atunci că, exceptându-l poate pe Ginghis Han, Attila Hunul este cel mai cunoscut barbar din istoria mondială. De fapt, el este singurul rege barbar al cărui nume chiar oamenii neinteresaţi de istorie îl recunosc într-o conversaţie - chiar dacă nu sunt foarte siguri cine a fost şi ce a făcut. Faptul că Attila rămâne atât de cunoscut după aproape şaisprezece secole este o mărturie a impactului extraordinar pe care l-a avut asupra imaginaţiei lumii în decursul unei domnii mai scurte decât cea a lui Adolf Hitler. Pentru cei pe care i-au atacat, hunii au devenit sinonimi cu catastrofa, invazia şi întunericul. Legenda hunilor a rămas puternică secol după secol: atât de puternică, încât propagandiştii aliaţilor din Primul şi al Doilea Război Mondial nu au putut inventa o insultă mai mare pentru germani decât aceea de a-i numi "huni". Nu mai conta că naţiunile străvechi germanice au fost acelea care au fost în fruntea rezistenţei în faţa nomazilor de stepă! Aşa cum nazismul ca o mişcare puternică a dispărut odată cu moartea lui Hitler, imperiul hunilor s-a prăbuşit odată cu moartea lui Attila. Sfârşitul lui a însemnat sfârşitul hunilor ca ameninţare pentru Europa.

Nu avem niciun portret al lui Attila. Portretul în medalion de pe coperta romanului de faţă este captivant, dar a fost creat secole mai târziu şi nu se potriveşte exact cu descrierile verbale pe care le avem despre marele rege. Adăugarea coarnelor de demon sugerează că artistul şi-a asumat o considerabilă libertate de expresie. Data de naştere a lui Attila, copilăria, ascensiunea la putere, tacticile militare detaliate şi metodele precise de administrare sunt în general necunoscute. Locul unde a fost îngropat nu a fost găsit niciodată şi împrejurările morţii sale rămân un mister. Unii susţin că s-a înecat într-adevăr cu propriul sânge când era ameţit de băutură, dar alţii au emis teoria că probabil a fost asasinat. În ceea ce priveşte imperiul hunilor, poate fi argumentat faptul că el nu a avut o influenţă durabilă asupra politicii Europei. Totuşi, Attila este singurul barbar despre care ne aducem aminte. De ce?

Singura paralelă cu această ironie la care mă pot gândi este cea despre Iisus din Nazaret, un alt personaj despre care nu avem nicio imagine şi care a avut parte de o moarte umilitoare, însă a devenit sursa uneia dintre cele mai mari religii ale lumii. Deşi au avut cariere şi scopuri diferite, amândoi au avut cu siguranţă o carismă care a lăsat o impresie permanentă şi o moştenire mult mai impresionantă decât faptele imediate din scurtele lor vieţi.

În cazul lui Attila, motivul pentru care este amintit, cred eu, este ameninţarea pe care el a reprezentat-o şi sacrificiul imens de care a fost nevoie pentru a-l opri. Simplu spus, dacă Attila nu ar fi fost înfrânt la Bătălia de la Châlons (cunoscută, de asemenea, ca lupta de la

Maurica, Bătălia Naţiunilor sau Bătălia de pe Câmpiile Catalaunice), rămăşiţele civilizaţiei romane păstrate de Biserica Creştină ar fi dispărut. Formarea Europei de Vest ar fi durat mai mult sau ar fi fost pur şi simplu copleşită de civilizaţia islamică sau de cea bizantină şi istoria planetei ar fi decurs cu totul altfel. Faptul că papa Leon a avut o contribuţie în convingerea lui Attila să se retragă din Italia în 452, care a fost trâmbiţată de autorităţile bisericeşti ca un miracol, a avut un rol evident în răspândirea legendei barbarului. Cu cât mai ameninţător părea Attila, cu atât mai miraculos era succesul papei. Tot astfel, în mitul nordic *Nibelungenlied,* Attila este cel care a inspirat personajul Etzel, ca o dovadă a trecerii sale din istorie în legendă. În această saga, Etzel este regele hunilor cu care se căsătoreşte văduva răzbunătoare, Crimhilda, şi care ucide pentru ea - jucând în poveste un rol nu prea diferit, probabil, de cel din viaţă. Istorisirea marii invazii din răsărit a avut ecou şi răsunet în literatura occidentală, încât a fost folosită de Tolkien în *Stăpânul inelelor.* Avarii au invadat Europa în secolul al VII-lea, maghiarii în secolul al X-lea, mongolii în secolul al XIII-lea, turcii vor lua cu asalt porţile Vienei în secolul al XVII-lea, iar sovieticii vor cuceri în secolul XX. Povestea lui Attila are un răsunet atât de puternic deoarece este, în parte, povestea Europei.

Opinia privind importanţa lui Attila, dezbătută de Gibbon în clasicul său *Declinul şi căderea Imperiului Roman* şi în secolul al XIX-lea de istorici ca Edward Creasy în cartea *Cincisprezece bătălii decisive ale lumii*, nu mai este atât de populară printre istoricii moderni din zilele noastre. Savanţii îşi formează reputaţia demontând teoriile predecesorilor, şi unii argumentează că, spre deosebire de Ginghis Han, Attila a eşuat în esenţă atât în calitate de cuceritor, cât şi de făuritor de imperiu. Pentru ei, Châlons a fost doar un episod într-o lungă saga a decăderii romane şi hunii au fost un popor care a dispărut ca un fum. Tot ceea ce Flavius Aetius, "ultimul dintre romani", a realizat în bătălie, afirmă ei, a fost o prelungire scurtă a unui *statu-quo* muribund. Faptul că Aetius l-a lăsat pe Attila să supravieţuiască şi să se retragă a părut să reducă şi mai mult semnificaţia campaniei din anul 451.

La aceasta se adaugă şi neîncrederea că Bătălia de la Châlons-sur-Marne (care se crede că a avut de fapt loc mai aproape de Troyes, în Franţa din ziua de azi) a fost lupta titanică portretizată de istoricii antici şi medievali. Aceşti cronicari sugerează un număr de oameni implicaţi în luptă între cinci sute de mii şi un milion, iar numărul morţilor a fost între o sută şaizeci de mii şi trei sute de mii.

Aceste estimări par într-adevăr fantastice, amintind de exagerarea hiperbolică din Evul Mediu. Savanţii moderni reduc în mod obişnuit estimările privind participanţii şi victimele unor bătălii antice (dar nu şi

ale altora, din motive care nu au fost niciodată clare autorului de faţă) la o zecime sau mai puţin, pur şi simplu din neîncredere în aceste cifre ameţitoare.

Eu susţin punctul de vedere aflat undeva între antici şi moderni. Aşa cum cei care cred în creştinism susţin că după moartea lui Iisus s-a întâmplat *ceva* ce a determinat apariţia unei noi religii, oricât de greu este de acceptat învierea pentru unii, la fel şi eu sugerez că a existat *ceva ce* a diferenţiat campania lui Attila în Galia de o invazie barbară obişnuită, făcând ca amintirea acesteia să reverbereze până în zilele noastre. "Lupta a fost cruntă, confuză, monstruoasă, necruţătoare - o luptă cum nu mai avusese loc în vremurile antice", a scris cronicarul antic Jordanes. "În acest război celebru al celor mai curajoase triburi se spune că au fost ucişi o sută şaizeci de mii de oameni de ambele părţi." Scriitorul Idiatus ridică numărul celor ucişi la trei sute de mii.

Dat fiind faptul că pierderile totale din cea mai sângeroasă zi a Războiului Civil american, la Antietam, au fost de douăzeci şi trei de mii, un astfel de număr pare improbabil la extremă. Cum ar fi putut armatele din Antichitatea târzie să aprovizioneze, să transfere şi să comande un asemenea număr de oameni? Şi totuşi ceva extraordinar s-a întâmplat la Châlons. Armatele antice, în special cele barbare, nu aveau nevoie de provizii atât de complexe aşa cum considerăm noi că sunt necesare astăzi: într-adevăr, un număr mare de oameni ar fi putut fi adunat pentru o astfel de campanie. Care american ar fi crezut înainte de Pearl Harbor că, până în 1945, Statele Unite - cu jumătate din populaţia sa curentă - şi-ar fi permis să cheme sub arme şaisprezece milioane de bărbaţi şi femei? Sau că Uniunea Sovietică va înregistra douăzeci de milioane de morţi în acelaşi război şi tot va fi considerată una dintre învingătoare? Sau că la Woodstock, în New York, o jumătate de milion de tineri se vor aduna pentru un concert rock în aer liber, în ploaie? Oamenii fac lucruri extraordinare. Cea mai mare bătălie a lui Attila a fost probabil unul dintre ele, deşi detaliile sale exacte nu vor fi cunoscute niciodată. Chiar şi locul desfăşurării este vag. Inspectarea personală a zonei rurale deluroase dintre Châlons şi Troyes a indicat o sută de locuri care se potriveau cu detaliile vagi despre deal şi pârâu descrise de Jordanes. Ofiţerii militari francezi au făcut o pasiune din căutarea câmpului de luptă, fără succes însă. Această imprecizie nu este neobişnuită. Locul exact ale multor bătălii antice decisive, ca Plataea, Cannae, Issus şi Zama nu sunt cunoscute. Anticii nu au transformat câmpurile de luptă în parcuri memoriale.

Suntem limitaţi deoarece sursele noastre principale de informaţii despre huni sunt atât de puţine. Există trei importante. Una este istoricul roman Ammianus Marcellinus, care a scris despre huni în

perioada lor timpurie. Alta este Olympiodorus din Teba, a cărui relatare despre o vizită la huni s-a pierdut, dar a fost folosită ca sursă în relatările altor istorici antici, care au rezistat trecerii timpului. A treia sursă este Priscus Panium, care a însoţit solia nefericită, cu complotul său de asasinare, la Attila. El a fost sursa de inspiraţie (deşi istoricul real era mai în vârstă şi cu mai multe relaţii) pentru Jonas. Probabil că un fragment pierdut al operei lui Priscus este cel care i-a oferit mai târziu lui Jordanes un portret sugestiv al lui Attila: "Semeţ în purtare, aruncându-şi privirea peste tot în jurul lui, aşa încât puterea mândrului bărbat să fie văzută la fiecare mişcare a trupului său... Era mic de statură, cu pieptul larg, capul masiv şi ochii mici. Barba lui era rară şi cu fire albe, nasul turtit şi tenul oacheş, arătând astfel semnele originii sale."

Care *era* patria Hunului? Nu ştim. Unii savanţi cred că punctul său de plecare a fost estul îndepărtat, în Mongolia. Alţii cred că stepele Rusiei. Originea lumilor a fost un mister pentru romani, dar legenda spune că au apărut pe scena lumii după ce au urmărit o căprioară albă peste mlaştinile din Strâmtoarea Kerci, în Crimeea.

Prin urmare, ce este "adevărat" în romanul de faţă? Toate personajele principale, cu excepţia lui Jonas, Ilana şi Skilla, sunt figuri istorice reale. Am inventat detalii din viaţa lor şi cuvinte pentru a se potrivi cu istorisirea mea, dar rolul lor general este destul de exact. Descrierea mea despre solia care a mers la Attila şi campania din 451 urmează în general firul relatării confuze pe alocuri pe care o avem de la Priscus şi de la alţi istorici. "Faptele" includ o posibilă conspiraţie a hunilor şi a regelui Sangibanus de a trăda Aurelia (Orleans) şi construirea disperată a unui rug funerar de către Attila după cumplita bătălie. Însă chiar şi aspectele de bază, de pildă dacă Orleans a fost *cu adevărat* asediat sau dacă Attila a construit *cu adevărat* rugul, sunt consemnate în unele relatări, dar nu în altele. Acestea sunt probleme ale istoriei legate de antichitatea târzie.

Pentru a mă documenta, nu numai că am citit toate relatările existente, ci de asemenea am refăcut ruta probabilă a invaziei lui Attila în Europa. Am vizitat muzee, am privit rămăşiţe şi am făcut tot ce am putut pentru a aduce înapoi la viaţă o perioadă extrem de complexă din punct de vedere politic şi cultural. Sarcina nu a fost uşoară deoarece nicio naţiune nu doreşte să accepte că se trage din huni. Chiar şi Muzeul Naţional din Ungaria, deşi are o sală în care este prezentat pe scurt acest popor misterios, refuză să specifice că numele naţiunii provine de la huni. Deşi Attila este încă un nume popular în Ungaria şi la Budapesta chiar a avut loc premiera unei opere rock despre faimosul rege în 1993, ţara preferă să îşi traseze originile de la maghiari.

Ce păcat însă că dovezile istorice nu sunt mai ample! Studiile recente tind să arunce o lumină favorabilă asupra "barbarilor". Poate că hunii merită mai mult şi bănuiala mea este că realitatea acestei vremi tumultuoase a fost mult mai stranie decât am zugrăvit-o eu. Probabil a dat naştere multor istorii adevărate de conflict şi eroism, acum pierdute, la fel de fascinante ca acelea din Vestul Sălbatic. Cât de înverşunat s-au luptat oamenii să îşi păstreze echilibrul pe gheaţa crăpată a Imperiului Roman!

Am inventat o mare parte a intrigii, desigur. Nu există nicio dovadă a furtului măreţei săbii; tot ceea ce avem este o menţiune a existenţei sale. (Regalitatea maghiară a pretins de fapt că a redescoperit sabia şase secole mai târziu.) Din ceea ce ştim, Zerco a fost doar un măscărici oarecare, nu un spion imperial, deşi era căsătorit conform descrierii şi făcea comisioane între Aetius şi Attila. Deşi Eudoxius a condus în realitate o revoltă nereuşită împotriva Romei şi a fugit la Attila, nu există dovezi ale faptului că a fost emisar la vandali - deşi ameninţarea pe care Gaiseric o reprezenta pentru Roma era luată în consideraţie de Attila din punct de vedere strategic. Episcopul Anianus a condus trupele pe zidurile din Aurelia, şi un pustnic l-a numit într-adevăr pe Attila "Biciul lui Dumnezeu", dar sugestia mea că cei doi sunt aceeaşi persoană este pur ficţională. Nu există nicio relatare a unui foc în palatul lui Attila pus de o femeie numită Ilana, şi rolul central jucat de Jonas în aceste evenimente este născocit. Pe scurt, am prelucrat în mod liber istoria deja fascinantă, pentru a spune o poveste bună.

Trebuie de asemenea să mă scuz pentru că am atras atenţia cititorului asupra geografiei vaste şi confuze a războiului mondial într-o vreme în care denumirile erau în schimbare. Galia lui Cezar, de exemplu, era deja cunoscută după numele provinciilor sale romane, cum ar fi Aquitania. Triumful francilor care îi va conferi numele Franţa avea să survină în viitor. Cetatea celtă Cenabum devenise cetatea romană Aurelia sau Aurelionum, iar mai târziu a devenit oraşul modern Orleans. Pentru a-i ajuta pe cititorii contemporani, Constantinopol este Istanbulul de azi, cetatea distrusă Naissus este oraşul balcanic Niş, fortul părăsit Aquincum este la periferia oraşului Budapesta de astăzi, turnul roman pe care Skilla îl atacă se află în sud-estul oraşului Salzburg, în Austria, Sumelocenna se află în oraşul modern Rottenburg, Augusta Treverorum este oraşul Trier din Germania, iar Tolosa a devenit Toulouse din Franţa.

Cine a fost Attila? Ce a însemnat el pentru istorie? În multe feluri istoria lui este la fel de înceţoşată şi de fascinantă ca aceea a regelui Arthur. Un lucru însă *ştim.* Regatele care au supravieţuit asaltului hunilor şi căderii romanilor s-au transformat în Europa de Vest - şi astfel

în civilizaţia care încă domină lumea de azi. Când acei războinici antici şi curajoşi i-au învins pe huni, au pus bazele siguranţei moderne. Să mergi pe câmpiile din jurul oraşului Troyes şi să îţi imaginezi fantomele zecilor de mii de cavalerişti gata de atac, hotărând soarta lumii, este o experienţă extraordinară.

Cititorii pot, de asemenea, să viziteze insula pe care Jonas şi Ilana s-au stabilit în final. Este pe râul Loara, în oraşul Amboise, în inima regiunii unde se află vestitele castele ale Franţei, singura insulă suficient de înaltă din acea regiune care nu este inundată frecvent. În apropiere de locul unde se afla casa cuplului puteţi admira o splendidă privelişte spre vest şi spre valea molcomă a râului.

Există, de asemenea, un trist monument în amintirea războiului, afundat parţial în pământ, pe care este trecut numele localnicilor ucişi în războaiele recente. În mod previzibil, o secţiune pe acest monument a fost lăsată nescrisă, pentru a face loc inscripţiilor viitoare.

Istoria merge mai departe.